

T.C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

**5-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK 1990-2010 YILLARI
ARASINDA BASILAN RESİMLİ KİTAPLARIN ÇOCUĞA
GÖRELİK KAVRAMINA GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksel Lisans Tezi

Handegül BİLGİN

İstanbul 2011

T.C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

**5-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK 1990-2010 YILLARI
ARASINDA BASILAN RESİMLİ KİTAPLARIN ÇOCUĞA
GÖRELİK KAVRAMINA GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksel Lisans Tezi

Handegül BİLGİN

Danışman: Yrd. Doç. Oya ABACI

İstanbul 2011

Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlk Öğretim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Handegül BİLGİN tarafından hazırlanan “5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi” başlıklı bu çalışma, 24.05.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

Danışman : Yrd. Doç. Oya ABACI

Üye : Doç Dr. Gülden UYANIK BALAT

Üye : Yrd. Doç. Necdet NEYDİM

ÖNSÖZ

Bu tezin konusunu belirlerken ilk düşüncem çocuk edebiyatının daha geniş kitlelerde daha çok özen bulması oldu. Öğretmen oluşumun da bu araştırmayı yapmamda etkisi büyüktür. Bundan dolayı tezimdaki resimli kitap incelemelerini yorumlarken daha çok bir eğitimci gözüyle bakmaya, resimli kitapların eğitimde kullanılan bir eğitim materyali olduğunu fark ettirmeye çalıştım. 5-6 yaş çocukları için hazırlanan kitapların özen, bilgi ve estetik içermesi gerekliliği beni bu araştırmayı yapmaya ve bunu bir teze dönüştürmeye yönlendirdi. Tezin içeriğini 5-6 yaş okulöncesi çocuğunun okullarda, kütüphane ve kitapçılarda bulabileceği kitaplardan seçerek tezimi hayata yakınlaştırmaya ve çıkan sonuçların da yorumlanarak resimli kitapların günümüz çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde oluşturulmasını sağlamak istedim.

Tezimin hazırlanması sırasında seçtiğim konuyu araştırmam ve geliştirmemde bana yardımcı olan tez danışmanım Yrd. Doç. Oya ABACI'ya öncelikle teşekkür etmek isterim. Diğer bir teşekkürüm de bana bu tezin uygulamasında yardımcı olan öğrencilerimdir. Bana en doğal fikirleriyle yardım ederek tezimi geliştirme imkanı sağladılar.

Tezimin kriterlerinin belirlenmesi aşamasında bana destek veren Yazar, eleştirmen ve öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Necdet Neydim'e ve yazar ve öğretim görevlisi Gülsüm Cengiz'e de teşekkür ederim. Değerli hocalarımla yanında bütün e-postalarımı sabırla cevap veren yayınevlerimize, yazar ve çizerlerimize de desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Tezimin hazırlanma aşamasında beni destekleyen, her türlü yardımlarını esirgemeyen annem Afet Bilgin ve babam M. Salih Bilgin'e, bütün uğraşlarımı sabırla karşılayan desteğini yürekten hissettiğim nişanlım Metin Cuci'ye sonsuz teşekkür etmek isterim.

Handegül BİLGİN

ÖZET

Çocuk ve edebiyat kendi içlerinde derin anlam içen iki kavramdır. Bu kavramların birbirleriyle ilişkisi çocuğun doğumuyla başlar. Çocuk doğumuyla beraber çevreyle etkileşime giren bir varlık olarak dille tanışır, kendi kültürünün dil yapısını ailesinden dinler, benzer sesler çıkararak yeterli hazır bulunuşluğa geldiğinde ise dili kullanmaya başlar. Kendi kültürünün dil yapısını oluşturan çocuk küçük yaşlarından itibaren yetişkinden sözlü dil yoluyla edebi eserler dinlemeye başlar. Çocuğun dinlediği ilk edebi eserler ninniler, hikayeler, masallardır. Yaşı ilerledikçe çocuk edebiyatla iletişimi yetişkin aracılığıyla yapmaya başlar. Resimli kitapların çocuğun hayatına girmesiyle çocuk hikayeyi dinlerken resimlerine bakmaya, dinlediği hikayeyi ya da masalı somutlaştırmaya başlar. Böylece çocuk dinlediği hikayeyi beyinde oluşturmuş ve yaşantısına katmış olur. Özellikle çocuğun resimli kitaplarda etkileşime geçtiği okul öncesi dönemde çocuk için oluşturulan kitapların birçok özelliği içinde barındırması çocuğa görelilik kavramıyla çocuk için oluşturulması gereklidir. Çocuğa görelilik kavramını içinde barındıran resimli kitaplar çocuğun yaşına, zevk ve isteklerine hitap etmeli, çocuğa büyürken deneyim kazandırmalı, çocuğa yeni çevreler ve yeni kişiler tanıtmalıdır. Çocuğa değerleri verirken öğretici ve öğüt verici olmadan çocuğun anlamlandırmasını sağlamalı, çocuk kitabın içinde kendisinden parçalar bulmalıdır.

Çocuklar resimli kitaplarla etkileşimlerinde ilk olarak resimlerine bakarlar. Çocuk için çizilen resimlerin çocuğun zevkine hitap etmesi, çocuğun anlayacağı sadeliği içerirken çocuğun yorum yapmasına da imkan vermesi gerekir. Çocuk resimlerde gerçekliği bulurken, hayallerini de gerçekleştireceği bir dünya ister. Çocuğa görelilik kavramını içinde barındıran bir resim sadeliği, renkleri, boyut ve derinliği içinde barındırmalı ve anlamlı olmalıdır.

Çocuğun ilk ilgisini çeken resim olsa da hikayenin içeriği çocuğu kitaba bağlayan asıl öğedir. Çocuğun ilgisini çeken, çocuğa yol ve yöntem öğreten, çocukta merak ve hikayeye karşı istek uyandıran hikayeler çocuğun kitaba bağının artmasını ve yaşamını renklendirmesini sağlar.

Çocuğun gelişimini bir bütün olduğunu ve çocuğun birçok uyarıcıya maruz kaldığını düşünürsek resimli kitaplar çocuk için bir pratik alanıdır. Resimli kitapların çocuğun gelişimine, sosyalleşmesine faydasının yanında küçük yaşlarda başlanan çocuk-edebiyat-kitap ilişkisi çocuğun gelecek yaşamında kitap kültürünün oluşmasına da zemin hazırlamış olur. Çocukta oluşan kitap kültürü çocuğu yorum yapan, düşünen, araştıran, yaratan ve tartışan bireyler haline getirir. Kısaca çocuğun doğumuyla beraber tanıştığı resimli kitaplar çocuğun başarılı bir yetişkinlik geçirmesine alt yapı oluşturur.

Bu bakış açısından yola çıkarak çalışmada 1990-2010 yılları arasında basılan 5-6 yaş çocuklarına yönelik resimli kitaplardan rastgele seçilen 210 kitap çocuğa görelilik kavramına göre incelenmiştir. Kitaplar kapak, resimleme, içerik, karakter, dil ve anlatım yönünden incelenmiş, kitaplardan çıkan sonuçlar tablolastırılmıştır. Bu araştırmada incelenen kitapların çocuğa görelilik kavramına göre nitelikleri ortaya konmuş, nitelikli bir kitapta bulunması gereken, içinde çocuğa göreliği barındıran özellikleri belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk Edebiyatı, Resimli Kitap, Çocuğa Görelilik

ABSTRACT

The child and the literature are two concepts that contain a deep meaning. The relations of these concepts, with each other, start with the birth of the child. The child meets with the language as a interacting being with the birth, listens to its culture structure form its family, starts to use it when gets ready as it sound the same voices. The child that contitutes its language structure, starts to listen to literature works from adults with via verbal language. The first literature works that the child listens to, are the stories and lullabies. The child that grows more and more, starts to do the literature and the communication through adult intercession. It starts to look at the Picture boks as it listens to the story, then starts to objectify the tail or the story that it listens to. Thus, the child that listens to the story, puts it in its life and imagines in its brain. Especially in preschool period that the child interactives with the picture books to the “relatively” concept, these Picture books should contain the “relatively” elemets. The Picture boks that gain the “relatively” concept to the child, should address to the age of, joy of and demands of child, should give experience as the child grows, should introduce the new environments and new persons to the child. These Picture books should provide the child to give the meaning without advising and being pragmatic as these give the values to the child, the child should find some parts of itself in them.

The child looks at the pictures at first in interacting with the Picture books. A Picture that contains simplicity, colours, dimensions and depth, should involve the “realitevely” concept and become meaningful according to the child. When the child find the reality in pictures, the child want a world that the child will be able to make real its dreams. The drawn pictures for child, that address to the joy of the child, should allow to speculate as it contains the simplicity that the child understand.

Even though the Picture attract to the child at the first sight, the main element that the child connecting to the book, is the content of the story. The stories that child is interseted in, that teach the style, that make a sensation, provide the child to like the book and enliven their life. Given that the child expose to some external elements and growth of the child, the Picture books are a practising area fort he child. Shortly, the Picture books that the child meet with its birth, prepares a substructure to pass a

successful period in the childhood. The book culture that constitutes on the child, turns to individuals that think of, comment on, search on, discuss on and create. The Picture books form a basis to development of the child, socialization of the child, culture structure of the child in the triangle of the child-literature-book.

Based on this perspective, published between the years 1990-2010 study randomly selected 210 books from picture books for children 5-6 years old children were examined according to the concept of let's see. Books cover, illustration, content, character, in terms of language and expression were examined and tabulated the results from books. This study examined the books according to the qualifications set forth in the concept of the child's see, should have qualified in a book, in which let the child relatively hosting features.

Key words: Children's Literature, Picture Book, Let the Child “relatively”

İÇİNDEKİLER

Sayfa Numarası

Önsöz	i
Özet	ii
Abstract	iv
İçindekiler.....	vi

I.BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1 Problem.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Sınırlılıklar	4
1.5 Tanımlar.....	5

II. BÖLÜM : İLGİLİ ALAN YAZILARI	6
2.1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı	6
2.1.1. Çocuk Edebiyatının Tarihsel Süreçleri	8
2.2. Ülkemizde Çocuk Edebiyatı	11
2.3. Çocukların Yaş Dönümlerine Göre Kitabın Yeri.....	15
2.3.1. 0-3 Yaş Çocukları İçin Kitap.....	16
2.3.2. 4-6 Yaş Çocukları İçin Kitap	17
2.3.3. 7-11 Yaş Çocukları İçin Kitap	18
2.3.4. 13-15 Yaş Çocukları İçin Kitap	20

2.4. Çocuk Edebiyatının Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Dil, Sosyal Duygusal ve Bilişsel Gelişim Alanına Etkisi	21
2.4.1. Dil Gelişimi	22
2.4.2. Sosyal Duygusal Gelişim	24
2.4.3. Bilişsel Gelişim.....	29
2.5. Çocuğa Görelik Kavramına Göre Yazılan 5-6 yaş Çocuk Edebiyatında Bulunması Gereken Nitelikler	31
2.6. Çocuğa Görelik	36
2.6.1. Yalınlık ve İçtenlik.....	41
2.6.1.1. Biçimsel Yalınlık	41
2.6.1.1.1. Ölçüde Yalınlık	41
2.6.1.1.2. Dilde Yalınlık.....	42
2.6.1.2. İçeriksel Yalınlık.....	42
2.6.1.2.1. Düşüncede Yalınlık	42
2.6.1.2.2. Tiplemede Yalınlık.....	42
2.6.2. Resimli Kitapların Çocuğa Görelik Kavramıyla İlgili Kriterleri.....	43
2.6.2.1.Fiziksel Özellikler.....	44
2.6.2.1.1. Boyut.....	44
2.6.2.1.2. Kağıt	44
2.6.2.1.3. Sayfa Düzeni	45
2.6.2.1.4. Harfler.....	45
2.6.2.1.5. Yazım Kuralları.....	46
2.6.2.1.6. Kapak.....	46
2.6.2.2.Resimleme	47

2.6.2.3. Dil ve Anlatım	48
2.6.2.4. İçerik	49
2.7. Çocuk Kitaplarında Resimleme	52
2.7.1. Çocuk Kitapları Resimlemesi ve Özellikleri.....	53
2.7.1.1. Çocuk Kitaplarında Tipografi.....	57
2.7.1.2. Çocuk Kitaplarında Çizgi ve Renk	57
2.7.2. Resimleme Araçları.....	58
2.7.3. Farklı Resimleme türleri.....	60
2.7.3.1. Doğal Boyalarla Renklendirme	60
2.7.3.1.1. Kuru Boya.....	60
2.7.3.1.2. Sulu Boya.....	60
2.7.3.1.3. Guvaj Boya	61
2.7.3.1.4. Akrilik Boya.....	61
2.7.3.1.5. Pastel Boya.....	61
2.7.3.1.6. Yağlı Boya	62
2.7.3.1.7. Renkli Mürekkep.....	62
2.7.3.2. Dijital Ortamda Resimleme ve Renklendirme.....	62
2.7.3.2.1 Grafik Tasarımı	63
2.7.3.2.1.1. Vektörel Grafikler	64
2.7.3.2.1.1.1 . Vektör Grafiklerinin Avantajları ve Dezavantajları.....	65
2.7.3.2.1.2. Bitmap Grafikler	65
2.7.3.2.1.2.1. Bitmap Grafiklerin Avantajları ve Dezavantajları.....	66
2.7.3.2.3. Çizim Teknikleri.....	66

2.7.3.2.4. Renklendirme	67
2.7.3.2.5. Boyama Yöntemleri.....	68
2.7.3.2.5.1. Nesne Boyama	69
2.7.3.2.5.2. Canlı Boyama Grubunu Boyama	69
III. BÖLÜM: Yöntem	83
3.1. Araştırma Modeli	83
3.2. Evren-Örneklem.....	84
3.3. Veri Toplanması.....	84
3.4. Veri Toplama Araçları.....	84
3.5. Uygulama.....	85
IV. BÖLÜM: BULGULAR- YORUMLAR	87
V. TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	177
KAYNAKLAR.....	201
EK 1 Resimleme Teknikleri.....	70
EK 2 Yerli Çizerlerden Resimleme Örnekleri.....	74
EK 3 Dijital Çizim ve Renklendirme Aşamaları.....	78
EK 4 Kitap Listesi	187
EK 5: Kriter Tablosu.....	197

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem

Çocuk edebiyatı içinde edebiyatı, sanatı, estetiği, çocuğu, eğitimi, psikolojiyi, gelişimi barındıran çok yönlü bir alandır. Resimli bir çocuk kitaplarına bakıldığında bu kavramların hepsini içinde barındırdığı görülebilir. Çocuğun doğumu ve eğitim süreci içinde hayatına giren kitaplar çocuğun zihinsel ve psikolojik gelişimiyle doğrudan ilişkili, eğitici özelliğe sahip ürünlerdir ve çocuğu ahlâk, sosyal yaşam ve insan ilişkileri açısından geliştirmede en nitelikli araçlardır (Aydın,2007).

Okul öncesi dönem çocuğun gelişiminin hızlı olduğu, çocuğun merak ve öğrenme isteğinin üst düzeyde olduğu bir dönemdir. Çocuğun dil, algısal motor, sosyal-duyusal ve kavramsal gelişiminin hızlı olduğu bu dönemde çocuğa sunulan kitaplar, çocuğun gelişim alanlarında önemli etkiler oluşturarak, onu yaşam gerçeklerine hazırlamakta, dinleme ve okuma yeteneğinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Çocuk kitapla kurduğu bu ilişkide kitaba bağlanmakta, ona olan inancı kuvvetlenmekte ve bu sayede kitap, yetişkin için çocuğun eğitimdeki en büyük yardımcısı olmaktadır. Sevgiyle kucağa alınan çocuğa -bebek de olsa- kitap okumak, çocuğun kitabın sayfalarının açılışını görmesi ya da açma işine katılması çocukta yeni kavramların oluşmasını sağlar. Kitapla ilk etkileşimi yanında duygusal olarak anne, çocuğunu sevdiği için kucağına almakta, sevdiği için ona kitap okumaktadır. Anne ile çocuk arasında bağ kurulmaktadır. Bilinçaltında sevgi ile kitabı birleştiren çocuk, kitabı sevecek onu okumak isteyecektir (Yurdadoğ, 1995). Olumlu bağlarla oluşmaya başlayan kitap sevgisi, ileriki yaşlarda çocuğa yeni ufuklar açacak, çocuğu ruhsal olarak rahatlatıp, kaygılarını azaltacak bir malzeme olacaktır. Bununla beraber kitap sevgisiyle oluşan alt yapı çocukta ileriki yaşlarda okuma sevgisi ve becerisinin de gelişmesini sağlar. Keyif duyarak okuduğu kitaplar neticesinde çocukta

okuma, zamanla bir alışkanlığa dönüşecek, aynı zamanda çocukların dil bilinci ve sevgisi kazanmasında, kelime dağarcığını zenginleştirmede de büyük payı olacaktır (Benjamin,2001).

Sosyal yönüyle bakıldığında ise çocuk edebiyatı ürünleri çocuğa iyilik ve duyarlılık, yardımseverlik, dayanışma ve paylaşma, iyimserlik, toplumsal temel ilkeleri benimseme, görgü kuralları, sorumluluk, iş birliği, başarısızlığı kabullenme gibi değerleri öğretme; anne-baba, kardeş, arkadaş, doğa ve hayvan sevgisi kazandırma; çalışmanın önemini kavratma; çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkarma; algılama ve yorumlama yeteneğini de içinde barındırır (Sever,2000). Çocuk resimli kitaplar sayesinde sosyalleşmenin gerekliliği olan alt başlıkları kazanmaya ve alt yapısını oluşturmaya başlar, evrensel ve kültürel değerleri öğrenerek kendi değer yapısının temellerini oluşturur. Değer kazandırmaya yönelik unsurların nitelikleri ve bu unsurların çocuğa hangi düzeyde sunulduğu bu aşamada çok önemlidir (Gültekin,2006). Anlatının seviyesinin çocuğun seviyesiyle eşdeğerde olmasına önem verilmesi gibi, eğitici öğelerin de çocuğun gelişim seviyesine uygunluğuna dikkat edilmelidir. Çocuk edebiyatı ürünleri; hem dil ve anlatım, hem de seçilen konular açısından, çocuğa görelilik ilkesinden hareket edilerek ortaya çıkarılan eserler olmalıdır. Genel çerçeve etrafında çocuk için hazırlanan kitaplarda bu kurallara dikkat edilmeli, okuyucunun ve dinleyicinin çocuk olduğu unutulmamalıdır. Çocuğun hayal gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı kendinde barındıran, ilgi duyabileceği konulan işleyen, onun duygu ve düşüncelerini besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzende olan metinler çocuğa göre metinlerdir (Nas,2004).

Çocuk edebiyatı ve çocuğa görelilik açısından bakıldığında “5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arası basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi” bu tezin problemidir. Problemin alt problemleri ilk aşamada 1990-2010 yılları arasında yayımlanan 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitapların yıllara göre belirlenmesi ve gruplanması ile, 1990-2010 yılları arası basılmış resimli kitapların çocuğa görelilik

kavramına göre incelenmesi alt problemler olarak belirlenmiş, üzerine çalışılarak araştırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çocuğun gelişim sürecinde birçok değişik etkenin yanında resimli kitaplar da önemli yer tutmaktadır. Çocuğun doğumuyla beraber içine girdiği yeni çevreye uyum sağlaması çocuk için zor ve uzun süreli bir süreçtir. Yeni insanlarla tanışmak, her gün yeni olaylarla karşılaşmak çocuğu çoğu zaman bir karmaşaya ve çözülmesi zor problemlere götürür. Çocuğun bu problemleri çözmesi sırasında yanında onu destekleyen bir yetişkin olması çocuğun bu süreçleri rahat geçirmesine olanak sağlar. Çocuğun evinden okula, okuldan diğer farklı çevrelere geçişlerinde uyum sorununu en aza indirmek için çocuklara bu tecrübelerin daha önce verilmesi uygun olur. Bu tecrübelerin verilmesinin en kolay ve akılda kalıcı yöntemi ise çocukların yaşlarına göre belirlenen resimli kitaplardır. Çocukların yaş dönemlerine göre yazılmış, resimlenmiş bir resimli kitabın çocuğun gelişimine ve eğitimine sayısız faydaları vardır. Resimli kitaplar çocuğu gelişimin bir çok alanıyla desteklerken çocuğa, dinleme, okuma, zevk, öngörü, iletişim, empati, değerler... gibi bir çok temel hayat eğitimi de vermiş olur. Çocuklar kitapla iletişimleri sırasında onlara uygun kitaplarla tanıştıklarında kitaba bağlanırlar, kitabın içindekilere inanarak hafızalarına yerleştirirler. Bu yaşantılar çocuğun gelişen olayla karşısında bir ön tecrübe kazanmasını ve bir davranış sergilemesine olanak sağlar.

Resimli kitapların çocukların hayatında bu kadar önemli olmasında en büyük etmen çocuğa görelilik kavramına göre hazırlanmış olmasıdır. Çocuğa görelilik kavramı kitabın içinde çocuğu barındırması yanında kitabın bütün yönleriyle çocuğu anlatması, çocuğa anlatmasıdır. Kitap oluşumunun her aşamasında çocuğu anlatmalı, çocuğun zevkleri, yaşı, istekleri, psikolojisi, hayalleri, çevresi... göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Çocuğa görelilik kavramını içine sindirmiş kitapların çocuğun yaşamına girmesi açısından bu tezin amacı çocuklar için hazırlanan kitapların içinde çocuğu barındıran, çocuğun isteklerini, zevk ve gelişimini içine alan eserlerin çocuk edebiyatına

kazandırılmasıdır. Diğer bir amaç çocuk için oluşturulan kitapların içeriğinin, resimlerinin, anlatımının ve dilinin kalitesini arttırmaktır. Resimli kitapların belirlenen kriterlerin ışığında incelenmesi ve resimli kitapların kalitesini ortaya çıkararak çocuklar için üretilen kitapların çocuk gerçekliğini içinde barındırarak çocuğa göre üretilmesini ve çocuklara sunulmasını sağlamak bu tezin amaçlarındandır.

Resimli kitapların belirlenen kriterlerle incelenmesi ışığında kitapların niteliklerinin belirlenerek kitap kalitesini arttırmak ve içinde çocuğa göreliği barındıran resimli kitapların üretilmesini sağlayarak çocuklara sunmak bu tezin amaçlarındandır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de çocuk edebiyatlarının tarihine göz atıldığında bazı dönemlerde “Çocuğa görelik” kavramıyla “Çocuksuluk” kavramının karıştığı görülmektedir. Çocuğa görelik çocuğun çevresinde gerçekleşen içinde çocuğu işleyen, çocuğun hayatından kesitler sunarak bizi çocuğun dünyasının içine alan bir kavram olarak açıklanırken çocuksuluk yetişkinin çocuk diliyle, çocuğun anlayacağı basitlikte yazması olarak açıklanır.

Çocukların bir hikayeyi anlamaları, onu çok yönlü değerlendirmeleri, fikir öne sürerek metin ile ilgili düşünebilmeleri için metnin çocuğa görelik etrafında dönmesi gerekir. Kahraman tercihleri, hikayenin geçtiği çevre, dil ve olaylar çocuğu kendi hayatından soyutlamamalı, onun hayat çizgisinin içerisinde geçmelidir. Basılan kitaplar bu çerçevede içerisinde kalmalı, çocuğu içine çekerek ona başka hayatları görme fırsatı sağlamalıdır.

Bu araştırma 1990-2010 tarihleri arasında basılan resimli kitapların, 5-6 yaş çocuklarının yaşamından yola çıkarak yaşamsal gereksinimlerini karşılamak ve yaşamını etkilemesi açısından önemlidir. Ayrıca çocuğun toplumsal ve değişen çağın özelliklerini öğrenmesi ve çağa ayak uydurması açısından da önem taşımaktadır. Bu araştırma çocuklar için yazılan resimli kitapların

içerik, resim, dil ve fiziksel olarak iyileştirilmesi ve çocuğa görelilik kavramını önemseyerek kitapların hazırlanması açısından önem taşır.

1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların incelenmesinde bir diğer önemli nokta 5-6 yaş çocukları için eğitsel, kültürel, yaşantısal değerler taşıyıp taşımadığını öğrenmektir. Çocuğun cinsiyetini, ırk ve dinini öğrenmesini sağlamak barışa, sevgiye ve demokrasiye katkı sağlayan bir birey olarak yetişmesi bu çalışmanın diğer bir önemidir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Seçilen Resimli Kitaplar 5-6 yaş çocuğuna yönelik eserlerle sınırlıdır.
2. Seçilen Resimli Kitaplar Türk yazar ve Türk ressamların eserleriyle sınırlıdır.
3. Araştırmada incelenecek resimli kitaplar 5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında yayımlanan kitaplar ile sınırlıdır.
4. Seçilen eserler sadece resimli hikaye kitapları ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Çocuğa Görelilik: Ortaya çıkarılan bir yapıtın, ürünün veya düşüncenin, çocuğun düşünce dünyasına seslenmesi, onun dil ve kavrama düzeyini kollaması, seçilen sözcüklerin, kurulan cümlelerin ve anlatım tekniklerinin ona göre oluşturulmasıdır.

Çocuk Gerçekliği: Çocuk için üretilen bir yapıtın, ürünün ve düşüncenin çocuğun dünyasını içermesi, çocuğun çevresini içine alarak çocuğu toplumdan soyutlamadan, onun hayatı etrafında geçmesi, onun istekleri doğrultusunda geliştirilmesidir. Çocuk gerçekliği çoğu kavramda çocuğa görelilik kavramıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

II. BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZISI

2.1. EDEBİYAT VE ÇOCUK EDEBİYATI

Edebiyat düşünce, duygu ve hayallerin yazı ve söz ile dil vasıtasıyla güzel şekilde ifade edilmesi sanatı olarak tanımlanabilir. Edebiyat insanların birçok duyusuna hitap etmesi dışında insanlara dinginlik, duygusallık ve güzel düşünceler verir (Bulut,2006). Hayatının bir alanında edebiyatla tanışmış kişiler bundan sonraki hayatlarına daha farklı devam edebilirler. Hayatın her aşamasında edebiyatla beraber olmak insana daha çok empatik düşünme, huzur ve daha çok bilgi verdiği gibi insanı topluma, doğaya ve insanlara karşı duyarlı yapar. Edebiyatla ilgilenen bir kişinin duyarsız olması, çevresindeki olaylara tepkisiz kalması mümkün değildir. Edebiyatla ilgilenen insan alçak gönüllü, soğukkanlı olması dışında yaşanan sorunlarla ilgili daha çok bilgiye sahip olur. Erken yaşta başlayan edebiyatla iletişim çocuğun ergenlik ve yetişkinlik dönemine daha rahat geçiş yapmasını sağlar.

Edebiyatın insan hayatına ne zaman girmesi gerektiği sorununa uzmanlar çocuk doğmadan yanıtını vermektedir. Çocuğun anne karnında aldığı ilk uyarıcılar çocuğun doğumuyla beraber artar. Yetişkin çocuğa doğduğu günden itibaren okuduğu hikayelerle çocuğu edebiyata yakınlaştırır. “Çocuk doğumuyla beraber başladığı kitap etkileşimini hayatının bir parçası sanar, hayatına alır ve kolay kolay değiştirmez” (Alpöge,2003). Çocuğun doğumuyla başlayıp on beş yaş ergenlik dönemine kadar olan süreci kapsayan edebiyat “Çocuk Edebiyatı” dır. Çocuk edebiyatı adı üstünde “çocuğu” ve “edebiyatı” bir araya getiren bir kavramdır. Bu dönem üretmenin yaratıcı açısından en zor olduğu dönemdir. Birçok yazarın ve yayınevinin düşüncesinin aksine çocuk için üretmek çok karmaşıktır. Öncelikle yazarların ve konuda araştırma yapanların hem “ çocuğu” hem de “edebiyatı” göz önünde bulundurmaları zorunludur. Çocuk edebiyatının çocuğa göre olmasıyla beraber edebiyatın temellerini de içinde barındırması gerekir çocuk için seçilen konunun çocuğa basit ve sade bir şekilde anlatılması, çocuğun gelişimi ve psikolojisini göz önüne almak ve bunların hepsini edebiyatının asaletinden uzaklaşmadan yapmak gerekir. “Bununla beraber çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal

dünyasına uygun çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan, dilde ve düşüncede çocuğa göre içeriği yalın ve içtenlikle gerçekleştiren, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması dışında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine de katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemidir” (Dilidüzgün,1996).

Çocuk doğumun ilk altı yılında çok hızlı gelişir ve çok hızlı bir değişim geçirir. Çocuğu bu dönemde takip etmek yetişkin için çok zordur. Çocuğun bu değişimine ayak uydurmak, çocuğu doğru yönlendirmek için yetişkin çocuğu erken yaşlarda resimli kitaplarla tanıştırmalıdır. Çocuk resimli kitaplar döneminde kitaplar sayesinde yeni yerler görür, yeni sesler duyar ve gelişimini değişik ve yeni hayatlarla şekillendirir. Çocuğun değişimi ergenlik dönemine kadar hızlanıp yavaşlasa da hiçbir zaman bitmez. Bunun için çocuk çağlarına yönelik, çocuklar için ayrı bir edebiyat savunan eğitimciler çocukların yaş gruplarına göre edebiyat yapılması gerektiğin savunur. Çocukluk dönemini 0-15 yaş aralığıyla kesin olarak sınırlamak, bu sınır içinde bütün çocukları eş tutup tek bir çocuk edebiyatı kullanmak yanlış olur. Diğer bir bakış açısıyla çocuk edebiyatı 2-14 yaşları arasındaki kimselerin ihtiyaçlarını karşılayan bir edebiyat yaklaşımıdır ama bununla beraber çocukların her yaşının farklı olduğunu ve her yaşın kendi içinde değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Çocuğu kendi yaşı içinde değerlendirmek, çocuğu içinde bulunduğu yaşın gelişim özelliklerine, ihtiyaçlarına göre değerlendirmek çocuğa değer vermek olur ki bu da çocuğa içtenlik olarak resimli kitaplarla geçer (Oğuzkan,2001).

Çocuk edebiyatı çocukların ruh ve beden gelişimine uygun, onların, hayal dünyasına hitap eden, bayağılıktan ve çirkinlikten uzak, çocuğun anlama kavrama ve yorumlamasına imkan sağlayan; çocuğu eğitirken eğlendiren sözlü ve yazılı verilerin tamamıdır. Çocuk edebiyatı çocuğu çok yönlü geliştirir. Çocuk için edebiyat bir harman yeri, bir gezinti alanı, bir gözlem sahasıdır. Kendi taptaze deneyimleri ile yeni tanık olduğu, merakla ve ilgiyle izlediği, anlamlandırmaya ve kendine de katmaya çalıştığı bir gezinti alanıdır. Çocuk gözlemlerini yaparken edebiyat çocuğa çevresine karşı duyarlılık kazandırır. Çocuğa yaşadığımız çevrenin aksine dünyanın güzellikleri anlatılır. Çocuk dinledikleriyle yaşama karşı olumlu bir bakışla hayata başlar. Çocuğa çevresiyle nasıl konuşması gerektiğini, bulunduğu çevreye göre nasıl

cümleler kuracağını gösterir. Çocuğu eğitirken eğlendiren kitaptır (Aral ve Gürsoy,2000). Çocuk hikayedeki kahramana kahkahalarla gülerken verilmek istenen mesajı daha rahat algılar. Alması gereken mesajın hem hayatında gerekli olduğunu hem de can sıkıcı olmadığını görür. Bununla beraber kitap çocuğa iletişim, düşünme becerisi, sosyallik kazandırır. Çocukta olaylar karşısında neden sonuç ilişkisi kurma yetisi gelişir.

Çocuk edebiyatı, kimilerine göre çocuktan bahseden bütün edebi veriler, kimilerine göre çocuğun eksenini etrafında gelişen olay ve düşünceleri aktaran eserler olarak tarif edilirken, bir kısım araştırmacılar da bu kavramı edebiyat genel kavramı içinde ele alır. Farklı gibi görülse de hepsi bir bütün olarak doğrudur. Başta da söylediğimiz gibi çocuk edebiyatı çocuğu merkeze alıp olayları onun üzerine inşa ederken çocuktan bahsetmeli ama bunu yaparken çocuksuluktan uzak edebiyatın temellerini üzerine yapıtlar oluşturulmalıdır. Edebiyat, engin tecrübe dağarcığı ile çocuğa dünyanın, hayatın tüm hallerini göstermeli, onu bu hallere tanık kılmalıdır. Kitaplar çocuğa deneyim kazandırmalıdır. Onun tecrübeler yaşamasına imkan vermelidir.

2.1.1.Çocuk Edebiyatının Tarihsel Süreçleri

Tarihsel gelişimine bakıldığında çocuk edebiyatının kazandırdıkları ve içeriği açısından bazı dönemlerde dalgalanmalar yaşadığı görülür. Çocuk edebiyatı tarihin ilk dönemlerinde edebiyattan ayrılmazken ilerleyen dönemlerde kendi yolunu bulmuştur. Dönemsel duraksamalar yaşamasına rağmen çocuk edebiyatı günümüzde ilerlemesinin en üst noktalarına çıkmış, birçok alanda çocuğu geliştirmek ve eğitmek için eserler oluşturmaya başlanmıştır (Erdal,2008). Çocuk edebiyatıyla ilgili tarihi süreçlerdeki kaynaklara bakıldığında bazı görüşler ortaya çıktığı görülür. Bunlar şu şekilde gruplanabilir.

- Karanlık çağda batıda, çocukluk döneminin insan yaşamında kısa bir yer tuttuğu, bu nedenle de çocukluk tecrübelerinin önemsiz olduğu düşünülmüştür. Çocuk için üretmek yerine çocuğu bir yetişkin gibi eğitmek gerektiği düşünülmüş, çocuğa yetişkinler için hazırlanan geleneksel romanlar okunmuştur. Çocuklar bu kısa süreçte çocuk olarak düşünülmemiş yetişkinliğin temelleri çocuk üzerine kurulmuştur. Oysa çocukluk dönemi dönem olarak kısa görünse de eğitsel ve gelişimsel olarak en hızlı

dönemdir. Çocuğun tecrübelerinin azlığı düşünülerek hazırlanan kitaplar çocuğu küçük bir alan içinde tutarak gelişimini yavaşlatmaktadır (Çılgın,2006). Oysa yapılması gereken çocuğun tecrübe azlığını değişik kitap örnekleriyle renklendirmek, çocuğa hayatlar sunmak olmalıdır. Çocuğu küçük yetişkinler gibi yetiştirmek yerine onları yetişkinliğe hazırlamak, her yaşın güzelliğini yaşamasına izin vermek gerekir. Diğer açıdan çocuğa görelilik ilkesi hikayelerin çocuk için yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene doğru olmasını gerektiğinden bahseder. Çocuk yaşama kendi çevresi içinde başlar. Gittiği belli yerler, iletişim kurduğu belli kişiler vardır. Çocuğun çevresi yaşıyla beraber girdiği yeni çevrelerle oluşur. Bu ilk mekanlar okulu, oyun parkı, sinema...dır. Çocuk için seçilen bir mekan bu yaş döneminde bir bankadan çok bir oyun parkı, kişi bir bankacıdan çok öğretmeni olmalıdır.

- Çocuk edebiyatı sadece öğreticidir. Yakın döneme kadar sahip olunan bu fikir, çocuk kitaplarının görevinin çocuğu eğitmek olduğunu, çocuğa bilgi vermek olduğunu savunur. Oysa iyi bir çocuk kitabının sadece eğitici ve ahlaki değerler vermesi yeterli değildir. Bir kitabın sadece bilgi ve eğitim vermesi onu ders kitabı yapar. Oysa kitap sadece ders kitapları değildir. Çocuğa yeni ufuklar açan değişik mekanlarla, çocuğa her zaman bir şey öğretmesi gerekmez aksine bilgiyi çocuğun kendi bulması ve irdeleyerek kendine mal etmesi gerekir. Ayrıca bir hikayenin amacı sadece çocuğa bir şeyler öğretmek, onu iyi çocuk yapmak ya da ona sadece mükemmeli göstermek de olmamalıdır. Çocuk iyinin yanında kötüyü, komik birinin endişeli yanını, güzel bir kızın sinirlendiğini de görmelidir ki herkesin tek bir karaktere sahip olmadığını, davranışların yaşanan olaylara göre değişebileceğini anlasın (Arıcı,2009). Çocuğa kitapla sadece kırmızı rengi ya da şekilleri vermek, onu öğütlerle doldurmak kitabı hafife almak, özelliklerini kullanamamaktır.

- Çocuk edebiyatını 0-15 yaş arası almak bu yaş aralığındaki çocukların dönemsel farkı gözetmemek olur ki bu en başta yapılan büyük bir hatadır. Bu hatanın üzerine yapılan bir edebi hikaye hiçbir döneme fayda sağlamayan bir karmaşa yumağı haline gelir. 6 yaş çocuğu için basit mi yazmak gerekir, 12 yaş çocuğu için karmaşık mı? Literatür de çocuk döneminin 0-15 yaş olarak sınırlanması çocuk edebiyatı için geçerli değildir. Çocuk edebiyatı için çocukluk döneminin her yaşı üzerinde

yazılması ve özenle durulması gereken bir dönemdir. Çocuk kendi yaşına uygun kitaplarla büyümesi ve yaşına uygun kitaplara geçiş yapması kitabın kendi çevresinde geçtiğine çocuğu inandırır (Arslan,2005). Çocuk kitabı daha inandırıcı bulur ve kitapla bağıını koparmaz. Oysa sınırı 0-15 yaş arasında tutmak çocuk için olduğu kadar yazar için de bir karmaşa oluşturur. Çocuğun çok hassas olduğu bu dönem çocuğun çevreyi öğrenmesiyle başlar, kendini tanıma, cinsiyetini tanıma ve kendini tanımlamaya kadar gider. Böyle geniş bir dönem için yazmak yazarı da zorlar. Bundan dolayı dönemi yaş dönemleri içinde sınırlamak, o dönem özelliklerine göre hikayeyi oluşturmak hem üretici için kolaydır, hem de çocuk için.

Bu yönleriyle çocuk edebiyatı, çocuk bakışını yansıtan bir edebiyattır. Çocuk için dünya, anlamlı bir bütün olmaktan çok birbirinden kopuk kitlelerden oluşan bir yığındır. Çocuk bu yığının içinden belli parçaları alarak kendi ilgisi doğrultusunda işler, bunları kendi dünyasının bir parçası yapar. Önce resimlerine bakar, yetişkinden dinler, ardından kendisi okumaya başlar. Çocuk edebiyatının temel işlevi, çocuklara okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırmasıdır. Çocuk, yetişkinlik dönemine kadar geçirdiği gelişme süreci içinde kendini sürekli olarak büyüklerin kurmuş olduğu dünyaya uyarlamaya çalışır. Yetişkin için oluşturulmuş bir dünya da kendine yer edinmeye çalışır (Gürkan,1993). Bu yüzden çocuk için üretilen kitaplarda buna dikkat edilmeli, çocuğun yetişkin hayatına uyumu kolaylaştırılmalıdır. Yapılacak ince bir yanlışlık bile çocuklarda kitap ve edebiyat adına yanlış kanıların oluşmasına, zamanla, çocuğun okuma isteğinin körelmesine, sonuçta çocukla kitap arasında engellerin oluşmasına yol açabilir. Bu nedenle, özellikle, çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan, yapay ve çocuksu bir biçimin kullanıldığı kitaplar, anadili sevgisinin ve bilincinin gelişmesini engeller.

Günümüz çocuk edebiyatı tartışmaları, çocuk edebiyatı ürünlerinin de yetişkin kitaplarında olduğu gibi belli edebiyat kalitesini öngördüğüdür. Çocuk kitaplarının da kendi içinde bütünlüğü olan, çocuk gerçekliği koşulları göz önüne alınarak estetik ve sanatsal kaygılara göre üretilmesi gerekmektedir. Çocuk edebiyatı edebiyat içinde bir daldır. Nasıl şiiri edebiyattan ayıramayacağımız gibi çocuk edebiyatını da edebiyattan koparamayız. Bunu doktorluğa benzetmek yanlış bir yaklaşım olmaz.

Doktorluğun da genel anlamı altında birçok doktorluk bölümü; hepsinin de ayrı ve önemli görevleri vardır. Hepsinin önemini düşünürken çocuk doktorluğunun önemsiz olduğunu düşünmek mümkün değildir. Aksine çocuk doktorluğu daha ince bir zeka, ya da sakin ve sabırlı bir bünye gerektirir. Çocuk edebiyatına da bu açıdan bakmak gerekir. Günümüzde çocuk edebiyatı, edebiyatın ötesine geçmiştir. Çocuk edebiyatı 20. yy ın başlarında oluşmuş, zaman içinde gelişmiştir. En büyük gelişimini de dünyayla birlikte Türkiye’de 21. yy da yapmıştır. Bu dönemde birçok yazar çocuk edebiyatına yönelmiş, çocuk kitaplarının sayısında gözle görülür bir artış olmuştur. Artık günümüzde Türkiye’de çocuk kitabı girmeyen bir evden bahsetmek mümkün değildir. Fiyat aralığına göre her yetişkin tarafından her çocuğa kitap alınabilmektedir. Yayınevleri de bu geniş kitleyi fark ettikten sonra çocuk edebiyatı üzerine yönelmiştir. Yine 2000 sonrasında çocuklar için resimli kitap üreten yayınevlerinin sayısı da artış göstermiştir. Yayıncıların ekonomik nedenlerle çocuk edebiyatına yönelmesi, bilim adamlarının da dikkatini bu alana çekmiştir. Üniversitelerin edebiyat bölümlerinde çocuk edebiyatıyla ilgili derslerin yanında resim bölümlerinde çocuk resimlemeleri üzerine dersler verilmeye başlanmış, araştırmacılara üzerinde çalışabilecekleri geniş bir alan sunulmuştur (Bozdağ,2000). Diğer açıdan günümüz toplumunda çocuğun başlangıçta aile çevresi ile sınırlanan dünyası, arkadaş çevresi, görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarıyla radyo, televizyon, sinema, gazete ve kitap gibi uyarıcılarla da gelişmektedir. Köyde de kentte de yaşasa çocuğun hayatına televizyon, çizgi filmler girmekte çocuğu birçok uyarını verilmektedir. Çocuk bunları anlamlandırmakta zorlanmakta, yanlış mesajlar çıkarmaktadır. Oysa çocuğu çizgi filmlerin ya da bilgisayar oyunlarının önüne koymak yerine çocuklarla resimli hikaye kitaplarını paylaşmak, çocuğa bir hikaye okuyup üzerinde sohbet etmek çocuk için daha geliştirici ve daha değerlidir.

2.2. ÜLKEMİZDE ÇOCUK EDEBİYATI

Başka ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de uzun süre çocuklar sözlü edebiyatın örnekleri olan tekerleme, bilmece, masallar, efsanelerle beslenmişlerdir. Kış geceleri tandır ve ocak başlarında anlatılan masallar, on dördüncü yüzyıldan sonra başlayan Karagöz oyunları, çocukların zihinlerini geliştiren kaynaklar olmuştur. Aynı

evrelerde bulunan çocuklar ezbere dayanan bir ğretim metoduyla yetişmişlerdir. El yazması kitaplardan, dini eserlerden veya divan şiirlerinden istifade etmişlerdir.

Türkiye'de ocuk edebiyatının gelişimi, dünyadaki edebiyatın gelişimiyle yakından ilgilidir. Tanzimat dönemi Türk ocuk edebiyatının da başlangıcı sayılabilir (1839). Tanzimat'tan önce sözlü edebiyat türü hakimdir. Bunlardan masal, bilmece, tekerleme, atasözleri, Nasreddin Hoca fıkraları daha çok evlerde, Karagöz ve Meddah biçimleri de kamusal alanlarda çocukların eēitim ve eēlencesine sunulurdu (Oēuzkan,2001).

Ancak 19. Yüzyıldan önce çocuklar için yazılmış olmasa da, çocuklara seslenmek üzere yazılmış iki yapıtı burada anmak gerekir. Bu yapıtlardan ilki şair Nabi'nin (1642-?) oēluna ēt vermek amacıyla yazmış olduēu "Hayriye" adındaki nazım biçimindeki kitabıdır. İkincisi de Sümbülzade Vehbi'nin, .(1809-?) oēluna verdiēi ahlak ve görgü derslerini içeren Lütfiye adlı yapıtıdır. Bir de Kayseri'li Doktor Rüştü tarafından 1858'de yazılan ve ilk Türk alfabesi olarak bilinen "Nuhbet-l Etfal (ocuklarının Sekini) adlı yapıtın metinler kısmındaki hikayeleri bu alandaki ilk örnekler arasında sayılabilir. Bu hikayelerden hırkacının adı şöyledir: "Kabak ile Köylünün Hikayesi", 1869 yılında Mümeyyiz adlı derginin her sayısı ayrı renk kaēıt üzerine basılmıştır. Bu dergide çocuklar için bilmece ve dizi romanlar mevcuttur (Koz,1993).

Ahmet Mithat'ın "Hace-i Evvel" ve "Kıssadan Hisse" isimli kitaplarını bazıları ilk ocuk kitapları sayarlar (1871). Bu kitaplar çocukları eēlendirmek amacıyla yazılmıştır. 1883'de aylak Tevfik Nasreddin Hoca fıkralarını toplamıştır. Ne var ki o dönemde yazılı ocuk edebiyatı olarak fazla bir şey yoktur.

Mehmed şemseddin çocuklara dil kılavuzları ıkardıēı gibi, “ocukların Cuma Günü Mektebi” adıyla İslamiyet, terbiye, ilim ve fen konularında çocuklar için yazdıēı ve daha önce gazetelerde çıkan kısa hikayeleri de “ ocukların Gece Eēlencesi” nde toplanmıştır. Bu arada çıkan kısa ömürlü bazı ocuk dergi ve gazeteleri de şunlardır: Bahçe (1880), ocuklara Kıraat (1881), Arkadaş, Midhat

Sadullah, Osman Fahri, Vasıta-ı Terakki (1882) , Çocuklara Mahsus Gazete (1896-1903), İbnülhak Mehmet Tahir, Çocuk Bahçesi, Selanik (1904). Türkiye'nin ilk çocuk kitapları Tanzimat dönemi yazarlarından Şinasi, Recaizade Ekrem ve Ahmet Mithat tarafından Fransızcadan çevrilen kısa şiirler ve hayvan hikayeleridir. Ziya Paşa J.J.Rousseau'nun "Emile" isimli eserini çocuklar için tercüme etmiştir. Bu arada Recaizade Ekrem ve Muallim Naci sırasıyla "Tefekkür" ve "Ömer'in Çocukluğu" isimli özgün eserleri çocuklar için yayınlamışlardır. Yusuf Kamil Paşa Fenelon'dan yaptığı çevirileri "Tercüme-i Telemak" (1862) isimli eserinde yayınlarken, Lütfü Daniel Defoe'nun "Robinson Crusoe" isimli eserini, Mahmut Nedim Jonathan Swift'in "Gulliver'in Gezileri" adlı kitapları ve Mehmet Emin de Jules Verne'in "Merkezi Arza Seyahat" ve "Balonda Beş Hafta Seyahat" adlı romanlarını çevirmiştir (Şahin ve Yılar,2007).

Bütün bu yapıtlar 9 yaş ve üzeri çocuklar için yazılmıştır. Daha sonra pek çok yazar ve şair de çocuklar için kitap yazmaya başlamışlardır. Bunlar arasında Ahmet Rasim, Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Tevfik Fikret, Ali Ekrem Bolayır, İbrahim Alaattin Gövsa, Ali Ulvi Elve ve Aka Gündüz sayılabilir. Cumhuriyetin ilanından sonra harf devrimi ile yeni bir dönem başlamış ve kitaplar yeni harfler ile tekrar basılmıştır. Çocuk kitaplarında önde gelen isimler Reşat Nuri Gültekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adivar, Mahmut Yesevi, Aka Gündüz, kişileri, konusu çocuklar olan ama çocuklar için yazmayan bu dönem yazarlarıdır. Tanzimat'tan 1940 yılına kadar çocuk kitapları sayısında fazla bir artış görülmez. Çocuk Esirgeme Kurumu 1936-1948 yılları arasında çoğu çeviri olmak üzere yüzden fazla değişik kitap bastırmıştır. 1952'den sonra yazılan eserlerde toplumsal içerikli hikaye ve romanların yer aldığı görülür. 1950 yılından itibaren bazı okul ve kütüphanelerde çocuk kitabı haftaları ve sergiler düzenlenmeye başlandı. Eflatun Cem Güney "Açıl Sofram Açıl" ve "Dede Korkut Masalları" ile çeşitli ödüller almıştır. 1964 yılında Vala Nurettin ve Nihal Karamanagralı'nın yazdığı "Korkusuz Murat" Doğan Kardeş Ödülü almıştır. Aynı dönemde Orhan Veli Kanık La Fontaine çevirileri ve Nasreddin hoca fıkralarını akıcı bir dille kaleme alır. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şiir kitabı "Çocuk ve Allah" "Açıl Sofram Açıl", "Balina ile Mandalina", "Okumayı Seven Ayı" ve "Yaramaz Sözcükler"i, Aziz Nesin'in

"Şimdiki Çocuklar Harika", "Üç Karagöz Oyunu", "Pıtlatan Bal" adlı eserleri çocuklara hitap eden ve bu dönemde yazılmış eserlerdir. Cahit Uçuk "Kırmızı Mantarlar" (1943), "Üç Masal" (1944), "Türk Çocuğuna Masallar" (1946), "Ateş Gözlü Dev" (1946) ve "Kurnaz Tilki" (1946), adlı eserleri yazmış ve "Türk İkizleri" (1958) adlı eseri ile Hans Christian Andersen ödülü almıştır. Mümtaz Zeki Taşkın tiyatro eserlerinin yanı sıra "Çocuklarımıza Resimli Şiirler" (1959), "Çitlenbik Kız" (1975) ve "Çocuklara Kahramanlık Hikayeleri" (1978) adlı eserleri yayınlanmıştır (Celepoğlu, 2007).

1960 yılında TDK ve Kültür Bakanlığı çeşitli yarışmalar düzenlenir. Rıfat Ilgaz "Hababam Sınıfı", "Küçük Çekmece Okyanusu" ve "Cankurtaran Yılmaz"ı yazmıştır. Mehmet Seyda roman ve hikaye türünde "Bir Gün Büyüyeceksin", "Şeytan Çekiçleri", "Çikolata" ve "Düşleme Oyunu"nu yazmıştır.

Yazarlarımız bu yıllarda çocuk kitapları alanına önem verip, hikaye, roman, şiir yazmaya başlamışlarsa da pek azı başarılı olmuştur. 1966'dan başlayarak çocuk kitaplarında gelişme görülür. Talip Apaydın "Toprağa Basınca", "Dağdaki Kaynak", "Elif Kızın Elleri", Gülsen Dayıoğlu "Fadiş", "Dört Kardeştiler", "Suna'nın Serçeleri" ve "Yurdumu Özledim" i yazmıştır. 1970'lerden sonra çocuk edebiyatı hareketlenmiş ve çeviriler artmıştır (Gürel, 1998).

1966-67 yıllarında "Ayşegül ve Ayşecik" dizisi Türkiye'ye gelene kadar resimli kitap hiç yoktur. Sadece Amerikan Board Neşriyat Dairesi (Red House) 1961 yayınları ile bu türde eserler verirdi. İçerik açısından başarılı olanlar fiziksel ve resimleme yönünden başarılı olamıyorlardı. Bu tercümelerin çoğu toplumumuza uymazdı. Can Göknil'in "Kirpi Masalı" ilk resimli çocuk kitabımızdır. 1979 Unesco tarafından Dünya Çocuk yılı ilan edilince çocuk edebiyatı konusunda daha çok güncellik kazanır.

1980 sonrası dönemde masal türünde de özellikle baskı ve resimlerle tekniğindeki gelişmelere koşut olarak önemli gelişim olmuştur. Birçok yayınevi eski baskılarını yenilemiş, kitaplarının, içerik yönünden değilse bile, estetik ve biçim yönünden

kusursuz olmalarına çalışmışlardır. Kitaplar çok değişik boylarda, müzikli ve kabartmalı üretilinceye dek türlü biçimlerle çocukların kullanımına sunulmuştur. Yayınevleri çocuklar için yayın yapma konusunda direnmişler, “çocuk” terimiyle özdeşleşir duruma gelmişlerdir (Oğuzkan,2001). Yapa Yayınlarının çocuk kitapları, Serhat Yayınları'nın üç boyutlu 2. 3. sınıf düzeyindeki masal kitapları, son yıllarında da Kök ve Bu Yayınlarının biçim denemeleri bu konuda verilebilecek örneklerdir. Ayrıca değişik yayınevlerince Grimm Kardeşler ve Andersen gibi ünlü masalcıların kitapları da yalınlaştırılarak ilköğretimin ilk sınıflarına göre yeniden uyarlanmıştır. Bu dönemde önceki dönemlerde olduğu gibi derleme çalışmalarına değil, daha çok yazarların kendilerinin ürettikleri masal örnekleri ne tanık olunmaktadır. Eğitim bilimlerindeki ve çocuk edebiyatındaki gelişmelerin de göz ardı edilmediği bu dönemde çocuklar için edebiyatın ve resimleme çalışmalarının başlı başına bir uzmanlık alanı olduğu görüşü benimsenmiştir.

2.3. ÇOCUĞUN YAŞ DÖNEMLERİNE GÖRE KİTABIN YERİ

Kitap, çocuk için başlangıçta oyun nesnesi veya bir oyun arkadaşı iken, ilerleyen dönemlerde üzerinde dinleme ve okuma etkinliklerinin gerçekleştirildiği bir iletişim aracı olmaktadır. Yetişkinler, çocukların konuşma ve her şeyi anlama dönemlerini beklemeden kitap okumaya başlamalı, çocuğu erken yaşta kitap dünyasıyla tanıştırmalıdır.

Çocuklara dil bilincini ve duyarlılığını edindirerek edebiyat dünyasının kapısını aralama, okuma istek ve alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri de göz önüne alındığında, çocuk kitaplarının çocuğun eğitim yaşamında önemli bir değişken olduğu gerçeği ortaya çıkar (Sever,2003). Çocuğun kitapla tanışma dönemlerini okul öncesi dönem için 0-3, 3-6 yaş grupları için iki kesit olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak çocuk gelişimine paralel olarak kitap-çocuk etkileşimi rahat algılamak için 0-15 yaş çocuk dönemini 0-3, 4-6, 7- 11, 13-15 olarak ayrıntılı bir şekilde açıklamak gerekir. Çocuğun 0-15 yaş arasında geçirdiği değişimi fiziksel olarak fark etmek dışında seçtiği kitaplarla da sosyal, bilişsel ve duygusal olarak görülür. Çocuğun doğumuyla beraber yaşamına giren deneyimler, kişiler, çocuğun

okuduğu kitaplarda hayat bulur, çocuğu yaşadığı ya da yaşaması muhtemel olaylara hazırlar (Arslan,2005). Çocuk ergenlik dönemine geldiğinde daha huzurlu ve sakin bir geçişle ergenliği sonlandırır. Çocuklukla ergenliğe geçiş arasındaki stresli dönem, çocuğun kendi için seçtiğı doğru kitaplarla daha rahat olur. Yetişkin çocukla paylaşmadığı düşüncelerini ve fikirlerini çocuğu için seçtiğı doğru kitaplarla paylaşabilir. Bundan dolayı çocuklara doğru kitapları seçmek için çocuğun gelişimine paralel kitap tercihlerini incelemek gerekir.

2.3.1. 0-3 Yaş Çocuğu İçin Kitap

7-9 aylık çocuk baş ve işaret parmaklarını kullanarak küçük nesneleri tutup kaldırabilir. Kitap da öncelikle tutulabilen, kaldırılabilen, kapağı ve kağıdıyla ilgi çeken bir nesnedir. Kağıdı yırtmak, buruşturmak, ağza götürmek, yalamak ve çiğnemek çocuğun kitapla girdiğı ilk etkileşimlerdir. Bu dönem için en uygun kitaplar mukavva, plastik ya da bezden yapılan, tek nesne resimli kitaplardır. Yetişkinin çocuğa kitap okuma şekli ise, resim gösterme ve resimdeki nesnenin adını söyleme biçiminde olmalıdır. Önemli olan çocuğun erken dönemde kitap ilişkisini kurmasını sağlamaktır.

1 yaşında çocuk ellerini iyi kullanır, taklit yoluyla oyunlar oynar. Çevresinde gördüğü olay, varlık ve nesnelerin resimlerini içeren kitaplar bu dönemde çocuğun onun ilgisini çeker. Yetişkinlerin kendisine okuduğı kitabın resimlerine bakar. İlgisi çeken kitabın yetişkin tarafından okunmasını isteyebilir. Bir yaş çocuğu için seçilen kitaplarda sayfanın $\frac{3}{4}$ 'ü resim $\frac{1}{4}$ 'ü yazı olanlar seçilmelidir. Kahraman sayısı bir ya da ikiyi geçmemeli ve kahraman, özellik bakımından her sayfada aynı şekilde ve diğer resimlerden daha belirgin olmalıdır (Zengin ve Zengin,2009). Çocuk karakteri sayfa üzerinde fark edebilmeli, diğer karakterlerden ayırabilmelidir. Çocuk, bu yaşıta, varlık ve nesnelerin seslerini taklit eder. Yetişkinlerin çocuğa, hayvan resimleriyle süslü kitaplar ses taklidi okuması, çocuğun sözcük dağarcığının gelişmesinde önemli rol oynar. Ses taklitleri ve kısa sözcüklerin tekrarıyla çocuk kelime dağarcığına yeni kelimeler ekler.

Dil gelişiminin hızlandığı 1,5 yaş döneminde şarkılı ve sesli kitaplar, ses tekrarlarından oluşan minik tekerlemeler ve sözcük tekrarlarına dayalı uyaklı şiirler çocuğun ilgisini çeker. 2 yaşlarında çocuk, kitaptaki resimlerle ilgili sorular sorabilir. Metinlerle resimler arasındaki ilişkiyi bir yetişkinin kendisine anlatmasını isteyebilir. Bol uyaklı şiirler ve tekerlemeler içeren kitaplar çocuğa ilginç gelir (Alpay,1990). Sözcük dağarcığı artan 3 yaş çocuğu, resimli kitaplardan kendisine okunan, yaşadığı ve bildiği olaylarla ilgili hikayeleri ilgiyle dinler. Kitapta kendi hayatından örnekler gören çocuk kitabın hayatın içinden olduğunu algılar ve kitabı hayatından soyutlamaz. Yetişkin bu aşamada, kitaptaki resimleri anlatması konusunda çocuğu yönlendirebilir, soracağı sorularla sebep- sonuç ilişkileri kurmasına yardımcı olabilir. Çocuk kitaptaki resimleri kendine göre anlatarak, hayallerini yetişkinle paylaşır, kişiliğiyle ilgili ilk ipuçları yetiştikine aktarmış olur.

2.3.2. 4-6 Yaş Çocuğu İçin Kitap

Küçük çocuğun dikkat süresi çok kısa, mizah anlayışı da çok somuttur. Hayal dünyası yakın çevresiyle sınırlı, yapısı ise bencildir. 4 yaşına kadar kendi kendisiyle oynar, fakat yakınında bir büyüğünün bulunmasını ister. Sonra arkadaşlıklar arar. Yetiştikine bağıllık döneminden kendi içinde özerk döneme geçiş yapar. Çevresini geliştirmeye ve kendine yeni iletişim alanları bulmaya çalışır. Zamanla da benmerkezcilikten kurtularak sosyalleşmesine paralel olarak paylaşmayı öğrenir. Çocuğa model olunmuşsa, 2-4 yaş arasında çocuk yetiştikine birlikte resimlerine baktığı kitaplarla ilgili yorumlar yapmaya yavaş yavaş başlar. Çocuğun bu dönemde kitapla girdiği iletişim arttıkça çocuğun dil yetisi gelişir, yorum yapma ve fikir üretme yeteneği oluşmaya başlar. Böylece kitap hem dil geliştirme aracı hem de etkili bir düşünme ve iletişim aracı olur. 4 yaş masal ve hikaye okuma ve anlama dönemidir. Bellekleri çok kuvvetli olduğundan sevdikleri masalları, hikayeleri tekrar dinlediklerinde bir sözcüğün değişmesine bile dayanamazlar. Dinledikleri hikayeyi bir bütün olarak ezberler, hikaye içindeki farklılıkları fark ederek olay devamlılığını sağlarlar (Yalçın ve Aytas,2003).

Okul öncesi olarak tanımlanan dönemde çocuğun çevresi genişlemiş, ilgileri değişmiş olur. Bu dönemde anne baba ile birlikte öğretmen de kitaba yönelik konusunda çocuğu desteklemeye başlar. Çocuk okulda grup içinde dinlediği hikayelerde kendisi dışındaki diğer kişilerin de fikirlerini dinler ve farklılıkları fark eder. Bir fikir üzerinde tartışmayı, topluluk içinde söz almayı öğrenir. Okul öncesi dönemde çocuğu kitapla daha çok etkileşime sokmak yanında çocuklarla birlikte ilgisini çeken resimlerin gazete ve dergilerden kesilerek kitap oluşturulması, kendi yaptıkları resimlerin ve hikayelerin kitap haline getirilmesi gibi etkinlikler kitap sevgini pekiştirirken özgüvenlerinin de artmasında katkıda bulunur. Bu dönem çocuklar, hep aynı kitabın okunmasını ya da hikayeleştirilmesini isteyebilir. Çünkü bu dönem çocukların devinimsel hareketlerde bulundukları dönemdir. Çocuk bu dönemde yapabildiği hareketi sık sık yapmak ister. Bununla beraber hoşuna giden, anlamlandırabildiği kitabı da sık aralıklarla dinlemek çocuğun hoşuna gider. Hatta bunda ısrarcı olabilirler. Burada yapılması gereken kitabın okunduktan sonra çocukların ulaşacağı bir yere konması ve onların istedikleri zaman incelemesine ve resimleri ifadelendirerek hikayeyi anlatmalarına fırsat verilmesidir (Sever,2003).

Genel çizgileriyle “hikaye okuma” olarak özetlenebilecek bu dönem, çocuğun okuma yazma becerilerinin gelişmesinde de önemli rol oynamaktadır. 10-12 yaş döneminde kalıcı bir alışkanlığa dönüşecek olan kitap okuma etkinliklerinin temelleri ilk 6 yaş içerisinde atılır (Sever,1995). Erken dönemde başlanan kitap sevgisi ve alışkanlığı ilerleyen yıllarda çocuğun okumaya geçişini ve iletişim becerisi geliştirmesini sağlar.

2.3.3. 7-11 Yaş Çocuğu İçin Kitap

6 yaşından büyük çocuklar için hazırlanan kitaplardaki konular çoğunlukla çocuğun doğal yaşamı içinde karşılaşabileceği olaylar ve durumları içermelidir. Çocuğun bulunduğu yaşa göre ilgisini daha çok çeken ve onun gündemini oluşturan konulara ağırlık verilmelidir. Böylece daha sağlıklı bir çocuk – kitap ilişkisi sağlanabilir. 7 yaşından itibaren çocuklar, yeni durumlar ve karakterlerle karşılaşmaktan hoşlanır, maceraya ilgi duyar. Hayali kahramanları belirler hatta onlarla özdeşim kurarlar. Çocuk okuma yazmayı öğrendikten sonra, kitapla arasında köprü kuracak yetiškine

ihtiyaç duymaz. Artık istediği kitabı seçme konusunda özgür olur. Burada dikkat edilmesi gereken çocuğun doğru kitap türüne yönlendirilmesini sağlamaktır. Okumayı yeni öğrenmiş bir çocuk neyi okuması gerektiğini seçemez, yanlış bilgilere ulaşması arada yetişkin olmadığı için daha kolay ve kontrolü daha zor olur. Okul çağı çocukları, kitapla birebir ilişki kurabilir; kitabın eğlendirici olmaktan öte bilgilendirici işlevini de fark edebilirler. Önceleri serüvene dayalı olayları anlatan hikayeleri zevkle okurken, zaman içinde gerçekçi hikayelere yönelirler. Okumayı vazgeçilmez kılmak için en elverişli dönem, okul öncesini de kapsayan ilköğretimin birinci kademedir (Şeyda,2003).

Çocuğun dünyayı algılamaya başladığı andan itibaren konuya özen göstermek anne babanın sorumluluğu arasındadır. Çocuğa en güzel çocuk ve gençlik edebiyatı örnekleri tanıtılmalıdır. Sosyal çevresi genişler, ancak alışkanlıklarda kendi cinsini tercih etmeye başladığı görülür. İlköğretim dönemin de sıklıkla görülen erkek ve kız gruplarıdır. Çocuk bu dönemde sosyalleşmekle birlikte kendi cinsine yakınlaşmaya başlar. Bu dönem aynı zamanda hayal gücünün de en geniş olduğu dönemdir. Bunun için, çocuklar Alice Harikalar Ülkesinde, Peter Pan gibi fantastik romanlar kadar hayal gücünü besleyen bütün yapıtları okumaya yönlendirilmeli çocuğa kitap dünyasında geniş bir yelpaze sunulmalıdır (Ciravoğlu,2000).

9-13 yaş dönemi çocuklarının okuma yetisi açısından geçirdikleri aşama “ düşle gerçek arası dönem” olarak nitelendirilir ve bu çağda erkeklerin daha çok macera, kahramanlık konularından tat aldığını kızların ise ev okul ile ilgili hikayelerden tat aldığını söylenir (Kıbrıs,2000).

Bu dönemde, kız ve erkek çocuklar arasındaki ilgi farkındalaşması dolayısıyla okudukları kitaplarda da iyice belirginleşir. Erkek çocuk, sporla yakından ilgiliyken, serüven isteği de arttığından bol bol serüven romanı okur. Kız çocuğu ise daha düşsel bir duyarlılıkla romantik olmuştur. Her iki grubun da sözcük ve kavram bilgileri oldukça gelişmiştir. Bu yaştaki çocuklarda okuma isteği gelişmiş olmasına karşın seçme yetisi tam olarak gelişmemiştir. Bu yaştaki çocukların değerli/ değersiz ayrımı yapmadan ellerine geçirdikleri her şeyi okudukları görülür. Çocuğun bu aşamada bir yetişkin desteğine ihtiyacı olur. Çocukla yapılacak kitapçı ya da kütüphane gezilerinde çocuğa fikir vermek, çocuğu doğruya yöneltmek yetişkinin görevi

olmalıdır. Ayrıca bu yaş çocukları gülmek için de okumaya başlarlar. Çizgi romanda bu dönemde okunan bir tür olarak ortaya çıkar. Çocuklar bu dönem de kitabın sadece eğitici olması dışında komik ve eğlendirici olduğunu da fark ederler. Ergenliğe geçiş yapmaya başlayan çocukların kendilerini daha rahat ifade etmeleri ve iç düzenlerini daha rahat sağlamaları için eğlendirici kitaplar çocuğa bu dönemde daha iyi gelir. Çocuk içinde yaşadığı karmaşık dönemi çoğu zaman bir yetişkinle ya da yaşlılarıyla paylaşmak yerine kendini içine kapatır (Alpöge,2005). Böyle bir dönem içinde çocuğa destek olacak unsur çocuğun yaşadığı kaygıları hafifletmek için eğlenceli kitaplar ve çizgi romanlar olabilir.

2.3.4. 13-15 Yaş Çocuğu İçin Kitap

Ergenliğe geçişin devamının yaşandığı bu dönemde çocuk ya içine kapanmakta, ya da isyankar bir tutum sergilemektedir. Kimliğinin fark edilmesi, cinselliği ayırmsamanın şaşkınlığı, birey olmanın acemiliği gibi duygular içindedir. Kendini bulunduğu yere ait hissetmekte zorlanmakta ve devamlı bir arayış içindedir. Hiçbir şeyden zevk almaz, kaygı ve endişeler yaşar (Gültekin,2006).

Erkek çocukları bu süreçte, sporun yanında fen kitaplarına (taşıtlar, iletişim araçları, bilgisayar) ilgi duyarlar. Serüven kitapları, sporla ilgili dergileri okurlar. Kız çocukları ise romantik metinleri, meslek hikayelerini ve dedektif romanlarını severler. Bu dönemde ortaya çıkan farklılaşım ileriki dönemde yaşanacak düzene alt yapı oluşturur. Kendine bir yer edinmeye çalışan çocuk her değişik şeye ilgi duyar, denemek ister. Bu deneyimler ileriki yaşlarda çocuğun seçimlerinde önemli rol oynar. Çocuk gelecekteki seçimlerinin, hobilerinin alt yapısını bu dönemde oluşturur. Anne ve babalar çocukların seçimlerine özellikle bu dönemde çok müdahale etmemelidirler. Daha çok çocuklarını gözlem şeklinde takip etmeli, gerekli durumlarda uygun ortamı sağlayarak sohbet etmelidirler. Çocuklar bu dönemde anne babadan çok bir arkadaşına ihtiyaç duyarlar. Yetişkinin yapması gereken çocukla paylaşmak, onunla aynı dönemi geçirdiğini anlatmak, o dönem okuduğu kitapları, dergileri çocukla paylaşmak olmalıdır. Çocuğun okumayı istediği kitabı onunla paylaşmak, okuduktan sonra onunla kitapla ilgili sohbet etmek çocuğun yetişkine

daha rahat açılmasını sağlar ve genç yetişkinliğe geçiş için doğru alt yapılar atılmış olur.

2.4. ÇOCUK EDEBİYATININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞUN DİL, SOSYAL DUYGUSAL VE BİLİŞSEL GELİŞİM ALANINA ETKİSİ

Okul öncesi dönemde çocuklar için üretilen resimli kitaplar çocuk edebiyatı içinde yer alan önemli bir olgudur. Çocuk edebiyatıyla ilk tanışması ardından çocuk hayatın boyunca bu birlikteliğini ve gelişimini sürdürecektir. İlk eline aldığı resimli kitap sonrasında ya okumayı sevecek ya da ileriki yaşlarında bile kitaplara karşı ilgisiz olacaktır. Günümüzde kitap okumayan birçok kişinin bulduğu bahanelerin altında çocukluk dönemlerinde kitapla tanışmalarının yanlış olduğu söylenebilir. Bundan dolayı okul öncesi dönemde çocuğun sosyal çevreye ilk adım attığı, çevresiyle yoğun iletişim kurduğu bu dönemde çocuğu resimli, renkli kitaplarla doğru şekilde yönlendirmek, çevreye karşı ilk duyarlılığını kazandırıp çocuğa yeni çevresiyle ilgili bir alt yapı oluşturmak mümkündür (Gönen,1994). Okul öncesi dönemde çocuk yeni bir çevreyle iletişime geçtiğinden, yeni çevresine uygun yeni kelimeler öğrenir. Çevresiyle ilgili yeni davranışlar kazanır. Öğrenmenin hızlı olduğu bu dönemde çocuk bilişsel olarak yeni şemalar oluşturur ve var olan şemalarını zenginleştirir. Bilişsel düşünme basamaklarını ve problem çözme yeteneğini geliştirir. Kısaca düşünür, iletişim kurar ve davranışlarıyla gösterir.

Bununla beraber çocuk edebiyatını genel bir bakışla incelediğimizde kitabın çocuğu özellikle okul öncesi dönemde birçok açıdan geliştirdiği söylenebilir. İlk bakışta resimli çocuk kitaplarının çocuğu dil yönünden geliştirdiği hissedilse de bunu tek başına düşünmek yanlış olur. Çocuk hikayeyi dinlerken sadece yeni kelimeler öğrenmez yada sadece dinlemez. Dinleme süreci içinde beynindeki birçok alanı ayı anda çalıştırır. Beyindeki dikkat, algılama, hafıza bölümleri çocuk hikayeyi dinlerken yoğun olarak çalışır. Bununla beraber, kavrama, bilgiyi örgütleme, birbiriyle ilişkilendirme ve neden sonuç ilişkisi de yoğun olarak kullanılır. Resmi algılama, farklılıkları fark etme, mekan ve konumları görmek de çocuğun algı bölümünü çalıştırmasını sağlar (Görgü,2006). Ayrıca kitap çocuğu sosyal bir insan haline de getirir. Çocuğun okul öncesi dönemde oyuncakları dışında arkadaşlarının da sosyal

çevresine girmesiyle çocuk değişik kişilerle ve değişik karakterlerle tanışır. Her kişinin karakteri farklı olduğu için de hepsine farklı davranması gerekir. Çocuğun deneyimini arttırmak da bu dönemde resimli kitaplara düşer. Hikayelerin içindeki karakterler çocuğun yeni kişiliklerle tanışmasını ve ona uygun bir davranış geliştirmesini sağlar. Çevresinde sinirli birini görmemiş bir çocuk hikayedeki sinirli karakterin karşısında nasıl davranılması gerektiğini görür. Dolayısıyla resimli kitaplar için çocuğa dil, sosyal ve bilişsel alanda katkı sağlayarak çocuğu geniş bir alan içinde geliştirir denilebilir. Çocuğun gelişimi açısından bakıldığında resimli çocuk kitaplarının faydalarını aşağıdaki gibi sıralanabilir.

2.4.1. Dil Gelişimi

1. Çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerine katkıda bulunur. Çocuklarda önce alıcı dil gelişir. Doğduğu günden itibaren çocuğa okunan her kitaplarla beraber çocuk kullanılan belli başlı kelimeleri hafızasına kaydeder. Konuşma sürecine kadar bunları oluşturduğu şemasında saklar. Hazır bulunuşluluğa geldiğinde ise kullanarak konuşmasına katar. Resimli kitaplar çocuğun yeni kelimeler duymasına fırsat vererek çocuğun kelime hazinesini geliştirir.
2. Dinleme yeteneğini geliştirir. Okul öncesi dönemde bir hikayeyi baştan sona kadar dinlemek iyi bir konsantrasyon gerektirir. Çocuğun 2 yaşında on dakikayla başlayan dikkati 6 yaşında yirmi dakikaya ulaşır (Alpay,1990). Çocuğun konsantrasyonun artması çocuğa okunan kitap sayısı arttıkça artar. Çocuk bu sadece ilköğretim sürecinde derste öğretmenin dinlerken ve sonrasında uzun konuşmaları dinlerken güçlük çekmez. Çocuğun geleceğe dönük olarak dinleme becerisini geliştirmek için çocuğa bol bol hikaye okunmalı, hikaye içinde sorular yöneltilerek çocuğun dikkati üst düzeyde tutulmalıdır.
3. Eleştiri yeteneğini geliştirir. Çocuğun eleştiri yeteneğinin gelişmesi için çocuğa çeşitli türde kitaplar okunması gerekir. Çocuk değişik türde hikayeler dinlediğinde bir beğeni oluşturur. Bu beğenisine karşılık dinlediği hikayeye ilgili fikirleri oluşur ve yorum yapabilir. Dikkati çeken türle ilgili bir beğeni

oluşturabilir. Bilgi işleme süreci sonucunda çocuk dinlediği yada okuduğu kitapla ilgili beğenisine paralel olarak yorum yapar, eleştiri de bulunabilir. (Şeyda,2003)

4. Dilinin doğasını anlamalarını sağlar. Çocuk yaşadığı çevre içinde büyür. Ailesi, komşuları, okulu ve yakın çevresi çocuğun dilinin temelini oluşturur. Çocuk çevresinde yaşadığı ülkenin dil zenginliklerini görür, yöresel kelimeleri duyar. Çocuğun çevresi genişledikçe duyduğu kelimeler ve cümle çeşitliliği artar. Böylece çocuk yaşadığı ülkede değişik dillerin olduğunu kavrar. Hikaye içinde geçen yöresel kelimeleri öğrenir ve isterse günlük yaşamdaki konuşmalarına yerleştirir.
5. Dilini dilbilgisi kurallarına uygun olarak kullanmasını sağlar. Çocuk iki yaşından itibaren konuşmaya başlar. Ailesinden öğrendiği şekilde kelimeleri yan yana dizerek cümleler kurar ve isteklerini söyler. Yaşı ilerledikçe ve resimli kitaplarla etkileşimi arttıkça çocuk kelimelerin cümle içine nasıl yerleştiğini, noktalama işaretlerini önemini fark eder. Yetişkin tarafından fark ettirilir. Dolayısıyla çocuk hikaye dinledikçe dil melekelerini geliştirir, dil pratiğini arttırır.
6. Bir konu hakkındaki fikrini sözel olarak ifade etmesine ortam hazırlar. Çocuklar her zaman her şeyi ifade edip söylemezler. Bazen isteyerek saklar ya da söylemek istemezler (Nas,2002). Fakat dinlediği hikayenin bir bölümünde sakladığı şeyleri anlatma ihtiyacı duyarak paylaşabilirler. Örneğin arkadaşının oyuncağını izinsiz eve götüren bir çocuk bunu yetişkinden saklar ama hikaye içinde bununla ilgili bir konu işlendiğinde ve yaptığıının sonuçlarını gördüğünde rahatsız olarak bunu yetişkinle paylaşır veya davranışını düzeltmenin yollarını düşünür. Başına gelen şeylerin yada yaptığı hataların başkalarının da başına geldiğini ve düzeltilebileceğini bilmek çocukları rahatlatır ve fikirlerini duygularını paylaşma isteklerini arttırır.
7. Yeni kelimeler öğrenmesini ve bunları konuşmalarında kullanmasını sağlar. Çocuklar farklı çevrelerde yetişirler. Örneğin çocuğun yaşadığı çevre

sosyoekonomik olarak ya da eğitim seviyesi düşük olabilir. Dolayısıyla kullandığı kelimeler de bir kısır döngü olarak bulunduğu çevreye uygun olacaktır ama dinlediği ya da okuduğu bir kitapta duyduğu değişik kelimeler çocuk da yeni fikirler oluşturur. Çocuk yaşadığı çevre dışında bir çevre olduğunu ve bu çevrenin dil farklılıklarını görür. Dinlediği hikaye sayısı arttıkça kelimelerle etkileşimi artar ve kelimeleri ileriki dönemlerde yazılarında ve konuşmalarında kullanır. Konuşma yeteneği olan insanların hepsinin çok kitap okuduğu görülmüştür. Bunun ilk basamağı da çocuğun ilk kitaplarıdır.

8. Konuşmalardaki vurgu ve tonlamaları fark eder. Hikayelerdeki ve konuşmalardaki dilde vurgu ve tonlama çok önemlidir. Konuşma dilindeki farklı bir vurgu konuşmadan farklı anlamlar çıkmasına neden olur. Bundan dolayı yetişkin çocuğa hikaye okurken vurguya dikkat edilmeli, çocuğun yanlış anlamlar çıkarmasına izin verilmemelidir. Çocuk duyduğu cümleleri öğrenirken kelimelerinin yanında cümlenin kendi içindeki tınısını da öğrenir (Alpay,1990). Çoğu zaman çocuğun annesi yada babası gibi konuşmasının nedeni budur. Çocuk duyduğu cümle de yetişkin vurguyu nerede kullanıyorsa orada kullanır. Bundan dolayı yetişkin çocuğun gelecekteki konuşma şeklinin alt yapısını oluşturacağı için okuduğu hikayelerde kelimelerin vurgusuna cümlenin tonlamasına dikkat etmelidir.

2.4.2. Sosyal Duygusal Gelişim

1. Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını karşılar. (boşanma, güven, sevgi, sevilme, sevme, öğrenme, bir gruba ait olma, oyun, değişiklik ve estetiklik) Çocuklar hatta bazı yetişkinler bile yaşadıkları sıkıntıların sadece kendilerinin başına geldiğini düşünürler, kendi yaşadıkları sıkıntının başkalarının başına da gelmiş olacağını anlayamazlar. Bazen de yaşadığı sıkıntı karşısında nasıl davranacaklarını bilemezler. Böyle zamanda çocukların yaşadıklarını örneklendirmek, davranışlarını çeşitlendirmek gerekir. Yaşadığı sıkıntı karşısında çocuk özgüvenin yitirir, korku ve endişe içinde olur. Çocuğun

özgüvenini yükseltmek, yaşanan olay karşısında bir duruş belirlemesini sağlamak yetişkinine düşer (Gültekin,2006). Yetişkin resimli, çocuğun hoşuna gidecek bir kitapla çocuğu yönlendirir ve deneyimi geliştirmesini sağlar. Dinlediği yada okuduğu bir kitapta karakterin başına da aynı sıkıntının geldiğini gören çocuk duygularını paylaşmaya daha istekli olur. Kendine göre bir çözüm yolu bulur ve uygulama cesaretini gösterir.

2. Sosyal ve duygusal gelişimlerini destekler. Çocuğu sosyal yönden geliştirir. Çocuğa yeri yerler, yeni kişiler, yeni meyveler, yeni hayvanlar tanıtır. Çocuk ananasın nasıl olduğunu, lezzetini, yılanın nasıl süründüğünü resimli kitaplarda görür ilk olarak. Çocuk kitapla beraber yeni davranışlar kazanır ve bu davranışlar çocuğun kendine olan güvenin artırır. Çocuk hikayeyi dinlerken yetişkinle yada sınıftaki arkadaşlarıyla iletişim kurar. Hikayeye ilgili sorular sorar, yeni girdiği ortamlarda dinlediği hikayeleri anlatarak sosyal iletişimini başlatır. Çocuğun arkadaş edinmesini kolaylaştırır. Çocuğa kitaplarla arkadaşlık, adalet, sevgi, hoşgörü, saygı, paylaşma vb gibi birçok sosyal ve duygusal davranışı verilerek tekrarlarla pratiği sağlanabilir (Arslan,2005).
3. Çocuğa ilk kitap sevgisini aşılar. Küçük yaşlarda kitapla arkadaşlık kuran çocuk ilerleyen yaşlarında kendi okumayı öğrendiğinde kitaba daha ilgili olur. Küçük yaşlardan itibaren çocuğa ayrılan okuma saatleri çocukta bir alışkan haline getirilirse çocuğun ileriki yaşlarda da gün içinde kendine okuma saati ayırmasına alt yapı sağlar. Çocuğa aşılacağımız kitap sevgisi onun eğitimde kitaplarla dost olmasını sağlar ve bu dostluk hayat boyu sürer. (Erdal,2008) çocuğa kitabın okulda bilgi vermek dışında boş zamanlarını doldurabileceği bir aktivite olduğu fikri aşılmalı, çocuğa model olunarak çocuğun kitapla ilgili alt yapısı oluşturulmalıdır.
4. Çocuğa ilk edebi ve estetik değerleri verir. Resimli kitaplar ne kadar küçük yaş için yazılırsa yazılsın temelde edebi eserdir ve çocuk ne kadar erken ve ne kadar sık bu eserle tanışırsa estetik ve sanat ile ilgili alt yapısı da oluşmuş olur. Resimli kitaplarda da çizilen resimler çocukça görünse de estetik bir değerleri içinde barındırmalıdır. Çocuk için hazırlanan kitaplar da yetişkinler

için hazırlanan kitaplar kadar önemli ve edebi değere sahiptir. Çocuğun yaşının küçük olması çocuk için hazırlanan kitaplarının değerinin düşük olmasını gerektirmez (Özer,2004). Aksine çocuk için yaratmak yetişkin için yaratmaktan zordur. Düşündüğünüz ve aktarmak istediğinizi sadeleştirilmesi, kısa tutulması gerekir. Resmin en azla en çoğu anlatması gerekir. Çocuğa verilen estetik değer gelecek yıllarda çocukta resim yapma isteğini, renk ve doku bilgisini geliştirir. Yaptığı resimlerde daha açık bir görüş ve bakış açısı sağlar.

5. Çocukların geliştirmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunur. Okuduğu ya da dinlediği kitaplar çocuğun sosyal çevresini geliştirdiği gibi çocuğun deneyimler yaşamasını da sağlar. Yaşadığı deneyimler ise çocuğun hem iç dünyasını hem de çevresini geliştirir. Çocuk hikaye dinledikçe yaşadıkları ve hissettikleriyle iç dengesini sağlar. Sakinleşir ve ruhunu dinlendirir. Bir görüş geliştirmesini, bir zevke sahip olmasını sağlar. İç dengesini kuran çocuk ise günlük yaşama daha rahat adapte olur. Yaşadığı deneyimi çevresiyle paylaşır, çevresiyle iletişimiyle de yeni deneyimler kazanır. İç ve dış dünya bir bütün içinde birbirini etkileyerek çocuğun yaşamını ve deneyimlerini oluşturur.
6. Çocukları yaşam gerçeklerine hazırlar. Hayat çeşitli dönemlerde çeşitli zorlukları içinde barındırır. İnsanın her dönmedeki zorluğu geçmesi bir önce zorlukta gösterdiği kararlılıkla ve kazandığı deneyimle olur. Yaşamdaki güçlükleri çocuğa başına gelmeden önce hikayedeki kahramanlarla anlatmak çocuğu başına gelmesi muhtemel olaylara hazırlar. Çocuk bu olayla karşılaştığında yadırgamaz, endişe yaşamaz ve göstermesi gereken davranışı, olayı nasıl yönlendirmesi gerektiğini ve sonucunda olabilecek olaylara kendini hazırlamış olur.
7. Çocukların yaratıcı güçlerini, harekete geçirir. Çocuklar ne kadar dar bir alanda yaşarlarsa o kadar dar bir alanda düşünürler. Bir köy çocuğunda bir uzaylı düşünüp tarif etmesi istenemez ve yapması da beklenemez. Çünkü çocuk ne uzaylı kelimesini duymuştur ne de onunla ilgili bir resim görmüştür ama bu çocuğun yaratıcılığının da olmadığını söyleyemeyiz. Sokak oyunlarında, tarladaki sebzeleri toplarken düşüneceği yeni fikirlerle o da

yaratıcılığını farklı ve kendi özgü hayatının içinde kullanabilir. Bununla beraber yaratıcılık kullanılarak ve pratikler yaparak geliştirilebilecek bir yetenektir (Gülenyüz,2006). Çeşitli hikaye türleri, hikaye içinde çocuğa yöneltilen ne, nasıl, niçin gibi sorular çocuğun yaratıcılığı ortaya çıkararak düşünmesini sağlar. İlk başta çok az fikir üreten çocuk zaman geçtikçe ve hikaye çeşitliliği ve sayısı attıkça daha çok fikir üretmeye başlar. Fikirleri çeşitlenir.

8. Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretir. Yetişkinlerin çoğunluk yaptığı hata çocuğa ilköğretime gelene kadar hiç kitapla tanıştırmamak, kitapla vakit geçirmesine izin vermeden ilköğretimde ders kitaplarıyla tanıştırmaktır. Dolayısıyla çocuğun ilk gördüğü kitabın bilgi verici, öğretici ders kitabı olması çocukta kitapla ilgili bir ön yargıya neden olur. Oysa kitap çocuk için eğlencedir. Resimli, renkli ve komiktir aynı zamanda. Ancak bir kitap ne olursa olsun az ya da çok eğitici de olmalı, çocuğa bilgi de vermelidir. Çocuk kitapta bir palyaçoya gülerken aynı zamanda palyaçonun öğrettiği bilgiyi de fark etmeden öğrenmelidir. Bundan dolayı ilköğretime gelene kadar çocuk sık sık resimli kitaplarla tanıştırılmalı, çocuğun eğlenmesi, eğlenirken de bilgilerinin alt yapısını oluşturması sağlanmalıdır (Sever,2000).
9. Kendisini, diğerlerini anlamalarını sağlar. Çocuk hikaye içinde bir çok karakterle tanışır. Bu karakterlerden bazıları kendisine benzer özellikler gösterir. Bazısı ise kendisine hiç benzemez. Çocuk bu karakterler tanıyarak insanların çeşitliliğini görür. Hikayedeki kahramanla özdeşim kuran çocuk hem kendi duygularını hem hikayedeki kahramanın duygularını fark eder. Ben nasıl düşünüyorum, o nasıl biri, ben olsan ne yapardım gibi empati cümleleri kurarak kendisini ve karşısındaki diğer insanın duygularını anlamlandırmaya çalışır (Erdal,2008).
10. Sosyal çevre içindeki rol modelleri tanıtır. Çocuk için yazılan resimli kitapların temel görevi çocuğu hayata hazırlamak ve hayat içindeki rolleri belirtmektir. Çocuk hikayedeki karakterlerle anne baba figürünü, kadın erkek rollerini görür. Kendine uygu rolü belirleyerek o role uygun davranır

(Sever,2005). Erkeğin yaşamdaki yerini, babasının rolünü, annesinin görevlerini, eşit oldukları noktaları fark eder. Bunun anlamlandıran çocuk okul çevresinde de arkadaşlarına sahip olduğu rol modele uygun olarak davranır.

11. Çocuklara değerler eğitimi verir. Çocuklarda ahlak gelişimini sağlar. Ahlak kavramı çocuk için soyut bir kavramdır. Çocuk ahlak gelişimiyle ilgili söylenen, saygı, hoşgörü, alçakgönüllülük, nezaket kuralları, sıra verme, sıra bekleme, yardımlaşma, paylaşma gibi davranışları somutlaştırıldığı sürece öğrenir (Yavuzer, 1999). Günlük hayatta her an karşılaştığı ahlak kurallarıyla ilgili davranış kazandırmak yaşam içinde mümkün olmadığı için bunun en düzenli ve kontrol altında olan alanı resimli kitaplardır. Çocuk resimli kitaplar sayesinde hem değerleri öğrenirken bunu sade bir anlatımla daha rahat kavrar. Çocuk ya kendi davranışını kitapta görerek davranışını pekiştirir ya da yapmadığı davranışın yapıldığı zamanki sonucunu görerek davranışını değiştirir. Davranışının sonucunu kendi başına gelmeden görmesi de çocuğun zarar görmeden hatasının fark etmesini sağlar.

12. Kitaplar empati kurabilmesini sağlar. Empati oluşması çok zor olan, günümüzde bile birçok insanda görülmeyen bir kavramdır. Çocuklara empati kavramını vermek yetişkin için zordur. Öncelikle çocuğa rol model olmalı ve çocuğun empati kurmasını gerektirecek yaşam ortamları hazırlamalıdır (Demircan,2006). Resimli çocuk kitapları yetişkine bu anlamda geniş bir yaşam alanı sağlar. Çocuk birçok olayla ve birçok değişik karakterle karşılaşır. Hepsinin düşünceleri çocuk için farklıdır. Çocuk ilk başlarda zorlansa da zamanla empati gelişimini adım adım gerçekleştirir. Kendisini hikayedeki karakterlerin yerine koyarak onların duygularını söyler, kendisiyle ilişkilendirir. Belli bir süreç sonrasında da empatik düşünmenin alt yapısını oluşturmuş olur.

13. Kitaplar çocukta zevk kavramını geliştirir. Çocuk günlük hayatta ne kadar farklı uyarıcılarla tanışırsa kendine göre bir zevk alanı oluşturur. Çocuk dinlediği ya da okuduğu kitaplar sonunda kendi için “bunu seviyorum”, “bu kitaptan hoşlanmadım” diyebilir. Bu da çocuğun ilerleyen yaşamında çevre

tarafından ona sunulan sayısız uyarıcı arasından seçim yapmasını, kendine özgü dünyasını oluşturmalarını sağlar (Şirin, 2007).

2.4.3. Bilişsel Gelişim

1. Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne alır. Kitapların çocukları merkez aldığını söylersek her yaş grubunun kitabı ve kitabın içeriği çocuk için farklı olmalı, çocuğun yaş özelliklerine göre belirlenmelidir. 2 yaşındaki bir çocuğun dikkatini çeken resimlerin 6 yaşındaki bir çocuğun ilgisini çekmesi beklenemez. Çocukların yaşlarına paralel olarak yaşadıkları deneyimler göz önüne alınırsa 4 yaşındaki bir çocukla 6 yaşındaki bir çocuğun deneyimleri bile eşit tutulmaz. Çocuk için hazırlana resimli hikaye çocuğun içinde bulunduğu yaş ve gelişim dönemi göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. O zaman çocuğun zorlanmadan, şemalarına yeni bilgiler yerleştirmesi sağlanabilir (Naz, 2002).
2. Kitaplar çocuğun algı gelişimini (görsel, işitsel, dokunsal algı) destekler. Çocuklar çevrelerinde birçok uyarıcıyı algılamak zorunda kalırlar. Bunların bazılarını isteyerek bazılarını zorunlu olarak yaparlar (Görgü,2006). Çocuklar algıladıkları her uyarıcıyı doğru şemalarına yerleştiremezler ve o noktada kavram karmaşası yaşarlar. Çocukla paylaşılan okuma saatlerinde çocuğa resimli kitap içindeki uyarıcılar çeşitli renk ve şekillerle sözel olarak verilir. Çocuk okuduğu ya da dinlediği kitapları görsel ve işitsel olarak algılar. Algıda seçicilikle resimdeki farklılıkları ve ayrıntıları algılar. Kendi için gerekli olan uyarıcıyı alarak yorumlar, onunla ilgili sorular sorarak beynindeki uygun şemaya yerleştirir. Bir kitap on çocuğun hepsi tarafından farklı algılanır. Çünkü çocukların oluşmaya başlayan zevkleri çocukları kendi isteği uyarıcıya çocuğu yönlendirir.
3. Çocuğun zihinsel gelişimini katkıda bulunurken kavram gelişimini destekler. Çocuk için hazırlanan resimli kitaplar çocuğun öğrenmesi gereken temel kavramları kitabın içinde barındırır. Çocuğun kavram gelişiminin başarılı olarak devam etmesi çocuğun erken dönemde kavram gelişimini temellerini

atmasıyla mümkün olur. Çocuk resimli kitaplar içinde kavramların nerede yer aldığını, nasıl kullanıldığını dinler ve resimlerle nasıl kullanıldığını somut olarak görür. Erken yaşta kavramları öğrenmek ileriki yaşlarda çocuğun yeni kavramları daha rahat algılamasını ve gruplamasını sağlar (Kıbrız,2006).

4. Çocuk, çocuk edebiyatının edebi türlerini tanır. Çocukların kendine ait bir zevk geliştirmesi istiyorsa çocuğu birçok edebiyat türüyle tanıştırmak gerekir. Çocuğun çeşitli türlerle tanışması çocukta çeşitliliği oluşturur. Masal, hikaye, fabl, şiir... gibi edebiyat türleri çocuğun yeni yaşamlar görmesini, yeni yaşantılar oluşturmaya zemin hazırlar (Oğuzkan,2001).
5. Çocuklara problem çözme süreçlerini öğretir. Problem çözme belli işlem basamaklarını içinde barındıran karmaşık bir yöntemdir. Problem çözme sürecinin öğrenilmesi belli bir zaman ve bol bol pratik gerektirir (Yavuzer, 1999). Kitaplar içinde barındırdıkları olaylarla çocuğa bu pratiği sağlarlar. Hikaye içindeki olay çocuğun problem çözme basamaklarını; problemi bulma, anlama, çözüm önerme, çözümleri deneme ve sonuca varma süreçlerini içinde barındırmalıdır. Çocuk problemi fark etmeli ve üzerinde düşünmeye sevk edilmelidir. Hikayedeki problem çocuğun bir çok fikir üretmesine imkan tanıyacak şekilde olmalı, tek sonuçla sınırlandırılmamalıdır. Yetişkin bu aşamada çocuğun üretmesini ve hikayeyi yönlendirmesine imkan vermelidir.
6. Çocuklara değişik bakış açıları sağlar. Çocuklar bir olayı sadece bir yönüyle görürler. Çocuklar için başına gelen olay ya iyidir ya da kötü. Hikayedeki kahraman da iyi bir biridir ya da kötüdür. Klasik hikayelerde örneğin Pamuk Prenses de olayı Pamuk Prenses yönünden öğrenerek diğer bakış açılarını fark edemezler. Pamuk Prenses olayı kendi tarafından anlatır. Kendine göre iyi olanları çocuğa aktarırken kraliçeyi kötü olarak tasvir eder. Ancak her karakterin farklı bir hayatının ve fikrinin olduğunu öğrenmek çocuklara farklı bakış açıları sağlar ve olayları çok yönlü değerlendirmesine olanak verir. Çocuk böylelikle Pamuk Prensesi tanıırken kraliçenin de karakterini tanır. Bu çocuğa ileriki yaşlarında bir kişiyi ya da bir olayı tek yönüyle görmemesini öğretir.

7. Çocuklarda merak duygusu geliştirir. Yazarlar tarafından oluşturulup kurgulanan hikayeler çocuklar da merak duygusunu oluşturmaktadır. Çocuk merak ettiği şeylere karşı ilgi duyar. Birçok çocuk dinazorlar onlara değişik geldiği için onları öğrenmeye çalışırlar. Merak herkeste olduğu gibi çocuk için de bir tetikleyicidir (Görgü,2006). Çocuk merak ettiği hikayeyi ilgiyle dinler, sonucunu merak ettiği için sonucu ile ilgili yorumlar yapar ve bekler. İleriki yaşlarında merak duygusu çocuğu araştırmaya ve yeni şeyler öğrenmeye iter.
8. Bilgi işleme basamaklarını gerçekleştirir. Çocuklar her öğrendiği bilgiyi bilgi işlem basamağından geçirirler. Bilgi işlem basamağındaki algı, kısa süreli ve uzun süreli bellek, depolama gibi aşamaları içinde barındırır (Güleç ve Geçgel,2005). Çocuk bir bilgiyi önce kısa süreli belleğinde tutar. Bilgi eğer çocuk için bir gereklilik arz ediyorsa çocuk öğrendiği bu yeni bilgiyi çevresiyle paylaşarak tekrarlar ve bilgiyi uzun süreli belleğe iletir. Burada bilgiyi daha önce öğrendiği bilgilerle gruplayıp ilişkilendirdikten sonra ise bilgiyi kullanılmak üzere oluşturduğu şemaya yerleştirir. Çocuk böylece hikaye yoluyla aldığı bilgiyi bilgi işlem basamağından geçirmiş ve günlük kullanımı için depolamış olur.

2.5. ÇOCUĞA GÖRELİK KAVRAMINA GÖRE YAZILAN 5-6 YAŞ ÇOCUK EDEBİYATINDA BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER

Bir çocuk edebiyatı eserinin veya çocuk edebiyatı eseri olarak ortaya konulan her türlü sözlü, yazılı ve görüntülü verilerin genel özelliklerinin nasıl olması gerektiğini de belirlemek gerekmektedir. Çocuğa göre iyi bir kitap nasıl olmalıdır, neleri içermelidir, neleri kapsamalıdır, sadece eğlenmek bir kitap için yeterli midir? Bu soruların cevapları çocuk için iyi bir kitabın nasıl olması gerektiğini açıklar. Yetişkin çocuğu için kitap seçerken bu maddeleri dikkate almalıdır. 1932 yılında Paul Hazard iyi bir çocuk kitabının nasıl olacağı hakkında bazı prensipler ileri sürmüştür. Hazard'ın görüşleri ile birlikte iyi bir çocuk kitabı;

- Denemeci, yenilikçi, yaratıcı, eleştirici, demokratik, özgür düşünceli insanlar model olarak sunulmalıdır.
- Toplumsal değerleri ve ulus sevgisini güçlendirmelidir.
- Coşku verici ve güldürücü öğeler taşınmalıdır. Mizah duygusuna yer verilmelidir.
- İnsan sevgisi, çevreye saygı, toplumsal ilişkilerin önemini kavratmalı, birlikte çalışma, paylaşma, arkadaşlık duygusunu öğretici olmalı, başka ulus ve ülkelere karşı düşmanlık ve kin duyguları aşılamamalıdır, iyi eserler gerçek ahlak kurallarını taşınmalıdır. Fedakarlık, sadakat dolu bir sevginin sonucunda ödülünü aldığı kıskançlık, çekememezlik ve aç gözlülüğün ne kadar çirkin ve değersiz olduğunu göstermelidir (Arslan, 2005).
- Gerçek olaylara katılma, kahramanlarla özdeşleşme hissini duyurmalıdır.
- Her edebiyat eserinin sahip olduğu güzelliklere sahip olacak nitelikte olmalıdır.
- Öte yandan bilgi veren kitaplar için bunlara ek olarak ayrı ölçütler vermek gerekir. Verilen bilgiler doğru olmalı, bilgilerin kesin ve geçerli olmaları, metni açıklayıcı resim, grafik, fotoğraf vb. ayrıntılı görsel malzeme kullanılmalı, hitap ettiği yaşa uygun hazırlanmalı, metnin içindeki resimler ise, açıklayıcı - tamamlayıcı bir özellikte olmalı, hareket unsuru taşınmalıdır (Demircan,2006).
- Çocukların görüş ve düşünce ufuklarını genişletici olmalıdır.

- Resimler ilgi çekmeli ve hayal gücünü geliştirmelidir. İyi bir kitabın çocukların seveceği biçimde resimleri bulunmalı, resimler çocuklara huzur ve mutluluk vermelidir. Bir çocuk edebiyatı sadece yazıda, sözde ve görüntüde değil, onun arkasında bulunan renkte, şekilde, resimde ve bunları birbirleriyle ilişkili kılacak unsurların tamamında kendisini göstermelidir.
- Yurt sevgisi, tarih bilinci ve kahramanlık duygusunu özendirici olmalıdır.
- Nitelikli bir eser sanatını ruhuna sadık kalmalı bilgileri doğru vermeli, sade olmalıdır. Çocuklarda hayat boyu sürecek okuma arzusu uyandırmalıdır. Bunun için çocuk edebiyatı eserlerinde çocuğa görelilik ön planda tutmalıdır. Bu hususu gerçekleştirmek için ise, çocuk psikolojisini çok iyi bilmek veya çocuk psikologlarıyla yakın temas içerisinde bulunmak gerekmektedir.
- Kavrama yeteneğini geliştirici, öğrenme, araştırma gücünü öğretici olmalıdır
- Çocuğa anlatım bir edebiyat olmalıdır. Çocuk edebiyatı yazarı özel bir birikime sahip olmalıdır. Bir çocuk edebiyatı yazarı, çocuğun biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimini çok iyi bilmelidir.
- Nitelikli eserler çocuklara aşırı duyarlı değil, hassas ve uyanık yapmalıdır. İyi eserler çocuklara doğada ve insanlarda var olan hiçbir şeyi küçümsememeyi öğretir.
- Çocuk edebiyatı verimleri, çocuğun gelişim ve paralel bir dil ve anlatım kullanmalıdır.
- Nitelikli eserler oyununun yüksek değerine saygı gösteren eserlerdir. Bilgi veren kitaplar örtbas edilmeye çalışılmış, gramer ya da fen kitapları

olmamalıdır. Tersine bu bilgileri açıkça çocuğun ruhuna akıtacak, ileride gelişecek tohumu ekecek eserler olmalıdır. Ruhsal eğitime yardımcı olmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2003).

- Doğru - Yanlış, İyi - Kötü, Güzel - Çirkin karşıtlıklarını işlemeli, sosyal değerlerin önemini bilmelidir.
- “Bir kitap ancak çocuklar ondan zevk alıyorsa iyi bir kitaptır”, kuralı unutulmamalıdır. Çocuk edebiyatı, çocukları ve çocuğu anlatan bir edebiyat olmamalıdır.
- Çocuklara yönelik yazılan eserin, hangi yaş grubunu ilgilendirdiği kitabın üzerinde belirtilmesi yararlı olacaktır. Böylece, çocuk kendi yaş gurubunu ilgilendiren eseri okuyacak, böylece hem okuduğundan zevk alacak, hem de okuduğu eserden yararlanmış olacaktır.
- Çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun ilk dönemlerinden başlamak üzere, onun bütün dönemlerini irdeleyen ve bu duyarlılıkları anlatan bir edebiyat olmalıdır. Böylece çocuğun kendini keşfetmesine ve daha iyi tanımasına da yardımcı olmuş olacaktır.
- Çocuksu bir dil ve anlatıma sahip olmamalı, çocuğun ruh dünyasına ve zevk dünyasına hitap etmelidir. Çocuğun geniş hayal dünyasını keşfedecek bir zenginliğe ve onun bu zenginlik içinde kendi hayallerinin yansımalarını bulmasına zemin hazırlayıcı olmalıdır. Ancak, bu unsur işlenirken dengelerin iyi korunmasına, aşırılıklardan kaçınılmasına özen gösterilmelidir.
- Bir çocuk edebiyatı yazarı kendisine neyi yazmalıyım sorusundan ziyade, nasıl yazmalıyım sorusunu daha çok sormalıdır. Böylece yazmış olduğu eser, çocuğu bir bütün olarak kuşatmış olacak, onu etkileyecektir.

Bu özellikler çocuklar için kitap seçilirken yetişkinlerinde dikkat etmesi gereken

kurallar olmalı, yetişkinler çocukları için kitap seçerken ilk olarak büyüklüğüne ve resimlerine bakmak yerine kitabı okuyarak içeriğini incelemeli, çocuğa kattıkları üzerine düşünmelidir. Yetişkinlerin çocukları için aldıkları kitapları çocuğun vaktini doldurucu bir oyuncak gibi görmekten vazgeçmeleri gerekmektedir. Dikkat etmesi gereken kitabın çocuğa ne kazandırdığı, neleri kazandırmak için alt zemin oluşturacağı olmalıdır (Kıbrıs,2006). Yetişkin bu noktada “Ben çocuğuma ne kazandırmak istiyorum” diye düşünmelidir. Kitap seçimi sırasında çocuğunda olaya katılması, çocuğun da fikirlerini söyleyerek kişisel zevkini ortaya koyması sağlanmalı, çocuğa kitap, kütüphane ve kitapçıyla tanışma fırsatı verilmelidir. Yetişkin kitapları inceledikten sonra çocuğa seçenek sunmalı ve çocuktan seçilen kitaplar içinden sevdiğini ve dinlemek istediğini seçmesini istemelidir. Böylece çocuk kendi istediğini seçebilmeyi, yetişkinle eşit şartlara sahip olduğunu öğrenmiş olur. Yetişkin tarafından incelenmiş, çocuk için uygunluğu belirlenmiş ve çocuğun hoşuna giderek seçtiği bir kitap çocuğun öğrenmesi için uygun ortamı sağlamış olur. Bundan sonra yapılması gereken yetişkinin çocuğun kitap ile birebir tanışmasını sağlamaktır. Burada yetişkinlerin yaptığı bir diğer hata da çocuğu aldıkları kitapla bir oyuncak gibi baş başa bırakmaktır. Çocuk alınan kitapla baş başa kaldığında sadece onun resimlerine bakmakla yetinir ve bir süre sonra kitaba karşı ilgisini kaybeder. Oysa yetişkin çocuğun kitapla tanışması sürecinde çocuğa arkadaşlık etmelidir. Çocuğun kitapla sohbet etmesini sağlamalı, onu çocuğa bir oyuncak yerine bir arkadaş olarak tanıtmalıdır (Alpöge,2005). Yetişkin hikayeyi çocuğa okurken onunla özel zaman geçirmesi dışında çocuğa sorular yönelterek çocuğunun ilgi alanlarını, karakteristik özelliklerini, zevklerini de öğrenmiş olur. Yaptığı hataları fark eder, onun da fark etmesine olanak sağlar. Kitapla yapılan sohbet sırasında bunların değiştirilmesi için çocuğu iyi yönde yönlendirir.

Sonuç olarak burada yetişkinin yapması gereken en temel kural çocuk kitaplarının hepsinin güzel olduğu fikrinden kurtulup şüpheli davranması, çocuğu için en iyi olanı seçmesidir. Çocuğu için en iyisini isteyen yetişkin en iyiyi seçme işine çocuğu için alacağı kitaplardan başlamalıdır.

2.6. ÇOCUĞA GÖRELİK

Birçok yerde geçen bu terim, yazılması dışında içi çoğu zaman doldurulamayan bir kavramdır. Çoğu yayınevi ve yazar çocuğa görelilik kavramını kullanır ve yayınlarında kullandığını söyler ama ne kadarı bu konuda başarılıdır.

Çocuğa görelilik ilkesi, çocuğun ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı, hazırlanacak okuma metnini bunlarla örtüştürmeyi gerektirir. Çocuğun isteklerini, okuduğu ya da dinlediği hikayede hissetmesi zorunlu olur. Ayrıca çocuğa görelilik ilkesi çocuğun düşlem gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı içinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları içeren, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzeyde olan dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arınmış olan olarak da tanımlanabilir (Atatüğ,1981).

Temelde ve en sade anlamıyla çocuğa görelilik; çocuk için, çocuğu merkez almak olabilir ama içini doldurmak gerektiğinde çocuğa görelilik hem ulaşılması zor bir hedef hem de derin bir içeriğe sahip bir kavramdır. Çocuk gerçekliği, çocukların gerçekmiş gibi algılamadıkları, fakat hiç de nesnel olmayan algılama farklarının yakalanmasıdır (Sever, 1995).

Konunun en başında edebiyatla çocuk edebiyatını nasıl birbirinden ayırdıysa yetişkin ya da gençle çocuğu da ayırmak gerekir. Çocuk dünyaya geldiği yıl itibariyle deneyimi az, öğrenme ve görme istediği dünya kocaman olan bir varlıktır. Meraklı, heyecanlı, sabırsız ve istekli ama aynı zamanda her doğru ve yanlış şeyi alacak kadar da deneyimsizdir (Erdoğan,2003). Böylesine karmaşık bir yapı içinde bir hikaye oluşturmak çok zordur ama çocuğun deneyimini, iç dünyasını dengelemek ve düzene sokmak için de gereklidir. Çoğu yazarımız çocuk için yazmanın bol resimli, az yazılı ve kolay olduğunu söyler. Oysa içeriğine bakıldığında çocuk için yazmak bir yetişkin romanı yazmaktan farksızdır. Karakterleri, mekanları belirlemek, verilecek mesajı doğru vermek, olayları birbirine bağlamak gibi temelleri vardır. Burada sorulması gereken çocuğun ne istediğidir. Çocuklar için oluştururken öncelikle bu sorulara cevap bulmak gerekir.

- Çocuklar nelerden hoşlanır, nelere güler?

- Heyecanları nelerdir? Nelere üzülmür?
- Arkadaşları ve çevresiyle neleri paylaşmayı sever?
- Neler, nasıl paylaşırsa sevinç ve mutluluğu artar, onun coşkusuna yenileri eklenir?
- Onu örseleyen, onun yeteneklerini körelten, gizli güçlerini solduran olaylar nelerdir?
- Çocuklar hangi ortamlarda yeti ve yeteneklerini bütün doğallığı ile yaşama geçirir?
- Onun yaşam sevgisi nasıl beslenir?
- Çocuklarla yaşamın hangi sorunları paylaşılmalıdır?
- Onlar, sorunların çözümüne nasıl ortak edilmelidir?
- Çocuk gerçekliğinin yetişkinlerden ayrılan yanları nelerdir?
- Farklı toplumsal ve ekonomik koşullarda yaşayan çocukları ortak duyarlılıklarda buluşturan temel öğeler nelerdir?
- Çocuk gerçekliğinin evrensel boyutları nelerdir?

Kitap için çizilen her resmin, yazılan her kelimenin bu açıdan ayrı bir anlamı ve önemi vardır. Çocuğu merkez alarak yazılan hikayelerde çocuğun istekleri, çocuğun merakları önemlidir. 3 yaşındaki bir çocuk için arabadan kamyonu geçiş önemli ve ilgi çekici olurken 6 yaşındaki bir çocuk için uçak ve uzay araçları dikkat çekicidir. Yazarın öncelikle belirlemesi gereken kaç yaşındaki bir çocuk için yazmak istediğidir. Yaşı belirleyen yazarın zor görevi burada başlar. Bu yaş grubu çocuk nasıldır, gelişim özellikleri nelerdir, neleri sever ve neleri öğrenmek ister. Yazarın bunları araştırması gerekir (Atatug,1981). Çocuk gerçekliği konusunun inceliklerine değinirken söyle denebilir. Çocuklar her şeye ilk kez başlarken aynı zamanda çevrelerindeki her şeyle de yeni tanışır. İlk kez sever, ilk kez arkadaş bulup, ilk kez yolculuğa çıkarlar. Bunlar onun için ilk gerçek şeylerdir. İlk kezleri anlatmak ancak gerçeklik sınırları içinde olmalıdır.

Okul öncesi dönemden bahsedildiğinde ise her yaş döneminin kendi içinde farklılıkları olduğunu görülür. Çocuk 4 yaşında oynadığı oyuncakla 5 yaşında oynamaz ya da 5 yaşında sevdiği rengi 6 yaşında beğenmez. Çocuk özellikle gelişiminin, öğrenme isteğinin en üst düzeyde olduğu okul öncesi dönemde her gün başka bir şey öğrenir. Bir gün doktor, bir gün öğretmen olmak ister. Her konuşmasına yeni kelimeler katar, her dansta farklı figürler yapar. Aslında bakıldığında böylesine değişken bir canlı için üretmek çok zordur.

Çocuğu merkez almak, çocuk için yazmaktır. Çocuğu kapsayan hikayeler, onun yaşadığı çevreye paralel çevreler, onun yaşadığı olaylara benzer olaylar çocuğu hikayenin merkezine oturtturur (Tür ve Turla,1999). Çocuk hikayeyi dinlerken “ben de böyle yapıyorum”, “ benim de bu oyuncaktan var” demesi hikayenin çocuk çevresinde yazıldığını gösterir. Çocuk karakteri kendisiyle ya da evresindekilerle özdeşleştirir ve onları model almaya daha istekli olur (Cengiz,2000). Okul öncesi dönemde çocuklar kendi içlerinde özerk döneme geçerler. Özerk dönem içinde çocuklar daha bağımsız olarak anneden kopar ve çevrelerine yönelirler. Bu dönemde çoğu ebeveyninden duyulan cümleler “beni dinlemiyor, istediğini yapıyor” olur. İşte bu noktada resimli kitaplar yetişkinler için vazgeçilmez bir malzemedir. Çocuğa vermek istediği öğüdü, kazandırmak istediği davranışı en rahat resimli kitapları kullanarak verir. Çocuk hikayedeki karakterleri ebeveyninden daha rahat algılar ve dinler. Bunun için okul öncesi dönem için yazılan resimli kitaplar çocuğun doğru davranış kazanmasına dönük olmalıdır. Kurgulanan olaylar ve çevre resimlerle ve renklerle çocuğun ilgisini çekmeli, çocuk için merak uyandırıp çocuğun soru sormasını, hikaye için yorum yapmasını sağlamalıdır. Böylece çocuk dinlediği hikayeyi tam olarak özümser ve davranışı hayatına katar (Şirin,1998). Özellikle okulöncesi dönemden başlayarak kitapla tanışan çocukların kitabın içindeki zengin dünyayı ve bilgileri keşfettikçe, kitabın çocuğun yaşantısında vazgeçilmez bir öğe haline geleceğini belirtir.

Fakat olaya diğer bir açıdan da bakmak gerekir. Bütün hikayelerde çocuğa uygun çevre, çocuğa uygun karakterler de kullanılırsa bu da yaşamın bir kopyası olur ki bu da çocuğun bir çerçeve içinde kısır döngü bir çevrede tutar. Oysa resimli kitapların diğer bir amacı da çocuğa görelilik çerçevesinde çocuğa yeni dünyalar aralamaktır

(Erdal,2008). Çocuğa yaşadığı çevre dışında da bir hayat olduğunu göstermelidir. Bir köy okulunda çocuklara sorular yöneltildiğinde çocukların trafik lambasını dahi tanımadıkları görülmüştür. Böyle bir çevrede çocuğa trafik ışığı nasıl tanıtılır, öğrenmesi nasıl sağlanır. Resimli kitaplar bu aşamada devreye girer. Çocuğa görmediği bir çevreyi sunar. Çocuk çevresinde gördüğünü kitapta yaşamaktansa kitapta gördüklerini günün birinde günlük hayatında yaşar. Burada televizyondan da bahsetmek gerekir. Her eve giren televizyon ve çizgi filmler de çocuğun hayatındaki çeşitliliği sağlayabilir. Bu kanı doğru olmakla birlikte çizgi filmler yetişkinin kontrolü dışında gelişir. Çocuk çizgi filmle baş başayken doğru ya da yanlış birbirinden ayıramadan yanlış fikirler edinebilir. Oysa hikayede çocuğun yanında yetişkin vardır. Yetişkin hikayede çocuğa oradaki bilgileri verir. Sorular sorar. Çocuk kitapla baş başa kalsa dahi resimlerine bakarak düşünür, yorum yapar ve kendi hikayesini oluşturur.

Kitabın çocuğa yeni ufuklar açıp, ona yeni çevreler sunması dışında çocuğun yaratıcılığını da desteklemesi gerekir. Burada kullanılan kavramsa fantastik çocuk edebiyatı olmalıdır. Çocuğun yaşadığı dünya içinde göremeyeceği bir hayal dünyası görmesi çocuğu şaşırttığı kadar eğlendirir. Bu özellikteki kitaplarla tanışan çocuklar bir süre sonra daha yaratıcı düşünmeye ve hayal kurmaya başlarlar (Alpöge,2000). Şeker ağaçları, uçan yılanlar, kırmızı karlar...vb çocuğun gerçekte olmadığını bildiği ama yine de çok eğlenerek dinledikleri gerçek üstü öğelerdir.

Çocuk için yazmak, çocuğu merkez almak hem ona yeni bilgiler vermek hem de hem ona yeni çevreler edindirmek hem de ona yaratıcılık, hayal gücü, düşünme becerisi kazandırmak olmalıdır. Çocuğun kendi gerçekliği ile yaşadığı evrenin gerçekliğini çocuk bakışıyla birleştiren yazar tutumu, gerçekçi çocuk edebiyatının ana düşüncesini oluşturur (Şirin,2007). Bu kadar önemli ve derin içeriğe sahip bir hikayenin çocuk için yazıldığı unutulmamalı ve çocuk için uygun bir ortam oluşturulmalıdır. Çocuğun kelime dağarcığı okul öncesi dönemde gözle görülür bir şekilde artar. Burada en öneli paylardan biri de resimli kitaplar ve çocuğun içinde bulunduğu çevredir. Çocuğun içinde bulunduğu çevre genişledikçe kullandığı kelimeler de artar. Yeni kelimeler öğrenir. Sözcüklerin sırasını kavrar. Çocuk için yazılan hikayelerde ise çocuğun günlük hayatında sıklıkla duyduğu, yaş dönemi

içinde dağarcığında bulunan kelimeler kullanılmalıdır. Çocuk için yazılan hikayelerdeki uzun cümleler, bilinmeyen kelimeler, ağdalı ve ayrıntılı bir anlatım çocuğu kitaptan uzaklaştırır. Hikayeyi anlamayan çocuk dinlemekten vazgeçer (Gültekin,2008). Resimli kitapların amaçlarından biri de çocuğa yeni kelimeler kazandırmaktır ama bu kelimeler çocuğun günlük konuşmasına katacağı sözcüklerden seçilmelidir ki kitap çocuğa bir şey katmış olsun. Burada yanlış anlaşılan çocuksuluğun çocuğa görelikle karıştırılmamasıdır. Çocuksuluk çocuk diliyle yazmaktır. Hikayeyi yetişkinin değil çocuğun anlatmasıdır. Sever, çocuksuluğu “dil acemice kullanımı” daha doğrusu “anlatımda ilkelik” olarak da tanımlar. Ona göre çağdaş çocuk edebiyatının önündeki en büyük engellerden biri çocuksu ve güdümlü yayınlardır. Çocuksuluk bizim geliştirmeye ve hayata uyum sağlamasına uğraştığımız çocuğu bulunduğu yerde tutar (Aydın,2000). Çocuk kendine yetişkin hayatında yer edinmek yerine çocukluk dönemine sıkışır. Resimli kitaplarda yapılan bu büyük yanlış çocuğun gelişimini etkiler, çocuğun iletişimini ve özgüvenini sınırlar.

Çocuğa göre bir kitap en kısa anlatımıyla anlaşılır, renkli, eğlenceli, merak uyandırıcı olmalıdır. Çocuk eline aldığı bir kitabın resimlerine, şekline ve anlatıldığında ise içeriğine bakar. Çocuk için hikaye ne kadar eğlenceliyse o kadar güzeldir. Hikayeyi eğlenceli yaparken içini çocuğa göre, çocuk için doldurmak da yazarın görevidir.

Burada çocuğa görelilik kavramına resim boyutuyla da bakmak gerekir. Çocuğa göre çizmek, çocuğun anlayacağı figürleri kullanmak olarak söylenebilir. Çocuklar okul öncesi dönemde resme ilgi duyarlar. Renkleri öğrenir, basit figürler çizerler. Dolayısıyla bu dönemde çocukların resimli kitaplara ilgi duyması da doğal bir sonuçtur. Çocuklar okul öncesi dönmede okuma yazma bilmedikleri için kitapta öncelikle resimlere dikkat ederler (Abacı,2000). Çocuk için çizilen resimler çocuğun anlayacağı sadelikte ama çocuğu düşündürecek kadar da yaratıcı olmalıdır. Sadece bir figür bile çocuğun birçok şeyi hayal etmesini sağlayabilir. Hikayeyi anlatmak için bir sayfaya doldurulan resimler göz yormaktan başka hiçbir işe yaramaz. Oysa figürleri içinde barındıran sade bir resim içinde ipuçları da barındırdığında çocuk için ideal olur (Taşdemir,2005). Çocuk hem anlatılanı resimde görür hem de ipuçlarını

kullanarak kendi yorumunu yapar. Çizilen resimdeki renkler, mekan, perspektif, gölgelendirme gibi özellikler çocuğun resmi doğru algılamasını, resimle hikaye arasındaki bağlantıyı daha rahat kumasını sağlar. Bununla beraber doğru ve estetik çizilmiş bir resim çocuktaki sanat eğitiminin başlangıcı olur.

2.6.1. Yalınlık Ve İçtenlik

Çocuk edebiyatına baktığımızda bir ürünün çocuğa göre olduğunun söylenmesi için, içinde yalınlığı ve içtenliği barındırması gerekir. Yalınlık çocuk hikayelerinde olması gereken temel kriterdir. Yalınlık çocuk hikayelerinin her yerinde; anlatımı, dili ve resimlerinde karşımıza çıkar. Çocuk edebiyatındaki yalınlığı, konudaki, ifadedeki, anlatımdaki basitlik gibi özelliklerden oluşturduğu söylenebilir. Yalınlığı basmakalıplıkla ilişkilendirmek yanlış olur. Basmakalıplık, ifadelerin tekdüze olmasını sağladığı gibi, çocuğun düşünmesini, düşündüklerini ifade etmesi sürecinde de çocuğu pasifleştirir. Basmakalıp cümleler içinde daima aynı düşünceleri barındırırken yazara kolaylık sağlar. Oysa yalınlık hikayenin içinde barındırdığı birçok düşünceyi en sade haliyle çocuğa aktarmak olduğu için yazarı zorlar, düşünmeye iter.

Yalınlık, kompleks ve karmaşık olmayan, tek öğeden oluşan dolambaçlı yollara sapmayan, içinde kendi saflığını bozacak öğeler taşımayan anlamlı yüzeyde olan, farklı anlam katmanları içermeyen, anlamı en aza indirgemiş olan, anlaşılacak için derin düşüncelere ve irdellemelere ihtiyaç duymayan, ayrıntılara girmeyen, dikkati dağıtmayan, bu nedenle de genellikle ilk anlamdan ve basit cümlelerden oluşan bir yapıdır(Mert,2005).

2.6.1.1. Biçimsel Yalınlık

2.6.1.1.1. Ölçüde Yalınlık: Okul öncesi çocuklar için hazırlanan resimli kitaplarda ölçü çok önemlidir. Ölçü çocuğun kitabı algılamasını ya kolaylaştırır ya da zorlaştırır. Çocuklar için ellerinde tutabildiği büyüklükte bir kitap tercih edilmeli, kitap içindeki resimlerin ölçüsü, çocukların resimdeki ayrıntıları algılayabileceği ölçüde olmalıdır. Çocuk için büyük bir kitap daha ilgi çekici olurken, ölçüsü küçük tutulan bir resimli kitap ilgi çekici değildir. Çünkü

çocuk küçük kitapta resimleri görmekte zorlanır. Kitaba karşı ilgisini yitirir.

2.6.1.1.2. Dilde Yalınlık: Dilde yalınlık ilkesini “duruluk” veya “sadelik” kavramı ile karşılayabiliriz. Duruluk anlamın berraklaşmasıdır. Çocuk için anlamlandırılmasını kolaylaştırır. Bununla beraber kullanılan dil, çocuğun gelişimine uygun olmalıdır. Önemli olan ileri ve gelişmiş bir dille değil, çocuğun zihinsel ve dilsel gelişimine uygun ve ona katkı sağlayacak bir dille iletişim kurmaktır. Çocukça kelimler kullanmanın aksine çocuğun yaşamına katacağı, cümlelerini renklendirebileceği sözcükleri cümlelerine katmak olmalıdır (Şimşek,2002). Çocuk böylece hem hikayede anlatılanı rahatlıkla algılar hem de kelime dağarcığını geliştirmiş olur.

2.6.1.2. İçeriksel Yalınlık

2.6.1.2.1. Düşüncede Yalınlık: Düşüncedeki yalınlığı dildeki yalınlıkla bağlantılı olarak açıklamak daha doğru olur. Yazar çocuk için oluşturduğu bir hikayeyi öncelikle bir sanat eseri olarak oluşturur. Oluşturduğu sanat eserinde çocuk için gerekli düşünceler oluşturur. Oluşturduğu bu düşünceleri çocuğun anlayabileceği sadelikte çocuğa sunar. Düşüncedeki yalınlık dille çocuğa aktarıldığı için dilin yalınlığı düşüncenin yalınlığına bağlı olur (Çılgın,1995). Çocuk için oluşturulan bir hikaye kurgusunun içinde barındırdığı derin ve karmaşık düşüncelerin yalın bir dille anlatılması çok zordur. Bir çocuk hikayesinde bir düşünce belirlenmeli, bu düşünce sade bir dille çocuğa aktarılmalıdır.

2.6.1.2.2. Tiplemede Yalınlık: Çocuk edebiyatında tipler bizzat yalınlaştırıcı bir çabadır. “tip” bir bireydir, tek başına bir varlıktır ama davranışları, tutumları, değerleri, fikirleri, dünya görüşü ve yaşam biçimi ile temsil edici bir kavramdır (Kıbrıs,2006). Çocuğa hikaye içinde verilmek istenen değerler tipler iyi çizilmediği veya

çocuğun zihinsel seviyesine uygun bir yalınlıkta olmadığı zaman, amacına ulaşamaz, hatta sonuçları da zarar verebilir. Platon da şu şekilde ifade eder: “çocuk açığı, gizli kapaklığı ayırt edemez. Bu yaşta, duydukları da akıldan çıkmaz. İşte bunun için de çocuk ilk duydukları sözlerin iyilik yolunu gösterecek güzel masallar olmasına çok önem verilmedir.” Hikaye içinde belirlenen ana karakter ve yardımcı karakterler çocuğa daha önceden belirlenen düşüncenin daha rahat verilemesini sağlar. Çocuk hikayeleri için belirlenen tip sayısı beşi geçmemeli, oluşturulan çok karakterle çocuğun aklı karıştırılmamalıdır. Hikaye içindeki tiplerin yalınlığı hikayenin anlaşılabilirliğini çocuk için kolaylaştırır.

Yalınlık ilkesi içinde olması gereken bir diğer özellik ise içtenliktir. Yazar çocuğa yapmacık bir dünya oluşturmaktan kaçınmalı, çocuk için doğal, içten bir kurgu oluşturmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde, büyümüş de küçülmüş tipler sunmak, onlara kendilerinden beklenmeyen sözler söyletmek, boylarından büyük işler yaptırmak, çocukluğun doğasını yozlaştıracak, bu tiplerin bir model olarak taklit edilmesi durumunda, taklit edenlerde davranış bozukluklarına yol açacaktır. Oysa çocuk için oluşturulan içten, kendisi ve çevresindeki gibi, sevimli karakterler çocuğu hikaye içine çeker. Çocuk bu karakterlerin davranışlarını model almaktan hoşlanır. Çocuk yazarın içtenliğini dinlediği hikayede algılar ve hikayeye karşı bir tutum oluşturur. Eğer içtenliğe inanmazsa hikaye çocuk için değersizleşir.

2.6.2. Resimli Kitapların Çocuğa Görelik Kavramıyla İlgili Kriterler

Çocuğa görelik kavramı, özellikle son dönemlerde yayınevlerinin, yazarlarımızın ve ressamlarımızın sık sık kullandığı bir kavram olmaktadır. Çocuk için hazırlanan resimli bir kitap oluşturulurken çocukların isteğini göz önüne almamak doğru bir yaklaşım değildir. Yazarın kim için yazdığını, ressamın resimlerine kimin bakacağını, yayınevlerinin ise kitapları kimlere ulaştıracağını bilmesi gerekir (Güleç ve Geçgel, 2005). Son dönemde yoğunlukla kullanılan çocuğa görelik kavramını ne yazık ki basılan kitapların bir kısmında görememektedir. Bundan

dolayı yayın evlerinin, yazarların ve görsel sanatçıların dikkat etmesi gereken bazı kriterler belirlenmeli ve resimli çocuk kitaplarına çocuk gerçekliğine göre bir çerçeve oluşturulmalıdır. Bu genel çerçeve içinde geliştirilen ve oluşturulan resimli kitaplar çocuk için eğitici ve eğlendirici olması yanında, çocuğu destekler, çocuk için olur.

2.6.2.1. Fiziksel Özellikler

Çocuk için oluşturulan bir kitapta çocuğun ilk dikkat ettiği görüntüsüdür. Kitabın fiziksel yapısı öğrenciyi ilk karşılayan ve kitaba ilk dokunmasıyla başlayan önemli bir unsurdur. Bu karşılama ne kadar sıcak ve bilinçli olursa çocuğun kitaba olan ilgisi o kadar artar. Çocuk öncelikle eline aldığı kitabın büyüklüğüne, kalınlığına, renklerinin canlılığına bakar. Kabul edilmelidir ki yetişkin de çocuğu için kitap seçerken kitabın fiziksel özelliğini ilk ve ön planda tutmaktadır. Bundan dolayı çocuk kitaplarının fiziksel özellikleri oluşturulurken okul öncesi çocuğu için oluşturulduğu unutulmamalı, belirlenen kriterler dikkate alınmalıdır.

2.6.2.1.1. Boyut: Çocuk kitaplarının ebatları kolay elde tutulabilen, ilgiyi canlı tutabilecek ölçülerde olmalıdır. 16 x 23 cm. boyutlarındaki kitaplar en uygun olanlardır. Çocuklar bu boyutlardaki kitapları ellerinde rahat tutup, sayfalarını rahatlıkla çevirdikleri için ilgi ile yaklaşacak, onların sayfalarını karıştırmaktan mutluluk duyacaklardır. Kitap boyutları, çocuğun yaş grubu ve tasarımın içeriğine göre seçilmelidir. Yaş grubu küçüldükçe kitap boyutları arttırılmalıdır. Küçük yaştaki çocuklarda, esilmemeler e yazı boyutları büyük olacağından, kitap boyutları onların öğrenme düzeyine göre hesaplanmalıdır.

2.6.2.1.2. Kağıt Cinsi: Kitapta kullanılan iç kağıdın 1. hamur olması çocukların resimleri rahat görmesi açısından önemlidir. Bu özellik ayrıca kitabın dayanıklılık süresini de uzatır. 3. hamur kağıda yapılan baskıların ekonomik olduğunu söylenebilir. Zorunluluk gerektiriyorsa kaliteli bir baskıyla bu cins kağıtlar da uygulanabilir. Bu özelliği anlamak için, basılı kitapta resimler

eğer arka sayfadan da görülebiliyorsa bu iyi bir kağıt kullanılmadığını ve iyi bir baskı olmadığını açıklar. Çocuk kitaplarında "parlak kuşe" kağıt kullanmak da yararlı olmayacaktır. Çünkü bu tür kağıtlar hem çok pahalı, hem de ışığı yansıttıkları için çocuk kitapları için elverişli değildir (Koyuncu ve Kaptan,2005). Kitap dayanıklı ve mat bir kâğıda basılmalıdır. Renkleri soldurmamalı, mürekkebi dağıtmamalıdır. Kitap oylumlu (hacimli) olmamalıdır. Okul öncesine yönelik kitaplar bez ya da kalın kartona da basılabilir. Böylelikle çocuğun kitapla daha rahat iletişim kurması ve daha dayanaklı olması sağlanabilir.

2.6.2.1.3. Sayfa Düzeni: Basım sanayinde sayfa düzenine Mizanpaj da denilir. Kitabın sayfa düzeni, içindeki metni en iyi okutabilecek biçimde olmalıdır. Harflerin, resimlerin yerleştirilmesine göre çok uzun satırların görüntüsü iyi olmaz. Bu takdirde metni iki sütun halinde sayfaya yerleştirmek gerekir. Çocuğun yazıları iyi izleyebilmesi ve metinle arasında sıcak bir bağ kurabilmesi yazı, resim, yerleştirme dengesinin en iyi biçimde ayarlanmasına bağlıdır (Çakmak ve Gönen,1997). Sayfa düzeni konusunda yetişmiş grafikerlik adı altında bir meslek oluşmuştur. Bu meslekten uzmanlar çocuk kitaplarının iyi bir biçimde baskıya hazırlanmasına çalışırlar. Okul öncesi çocukları için hazırlanan kitaplarda her sayfanın $\frac{3}{4}$ 'ü resim, $\frac{1}{4}$ 'ü yazıya ayrılabilir, çocukların sayfadaki resimleri daha rahat ve daha ayrıntılı görmesine yardımcı olunabilir.

2.6.2.1.4. Harfler: Çocuk kitaplarında seviyeye göre harf seçimi yapılır. Okul öncesi seviyesi için çok kalın harfler ve geniş aralıklar seçilirken, ilkokul seviyesi için daha ince harfler (puntolar) seçilir. Bu konuda basılı örneklerden yola çıkılarak uygun seçimler yapılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kitapları değerlendirme yönergesinde; 6 yaş için 24 punto, 7-9 yaş için 16-18 punto, 10 yaş için 12 punto ve üstü için de 11 punto harf büyüklüğü zorunlu kılınmıştır. Bu ölçüler, çocuğun görme ve

gördüğünü algılama özellikleri göz önüne alınarak saptanmıştır. Satır araları uygun aralıkta olmalıdır (1,5 aralıklı). Metindeki yazılar siyah renkli olmalıdır.

2.6.2.1.5. Yazım Kuralları (Noktalama işaretleri): Çocuk yayınlarında en dikkat isteyen konulardan birinin yazım kuralları olduğunu söylenmelidir. Hazırlanan çocuk kitaplarında en küçük bir yazım yanlışlığı, olumsuz sonuçlara yol açar. Küçük yaşlarda yanlış öğrenilen bir konu, veya bir sözcük olgun yaşlara kadar çocuğu bırakmaz. Bu nedenle çocuk kitapları birkaç kez düzeltme yapılarak kontrol edilmelidir. Bir kez, yayınevinin editörü kitap seçimini yaparken ilk elemeyi yapmalıdır. Ardından hazırlanan metin redaktöre gitmelidir. Metin dizgiden geldikten sonra varsa yanlışlıkları düzeltilmelidir. Yapılan bu düzeltmeler dizgi servislerinde gerçekleştirildikten sonra, uygulama (Tatbik) için tekrar düzeltme yapılmalıdır. İşte bu noktada kitabın basılması, yanlışlıklardan arınmış olarak gerçekleşebilir (Sarıkavak,1997). Aynı biçimde düzeltmen, noktalama işaretlerinin gerekli yerlere konulup konulmadığını da kontrol etmiş olur. Noktalama işaretlerinin önemi, çocuğun okul öncesi dönemde dinlediği kitaplarda görülür. Çocuk kendi okuyamasa da hikayeyi çok dikkatli dinler. Noktalama işaretleri yetişkinin hikayeyi okumasını, doğru vurgu ve tonlama yapmasını sağlar. Noktalama işaretleri hikayenin anlamını değiştirmesi açısından çok önemli ve unutulmaması gereken bir unsurdur.

2.6.2.1.6. Kapak: Çocuk kitapları için kapak düzeni çok önemlidir. Çocuk kitaplarının iç sayfalarının resimlenmesi ve kapak düzeni de önemlidir. Kapak ve iç resimleme çalışmalarının kitabın içeriğine, okurun yaş grubuna çekecek olan kitabın kapağıdır. Kapak resimlemesi, kapak yazıları çocuk dünyasına uygun olması gereklidir. Kapak resimleri canlı, çekici ve kitabın içeriğiyle uyumlu olmalıdır. Çocuklara yönelik kitapların klasik kitap

biçiminde olması gerekmez. Oyunağa benzer farklı tasarımlar kullanarak kitabın albenisi artırılabilir. Kapak sağlam, kalın ve kaliteli bir karton olmalıdır. Kapakta kitap adı, konuyu özetleyici ya da tanıtıcı resim, yazar, ressam ve basımevi adının bulunması, kitabı oluşturanlara bir saygı gereği bulunmalıdır (Demircan,2006). Ayrıca, hangi yaş grubu ya da sınıf için önerildiği de belirtilmelidir. Adının kısa ve ilgi çekici olması da unutulmamalıdır. Ciltte önemli olan lüks oluşu değildir. Kitap açıldığı zaman rahat okunabilecek şekilde esnek, iki sayfası açılıp masaya dikine konulduğunda zaman ayakta duracak kadar katı bir cilde sahip olması yeterlidir.

2.6.2.2. Resimleme

Çocuk kitaplarındaki resimler birçok işlevi birden karşılar. Çocuğun estetik beğenisini geliştirmenin yanı sıra okurken sıkıcı olabilecek betimlemeler resim aracılığıyla anlatılabilir. Karmaşık ve betimleme içeren cümleler resimle sadeleştirilerek çocuklarda bir figür oluşmasına ve beyinlerinde imgelemesine olanak verir (Kaya,2003). Çocuk resimle hikayeyi somutlaştırır. Günlük hayatındaki modelleriyle ilişki kurar. Resimli kitaplarında resimler, çizgi açısından açık, net ve anlatıma uygun olmalıdır. Örneğin sarı saçlı mavi gözlü bir çocuktan bahseden, ela ya da yeşil gözlü kumral bir çocuk resmi çizilmemelidir.

Hangi amaçla yapılıyor olursa olsun resimler estetik açıdan güzel, anlatım açısından ifadeli olmalıdır. Resimlerin siyah beyaz olmaları yerine renkli olmaları yeğlenmelidir (Shulevitz,1997). Renkler resmin bir karakter kazanmasına olanak tanır. Çocuğun beyinde de renkleriyle yerleşen resim çocuğun imgelemesine destek verir. İlgi uyandırması ise, sanat eğitiminde katkıda bulunması ve çekici olması bakımından da resimlerin renkli olmasında yarar vardır.

Kitabın resimlemesi uzman kişiler tarafından yapılmalıdır. Yine yaş ve dönem seviyesine göre yapılacak resimler okul öncesi kitaplarında büyük ve sayfaya

yayılacak ölçüde yerleştirilirken, daha yüksek seviyeler için daha küçük resimler seçilmelidir. Yapılacak resimlerdeki abartılar da yaş seviyesine uygun olarak arttırılmalıdır. Çocuklar, okudukları veya dinledikleri kitapta kendilerine benzeyen figürleri gördüklerinde yadırgamamalı, bir ölçüde kendisine de benzetmelidir. Resimler kolay yorumlanmalı, kahramanlar ya da figürler hareket halinde olmalıdır. Hikayede “Ali koşuyordu” cümlesinin altındaki resim yazıyı desteklemeli Ali’nin koştuğu mesajını çocuğa vermelidir. Resimlerle metin üst üste gelmemeli, biri diğerini kapatmamalıdır. Sanat değeri taşınmalıdır. Çizilen bütün resimlerin bir sanat eseri olduğu unutulmamalı, çizimler özenli ve dikkatli yapılmalıdır (Cıbroğlu,2007). Bu temel kriterler belirlendiğinde ise ressamın yapması gereken ilk şey, kriterler ışığında çocuk için yazılan hikayeyi ve çocuğun yaşını çok iyi özümsemek, sadelik ve estetiği kullanarak çocuk için oluşturmak olmalıdır.

2.6.2.3. Dil ve Anlatım

Çocuğun dil gelişimi göz önüne alındığında Türkçesini doğru konuşan, kendi dilinde düşünen ve ifadelerini kendi diline göre yapan çocuklar isteniyorsa çocuk hikayelerinde edebiyat diline çok dikkat etmeli, çocuklara dil melekelerini geliştirecek ve destekleyecek şekilde ifadelerle hitap etmelidir.

Çocuk ve gençlik yapıtlarında edebiyatsal metnin kurgusu, çocuklarda merak uyandıracak ve okumayı sürekli kılacak biçimde olmalı; kişiler, olaylar ve anlatımda tutarlı olunmalıdır. Dil ve anlatım yalın ve kavramlar açık olmalıdır. Anlatım, temiz ve akıcı olmalı; cümle, paragraf uzunlukları çocuğun yaşına uygun olmalıdır (Bozdağ, 2000). Anlatımlarda çocukların anlayış güçlerine, yaş ve yaşam düzeylerine uygun kavramlar kullanılmalıdır. İlk sınıflarda uzun tümce ve paragraflardan kaçınılmalıdır. Anlatımda yakından uzağa, somuttan soyuta ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır(Gönen,1993).

Dil yalın ve doğal, dil tadını veren ve dil beğenisini ve bilincini geliştiren nitelikte olmalıdır. Gelişen, özleşen dil doğrultusunda dilimizde karşılığı bulunan yabancı sözcükleri kullanmayan; çocuğun kendi dil düzeyinden başlayıp sözcük dağarcığını

zenginleştiren; anlatımda çocukların anlayış güçlerine, yaş ve yaşam düzeylerine uygun kavramları kullanan; Soyut sözcüklerden çok çocuğa tarif edilebilecek somut sözcükler tercih edilmeli, ağdalı olmayan bir dil tercih edilmelidir. Yöresel ağız ve argo sözcükler kullanılmamalıdır. Tek özne ve tek yüklem bulunan tümceler kullanılmalıdır. Eski ve çocukların anlamayacağı sözcüklere yer verilmemelidir.

Edebiyatsal metin eğer çeviri ise, her iki dili de iyi bilen, çocukların dünyasına seslenebilen bir çevirmen tarafından çevrilmiş olmalıdır. Dilimize karşılığı bulunan yabancı sözcükler kullanılmamalıdır.

Çocuk kitaplarında TDK'ca benimsenen yazım kuralları ve ortak kabul görmüş yazım kılavuzlarındaki kurallar uygulanmalıdır. Dizgi ve yazım yanlışları olmamalıdır. Türk Dil Kurumu (AKDTYK) yazım kuralları ve noktalama işaretlerine uygun olmalıdır. Bu ilke ve kurallara uygun olarak üretilen ürünler çocukların onları doğru kullanmalarına ve yararlı bilgi ve beceriler kazanmalarına yardımcı olur.

2.6.2.4. İçerik

Çocuğa sunulan kitabın, dil, anlatım ve içerik yönünden sanat değeri taşıması ve gerçekten bir edebiyat yapıtı olması en temel koşuldur. İçerik, dil ve anlatım özellikleri açısından çocuğa görelilik ilkesine uygun olması ise öteki önemli koşuldur. Çocuk için hazırlanan bir kitabın çok yönlü olarak çocuk için hazırlanması gerekir. Bir bina gibi düşünüldüğünde binanın ayakta kalması için birçok öge varsa bir çocuk kitabı için de birçok öge vardır. Bunların birinin eksikliği binanın yıkılmasına ya da düzelemeyecek hazarlar oluşmasına neden olur (Gönen,1991).

1975 yılında yapılan Çocuk Yayınları Kurultayında ve onu izleyen öteki tartışmalardan günümüze dek alanın uzmanları, yazarlar, bilim insanları ve eğitimciler tarafından sempozyum, bilimsel yazı vb. ortamlarda tartışılıp üzerinde ortaklaşan ölçütler genel olarak şöyle belirlenmiştir:

Çocuklar ve gençler için yazılan yapıtlar; çocuğun yaşamından yola çıkarak, yaşamsal gereksinimlerini karşılayan, yaşantısını etkileyen; çocuğa toplumun bir bireyi olduğu, ondan soyutlanamayacağı bilincini veren; kendine ve topluma yabancılaştırmayan; Toplumun değişen değer yargılarını kapsayan; çocuğa insan, doğa, yaşama sevgisi kazandıran; İnsanı, zayıf ya da güçlü yönleriyle, çelişkileriyle yansıtan ve olduğu gibi gösteren; çocuğun okuduğu kitaplardaki kahramanlarla özdeşim yaptığı göz önüne alınarak acıma, iyilik, korku, dehşet, kin, kahramanlık, özveri vb. konularla, insanüstü, gerçek ötesi kavramları iyi ve yerinde kullanan, abartmayan, sağlıklı bir duyarlılığı geliştiren; güldürünün çocuk psikolojisindeki önemi göz önünde tutularak bu öğeye yer veren; içerikte ve anlatımda şiddet içermeyen; barış ve demokrasi kültürünü geliştirmeye yönelik olan; cins ayrımcılığına yer vermeyen; sevgi, barış, kardeşlik, umut, emeğe saygı, adalet duygusu, haksızlıklara karşı mücadele, direnç vb. gibi evrensel değer ve kavramlara yer veren; din, dil ve ırk üstünlüğü, bağnazlık, kadercilik gibi önyargıları işlemeyen, aklın ve bilimin üstünlüğünü sezdiren; bedensel ya da zihinsel engellilere karşı empati kurmayı sağlayan, farklılıklara saygı duygusunu geliştiren; bilinçsiz tüketici olmak yerine, üretkenliğe özendiren; çocuğun kişiliğini, kişisel yaratıcı ve yapıcı güçlerini geliştiren; çocuğa kavratılmak istenilen ana fikri bir ders, ibret şeklinde vermeyip bunu sezinleten; çağdaş bilim, teknoloji ve düşünceden geleceğe uyum yapmak, yaşamı olduğu gibi kabullenmek yerine, değiştirip güzelleştirme duygu ve düşüncelerini duyumsatmak üzere araştırmacı, düşünen, eleştiren, sorgulayan insanlar yetiştirmeye yönelik olan; çocuğun güven, sevmek, iyilik, güzellik, estetik, cesaret, hoşgörü, sorumluluk, gerçeklik gibi duygularının gelişmesine yardımcı olan; Çocuğun düşüncesinin somuttan soyuta ve yakın çevreden uzağa doğru geliştiğini göz önüne alan; merak ve keşfetme duygusunu harekete geçirici serüven öğelerine yer veren nitelikte olmalıdır (Kırıçoğlu, 2002). Bununla birlikte, burada sıralanan ilkeler dışında içerik yönünden katı ölçütler konup sanatçının yaratma özgürlüğü kısıtlanmamalıdır.

Bununla beraber içerik yönünde olması gereken özellikler dışında bazı özellikler var ki bunların hikayedeki mevcudiyeti çocuğa destek sağlamak yerine kavram karmaşasına yol açacak, ona yanlış mesajlar vererek çocuğu olumsuz etkileyecektir. Çocuğa iyi ve güzeli öğretmeye çalışan yetişkine destek olmak yerine çocuğu

hayata karşı engelleyecek, çocukta korkular ve endişeler oluşturacaktır. Çocuk için hazırlanan bir resimli kitapta eğitimin temel ilkeleri özellikle “eğitim birliği” ilkesi önemle dikkate alınmalıdır (Ortner,2008). Aynı dünyaların insanı yetiştirilmeye çalışılmamalıdır; İnsanları yasalara uymamaya yöneltmemelidir. Yayınlar, anayasaya, yasalara, millî eğitimin amaç ve ilkelerine ters düşmemelidir; Çocuk yayınlarında kör inanç, önyargı ve koşullandırıcı anlatımdan uzak durmalıdır; Eşitlik bir değer olarak verilmenin ötesinde, eşitsizlik yerilmelidir. Herkesin dil, kavim, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin yasalar karşısında eşit olduğu; hiçbir kişiye, kuruluşa, aileye, zümreye ya da sınıfa ayrıcalık tanınmayacağı önemle göz önüne alınmalıdır; Duygu sömürüsü yapılmamalıdır. (üvey ana, öksüz çocuk, yoksulluk...); Geleceğe de yönelmeli (bilimkurgu), teknoloji ve değişimi yadırgamamalıdır. Değişme yargılanmamalı (köyden kente gelince değişme gibi); İdeolojik yönlendirme ve önyargılardan uzak durulmalıdır. (Ensesi kalın, şiş göbekli sömürücü patronlar; sıksa, çatık kaşlı, sinirli işçiler, grevler, ırkımızın ve dinimizin öteki ırk ve dinlerden üstünlüğü; Arap giysisi giymiş, kelle uçuran Müslümanlar, eli coplu çatık kaşlı polisler, aşağılanan toplum kesimleri (örneğin köylüler, dilenciler, çingeneler); sevmediği bir ulusun bayrağını yakan sinirli göstericiler... gibi); Olayın kahramanı ya da olumlu değerler yenilmemeli, kaybetmemelidir. Bu onların olumsuz duygular yaşamalarına, güvensizlik duymalarına neden olur (Şirin,2007). Çocukların yenilgiyi kabul etmekte zorluk çektikleri de unutulmamalıdır (Hiçbir geleneksel masalda olumsuz ve kötünün kazanmaması ilginçtir); Mutsuz aileler konu edinilmemelidir. Abartmadan, mutlu ailelerin konu edinilmesi ise özellikle mutsuz ailede yaşayan çocuklarda “mutlu aile” kavramı oluşturacağından yararlı olabilir; Cinsiyet duygularını tahrik edici, yanlış bilgi verici (bizi leylekler getirdi), kolay yaşama (başkalarının sırtından, piyangodan), hayalperestlik, cinayet ve intihar eğilimlerini besleyen ifadelerle, bireysel ve toplumsal şiddet anlatımlarından kaçınılmalıdır; Alinyazısı, yazgı, bağnazlık gibi insanın boynunu büktüren, mücadele gücünü köstekleyen inanışlara yer verilmemelidir; Başka ülke halklarını aşağılayan, küçümsemeyen, düşmanca anlatımlar kullanılmamalıdır (Gönen,1993). Millî duygu ve değerler başkalarını aşağılamadan kazandırılmalıdır; Kadınlara ataerkil bakış açısını yansıtan anlatımlara yer verilmemelidir; Cinsel içerikli küfür ve sözlere yer verilmemelidir; Bedensel ve

zihinsel özörlöleri küçümsemeyen anlatımlara, lakaplara yer verilmemelidir (kör, topal, kambur, gerzek, aptal...); Hayvan adları küfür olarak kullanılmamalı ve hayvanlar aşağılanmamalıdır (eşek, domuz, yılan, köpek...)

2.7. ÇOCUK KİTAPLARINDA RESİMLEME

İllüstrasyon kelime anlamıyla yansıtmı, resimleme olarak adlandırılır. Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimleyen yada yorumlayan bütün unsurlara da genel olarak "İllüstrasyon" adı verilir. (Çakmak ve Gönen 1997). Çocuk kitaplarından bahsedildiğinde illüstrasyon kelimesini resimleme olarak adlandırmak ve yazı içerisinde resimleme olarak kullanmak daha doğru olacaktır. Resimleme, düşüncenin çizimi, görsel yansıması ve form oluşturması olarak tanımlanabilir. Çocuk kitaplarının resimlenmesi çocuğun kitapla bağının güçlenmesi sürecinde çocuğun hikayeyi somutlaştırmasına olanak sağlarken çocuğa renk, mekan, doku, boyut bilgisini de vermiş olur. Resimleme reklam, yayın, tıp, bilimsel teknik resimleme olarak dört başlıkta incelenebilir. Çocuk kitapları açısından bakıldığında kullanıllana resimleme türü yayın yerilmemesidir. Yayın resimlemesi; gazete, dergi, kitap ve ansiklopedilerdeki makale, haber, hikaye, roman, şiir ve açıklamalara eşlik eder. Yayın sektöründe çalışan bir çizer, üzerinde çalışacağı metnin içeriği hakkında bilgi ve görüş sahibi olmalı, metindeki mesaj ve duyguyu resim diline aktarabilmelidir. (San,2100). Çocuk kitapları resimlenirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunlar aşağıdaki maddelere açıklanabilir.

- Nitelikli bir resimleme için çizer metni iyi anlamalı, mekanı ve figürleri ona göre oluşturmalıdır.
- Çizer, çocuk dünyasına yakın bir sanatçı duyarlılığına sahip olmalı ve yalın bir anlatımla çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunan, sanat değeri taşıyan eserler oluşturmalıdır.
- Çocuk kitaplarının resimlerinde on iki yaşına kadar bire bir benzeme kaygısı yoktur. Resimler fotografik bir yaklaşımla yapılmamalıdır. (Özünel,2000)

- Resimler çocuklara yeni yaşantılar, yeni bilgiler, yeni değerlendirmeler verebilmeli ve çocukların yaratıcı gücünü göz önüne almalıdır.
- Resme her baktığında yeni şeyler keşfetmeyi seven çocuk, resmin hikayeyü yorumlamasından hoşlanır. Daha büyük yaşlardaki çocuklar is resmin konuya açıklık getirmesini bekler
- Çocuk kitaplarındaki renklere dikkat edilmeli, okuyucunun beş duyusunu harekete geçirecek renkler seçilmelidir.
- Resimlerdeki ifade gücü, çocuğun prensin tacını ve kralın pelerini kendi üstünde hissetmesini sağlamalıdır. (Turan,2000)
- Ana figürün resimlerde süreklilik göstermesine, ayrıntıların aslına bağlı kalmasına ve resimlerin ait olduğu metnin yanında yer almasına dikkat edilmelidir.
- Kitaplarda resimlerin yerleştirilmesi, satır arası boşlukların ayarlanması ve sayfa düzenine dikkat edilmesi gerekir. Yazı ile metin bütünleşmelidir.
- Nitelikli çocuk kitabı çıkarmak konusunda yayınevleri, yazarlar ve çizerler ortak hareket etmelidir.
- Her ne kadar küçük çocukların resimlerde birebir ölçü aramadığı ifade edilse de karikatür benzeri çizgilerin onlara estetik zevki aşılayamayacağı da bilinmelidir. Bu denklemlerle resimlerin daha dikkatli çizilmesi gereklidir.
- Çizerler hiçbir şekilde kendi öğretici biçimlerini resme yerleştirip çocuğun düşlerini sınırlamamalı yaratıcılığını engellememelidir. Çocuğa yorum yapması için ipuçları vermeli, onu kitaba karşı heveslendirmelidir. (Erkmen,2003)

2.7.1. Çocuk Kitapları Resimlemesi Ve Özellikleri

İllüstrasyon veya resimleme en kısa anlatımıyla konu anlatan resimdir. Resimleme kelime anlamı olarak ise TDK sözlüğünde resimleme, süsleme, kitap içindeki yazıyı açıklayan veya süsleyen resim olarak açıklanır. Çocuk kitaplarında resim görsel bir

öge olmanın yanı sıra metni tamamlayan, açıklayan, süsleyen bir unsurdur. Yazılanı açıklayan, anlaşılır kılan bir faktördür kitap için. Diğer bir açıdan resimleme bir çizim tasarımıdır. Tasarım; bir madde, kalıp ya da süsleme yapmak değildir. Bir tasarım, kendi içinde bir yapıya ve bu yapı arkasında bir planlamaya sahip olmalıdır (Becer,97). Çizer tarafından tasarlanan bir resmin sadece estetik olması beklenmez. Çocuk tarafından anlaşılır, keyif verici ve eğitici olması beklenir. Çocuk için yapılacak tasarım çocuğun gelişimine, yaşına ve ilgisine göre olmalıdır. Ne çocuğu bebek yerine koymalı ne de çocuğu büyük bir insan yapmalıdır.

Erkut resimleme için öğrencilerine şunları söyler: “ Siz hiç rüyaların resmini yaptınız mı? Resimleme imkansız, duyguları, özlemleri, hayal dünyasını resmetmektir. Olmayanı oldurmak, yapılmayanı yapmak, gülünmeyene güldürmek için resmetmek resimlemenin görevidir.” Metni, yazılanlar doğrultusunda görselleştirmek anlamında olan resimleme sanatı, çocuğu bilgilendirmeyi, eğitmeyi, düş kurdurmayı, amaç edinir. Anlatımı zenginleştirmek, yazılanı gözle görünür kılmak, olayları canlandırmak için uğraşır. Çocuk için üretmek çocuk ruhunun doğallığının ve duyarlılığının sınırlarını zorlamamaya özen göstermektir. Önemli olan çizerin çocuk duyarlılığını içinde taşımasıdır. (Göknil,2007) Çocuk için çizmek çocuğun duygularını içinde barındırmayı ve empatiyi gerektirir. Çocuk gibi düşünmek, içindeki çocuksu yapı kullanmak çizer için önemlidir. Eğer çizer içindeki çocuğu öldürürse yapay şekillerde yada değişik tekniklerle bunu yansıtmayı beklememelidir. Çocuğun çizileni inandırıcı ve samimi bulması, çizerin çocuksu yanını ne kadar kullandığına ve çocuklara nasıl yanaştığına bağlıdır.

Düşünen, duyarlı insanların yetişmesini hedefleyen; çağdaş eğitime katkı sağlayacak unsurlardan biri de resimli kitaplardır. Resimler çocuklar için görsel eğitim ortamı oluşturacak, duyularıyla düşünme becerisini de geliştirecektir. (Sever,2003) Çocuk resimli kitaplar sayesinde birçok algısını geliştirir. Çocuklar görsel algıları sayesinde farklı figürleri, figürler arasındaki farklılıkları, figürlerin konumunu fark ederler. Gördükleri resimlerle ilgili fikir yürütürken, resimlerle beraber hikayeye ilgili neden sonuç ilişkisi kurabilirler. Bilişsel olarak düşünme becerisini kullanmaya başlarlar. Çocuklarda işitsel algı öncesinde görsel algı geliştiği için resimli kitaplar çocuğun algısını zenginleştirir, düşünme yetilerini geliştirir.

Erken çocukluk döneminde kitabı sevdiren önemli öge resimdir. Kitabı resimlerle değerlendiren çocuk, resmin metinde geçen her şeyi anlatmasını bekler. Güzel çizilmiş bir resim, çocuktaki estetik duygusunun gelişmesini de sağlayacaktır. (Gönen,2000) Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik kitaplardaki resimler, çocuğun çevresindeki nesne ve varlıkları tanımasına yardımcı olur. “Çocuğun yaşamının ilk evrelerindeki renk ve çizgilerin olumlu birlikteliğine ilişkin edindiği olumlu duyuşsal davranışları, yaşamının diğer evrelerindeki sanatsal etkileşimleri için de uyarıcı olacağı bilinmelidir. (Sever, 2003)

Çocuklar fotoğrafta gördüklerinden daha düşsel bir dünyada yaşamaktadır ve fantezilerini geliştiren resimlerle büyüdükçe daha yaratıcı olurlar. Çocuklar karşılaştıkları görsel imajlarda görsel kalite ve estetik buldukları takdirde algılama daha kolaylaşır. Resimlemeler, sayfa düzeninde görsel odak noktası oluşturarak, öğrencinin algısını yönlendirir. Ayrıca tasarımda bütünlük ve denge sağlamak için resimleme kullanımına gidilir. Gerekli yerlerde taramanın bir parçası olarak kullanılan beyaz boşluklar yalınlığın ve bütünlüğün oluşmasını kolaylaştırır. Böylece resimlemeler, okunurluğu arttırıcı ve vurgulayıcı olur. Sayfanın tamamını doldurmak kitabın resimlemesinin iyi olduğunu ya da hikayeyi çok iyi tasvir ettiğini göstermezken sadelik ve hikayeye uygun doğru teknik çocuğa doğru mesajları verir. Sayfadaki boşluklar çocuğun görselliğinde dinlenme sağlarken var olan figürlerin daha rahat fark edilmesini sağlar.

Resimli kitaplar gelişme evresine olan bireyde özgüveni ve beğeniyi geliştirmek için önemlidir. Çocuk resimli kitaplarla tanıştıkça kendi içinde bir beğeni oluşturur. Bu beğenisine göre ilgi alanlarını belirler ve kendini bu alanda göstermekten memnuniyet duyar. Bu memnuniyetin oluşması için de resimler kadar çizimlerin form ve renginin de çok önemli rolü vardır. İyi resimlemeler ilgiyi arttırdığı gibi öğrenmeyi hızlandırır. Çocuğa sözel olarak anlatılan bir hikayeye göre çocuk resimli bir kitaplar %40 daha fazla öğrenir. Anlatılanları çizimlerle renklerle görerek beyninde daha rahat şekillendirir. Diğer açıdan duygu yüklü resimleme çocukta ona katılma duygusu uyandırır. Çocuk oyunları esnasında arkadaşlarıyla nasıl duygu alışverişi yapıyorsa, onun duygularını paylaşıyorsa resimli kitaplarda da çocuk için oluşturulan samimi bir ortamla çocuğun hikaye karakteriyle olumlu bir duygusal bağ

kurması sağlanmalıdır. Böylece çocuk bulunduğu her ortamda duygularını rahatlıkla ifade edebilir, sezgileri güçlenerek sezgisel düşünmeyi kullanabilecek duruma gelir. Sağlam sezgilere ve eleştirel gözlemlere sahip olan çocuklardaki entelektüel oluşumlar ancak kaliteli resimlerin desteğiyle olur. (Erkmen,2003) Çocuğun erken dönemde estetik ürünlerle tanışması çocuğun kendi yaptığı resimleri etkilediği gibi gelecek dönemlerdeki resim zevkini de oluşturur. Çocuğun entelektüel oluşumunu sağlaması çocuğun erken yaşta gördüğü sanatsal değer içeren resimlerle olur. Sanatsal ve estetik değerleri içinde barındırmayan resimler çocuğu resme yakınlıktırma yerine çocuğu sanata karşı soğuturlar. Çocuk sanatın keyifli yerlerini görmek yerine zor ve karmaşık olduğu sonucunu çıkarır.

Çocuk kitaplarındaki resimler, çocuklara anlatılanları görme olanağını sağladığı gibi çocuk için hikaye ve masalların içeriğini çizgilerle özetler. Görsel algıyı geliştiren resimler, çocukların anlama becerilerini de artırır. Bir hikaye ya da roman okuduktan sonra bütüncül bir bakışla yapıtın özünü, izleklerini, iletisini çıkarabilmek gerekir. Ama duyu algılarııyla düşünme yetisi gelişmemişse bunun gerçekleşmesi çok zordur. Bu durumda algılanamayan olaylar zincirine bağı kalacak, olaylar ardındaki bağlantıları kavrayamayacaktır. Bu bakımdan görsel sanatların eğitimde ağırlıklı yer alması gerekir. (İpşiroğlu,2000)

Çocuklar için yazmak, çizmek çok ayrı bir sanattır ve farklı bir anlayış gerektirir. Gelişme evresinde olan bireylerde, özgüveni ve beğeniyi geliştirmek de önemlidir. Piaget, çocuğun düş gücünün bilhassa beyinsel aktivitesine bağı olduğunu söylemektedir. Üreten kişi bir kitabın kapağını, cildini, tipografisini, yazı boyutunu, yazı karakterini, satır alanlarını, renklerini, baskı tekniklerini, kitapla ilgili her türlü ayrıntıyı bu yönüyle düşünmek ve değerlendirmek zorundadır. Bir hikayeyi resimlemek sadece çocuğun okuduğu şeyleri görmesi demek olamaz. Çocuğun bütün bir gelişimini çizgilerle yaşaması ve geliştirmesi demektir. Bir resim sayfasına bakarken çocuğun dil, bilişsel, sosyal ve duygusal alanı aynı anda çalışır ve farklı oranlarda olsa da hepsi gelişim gösterir.

Resimleme çocuğa kazandırdıklarının yanında zaman içinde kalitesini arttırarak devam etse de birçok olumsuzluklarla da karşılaşmaktadır. Yayınevlerinin resimleme konusunda bilgi sahibi olmayan editörlerinin olması zaman içinde çizimlerin

kalitesinin düşmesine neden olurken, kaliteli çizerleri yayınevlerinden uzaklaştırmıştır. Yayınevlerinin iyi çizer yerine ucuz çizerleri seçmesi, kitapların kalitesini de düşürmüştür. Bununla beraber zaman içinde artması beklenen çizer sayısı gün geçtikçe azalmıştır. 2006 yılında Türkiye'deki çizer sayısı 5-100 arasındadır ve bu çizerlerimizin çizimleri yılda bir yada ikiyi geçmemektedir. 2008 sonrasında ülkemizdeki yabancı çevirilerin artması yabancı çizerlerin tercih edilmesini de beraberinde getirmiştir. Maalesef ki Türk çizerlerimiz kitapların farklı dillere çevrilememesi yüzünden yurt dışına açılammış, çizerlerimiz kısıtlı bir çevre içerisinde kalmıştır. Diğer yandan iletim araçlarının artması resimlemeyi kötü yönde etkilemiştir. İletişim araçları artarken çocuklar için üretilen dersi sayısı azalmış, var olan dergilerde de yabancı çizerler tercih edilmiştir. Televizyonun çocuğun hayatına girmesiyle de çocuğun tercihleri değişmiş, kitaplar yerine çizgi filmleri seçmiştir.

2.7.1.1. Çocuk Kitaplarında Tipografi (Yazı Tasarımı Ve Karakter Seçimi)

Tipografi yazı karakterlerinin bazen iki veya üç boyutlu bazen de sanal ortamlardaki bir yüzeye, çeşitli tasarım ilkeleri doğrultusunda düzenlenmesidir. Tipografinin Türkiye'deki gelişimi Cumhuriyetin ilanı ve Atatürk'ün harf devrimiyle başlar. Özellikle Arapça kökenli Osmanlıcadan, Latince kökenli yeni Türk abc'sine geçiş ve bu sürecin seksen yıl gibi az bir zamanda olması tipografiyi ders kitapları kapsamında daha önemli yapar.

Çocuk kitaplarında tipografinin temel amacı bilgilendirmektir. Kitap sayfası düzeninde görsel ve tipografik unsurlar, tasarım yüzeyleri içinde birbirleriyle etkileşim halindedir. Çocuk kitaplarındaki tipografi çocukların yaş düzeylerine, algılamalarına göre düzenlenmelidir. Göz tasarım yüzeyi üzerinde öncelikle şekil ve renk anlamında algılar. Daha sonra metin ve yazı elemanları algılanır. Çocuk kitaplarında eldeki okuma uzaklığına göre yazı büyüklüğü seçimi, fon ve yazı ilişkisi de düşünülerek düzenlenmesinde yarar vardır. Fonlar kullanım amacına göre tırnaklı, tırnaksız (serifli- serifsiz) fonlar olarak ayrılabilir.

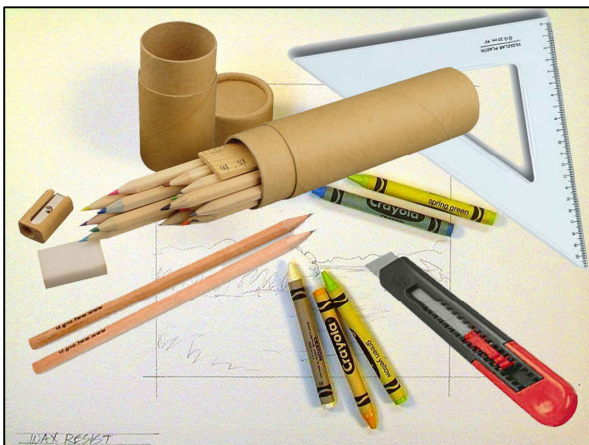
2.7.1.2. Çocuk Kitaplarında Çizgi Ve Renk

Çizgi, resimlemenin hareket kazanmasını sağlar. Sadece renklendirme ve tonlama ile doğru ifade verilemez. Çizgilerin yumuşaklığı, formu resimlemenin hayata

geçmesini sağlar. Renk ise resme gerçeklik kazandıran bir unsurdur. Nesneler ışıqla beraber içlerindeki renkleri yansıtırlar. Renk çocukların çevresi ve görsel hayatın önemli bir parçasıdır. Renk görsel bütünlüğün sağlanması açısından bir eleman olduğu gibi grafik iletişimin sağlanmasına da katkıda bulunur. Kitap tasarımlarında gereğinden fazla ve bilinçsiz renk kullanımı karışık görsel yapı oluşturmaktadır (Turan,2006). Her objeyi gerçek renkleriyle sembolik kullanmalıdır. Ağacı yeşil, güneşi sarı kullanmak gibi. Renkleri uyumlu olarak kullanmak ise en çok kullanılan rengin seçilip, diğer renklerin seçilen asıl renge yardımcı olmasıdır. Saf renklendirme ise, ışığa, gölgeye, tonlara bakmaksızın bir renk tonuyla ifade edilmelidir. Tonlama rengin ışık değeriyle ilgilidir. Bir rengin ışığın etkisiyle koyudan açığa doğru kademelenmesine ton denir. Renkleri birbirleriyle uyumlarına bakıldığında renkler yakın renkler, uzak renkler, sıcak ve soğuk renkler ve birbirini tamamlayıcı renklerdir. Diğer bir renk armonisine bakıldığında bir kompozisyon içinde renklerin birbirleriyle gösterdikleri birlikteliğe renk uyumu denir. Bir rengin kendi renk tonları içinde oluşturulan kompozisyona tek renk uyumu, kompozisyon içinde birbirlerinin renklerini sönmüştürecek renklerin bir araya gelmesiyle oluşan renk uyumuna yumuşak renksel uyum, birbirlerinden uzak üç ana rengin bir araya gelmesiyle oluşan renk uyumuna çok renklilik uyumu, bir ara renk ile karşındaki bir ara rengin uyumuna tamamlayıcı renk uyumu denir (Abacı,2007).

Rengin, çocuk psikolojisi üzerindeki etkisi ve içerdği anlamlar, kitap tasarımında pek düşünülmemektedir. Mesela, kırmızı, sarı, turuncu gibi renkler sıcak ve dinamik aynı zamanda yasaklamanın ve şiddetin rengidir. Yeşil, mavi ve turkuaz gibi renkler yasaklamanın olmadığı, özgürlüğü, rahatlığı ve bilgi vericiliği simgesidir. Beyaz renk bütün renkleri içinde barındırır. Ama siyah tüm renkleri yutar. Bu nedenle emprestyonistler siyah rengi paletlerinden çıkarmışlar.

2.7.2. Resimleme Araçları

Kağıt, fırça, maket bıçağı, cetvel, gönye, pergel, makas, büyüteç, slayt projektörü, orantı cetveli, seloteyp,

silgi, yapıştırıcı ve sabitleştirici sprey resimleme çalışmalarında kullanılan temel malzemelerdir. Bir kitabı resimlemeden önce, o kitabı baştan sona okuyup olayın geçtiği atmosferi öncelikle kafamda canlandırmaya çalışıyorum. Daha sonra, canlandırıdığım bu atmosferin eskizini yapıyorum. Eskizlerini yaptığım planlara uygun resim tekniğini belirledikten sonra; örneğin olay çok yumuşak bir bahar zaman diliminde geçiyorsa, onun softluğuna uygun olan suluboya tekniğini, tam tersi sert bir kış zaman diliminde geçiyorsa olay, bu sefer onun sertliğine uygun guvaj ya da akrilik boyama tekniğini seçerek renklendiriyorum. Bir kitap resmederken en çok dikkat ettiğim husus ise kitapta bahsi geçen olayları ya da mekânı birebir resmetmek yerine, okurun hayal gücünü devreye sokan planlar çıkarabilmek. Yani yazarın kelimelerle kurguladığı o dünyayı ben çizgi diliyle yeni baştan kurgulamaya çalışıyorum”. Her hikaye için kullanılacak tekniğin farklılığını, hikayenin içeriği oluşturduğu gibi, yazarın hikayeyi üzerine kurduğu hayali de oluşturur.

Taslak çalışmalarında çoğunlukla yarı saydam ince ve düz yüzeyli kağıtlar tercih edilir. Ucuz olan pelür ve eskiz kağıtlarının yanı sıra özellikle marker çalışmalarına yönelik olarak üretilen ve bloklar halinde satılan kağıtlar taslak aşamasında yaygın olarak kullanılmaktadır. İllüstrasyon çalışmalarında

genellikle 150 ile 300 gr / m2 arasında değişen kalın resim kağıtları kullanılır. Resim kağıtları üç ana grupta toplanabilir:

- 1- Kalın grenli kağıtlar (suluboya ve gravür kağıtları),
- 2- Düz yüzeyli sıcak preslenmiş kağıtlar,
- 3- İnce grenli soğuk preslenmiş kağıtlar.

Profesyonel çalışmalarda iyi kalitede samur kılından yapılmış fırçalar tercih edilir. Samur fırçalar iyi korunduklarında ve temiz tutulduklarında yıllarca kullanılabilir. Fırçalar, yassı ve yuvarlak olmak üzere iki değişik tipte

üretir. Yassı fırçalar geniş yüzeylerin boyanmasında yuvarlak fırçalar ise ayrıntıların belirtilmesinde kullanılır.

2.7.3. Farklı Resimleme Türleri

2.7.3.1. Doğal Boyalarla Renklendirme

2.7.3.1.1 Kuru Boya Tekniği

Renkli kuru boyalarla yapılmış bir çalışmanın günümüzde artık su ile sulandırılabilen türleri de mevcuttur. Kuru boya ile çalışmak hem kolay hem de zevklidir. ressamın rahatça gölgeleme ve tonlama yapabilmesine imkan sağlar.

2.7.3.1.2. Sulu Boya Tekniği

için resimde hatayı affetmez. Bu nedenle sanatçı neyi hangi renkte ve tonda yapacağına çok iyi karar vermeli, hatta önceden çalıştığı kağıdın aynından yanında bulundurup, boyayı önce bu kağıt üzerinde denemelidir. Denediği kağıtla çalıştığı kağıdın aynı olmasında yarar vardır, çünkü her kağıdın özelliği farklıdır. Eğer kağıtlar farklı olursa sürpriz ve hoş olmayan sonuçlar ortaya çıkabilir. Mesela bir kağıt daha fazla emicidir. Bu nedenle boyayı daha rahat emer ve boya kurduğunda renkte biraz değişimler olabilir (renk açılabilir ya da koyulaşabilir). Buna güvenerek diğerinde de kullanırsanız bu kez farklı sonuçlar verebilir. Bir de suluboya

teknğinde resmin gerisinden başlayıp öne doğru boyama yapılmalıdır. Yani en arkadaki dağlar önce, daha sonra çimler, ev ve diğer karakterler sırasıyla boyanmalıdır. Yani en önde olan elemanlar en son boyanmalıdır. Bu nedenle suluboya çalışan sanatçıların oldukça dikkatli ve titiz çalışmaları gerekir (Mercin, 2007).

2.7.3.1.3. Guvaj Boya Tekniği

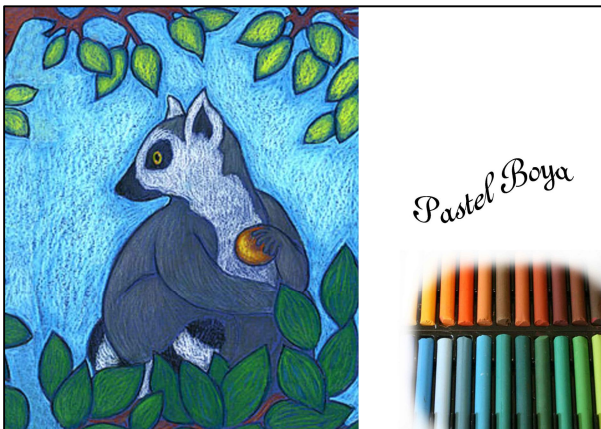
Guvaj Boya da bir tür suluboyadır. Suyla çözülür. Kapatıcı bir boyadır. Guvaj boya suyla karıştırılarak belli bir kıvamda küçük bir hazne (kutu, kap) içersine hazırlanır.

2.7.3.1.4. Akrilik Boyama Tekniği

Akrilik boya çabuk kuruyan ve kapatıcı bir boyadır. Su bazlı bir boyadır, yani suyla çözülür. Çabuk kuruduğu için çalışması biraz zordur. Ancak kurumayı geciktirici yardımcı sıvılarla çalışma kolaylaştırılır.

2.7.3.1.5. Pastel Boya Tekniği

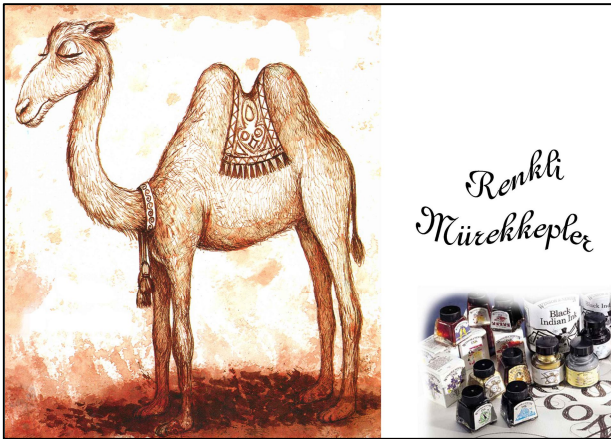
Pastel boyaların iki türü vardır. Yağlı ve yağsız pasteller. Her ikisiyle de çalışmak çizer için zevklidir. Pastelin yağlı veya yağsızını seçmek çalışacağınız resme vermek istediğiniz etkiye

göre değişir. Örneğin yağsız pastel resme daha soft bir görüntü verirken, yağlı pasteller daha dokulu ve grenli bir görüntü verir (Striker,2005). Bu alışma koyu fon kartonu üzerine çalışılmıştır. Boyanın kartona sürölüş yönleri açıkça belli bir şekilde görölmektedir.

2.7.3.1.6. Yağlı Boya Tekniği

Yağlıboya en çok tercih edilen boya çeşididir. Kapatıcı özelliği olduğu için gayet rahat çalışma imkanı sağlar.

2.7.3.1.7. Renkli Mürekkep Tekniği

Renkli mürekkepler de günümüzde oldukça tercih edilen boya türleridir. Günümüzde oldukça çeşitli renkleri ve markaları mevcuttur. Suyla karıştırılarak rahatça farklı tonlar elde edilebilir ve uygulanabilir (Nobelman,1988). Yandaki çalışmada

da Demirtaş' ın bu teknikle çalışılmış bir illüstrasyonunu görölmektedir.

2.7.3.2. Dijital Ortamda Resimleme Ve Renklendirmesi

Bilgisayar veya dijital ortamda resimleme, tamamen dijital araçların bünyesi altında yapılan ve tablet, mouse gibi sanatçının kontrolü altında olan ve kendi hünerini kullandığı bazı yönlendirici cihazlar kullanarak oluşturulan görsellerdir. Dijital resimlemede kalemin yerini Mouse, sanal kalem ve çizim teknikleri almıştır. Bu arada çizimler için dijital ortamların seçilmesinin nedeni bilgisayarda yüksek çözünürlükte resim yapılmasına olanak tanınmasıdır. Scannerlar ne kadar iyi olsa da

her zaman tam anlamıyla renkleri ve detayları aktaramayabilirler. Elde oluşacak hataların düzeltilmesinin zaman alması, geri dönüşlerinin çizere sıkıntı yaratması, çizimlerin bilgisayar ortamına geçtiğinde kalite ve çözünürlüğünün bozulması kitapların kalitesinin düşmesine sebep olur. Bundan dolayı dijital ortamda çizilen resimler kitabın basım aşamasında edebiyatın yerleştirilmesini kolaylaştırırken üzerinde oynanmasına da imkan verir.

Sanatçının bir bilgisayar kullanarak yarattığı matematiksel modellere “Bilgisayarca oluşturulan Sanat” adı verilir. Dijital ortamda resimleme için kullanılan iki ana araç vardır. Bitmap ve Vektör. Bitmap programların en ünlüleri, Photoshop, Painter ve Paintshop Pro'dur. Vektör programların en ünlüleri ise Freehand ve Illustrator'dır. Günümüzde ilerleyen zaman ve dijital medyanın gelişmesiyle beraber daha birçok program ve araç geliştirilip sanatçıların kullanımına sunulmuştur. Araçların gelişmesiyle çizimlerin kalitesi, inandırıcılığı, renklerin canlılığı ve birbiriyle bütünleşmesi de artmış, dijital çizimler elle yaratılan çizimlerin önüne geçmiştir. Burada vektör ve Bitmap grafiklerden de bahsetmek gerekir ki anlaşılabilirlik artsın.

2.7.3.2.1. Grafik Tasarımı

Grafik Tasarım, görsel bir iletişim aracıdır. Birinci işlevi de mesaj iletmek ya da bir ürün ya da hizmeti tanıtmaktır. Grafik Tasarım ilk terimi 20. yüzyılın ilk yarısında metal kalıplara oyularak yazılan ve çizilen ve daha sonrada çoğaltmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır. Teknoloji geliştikçe, sadece malzemelerle değil, film aracılığıyla perdeye yansıtılan video ile ekrana gönderilen ve bilgisayarlar yardımı ile üretilen görsel malzemeler de grafik tasarımın kapsamının içine girmiş ve bu terim anlamını genişletmiştir.

Grafik kelimesi kavramı genel anlamı ile tüm sanatsal, teknik ve endüstriyel resim, yazı ve çizimleri, çoğaltma tekniklerini, baskı için boyama ve çizim teknikleriyle yapılan resimleri kapsamaktadır. Bu nedenle grafik sanatlar denince yazılmış, çizilmiş baskı amacıyla, resmedilmiş, özgün resimlerle bunların üretilmişleri anlaşılmaktadır. Grafik Tasarımı çizimleri sırasında içinde vektör ve bitmap

grafikleri de barındırarak resimlerin çizimlerinin en ince ayrıntısına kadar kaliteli olmasını sağlar.

2.7.4.2.1.1. Vektör Grafikleri

Çizer temelde bir vektörel çizim programıdır. Genellikle resim, karikatür, şema, harita, logo vb çizmek için kullanılır. Bitmap resimlerinin aksine bilgileri nokta koordinatlar olarak depolar. Şekilleri çizmek için matematiksel denklemleri kullanır bu sayede grafikler çözünürlüklerinde herhangi bir problem olmadan istenilen boyuta ölçeklenebilir. Vektör grafikler çözünürlükten bağımsız, her bir nesnenin matematiksel ifadelerle oluşturulduğu ve en önemlisi detay kaybetmeden herhangi bir boyuta yeniden ölçeklendirilebilen grafik türüdür. Çizimlerde hiçbir zaman vektörel bir nesne büyütüldüğünde herhangi bir bozulma gerçekleşmez. Vektörel grafikler matematiksel olarak hesaplanan bazı noktalarla çizim yapmak demektir. Bu çalışma mantığının en önemli avantajı vektörel grafiklerin çözünürlük sorunu olmamasıdır, örneğin 5×5 cm'lik bir alanda yapılan çizim, 50000×50000 cm'e ya da daha fazla bir büyütme tabi tutulursa görüntüde en ufak bir bozulma dahi olmaz. Bunun sebebi matematiksel olarak belirlenen noktalarla çizimler yapılmasıdır. İşte tam da bu sebeple matbaalar, tabelacılar, reklam ajansları yani kısaca yüksek kalitede görüntü elde etmesi gereken yayımcılığın, profesyonel çalışma gerektiren grafiğin olduğu her yerde vektörel çizim programları kullanılır.

Vektör grafik üretmek için yapılan birçok program mevcuttur. Bunların arasında en çok bilinen program Adobe Illustrator dır. Öte yandan ülkemizde özellikle baskı alanında kullanılan ama Illustrator kadar kullanışlı olmayan Corel Draw bulunur. Corel Draw'ın dosya uzantısı .cdr'dir. Yine ülkemizde pek bir popüler olan ve kullanımı diğer programlara nazaran daha basit olan fakat geleceği biraz meçhul olan Macromedia(Adobe) Freehand bulunur. Freehand'in dosya uzantısı .fh(X)'dir. Son olarak yukarıda bahsedilen programlar kadar gelişmiş olmasa da web grafikleri için kullanabilen, vektörel çizim yeteneğine sahip olan Macromedia(Adobe) Fireworks'dan da bahsedebilir. Öte yandan Fireworks bitmap çizim yeteneklerine de sahiptir. Fireworks'un kullandığı dosya uzantısı ise .png'dir.

2.7.3.2.1.1.1. Vektör Grafiklerinin Avantajları ve Dezavantajları

- Vektör grafikler farklı boyutlar ve farklı renklerde üretilmesi gereken çalışmalarda kullanmak için idealdir. Örneğin bir vektörel görsel çalışması büyük bir ilan tahtası için büyütülüp kullanılabilir. Aynı zamanda istenilen derecede küçültülüp kalite kaybı olmaksızın bir kartvizit üzerine de basılabilir. Çalışmanın görsel olarak detayları her iki durumda da kayba uğramaz.
- Vektör grafikler gerektiğinde bitmap haline kolaylıkla getirilebilir.
- Vektör grafikler istenildiğinde büyütülebilir, nesneler yeniden renklendirilebilir, nesneler yeniden şekillendirilebilir. Çözünürlüğü düşmeden yeniden boyutlandırılabilirler
- Dosya boyutu olarak daha az yer kaplarlar.
- Çizgiler her boyutta canlı ve keskindir
- Yüksek çözünürlükte çıktı verebilirler.
- Resim çizmek için elverişlidir
- Vektörel grafik çalışmalarında görsel olarak fotoğraf kalitesinde üretim yapılamaz.
- Vektörel grafik çalışmaları web üzerinde bitmap olarak çevirmeden kullanılamaz. Yalnız son zamanlarda svg diye bir dosya türü ile bu mümkün gibi görünse de bu konu daha tam açıklanmamıştır.

2.7.3.2.1.1.2. Bitmap Grafikler

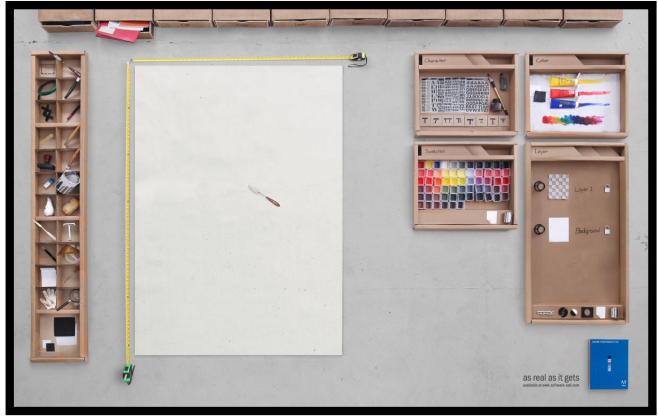
Bitmap türü grafiği tanımlayacak olursak, ilgili imajı oluşturan ve her biri renk bilgisi içeren piksel veya noktaların yan yana ve alt alta dizilmesiyle oluşan grafik türüdür. Piksel'den kısaca bahsetmek gerekirse bir bitmap görüntüyü oluşturan en küçük noktadır.

Bu tür grafikleri oluşturmak için en bilindik ve en popüler olan Adobe Photoshop dur. Sonrasında uzun zamandır Adobe Photoshop'a alternatif olarak gösterilen Corel

PaintShop Pro'dan bahsedebilir. Yine bir açık kaynaklı ve ücretsiz bir program olan Gimp'i de söylenebilir. Gimp Shop'daki menüler ve kısayol tuşları Bitmap grafiklerde en çok kullanılan uzantılardan bahsetmek gerekirse .jpg, .png, .gif, .bmp gibilerini sayabilir.

2.7.3.2.1.2.1. Bitmap Grafiklerinin Avantajları Ve Dezavantajları

- Bitmap grafikler milyonlarca renk değişimi alabilir.
- Bitmap grafiklerde piksellerin her birine müdahale edilebilir. Bu sayede fotoğrafçılar veya sayısal sanatçılar fotoğraflara rötuş işlemi veya manipüle edebilir.

- Bitmap grafiğin sahip olduğu çözünürlükten daha yükseğe getirildiğinde keskinliğini yitirir ve görüntüde bozukluk meydana gelir. Aynı zamanda sahip olduğu çözünürlükten daha aşağı hale getirildiğinde de pikseller kaldırıldığı için orijinal görüntüsünü kaybeder.
- Bitmap grafikler özel dosya biçimlerini saymasak (Photoshop gibi programların kullandığı .psd dosya türü gibi) katman bilgileri içermezler. Bu yüzden düzenlenmesi vektör grafiklere nazaran zordur.
- Bitmap grafikler vektör grafiklere nazaran bilgisayarda dosya boyutu olarak daha fazla yer kaplar.

2.7.3.2.3. Çizim Teknikleri

Bir resim oluşturmanın en temel başlangıcı bilgisayarda ya da kağıtta olsun çizimlerdir. Öncelikle çizilecek nesneyi ya da figürü belirlemek ve çizim tekniklerini kullanarak onu yaratmaktır. Bunun için yapılması gereken temel çizme tekniklerini bilmektir. Figürlerin oluşturulmasında temelde düz ve eğri

Çizgiler kullanılır. Çizilen figürler daha sonra Photoshop tekniğiyle düzeltilerek boyamaya hazır hale getirilir.

- **Kalem aracıyla düz çizgi parçaları çizme:** Kalem aracıyla çizebileceğiniz en basit yol, iki bağlantı noktası oluşturmak için kalem aracını tıklatarak çizilen düz bir çizgidir. Tıklatmaya devam edilirse köşe noktalarıyla bağlanmış düz çizgi parçalarından oluşan bir yol oluşur.
- **Kalem araçlarıyla eğri çizme:** Eğri, eğrinin yön değiştirdiği yere bir bağlantı noktası ekleyerek ve eğriyi şekillendiren yön çizgilerini sürükleyerek oluşturulur. Yön çizgilerinin uzunluğu ve eğimi eğrinin şeklini saptar. Eğrilerin düzenlenmesi daha kolaydır ve mümkün olan en az sayıda bağlantı noktası kullanarak çizilirse sistem bunları daha hızlı görüntüleyebilir ve yazdırabilir. Çok fazla nokta kullanmak eğride istenmeyen tümsekler oluşturabilir.

2.7.3.2.4. Renklendirme

Resimlere renk uygulama, sık kullanılan Adobe Illustrator görevlerindendir ve bu renk modelleri ve renk modları hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir. Resme renk uygularken, doğru renk modelini ve renk tanımlarını kullanabilmek için, resmin yayınlanacağı nihai ortam göz önünde tutulmalıdır. Renklerle denemeler yapmak ve renk uygulamak, Illustrator uygulamasındaki zengin özelliklere sahip Renk Örnekleri panelini, Renk Kılavuzu panelini ve Renkleri Düzenle/Resmi Yeniden Renklendir iletişim kutusunu kullanarak gayet kolaydır.

Dijital grafiklerde görülen ve kullanılan renkleri tanımlamak için renk modellerini kullanılır. RGB, CMYK veya HSB gibi her renk modeli, rengi tanımlamak ve sınıflandırmak için farklı bir yöntemi temsil eder. Renk modellerinde, rengin görülebilen tayfını temsil etmek için sayısal değerler kullanılır. *Renk uzayı*, renk modelinin bir varyantıdır ve özel bir renk *gamutuna* (aralığına) sahiptir. Örneğin, RGB renk modeli içinde, bir dizi renk uzayı vardır: Adobe RGB, SRGB ve Apple RGB. Bu renk uzaylarından her birinde renkler aynı üç eksen (R, G ve B) kullanılarak tanımlanmakla birlikte, bunların komutları birbirinden farklıdır.

Resminizi görsel bakımdan daha ilgi çekici hale getirmeye yardımcı olmak için Adobe Illustrator uygulaması, kaligrafi, saçılma, resim, desen ve kıl fırçaları sunar. Ayrıca, farklı yol parçalarını boyamak ve kapalı yolları farklı renklerle, desenlerle veya degradelerle doldurmak için, Canlı Boyama özelliği ve Şekil Oluşturucu araçları kullanılabilir. Şekil Oluşturucu aracıyla basit şekilleri birleştirerek yeni karmaşık şekiller de oluşturulabilir. Opaklık, maskeler, degradeler, karışımlar, kafesler ve desenler, yaratıcılık için sınırsız olanaklar sağlar. Genişlik aracı, çok açık ana hatlar oluşturan, değişken genişlikli konturlar oluşturmaya olanak verir.

2.7.3.2.5. Boyama Yöntemleri

Illustrator uygulaması, iki boyama yöntemi sunar: bir nesnenin tamamına bir dolgu, kontur veya her ikisini birden atamak ve nesneyi Canlı Boyama grubuna dönüştürüp içindeki ayrı ayrı kenarlara ve yol yüzeylerine dolgular veya konturlar atamaktır. Resmin yapımına bakıldığında ilk yapılan işlem skeçlerin bitmesi ve kompozisyonun tamamlanmasından sonra renk seçme işlemidir. Yüz, saç, vs için temel renkler ve bunların koyu ve açık tonları gölgelendirme ve aydınlatma için seçilir. Bunların seçiminde klasik renk teorisi kullanılır tıpkı normal bir şekilde çizilen resim gibi. Tüm resim gölge ya da aydınlatma olmadan ilk başta temel renklerle boyanır. Ayrıca arka plan rengi de belirlenir. Genellikle beyaz bırakılmaz, böylece renkler daha iyi görünür. Daha sonra renk paleti kullanılarak gölgeler ve ışıklar eklenir. Genellikle koyudan açığa gidildiğini görülmekle birlikte kişiye göre değişebilir. Boyarken fırçalarının özellikleri gibi, tablet kaleminin kullanımı da çok önemlidir. Tablet kalemleri başlıca basınca göre kullanılır. Normalde bir kalemin bastırılması gibi, tablette de kalem bastırılınca daha kullanılan fırça da daha belirgin veya keskin veya daha büyük olur. Fırçalarda kalem basıncına göre de ayar yapılabilir. Resim öncelikle genel hatlarıyla boyanır ve sonra küçük detaylara geçilir. Resim boyanırken önemli unsur fırçalar normalde resim çizerken kullanılan her boyanın kendine has bir dokusu ve yapısına göre kullanılırlar. Mesela suluboya daha şeffaf ama daha çok yayılır, kalem ise çok daha keskindir. Fırçalar bunu bilgisayarda sağlamak için kullanılır. Yağlı boya, sulu boya, silgi, kalem ve bunlar dışında Photoshop gibi programlarda resmi kolaylaştırmak için kendi fırça teknikleri de yaratılabilir.

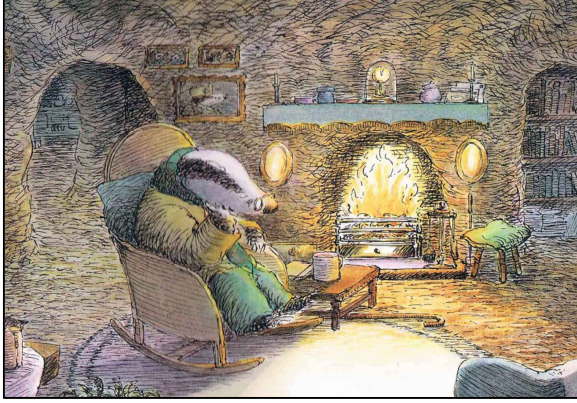
2.7.3.2.5.1 Nesneyi Boyama

Nesne çizdikten sonra ona dolgu, kontur veya her ikisini birden atanabilir. Sonra başka nesneler çizip her yeni nesneyi öncekilerin üzerinde katmanlayarak benzer şekilde boyayabilir. Sonuç, renkli kağıttan kesilmiş şekillerden yapılan bir kolaja benzer; resmin görünümü, katmanlanan nesneler yığnında hangi nesnelerin en üstte olmasına bağlıdır.

2.7.3.2.5.2. Canlı Boyama Grubunu Boyama

Canlı Boyama yöntemiyle, katmanlar veya yığn sıralaması ne olursa olsun, geleneksel boyama araçlarındaki gibi boyanır; bu, daha doğal bir iş akışı oluşturur. Canlı Boyama grubundaki bütün nesnelere, aynı düz yüzeyin parçasıymış gibi davranılır. Böylece, birkaç yol çizebilir, sonra bu yolların çevrelediği her alanı (*yüzey* adı verilir) ayrı ayrı boyayabilir. Ayrıca, kesişmeler arasındaki yol parçalarına (*kenar* adı verilir) farklı kontur renkleri ve kalınlıkları da atayabilir. Sonuç, tıpkı bir boyama kitabındaki gibi, her yüzeyi farklı bir renkle doldurabilme ve her kenara farklı bir renkle kontur çekebilmedir. Canlı Boyama grubundaki yolları taşıyıp yeniden şekillendirdikçe, yüzeyler ve kenarlar buna göre otomatik olarak ayarlanır.

EK 1: RESİMLEME TEKNİKLERİ

ŞEKİL1: Tarama tekniği ile yapılmış bir resimleme (Beatrix Potter).

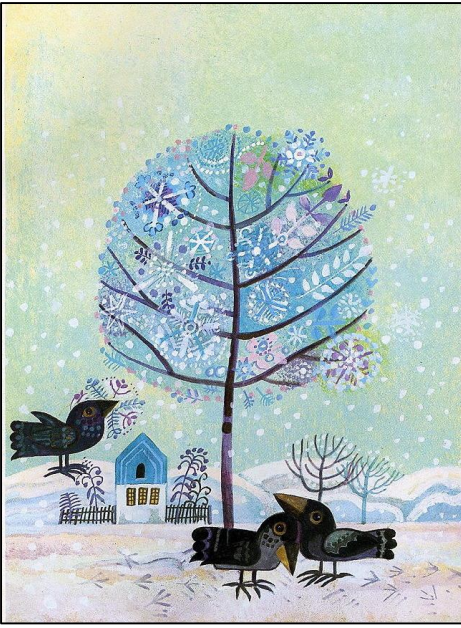
ŞEKİL 2: Ecoline (bir tür suluboya) boya ile yapılmış bir resimleme (Ferit Avcı).

ŞEKİL 3:Guvaj boya ile yapılmış bir resimleme.

ŞEKİL 4: Yağlı pastel ile yapılmış bir resimleme.

ŞEKİL 5: Karışık tarzda boya uygulanarak yapılmış bir resimleme (suluboya üzerine guvaj veya akrilik uygulama).

ŞEKİL 6: Gölge resim (cut - paper) tekniği. Bu teknik siyah mürekkep ile boyayarak yapılabildiği gibi makasla kesilerek de uygulanabilir.

ŞEKİL 7: Suluboya (aquarelle) ile yapılmış bir resimleme.

ŞEKİL 8: Karakalem ile yapılmış bir resimleme
(kurşunkalem veya füzen (kömür kalem) ile de çalışılabilir!)

ŞEKLİ 9: Kolaj tekniği (dergi veya gazete
küpürlerinden kesilerek yapılan bir çalışma
türü) ile yapılmış bir resimleme.

ŞEKİL 10: Baskı tekniği ile yapılmış bir resimleme örneği

ŞEKİL 11: Farklı materyalleri kullanarak yapılan karışık bir teknik. Bu çalışmada figürün saçlarına ve kıyafetlerine bir takım yabancı nesneler (boncuk, kurdela çiçek, iplik, gibi) uygulanmıştır.

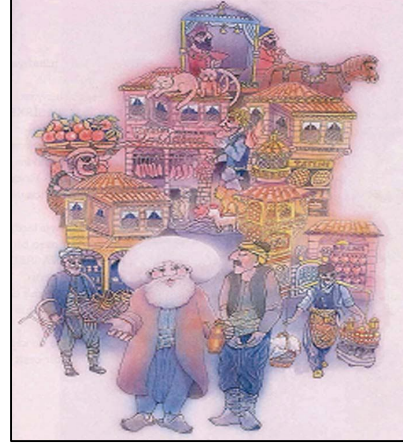

ŞEKİL 12: Digital (bilgisayar ortamında) yapılmış bir resimleme örneği. Burada daha çok vektörel (yani freehand programında) hazırlanmış bir çalışma.

EK 2: YERLİ ÇİZERLERDEN RESİMLEME ÖRNEKLERİ

ŞEKİL 1: Mustafa Delioğlu

ŞEKİL 2: Nazan Erkmen

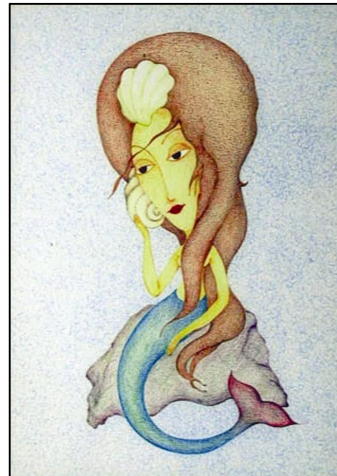
ŞEKİL 3: Saadet Ceylan

ŞEKİL 4: Sibel Demirtaş

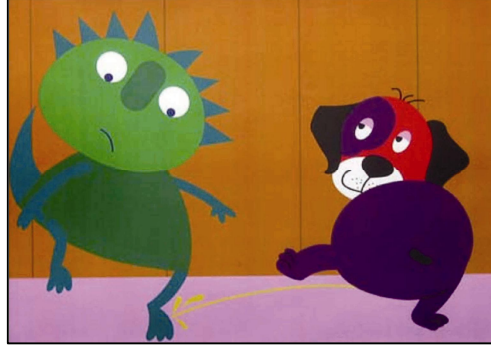
ŞEKİL 5: Soner Hızarcı

ŞEKİL 6: Hatice Akbıçak Günel

ŞEKİL 7: Şahin Erkoçak

ŞEKİL8: Ümit Öğmel & Ülkü Ovat

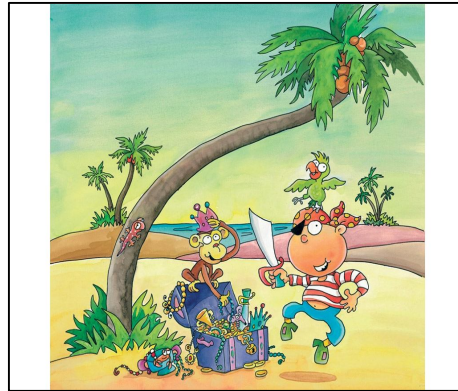
ŞEKİL9: Zerrin Cebeci

ŞEKİL 10: Süleyman Karaoğlu

ŞEKİL 11: Ayşe İnan Alican

ŞEKİL 12: Ayşin Delibaş Eroğlu

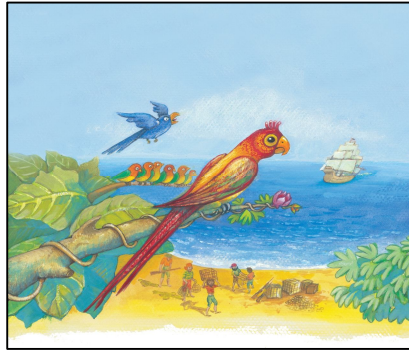
ŞEKİL 13: Betül Akzambaklar

ŞEKİL 14: Betül Sayın

ŞEKİL 15: Ebru Öztaylan

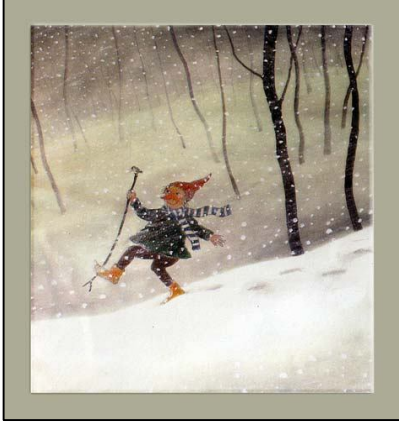
ŞEKİL 16: Emel Kehri

ŞEKİL 17 : Ercan Dinçer

ŞEKİL 18 : F. Füsün İyicil

ŞEKİL 19: Feridun Oral

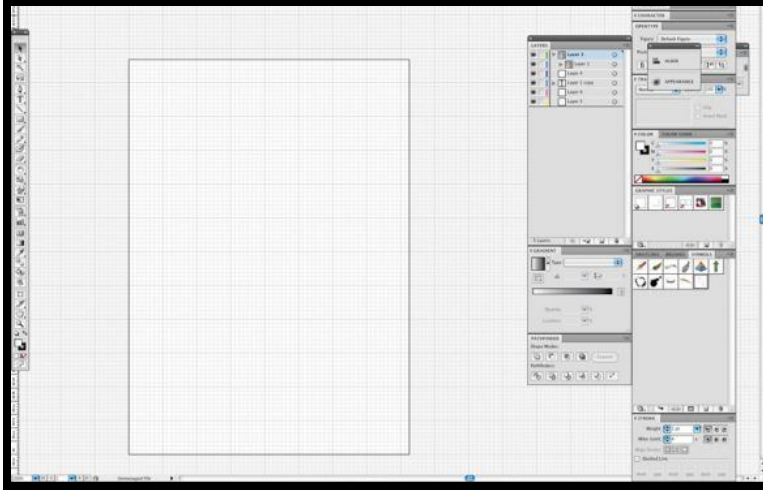

ŞEKİL 20: Ferit Avcı

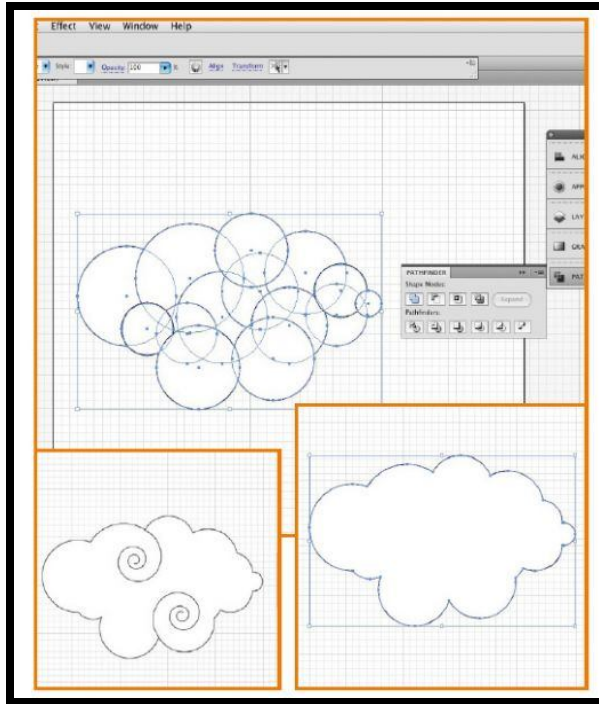

ŞEKİL 21: Hakkı Engin Giderer

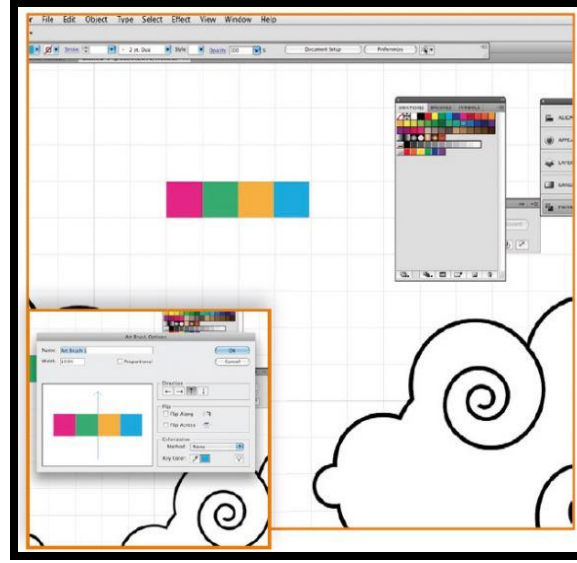
EK 3: DİJİTAL ÇİZİM VE RENKLENDİRME AŞAMALARI

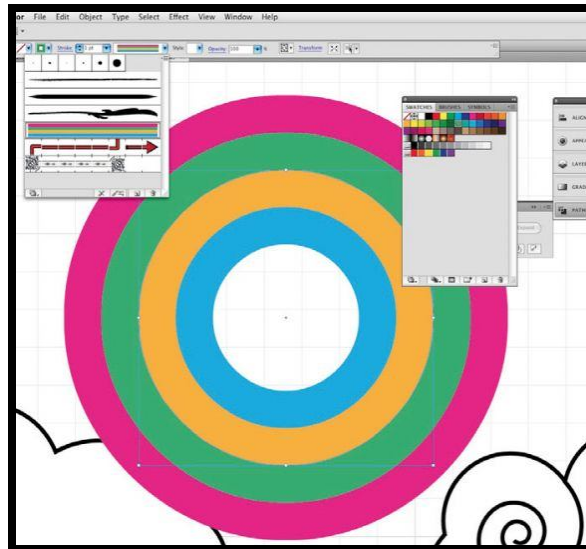
Şekil 1: Dijital Resim Çizimi için Layer Penceresi açılarak çizime başlanır.

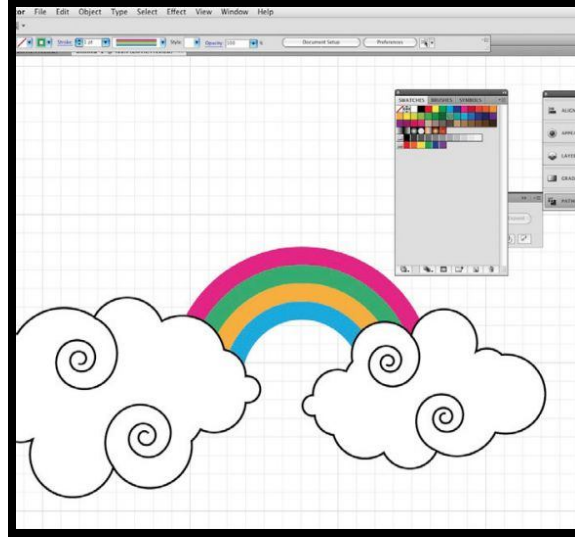
Şekil 2: Bulut Yapımı için Ellipse Toolla daireler oluşturularak çizimi yapılır. Pathfinder aracı ile tüm daireleri birleştirilerek bulutlara son hali verilir. Ayrıca sevimli görünmeleri için Spiralle masalsı bir hava verilebilir.

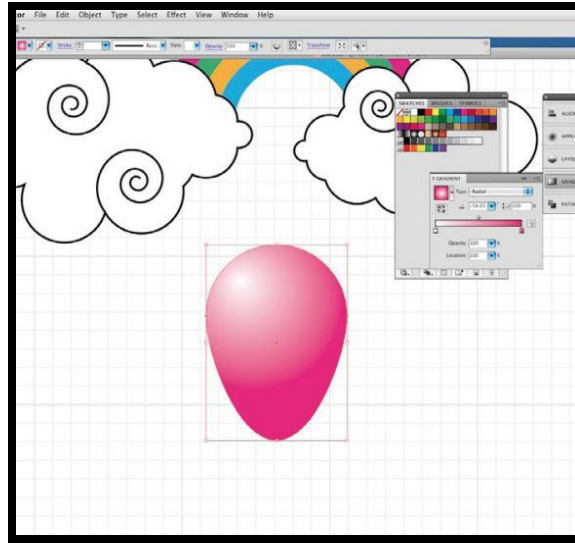
Şekil 3: Gökkuşağı oluşturma çalışması için renk paletten uygun renkler seçilmelidir. Bu tür işlemleri kolaylaştırmak için Grid kullanmalıdır. Öncelikle Shift'e basılı tutarak bir daire oluşturulmalıdır. Renkler belirlenerek kutularla bir araya getirilmelidir. Fakat çerçeve kısmı seçeneği dolgu seçeneğinin üzerinde olmalıdır. Bundan sonra Brush menüsünden oluşturduğumuz brush'ı tıklayarak gökkuşağımıza bir adım yaratılabilir.

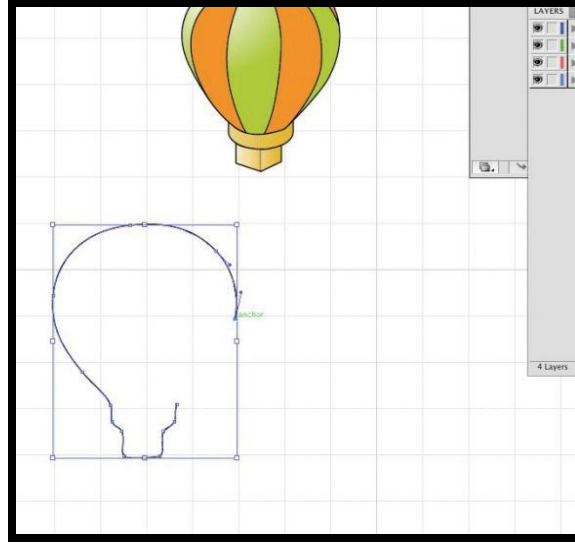
Şekil 4: Gökkuşağı oluştururken öncelikler renklerle belirlenen alan boyanarak gökkuşağı dairesi oluşturulmalıdır.

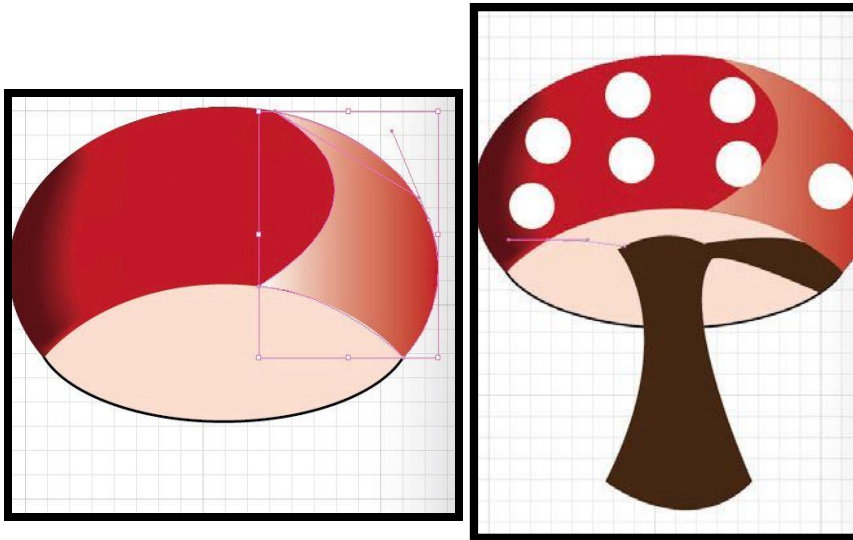
Şekil 5: Gökkuşağının uygun mekana yerleştirilmesine oluşturulan gökkuşağı dairesi bulukların arkasına yerleştirilerek belirlenen yerlerden kesilmesiyle ulaşılır.

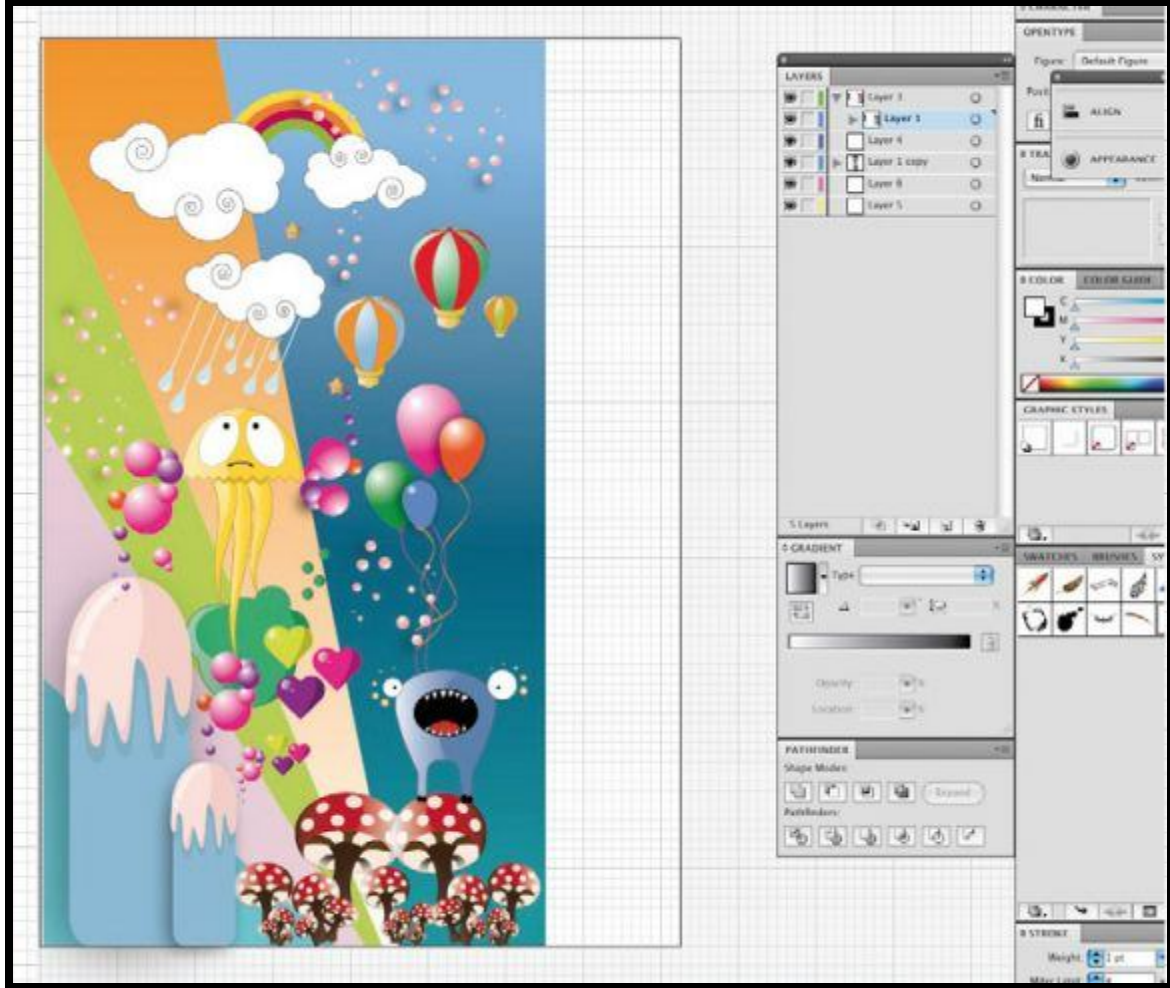
Şekil 6: Damlacık Çizimi

Şekil 7: Balon Resminin Çizilmesi için Pen Tool’la uçan balon çizdikten sonra Gradient aracıyla boyut kazandırılmalıdır. Bununla birlikte farklı renklerde balon oluşturup çoğaltılmalıdır. Burada esas dikkat edilmesi gereken şey, giydirme işlemi yapar gibi alanları üst üste yerleştirmektir. Oluşturulan balonların üst üste yerleştirilerek renkli balon görüntüsü oluşturulmasıdır.

Şekil 8: Mantar Resminin Çizim çalışmasında esas olan mantar şeklini nasıl daha kolay verebileceğinizdir. İstenirse bir mantar resmi bulup Live Trace ile çizgiler haline getirebilir. Diğer bir şekilde Pathfinder yöntemi de kullanılabilir ve ardından Mesh Tool ve Gradientle ışılandırılır. Mantarımızın alt kısmı da perspektife uygun olarak Pen aracıyla çizilir.

Şekil 9: Dijital Ortam resim çalışmasında son aşamada arka plan oluşturularak çalışmaların yerleştirilmesi kısmına geçilir. Window > Swatch Libraries > Gradients > Gem and Jewels'ı seçip farklı renklerle yarı gökyüzü, yarı denizaltı havasını yakalamaya çalışılabilir bu çalışma için. Ardından layerla yerleştirmeleri yapılarak çalışma tamamlanır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada tarama modeli kullanılarak 5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arası basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmiştir. Verilerin incelenmesini ve genellemeler yapılarak yorumlanmasını içerdiği için ise yöntem olarak genel tarama modelinin betimsel tarama modeli ve gözlem modeli bu çalışmada kullanılmıştır.

Tarama modeli; geçmişte ya da o anda var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyen ve tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinde bilimin gözleme kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere varma çalışmaları kullanılır. Tarama modelinde araştırılan durumun doğrudan incelemenin yanı sıra araştırılan şeyle ilgili önceden tutulmuş kayıtlara, o alanla ilgili kaynak kişilere başvurmalı ve elde ettikleriyle kendi gözlemlerini bütünleştirip yorum yapılmalıdır (Karasar, 2003, s: 77). Tarama modeli iki amaca hizmet eder. Birincisi çalışmalar için gerekli bilgileri toplayarak tasnif edip özetlemek, ikincisi mevcut şartları tanımak ve problemi çözümüyle açıklamaktır. Problemin çözümünün açıklanması sonrasında problemle ilgili bulgular genellenerek yorumlanmalıdır.

Bu çalışmada kullanılan tarama modeli genel tarama modelinin içinde barındırdığı betimsel tarama yöntemidir. Genel tarama yöntemi çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır ve bu tarama, izleme ya da kesit alma yaklaşımıyla yapılır. Betimsel tarama modeli ise var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplama tekniğidir. Konuya ilişkin her türlü kayıt belge, malzeme ve yapıtları arayıp bulma, okuma ve inceleme ve değerlendirme çalışmaları betimsel taramaya dahildir (Taşdemir, 2000).

Gözlem bilimsel araştırma Gözlem sözcüğü Türk Dil kurumu sözlüğünde “bir nesnenin, olayın veya bir gerçeğin, niteliklerinin bilinmesi amacıyla, dikkatli ve planlı olarak ele alınıp incelenmesi, müşahade veya çeşitli araç ve gereçlerin yardımıyla olayların sebeplerini bilmek için uygulanan bilimsel yöntem” olarak tanımlanmıştır (Karasar, 2003). Başka bir deyişle gözlem bir kimsenin diğer bir kimse hakkında duyu organları ile bilgi edinme yolu veya bireylerin değişik ortamlarda , çeşitli davranışları hakkında onları gözleme yolu ile bilgi toplamasıdır.

3.2. Evren – Örneklem

Bu araştırmanın evremi 1990-2010 yılları arasında basılan 5-6 yaş çocuklarına yönelik resimli kitaplardır.

Araştırmada örneklem grubu evren içerisinden rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, 1990-2000 yılları arası basılan 5-6 yaşa yönelik 100 resimli kitap, 2000-2010 yılları arası basılan 5-6 yaşa yönelik 110 kitap, toplamda 210 resimli kitap seçilmiştir.

3.3. Veri Toplanması

Verilerin toplanmasında 5-6 yaş çocuklarına yönelik Türk yazar ve ressam tarafından üretilmiş, 1990-2010 yılları arasında yayınlanan resimli kitaplar kullanılmış, her yıla ait 10 kitap rast gele örneklenerek seçilmiş toplamda 210 kitap incelenmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında 5-6 yaş çocuklarına yönelik Türk yazar ve ressam tarafından üretilmiş, 1990-2010 yılları arasında basımla toplam 210 resimli kitap kullanılmıştır. (EK: 4)

Kitapların incelenmesi sırasında resimli kitapların temel özelliklerini içeren “Kriter Tablosu” kullanılmıştır. (EK: 5) kriter tablosu eğitimci tarafından hazırlanarak 6 başlık altında maddelendirilmiştir. Kriter tablosu uzman görüşü alınması açısından Yrd. Doç. Necdet Neydim, öğretim görevlisi Gülsüm Cengiz, yazar Ayla Çınaroğlu tarafından incelenmiştir.

3.5. Uygulama

Seçilen kitaplar belirlenen kriterler doğrultusunda kapak bölümünde 4, resim bölümünde 15, içerik bölümünde 20, karakterler bölümünde 17, dil bölümünde 6 ve anlatım bölümünde 9 soru ile 6 başlık altında 71 evet-hayır cevaplı soru ile incelenmiştir.

İncelemeler sonunda oluşan evet-hayır sayısal değerleri yüzde hesabıyla hesaplanarak her soru için yüzde panosu hazırlanarak genellemelere gidilmiştir. Grafiklerde verilerin yıllara göre dağılımı, yıllar içindeki değişikleri gösterilerek, çalışma tabloların ve grafiklerin yorumlanmasıyla sonlandırılmıştır.

İnceleme sırasında teze katkı sağlamak amacıyla incelenen 210 kitap arasından seçilen 10 kitap çocukların genel görüşlerinin alınması için Beykoz avuşbaşı Ahmet Akça İlköğretim Okulu anasınıfındaki 20 ocuk tarafından incelenmiş, çocukların kitaplarla ilgili genel görüşleri alınmıştır. Seçilen kitaplar çocukların ilgisini çekecek şekilde karakterlerin insan, hayvan, bitki veya cansız varlıklardan oluştuğu resimli kitaplardan, içerik olarak gerçek olayları içeren, fantastik öğeleri ya da dini öğeleri içinde barındıran resimli kitaplardan ve 1990 yılına ve 2010 yılına ait iki kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar aşağıdaki sırayla her hafta bir kitap olacak şekilde çocuklara okunmuştur.

- Kirpi İle Kestane—1990
- Bulut Kardeş--- 1992
- Muşi Yolculukta ---2007
- Begmn Köpeği Olmalı --- 1995
- Taki Erken Yatıyor ---2010
- Dans Etmeyi Seven Hipopotam --- 1998
- Renk cleri --- 1990
- Can ve Konuşan Bitkisi --- 2005

- Hepsi Benim --- 2010
- Kibirli Diş Fırçası ---2006

Çocuklara inceledikleri kitaplarla ilgili; kitabının kapağını beğendin mi, hikayedeki kahramanın sevdiğin özellikleri neler, hikayedeki resimlerden hoşlandın mı, resimlere bakarak bana hikayeyi anlatır mısın, hikayedeki hangi karakteri sevdin, hikayeye katmak istediğin bir şey/bir kişi var mı, kitabı beğendin mi, kitapta değiştirmek istediğin bir yer/bir şey var mı... gibi sorular yöneltilerek çocukların kitapla ilgili düşünceleri alınmıştır. Çocukların hikayenin okunması sırasında kitaba müdahale etmelerine Fırat verilmiş, hikaye sonrasında eğitmeniye soru sormaları istenmiştir. Çocuklar hikayeye ilgili görüşlerini eğitmeniye anlatmışlar, isteklerini resmederek göstermişlerdir.

Çocukların kitaplarla ilgili görüşlerine tabloların yorumlanması sırasında tabloların alt bölümünde, tartışma ve öneriler bölümünde araştırmacıya farklı bir bakış açısı sağlaması açısından yer verilmiştir. Tartışma ve öneriler bölümünde araştırmacının yaptığı yorumlara ve ortaya koyduğu önerilere olumlu destek vermesi açısından çocukların yorumları dikkate alınmıştır.

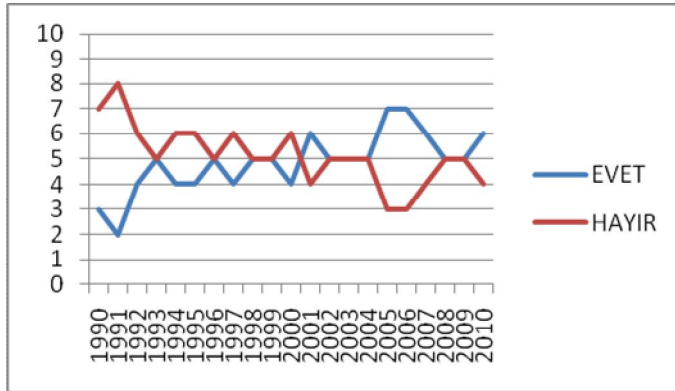
IV. BÖLÜM

BULGU VE YORUMLAR

1. Bölüm: Kapak Tasarımı

Birinci bölüm resimli kitapların kapaklarının çocuğa göreliğinin incelenmesidir. Çocuk için kitapta ilgisini çeken ilk bölüm kitabın kapağıdır. Çocuğun ilgisini üzerinde toplayan renkler ve dokular içeren bir kapak ilk ilgiyi üzerine çekecek ve çocuğun kitaba olan dikkatini arttıracaktır. Aşağıdaki tablolar 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitapların kitap kapağında olması beklenen özelliklerin incelenmesidir.

Soru 1: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resim kapağın tamamını kaplıyor mu?

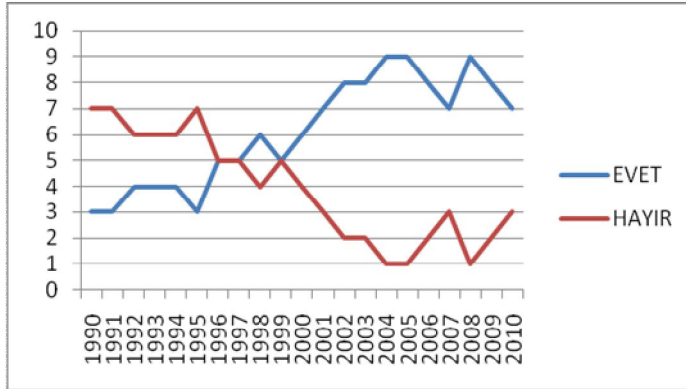

Grafik 1: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet değerlerinin yıllar arasında eşit oranda paylaşıldığı, sayısal değerlerinde büyük farklılıkların olmadığı görüldü. 1991 yılı sonrasında yükselme gösteren evet değeri en yüksek sayısına 2003-2004 yıllarında ulaşmıştır. Bu duruma sözü geçen yıllarda basım tekniklerinin kolaylaşması ve ucuzlamasının da etken olduğu söylenebilir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resim kapağın tamamını kaplıyor mu?	%48.57	%51.43

Tablo 1: 1990-2010 yılları arasında incelenen resimli kitaplarda %48.57 oranda kapak resminin kapağın tamamını kapladığı %51.43 oranında kaplamadığı görüldü. %51.43 lük oran her yıla yakın oranlarda dağıldı. Kapak resimlerinin bütün kapağı kaplaması dışında, çeşitli dokulardaki alt zemin üzerine de konulmuş olduğu hikayenin adının, yazarı ve yayınevi logosunun resmin dışında bırakıldığı görüldü. Resmin bütün kapağı kaplaması dikkat çekici olsa da hikayenin adının, yazar adının ve yayınevi logosunun resmin üzerine geleceği ve resmi engelleyeceği düşüncesiyle yayınevleri tarafından pek tercih edilmediği söylenebilir. Kapak resminin bütün sayfayı kaplaması kitaba parlaklık ve dikkat çekicilik verse de üzerideki yazıların resmi engellediği de söylenebilir.

Soru 2: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda kapak kağıdı parlak mı?

Grafik 2: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet değeri 1999 yılı sonrasında hızla yükseldiği 2003 yılı sonrasında yakın değeri aldığı görülmüştür.

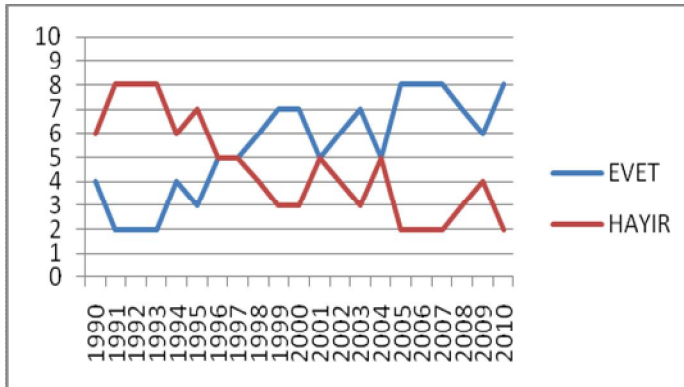
Okul öncesi çocukları için basılan kitaplarda kapağın parlak kağıda basılması çocuğun resmi rahat görmesini engellediği düşüncesi ile yayınevleri ve eğitimciler

tarafından pek tercih edilmemektedir. Oysa 1999 yılı sonrasında çocukların ilgisini çekmek amacıyla kitap kapakları daha renkli ve parlak yapıldığı incelenen kitaplarda görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda kapak kağıdı parlak mı?	%61.42	%38.58

Tablo 2: 1990-2010 yılları arasında incelenen kitaplarda %61.42 oranında hikaye kapaklarının parlak kağıda basıldığı %38.58 oranında kapakların mat olduğu görüldü. Parlak kapak tasarımı kitabı diğer kitaplardan ayıran ve ilk bakışta dikkati üzerine çeken bir yöntem olduğu ve özellikle 2004 yılı sonrasında arttığı görüldü. Kitap içerisinde parlak kağıdın kullanılmaması yazıların iyi okunup resimlerin iyi görülmesini sağlarken kapağın parlak kağıda basılması kitabın ilgi çekiciliğini arttırdığı söylenebilir. Son dönemdeki üç boyutlu, derinlik algısını veren ve renkleri, dokuları hissedilir kılan kitap kapakları yayınevleri tarafından fark edilmeli ve yayımlanan kitaplarda kullanılmalıdır. Özellikle yabancı yayınlarda karşımıza çıkan bu özellikler Türk yayımcılarının da dikkatini çekmeli ve hayata geçirilmelidir.

Soru 3: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda kapak kalın kartondan mı yapılmış?

Grafik 3: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının yıllar içinde tutarlı

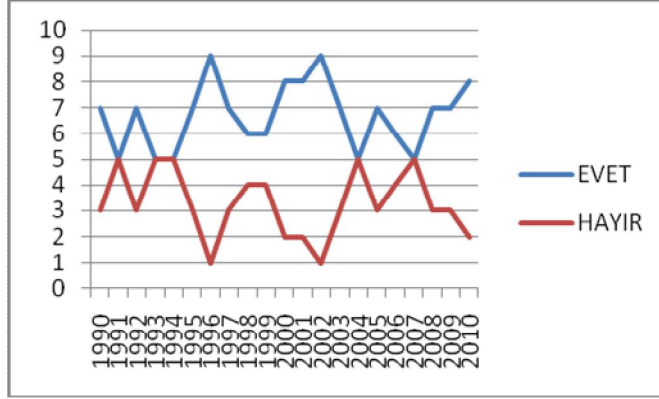
bir yükselme gösterdiği, yükselmenin 2005 yılı sonrasında büyük bir yükselme yaptığı görülmüştür.

Kitap kapağının kalın kartondan yapılması kitabın sağlamlığını artırırken çocuğun kitabı daha uzun süre kullanmasını sağlar. Oysa yıllara göre bakıldığında kitap kapakları düzenlenirken hem kalın kağıt hem de karton kapak kullandıkları belirlenmiştir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda kapak kalın kartondan mı yapıldı?	%54.76	%45.25

Tablo 3: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde kitaplarda %54.76 oranında kalın karton kapak kullanıldığı %45.25 oranında kağıt kapak kullanıldığı görüldü. Bu oran özellikler 2002 sonrasında yüksek bir artış gösteriyor. 2002 yılı okul öncesi alanında yaynevlerinin artması ve çeşitli resimli kitapların basılması anlamında önemli bir yıldır. 2002 yılı sonrasında basılan resimli kitaplarda kalite gün geçtikçe artmış, yaynevleri resimli kitaplara daha dikkat çekmeye başlamıştır. Bunda dolayı çocuğun kitabı rahat taşınması, kitabın çabuk yıpranmaması için kapakların kartondan yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. 2002 öncesi kitaplara baktığımızda kitap kapaklarının kağıttan yapıldığı ve en küçük bir darbeye yırtılıp, deforme olduğunu görebiliriz. Bu da çocuğun kitabı taşınmasını, incelemesini ve saklamasını olumsuz etkiliyordu. Oysa bugün günümüzde basılan resimli kitapların çoğu karton kapak kullanarak kitabın güvenliğini korumakta ve sağlamlığını arttırmaktadır.

Soru 4: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda kapak resmi içeriği özetleyici bir özellik gösteriyor mu?

Grafik 4: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının yıllar içinde sabit bir çizgi göstermediği, yıllar içinde verilerde değişiklik gösterdiği görülmüştür. Değerlerin en yüksek değerinin 1996 ile 2002 yıllarında ulaştığı görülürken en az değer bir yılda toplanmadığı görülmüştür.

Kitaplarda yüksek oranda kapak resminin içeriği özetleyici olduğu, içeriği okumadan hikayeye ilgili bir ön bilgi sağladığı incelenen kitaplarda görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda kapak resmi içeriği özetleyici bir özellik gösteriyor mu?	%67.14	%32.86

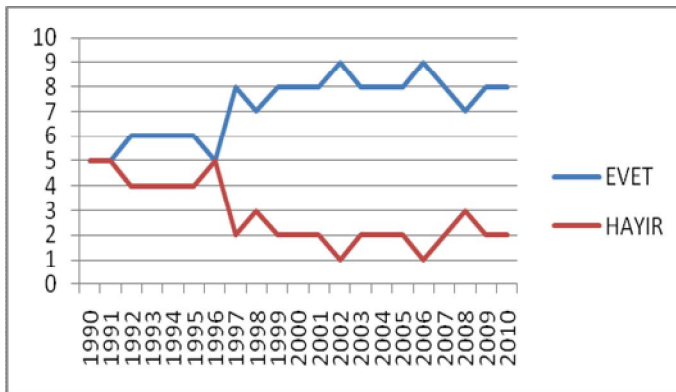
Tablo 4: 1990-2010 yıllarında basılan resimli kitaplar incelendiğinde kitap kapaklarının %67.14 oranında hikayenin içeriğini özetleyici olduğu %32.86 oranında içerikle bağlantısı olmadığı görüldü. %67.14 lük oran bütün yıllara yakın oranlarda bölündü. Resimli kitaplarda kapak hikayenin içeriğini özetleyici bir özellik taşımalıdır. Çocuğun kitaplar ilk tanışmasının kitabın kapağına bakarak olacağını düşünürsek kapak kitapta bahsedilen hikayeyi özetlemeli ve çocuğun dikkatini

çekecek şekilde olmalıdır. İncelen bazı kitaplarda kitap kapağının içeriği hiç yansıtmadığı aksine korkutucu özellikler taşıyarak kitapla ilgili yanlış fikirler oluşturduğu görülmüştür. Oysa kapak resmi çocuğum ilgisini çekerek içerisinde çocuğun sevdiği bir hikayeyi barındırdığı mesajını vermelidir. Bunun için ressam hikayeyi iyice özümlemeli ve özetleyici bir çizimle kapağı şekillendirmelidir.

2. Bölüm: Resim

5-6 yaş çocukları için hazırlanan resimli kitapların resim özelliklerinin incelenmesi şeklindedir. Çocuk için hazırlanan bir kitapta resim ve renklerden bahsetmemek mümkün değildir. Çocuğun dinlediği kitaptaki karakterleri, mekanları, zamanı ve olayı algılaması için resimlemenin özenli yapılması, çocuğun ilgisini çekecek, anlaşılabilir, çocuğu düşünmeye sevk edici olması gerekir. Basit bir anlatımla çizilmiş bir resim, çocuğun karakterleri ve hikayede geçen olayı ana hatlarıyla anlamasını sağlar. Ayrıca resim içerisinde küçük soru işaretlerini barındırmalı ve çocuğu hayal kurmaya itmeli. Kullanılan renkler ise çocuğun sevdiği, günlük hayatında kullandığı, çevresinde gördüğü renklerden seçilmelidir. Renk iç açıcı olmalı, karmaşık renkler bir araya getirilerek gözler yorulmamalıdır. İster ebeveyn ister öğretmen ister çocuk olsun resimli kitaplardan istenen şey çocuğun resimlerle ilgisini çekmek, hikaye ile tutarlı, çocuğa zevk verecek resim ve renklerden oluşmasıdır. Bu açıdan bakılarak aşağıdaki tablolarda resimli kitaplarda olması beklenen resim özellikleri belirlenip incelenmiştir.

Soru 5: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlemede gerçekçi betimlemeler kullanılmış mı?

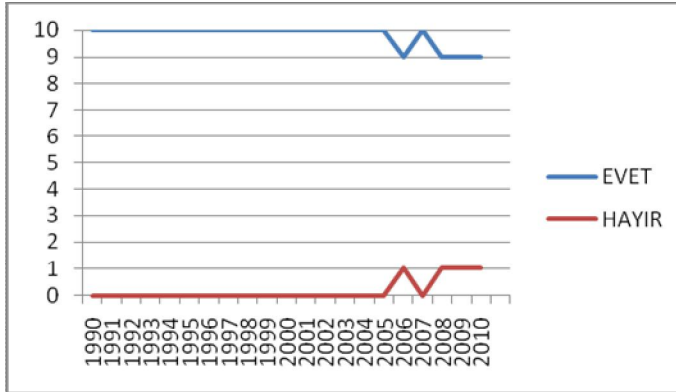
Grafik 5: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1992-1995 yılları arasında düzenli bir tutarlık gösterdiği 1996 yılı sonrasında yükselmeye geçtiği görülmüştür. Diğer yıllarda sayısal olarak büyük değişiklikler görülmemiştir.

Okul öncesi çocuklarında çocuklar somut düşünme evrelerinde oldukları için çocuklar için oluşturulan resimli kitaplarda çizilen resimler gerçekçi betimlemeleri içlerinde barındırmaktadır. Çizilen figürler deformasyona uğratılsa da temeline bakıldığında çocuğa çevresiyle ilişkili gerçekçi betimlemeler sunulmaktadır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlemede gerçekçi betimlemeler kullanılmış mı?	%71.90	%28.10

Tablo 5: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğin %71.90 oranında resimlerde gerçekçi betimlemeler kullanıldığı %28.10 oranında fantastik çizimler kullanıldığı görüldü. Okul öncesi dönemdeki çocuklar resimlerde nesnelerin gerçek renklerini ve gerçek yaşama ait mekanları görmeyi tercih ettikleri yazar ve yayıncı tarafından düşünüldüğü görülmüştür. Örneğin ormanda geçen bir hikayede mekanın gerçek bir ormana benzemesini, ağaçların yeşil, gökyüzünün mavi olması... gibi isterler. Bu durum kuşkusuz çocukların hikayeyle gerçek dünya arasında bağlantı kurmasını sağlar. Ancak resimli kitaplarda çoğunlukla gerçek mekanların ve gerçek betimlemelerin kullanılması çocuklarda düzen ve gerçeklik duygusunu sağlarken çocuklarda hayal kurma özelliğini körelttiği söylenebilir.

Soru 6: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler iki boyutlu mu?

Grafik 6: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 2006 yılına kadar sabit olarak 10 olduğu 2006 yılı sonrasında yeni yayınevlerinin yayın hayatına başlamasıyla küçük değişiklikler gösterdiği görülmüştür.

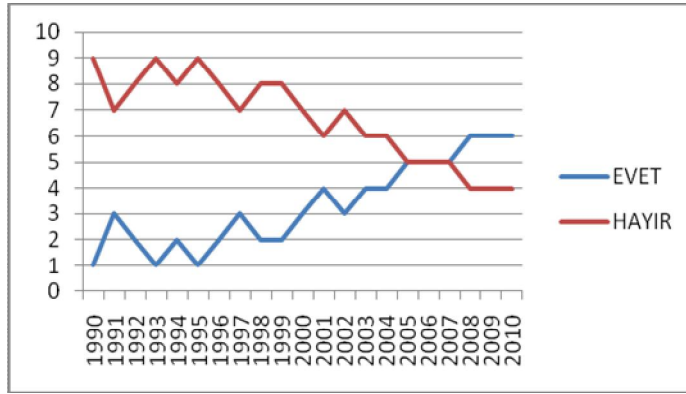
2006 yılı sonrasında basılan dört kitap dışında fiziksel olarak oluşturulan resimli kitapların tamamı iki boyutludur. Çocuğa fiziksel olarak üç boyut veren kitaplar özellikle 2006 sonrasında yabancı yayınların ülkemize gelmesiyle dikkat geçmiştir. Yabancı yayınların kapak ve fiziksel yapılarının çocukların ilgisini çekmesi yayınevlerinin kitaplara daha çok görsellik katmasına neden olmuş, kitaplara üç boyut, doku katılmaya başlanmıştır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler iki boyutlu olarak mı hazırlandı?	%90.20	%9.80

Tablo 6: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde %90.20 oranında kitapların iki boyutlu olduğu %9.80 oranında üç boyutlu çizimler kullanıldığı görüldü. 2010 yılında basılan iki kitap dışında hiçbir kitabımızda üç boyuta rastlanmadı. Son dönem sinemadaki animasyonlara yada basılan yabancı yayınlara bakıldığında üç boyutlu döneme geçildiği görülürken ülkemizde üç boyutlu kitapların maliyetinin yüksek olması ve yapım teknolojisinin olmaması nedeniyle

basılmadığını görüyoruz. Oysa aileler çocuğun dikkatini daha uzun süre kitap üzerinde tutmak, kitap ile ilgili daha çok sohbet etmek için üç boyutlu kitapları tercih ediyor. İki boyutlu kitaplar maliyeti düşük ve basımı kolay olduğu için yayınevlerimiz tarafından daha çok kullanılıyor. Oysa çocukların son dönemdeki gelişimleri ve teknoloji göz önüne alındığında kitaptaki resimler perspektif özellikleri düşünülerek hazırlanmalıdır. Resimlerin boyutları arttırılarak çocuğu kitabın için çekmelidir.

Soru 7: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlerde derinlik algısı var mı?

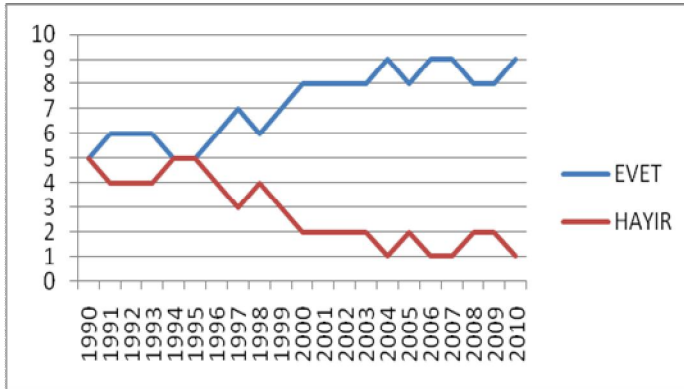
Grafik 7: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının evet değerinin yıllara göre sabit olmayan bir yükselme gösterdiği 2003-2004 yıllarında sabit oranlar gösterdiği görülmüştür.

Derinlik algısı çocukların perspektif bilgisinin oluşmasına zemin hazırladığı için 1995 yılı sonrasında çizerler ve yayınevleri tarafından fark edilmiş ve resimli kitapların oluşumuna eklenmiştir. Derinlik algısı çocuğa nesnenin mekandaki yerini öğreteceği gibi hikayenin çocuktaki gerçekliğini de arttırır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlerde derinlik algısı var mı?	%33.33	%66.67

Tablo 7: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde %33.33 ünde derinlik algısının olduğu %66.67 oranında derinlik algısı kullanılmadığı görüldü. Resimdeki derinlik algısı çocuğa resmin ne kadar gerçeğe yakın olduğunu gösterir. Camdan dışarı baktığında çocuk nasıl bir perspektif görüyorsa kitap içerisinde de o derinliği hissetmelidir. Evin uzakta, köpeğin yakında olması gibi detayla resimde önemsiz gibi görünse de hikayenin içeriği açısından önemli bir açıklayıcı olabilir. “Uzaktan bir kedi geliyordu” gibi ifade de kedinin resmin derinliğinde geriden gelmesi ve perspektif olarak küçük ölçüde olması beklenir. Oysa önde çizilen kedi yazılan ifadeyi açıklamaz ve çocukta bir kavram karmaşasına neden olur. Bu yüzden çizer hikayenin içeriğini anlamalı ve çizimini gerçeğe uygun şekilde yapmalıdır.

Soru 8: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimdeki öğelerin mekândaki konumuna dikkat edilmiş mi?

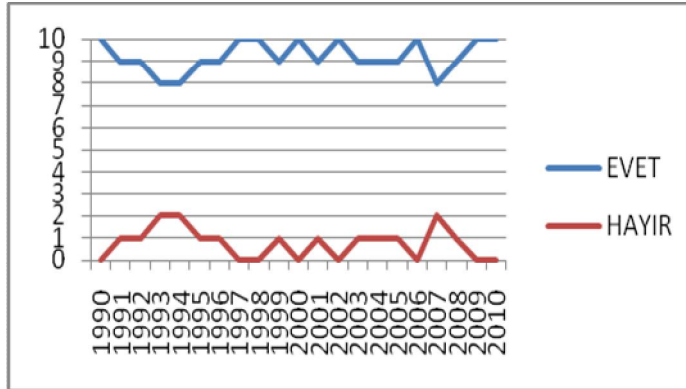
Grafik 8: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1994-1995, 2000-2003 yıllarında sabitlik gösterdiği, diğer yıllarda değerlerin değişken olduğu görülmüştür.

1990-1995 yılları arasında derinlik algısının yanında nesnelerin mekandaki konumlarına da dikkat eden resimli kitap sayısı az iken 1995 yılı sonrasında hikayenin inandırıcılığını ve gerçekliğini arttırmak amacıyla hikayenin resimlemesinde nesnelerin mekandaki konumlarına daha dikkat edilmiş, çocukların algısal alt yapıları oluşturulmuştur.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimdeki öğelerin mekandaki konumuna dikkat edilmiş mi?	%71.90	%28.10

Tablo 8: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde %71.90 oranında resimdeki öğelerin mekandaki konumuna dikkat edildiği %28.19 oranında dikkat edilmediği görüldü. Sayfada hikayeyi anlatan resim o sayfada anlatılan hikayeye bağlantılı olmalıdır. Hikayede söz edilen öğeler söylendiği yerinde olmalı, çocukta bir kavram karmaşası yaratmamalıdır. Oysa hikaye özümсенmeden çizilmiş resimlerde sayfaya bir sürü öğe sıkıştırılmaya çalışılmakta bir resimde bir sürü şey anlatılmaya uğraşılmaktadır. Oysa çizer ne kadar az ve doğru öğeyle yazılanı anlatırsa o kadar anlaşılır olur. Sağda yazılan kuş sola çizilirse çocukta yön duygusu, arkadaki okul öne çizilirse mekan duygusu yanlış oluşur. Bu açıdan çizerler sadeliğe ve öğelerin mekandaki konumuna dikkat etmeli, alanı ekonomik kullanmalıdır.

Soru 9: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda betimlemeler renkli mi?

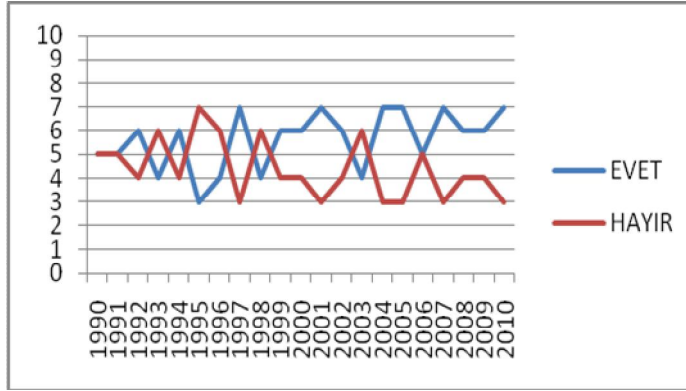
Grafik 9: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının yıllara göre büyük değişiklikler göstermediği değерlerin 10-8 değерleri arasında değışiklik gösterdiği görülmüştür.

Çocuklar somut algılama dönemlerinde oldukları için çizimlerin çocukların çizilen objeleri rahat algılamaları için renkli olması gerekir. Yayınevlerinin burada yaptıkları bir başka yaklaşım çizimleri renksiz bırakarak çocuğun resimleri boyamasını sağlamak, böylece çocuğun kitapla daha çok vakit geçirmesine imkan vermektir. Ama burada dikkat edilmesi gereken boyama kitabıyla hikaye kitabını birbirinden ayırmaktır. Çocuklar için oluşturulan hikaye kitaplarının çocuğun ilgisini çeken renklerle renklendirilmiş olmasıdır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda betimlemeler renkli mi?	%92.38	%7.62

Tablo 9: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde %92.38 inde betimlemelerin renkli olduğu %7.62 sinde renk kullanılmadığı görüldü. Resimlemede kullanılan betimlemeler renklerle açıklayıcı olur. 1993-1996 yılları arasında basılan altı kitapta çocukların boyaması düşünülerek betimlemeler renksiz bırakılmış çocuklardan resimleri kitabı okuduktan sonra renklendirmeleri istenmiştir. Bunun da bir yöntem olması dışında ülkemizde basılan kitapların çoğunluğunda resimlerdeki betimlemeler renklidir. Çocuk anlatılan hikayede geçen renkleri resimde görmek ister. Kırmızı uçurtmayı resimde kırmızı olarak görmeli ve zihninde onu o şekilde kodlamalıdır. Eğer çocuklardan hikayenin renklendirilmesi isteniyorsa hikaye okunduktan sonra renksizi verilerek renklendirmesi istenmeli, “sen nasıl olmasını isterdin” diye sorularak çocuğu düşünmesi ve fikrini ortaya koyması istenmelidir.

Soru 10: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplardaki resimlerde renkler anlatımı destekleyecek şekilde renk uyumu kurallarına uygun kullanılmış mı?

Grafik 10: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının yıllara göre dağılımı grafikte verilmiştir. Sayısal verilerin her yıl değışiklik gösterdiği görülmüştür.

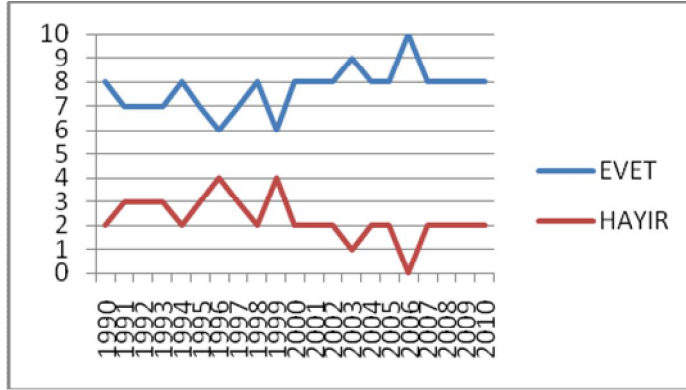
Renk uyumu çocuğun hikayede nesneleri net görmesini sağlayacak en önemli öğedir. Renklerin birbirleriyle ve anlatımla uyumu duyguların çocuğa daha rahat geçmesini sağlayacak en önemli unsurdur. Hikayenin içeriğinde verilmeye çalışılan duygulara göre seçilen renkler hikayenin gerçekliğini artırır ve çocuğun resmi daha rahat algılamasını ve verilen değeri daha rahat içselleştirmesini sağlar.

5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplardaki resimlerde renkler anlatımı destekleyecek şekilde renk uyumu kurallarına uygun kullanılmış mı?	EVET	HAYIR
	%56.19	%43.81

Tablo 10: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli çocuk kitapları incelendiğinde %56.19 unda resimlerdeki renklerin anlatımı desteklediği %43.81 inde renklerin anlatımı desteklemediği görüldü. Renk seçimi çocuğun ilgisi merkez alınarak belirlenmelidir. Ama bu çocuğun bütün sevdiği renklerin bir resim içerisinde kullanılması gerektiği sonucunu çıkarmamalıdır . Bir hikayenin resimlenmesinde ilk

dikkat edilmesi gereken önemli nokta renk uyumlarıdır. Örneğin hikaye hareketli bir ortamda geçiyorsa çok renk uyumu kullanılırken, sıkıcı bir ortam tasvir ediliyorsa tek renk uyumu kullanılmalıdır. Çocukların kitaplardan doğru değerleri alması ve hikayedeki olayları ve duyguları rahat algılayıp hikayeyi inandırıcı bulması için çizilen resimlerin renklendirmesi önemlidir. Renklendirme, kitap içinde sadece çizilen resmin renklendirmesi değil, duyguların okura yada dinleyiciye doğru geçmesini sağlayan bir unsurdur. Grafiğe bakıldığında ise yıllara göre hikayedeki renklerin anlatımla uyumuna genel olarak dikkat edilmediği, rastlantısal sonuçlar aldığı görülmüştür.

Soru 11: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlemelerdeki nesneler gerçek yaşamdaki renklerinde mi?

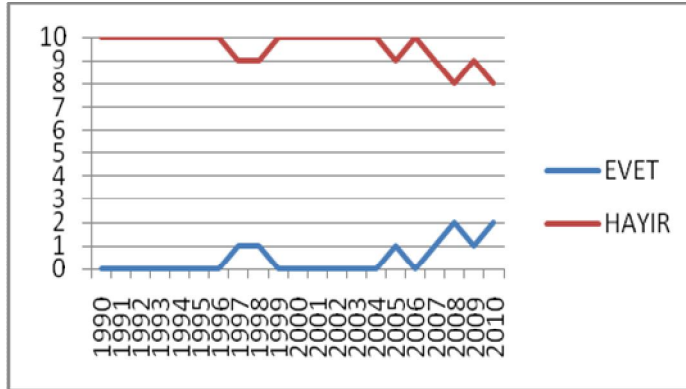
Grafik 11: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının sayısal verileri grafikte yıllara göre verilmiştir. Değerlerin en yüksek değerinin 2006 da en düşük değerinin 1996,1999 yıllarında olduğu görülmüştür.

Çocukların hikayenin içeriğinde geçen objeleri resimlemede görmesi gerekir. Resimlerin gerçek renklerinde resimlenmesi çocuğu hikayeyle gerçek dünya arasında bağ kurmasını sağlar, çocuk resimleri gerçek dünyayla bağdaştırdığında hikayenin çocuk için inandırıcılığı da artmış olur.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlerdeki öğeler gerçek renklerinde mi?	%77.14	%22.86

Tablo 11: 1990-2010 tarihleri arası basılan resimli kitaplar incelendiğinde resimdeki öğelerin %77.14 oranında gerçek renklerinle olduğu %22.86 oranında gerçek renklerinde kullanılmadığı görüldü. Renk kavramı çocuklarda önemli bir kavramdır. Çocuklara “bu nedir” diye sorduğunuz basit bir soru da bile ilk olarak nesnenin rengini söylediği görüldü. Çocuk kitaptaki resimleri, resmin içindeki figürleri de beyninde renklerine göre canlandırır. Çocuk için ayının kahverengi, güneşin sarı olması gerekir kurallar ve gerçekler bunu gerektirir. Gerçek renkleri dışında renklere boyanmış öğeleri ise garipser ve komik bulur. Bundan dolayı geçmişten günümüze ressamlarımızın çoğu çizdiği hayvan, insan, bitki ve mekan resimlerinde gerçek renkleri kullanır. Böylece çocuklar hikayeyi daha gerçekçi bulur ve gerçek dünyasıyla bağlantısını rahatlıkla kurar.

Soru 12: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimleme yerine fotoğraf tekniği kullanılmış mı?

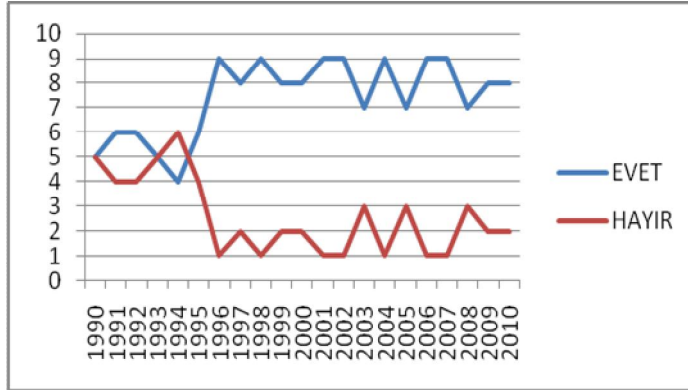
Grafik 12: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-1997 ve 1999-2004 yılları arasında sabitlik gösterdiği, 2006 yılı sonrasında yükselen değerler gösterdiği görülmüştür.

Çocuklar için basılan resimli kitaplarda çocuğun seveceği figürleri kullanmak, çocukların sevdiği renklerle resimleri renklendirmek kitabı çocuk için daha eğlenceli hale getirir, kitabın çocuk için yaratıldığı mesajını çocuğa verir. Çocuğa görelilik kavramına göre fotoğraf tekniği okul öncesi çocukları için kullanılan bir yöntem değildir. Onlar için çok gerçekçidir. Çocuğun kitaba karşı ilgisini azaltıp, eğlenceli yanını yok eder. Fotoğraf tekniği okul öncesi dönem çocukları için kullanılan bir teknik değildir. 2006 yılı sonrasında yabancı yayınlara paralel oluşturulan resimli kitaplarda fotoğraf tekniği kullanılsa da adetleri az sayıda kalmıştır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimleme yerine fotoğraf tekniği kullanılmış mı?	%4.28	%95.72

Tablo 12: 1990-2010 tarihleri arasında basılan resimli çocuk kitapları incelendiğinde %4.28 oranında resimleme yerine fotoğraf tekniği kullanıldığı %95.72 oranında fotoğraf tekniğinin kullanılmadığı görüldü. Resimli kitaplarda gerçek renkler, çocuğun yaşamına yakın özellikler taşıyan mekanlar kullanılsa da fotoğraf tekniği okul öncesi çocuk için tercih edilen bir yöntem değildir. Fotoğraf tekniği gerçek resimlerin kullanılmasıyla oluşur. Gerçek bir sokak, ya da gerçek figürlerin bir araya getirilmesiyle bir kompozisyon oluşturulur. Fakat bu teknikte resimler her zaman güzel renkleri, çocuğa uygun ilgi çekici figürleri içermez. Çocuk kitaplarında daha estetik çizimler, daha canlı renkler, onun için hazırlanan bir dünya görmek ister. Bundan dolayı çocuk için hazırlanan resimli kitaplarda çocuk için çizmek gerekir. Çocuğa göre öğeler ve çocuğa göre renklerin kullanılması çocuğun kitaba olan merakını arttıracak, çocuğa kitap sevgisini verecektir.

Soru 13: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler hikayeyi destekliyor mu?

Grafik 13: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1995 yılı sonrasında büyük bir yükselme gösterdiği diğer yıllarda yakın değerler gösterdiği görülmüştür. Bu yıllarda çocukluk kavramına daha özenle yaklaşıldığı düşünülmektedir.

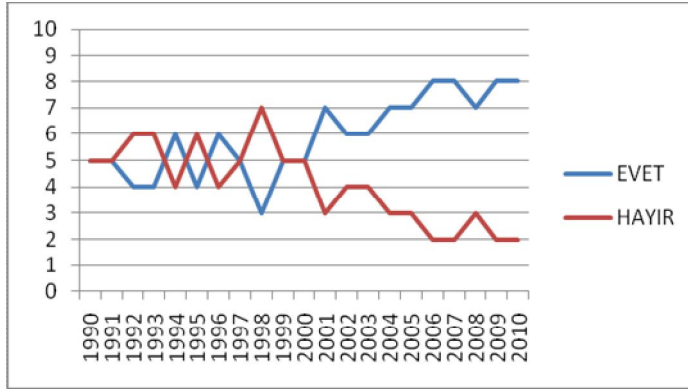
1995 yılına kadar az olmakla beraber genel olarak bakıldığında resimli kitaplarda çizilen resimler çocuğun anlamlandırmasına yardımcı olmak amacıyla hikayeye bütünlük göstermektedir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler hikayeyi destekliyor mu?	%74.28	%25.72

Tablo 13: 1990-2010 yılları arasında basılarak yayımlanan resimli hikaye kitapları incelendiğinde kitapların %74.28 inin hikayeyi desteklediği %25.72 sinin ise hikayeyi tam olarak kapsamadığı görüldü. Ressam bir hikayeyi resimlerden hikayenin geçtiği mekanı, karakterleri iyi özümlemeli, bunları doğru yerde ve doğru zamanda kullanmalıdır. Kızgın olarak tarif edilen bir karakter kızgın, endişeli bir karakter ise endişeli çizilmelidir. Ressamların hikaye resimlerken yaptıkları en önemli hata duyguları yanlış çizerek karaktere yanlış duyguyu vermesidir. Bir

hikayeyi kahramanın kızgın olası ile endişeli olması arasında büyük bir fark vardır. Bunun dışında hikayede yazılan her şeyin resimde görülmesi gerekir. Yazarın yazdığı her cümle resimle hayat bulmalı, bir sayfayı kapsamasa da sayfa içerisinde ipucu niteliğinde yer vermelidir. Böylece kitap bütünlüğü de sağlanmış olur.

Soru 14: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler çocuklar tarafından rahat algılanıyor mu?

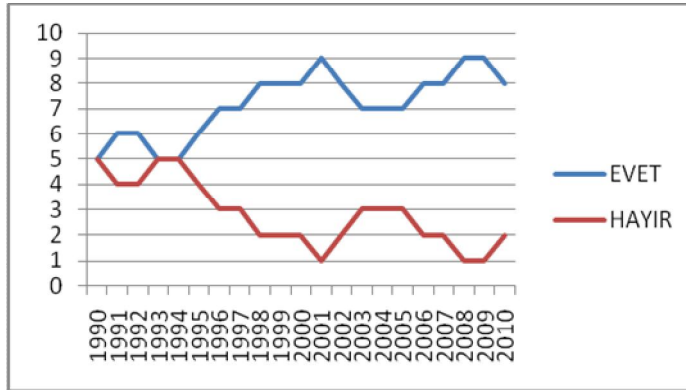
Grafik 14: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 2002 yılına kadar yakın değerler gösterdiği 2002-2003 yıllarında sabitlik gösterdikten sonra yükselen değerler gösterdiği görülmüştür.

Kitapların incelenmesi sırasında kriterler doğrultusunda seçilen 10 kitap incelemeleri için 20 çocuğa sunulmuş ve çocukların fikirleri alınmıştır. Çocuklardan kitap resimleriyle ilgili görüşlerini söylemeleri istenmiştir. Çocukların resimli kitaplarda özellikle sade sayfa düzenini sevdikleri, karakterlerin net olarak görüldüğü, kalabalık olmayan ve renklerin canlı olmasını tercih ettikleri görülmüştür. Resimli kitaplarda 1998 yılı sonrasında resimlerin çocuklar tarafında daha rahat algılandığı ve yorumlandığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler çocuklar tarafından rahatlıkla algılanıyor mu?	%59.04	% 40.96

Tablo 14: 1990-2010 tarihleri arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde kitaplardaki resimlerin %59.04 oranında çocuklar tarafından rahat algılandığı %40.96 oranında rahat algılanmadığı sonucu çıkar. Bir ressam için temel kural çocuk tarafından algılanmaktır. Ressam ne kadar sanatsal, estetik ve özgün çizersen çizsin eğer çocuk tarafından rahat anlaşılmıyorsa o resim başarıya ulaşmamış demektir. Resim gereksiz ayrıntıları içermemeli, karışık renklerle göz yorulmamalıdır. Resimlemede kullanılan nesnelerin biçimleri zeminden ayırt edilebilmeli, biçim deformasyonu nesnenin anlaşılabilirliğini bozmayacak düzeyde olmalıdır. Resim içindeki öğelerin ne olarak seçilmesi gerekir. Çocuğa “resimde ne görüyorsun” diye sorulduğunda çocuğun resimde gördüğü her şeyi özelliklerine göre net olarak anlatması ve bu anlattıklarının hikayeye bağlantılı olması beklenir. Bir ressamın bu açıdan “ben çok güzel çizdim” demesi uygun olmaz. Ressamın çizdiklerini birkaç çocuğa göstererek fikir alması, çocuk gözüyle görmesine katkı sağlar ve çizim sonuçlanmadan hataların düzeltilmesine imkan verir.

Soru 15: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler metni doğru yansıtıyor mu?

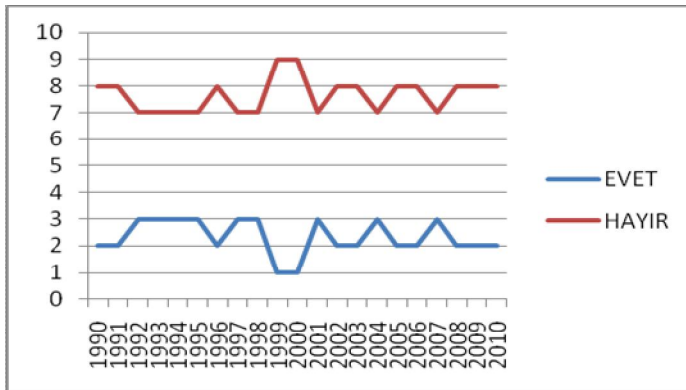
Grafik 15: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1994 yılı sonrasında yükselme gösterdiği, en yüksek değerine 2001, 2008 ve 2009 yıllarında ulaştığı görülmüştür.

1994 yılı sonrasında çizilen resimlerin kitaptaki metinle uyum sağladığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler metni doğru yansıtır mı?	%71.90	%28.10

Tablo 15: 1990-2010 tarihleri arasında basılan resimli çocuk kitapları incelendiğinde %71.90 oranında resmin metni doğru yansıttığı %28.10 oranında metni tam olarak yansıtmadığı görüldü. Bu oran yıllara yakın oranlarda dağıldı. Öğretmenlik eğitiminde verilen eğitimlerden biri de çocuğun anlatmasını, bağlantılar kurmasını sağlamaktır. Bunun için de verilen yöntemlerden biri hikaye kitabındaki resimleri anlatmasını istemektir. Çocuğa önce resmi anlattırıp ardından hikayeyi okuyarak çocuğun anlattığı şeyleri dinlemesini ve resimle yazı arasında bağlantı bütünlüğünü anlamasını sağlamak gerektiğı söylenir. Eğer bağlantıyı kuramazsa kitap eğlendiriciliğini ve inandırıcılığını çocuk için yitirmiş olur. Tabi ki bunun için alt metinle uyumlu, metni içinde barındıran resimlerin olması gerekir. Oysa resmin metinden geri kalması, metindeki karakterlerle bağlantısının olmamamsı, metin içinde geçen duygulara tezat bir duygunun verilmesi sıkça görülen bir sorundur. Önemli olan çocuğun o sayfada ne dinlediğı ve resmedilen resimde neler gördüğüdür.

Soru 16: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlerde korkutucu öğeler kullanılmış mı?

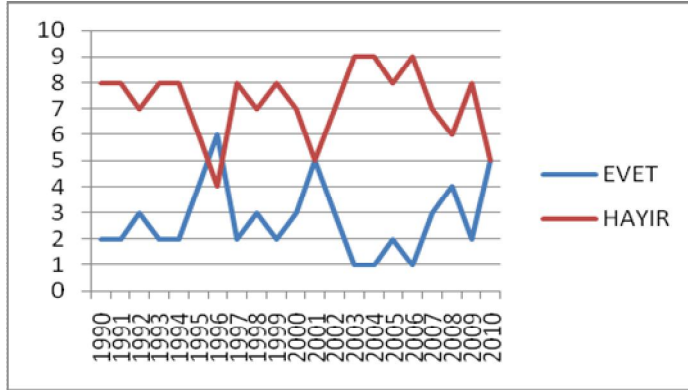
Grafik 16: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1992-1995 yılları arasında sabit kaldığı, en yüksek değerine 1999-2000 yıllarında çıktığı görülmüştür.

Korkutucu öğeler özellikle 2005 yılı öncesinde canlı varlıklardan oluşan korkutuculuğu içerirken 2005 sonrasında içinde soyut dinsel kavramları da barındırmaya başlamıştır. Canlı varlıkların oluşturacağı korkutuculuktan anlatılmak istenen bir ejderhanın alevler saçması, ya da kötü giyimli bir dilencinin çocuğu kaçırmaya çalışmasıdır. Çocuk korkutucu öğeyi net olarak tanımlayabilmekte, kurtulmak için ise somut çözümler söyleyebilmektedir. Oysa 2005 yılı sonrasında çocukların hayatına giren dini içerikli hikaye kitapları çocuklara doğru davranışlar vermek amacıyla çocuğu somut olmayan, cennet, cehennem, şeytan ya da iyiliği göstermek amacıyla melek kavramlarını vermekte, çocuğu anlamlandıramadığı bir korkunun içine sürüklemektedir. Çocuk korktuğu şeyi doğra algılayamadığı gibi korkudan kurtulmak için somut bir çözümde sunamamaktadır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimlerde korkutucu öğeler kullanılmış mı?	%23.33	%76.67

Tablo 16: 1990-2010 yılları arası basılan 210 kitap incelendiğinde kitapların %23.33 sinde korkutucu öğeler varken %76.67 sinde korkutucu öğeye rastlanmadı. Korkutucu öğelerin çoğunlukla 1990-1993 yılları arasında yoğunlaştığı görüldü. Bunlar şiddet, kötü muamele, kavga ... gibi davranışlardı. Korkutucu öğeden kastedilen çocuğa kötü örnek teşkil edecek onu endişeye, korkuya sürükleyici karakter ve olaydır. Çocuk bir açıdan günlük hayatta görmediği korkunç bir canlıyı kitapta gördüğünde beyninde o güne kadar var olmayan bir korku öğesi oluşturur.

Soru 17: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler karikatür özelliğin de çizilmiş mi?

Grafik 17: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının en yüksek değerinin 1996 yılında en düşük değerlerin 2003,2004 ve 2006 yıllarında olduğu görölmüştür.

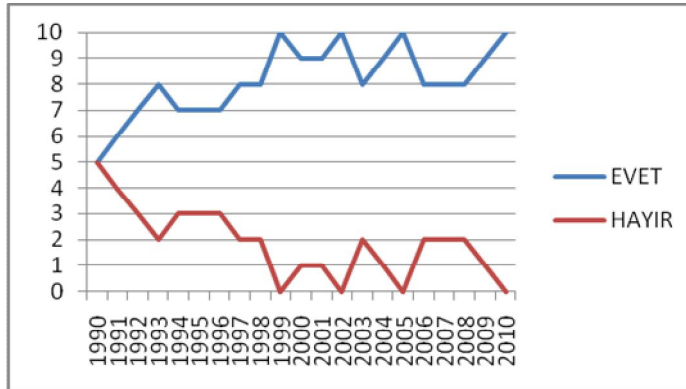
Karikatür çocuk kitaplarında çok kullanılmayan bir yöntemdir. Karikatür genellikle ana karakterin dikkat çekmesi istenen özelliğinin öne çıkarılması, örneğin karakterin koca kafalı ya da kepçe kulaklı olmasıdır. Burada yapılan karakter üzerine yoğunlaşmak, çevresindeki diğer çizimleri silikleştirmektir. Oysa çocukların hikayeyi somutlaştırmaları için hikayede geöen her objeyi resimde görmeleri gereklidir. Okul öncesi çocukları için üretilen kitaplarda çizimler karakterler ya da diğer nesnelerin deformasyona uğratılması ama geröekliğinin bozulmaması şeklinde olmalıdır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda resimler karikatür özelliğinde çizilmiş mi?	%27.61	%72.39

Tablo 17: 1990-2010 tarihleri arasında incelenen resimli kitapların %27.61 inde karikatür çizimler görölrken %72.39 unda karikatür çizime rastlanmadı. Karikatür çizimlerin 2006 yılında sonra artış gösterdiği göröldü. 1990 yıllara bakıldığında

resimlemenin gerçeğe uygun olarak çizildiği, karakterlerin gerçek görüntülerinde ve renklerinde resmedildiği görülebilir. Nesnelerde fotoğraf kadar olmasa da gerçekliğine dikkat edilip yanlış bir fikir vermemeye uğraşıldığı söylenebilir. 2000 li yıllara gelindiğinde karikatür çizimlere yaklaşılmaya çalışıldığı görülse de artış 2006 sonrasında görülür. Çocukların çizgi film dünyasının bile değiştiği, Mikimouse'dan Benten e geçildiği bilgisayar oyunlarının, oyuncakların olduğu bir dönemde, yeni ressamın çocuk hikayeleriyle ilgilenmesiyle de çizimler daha orijinal ve renkli bir hal alamaya başladı. “Mış gibi çizmek” kavramını kullanmamız burada yanlış olmaz. Nesnenin temelde aynı tutulması ama çizim formunun, boyunun, şeklinin ve renklerinin değiştirilmesi ile çizimler daha orijinal ve yaratıcı bir şekle girdi ve son dönemde çocukların kitaplarda çok ilgisini çeken bir olgu oldu.

Soru 18: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda ana karakter kitabın her sayfasında görülüyor mu?

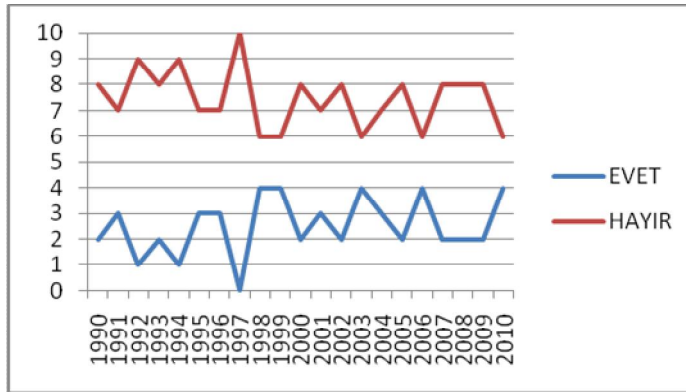
Grafik 18. 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990 yılı sonrasında yükselme gösterdiği, 1997-98 ve 2006-2008 yılları arasında sabit değer aldığı görülmüştür.

5-6 yaş çocukları için oluşturulan resimli kitaplara ana karakterin kitabı her sayfasında olması hikayenin devamlılığının sağlanması açısından çocuk bakımından önemlidir ve eğitimciler tarafından da tercih edilendir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda ana karakter kitabın her sayfasında görölüyor mu?	%81.42	%18.58

Tablo 18: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde kitaplarda %81.42 oranında ana karakterin kitabın her sayfasında görölürken %18.58 oranında her sayfada görünmedi. Hikayede olayların ana karakterin etrafında gerçekleştiğini düşünürsek ana karakterin her sayfada görölmesi normaldir. Ana karakterin her sayfada görölmesi hikayede geçen olayın sürekliliğinin çocuk tarafından daha rahat anlaşılması sağlar. Diğer yandan ana karakterin her sayfada görünmesinin gerekliliğini düşünmek gerekir. Ana karakter gerekli olduğu durumlarda resimde görölmeli, gereksiz yere resimde fazlalık yaratmamalıdır. Ana karakterin her sayfada görölmemesi çocuğun hafızasını kullanmasını, karakteri hafızasında tutarak olayları anımsamasını sağlar. Hikayenin okunması sürecinde çocuğa karakterler ve özellikleri sorulmalı, çocuklardan hatırlamaları istenmelidir

Soru 19: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda yazı ve resimler ayrı sayfalarda mı?

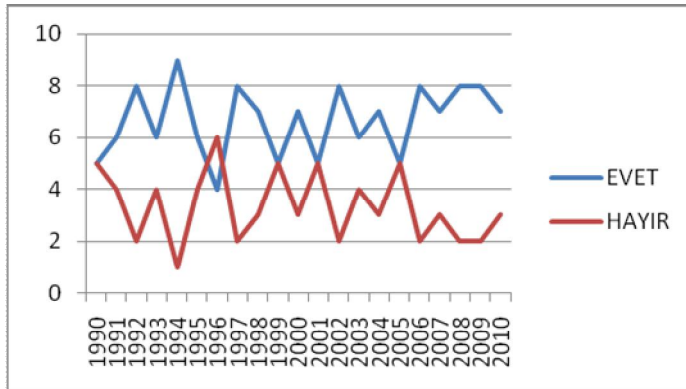
Grafik 19: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1995-96 ve 2007-2009 yıllarında sabit değeri verdiği 1997 yılında 0 değeri aldığı görölümüştür.

Okul öncesi dönem çocukları için oluşturulan resimli kitaplarda resimle edebiyatın ayrı sayfalarda olması okul öncesi eğitimcileri tarafından tercih edilse de yayınevlerinin ekonomi politikaları nedeniyle pek uygulanmadığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda yazı ve resim ayrı sayfalarda mı?	%25.23	%74.77

Tablo 19: 1990-2010 tarihleri arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde kitaplarda %25.23 oranında yazı ile resmin ayrı sayfalarda olduğu %74.77 oranında ise edebiyatın resimle aynı sayfada olduğu görüldü. Son dönemdeki resimli kitaplara baktığımızda edebiyatın resimle ayrı sayfada olduğunu görebiliyoruz. Özellikle 2006 sonrasında basılan kitaplarda yazı, resmi engelleyeceği düşüncesiyle diğer sayfaya basılmış, böylece çocuğun resmi rahatlıkla görmesi ve ebeveyn ya da öğretmenin hikayeyi rahatlıkla okuması sağlanmıştır. Eğer yazar ve ressam için bir sorun yaratmayacaksa yazı ile resmin ayrı sayfalarda olması eğitimde kullanım kolaylığı açısından daha iyi olacağı düşünülmektedir. Eğer sayfa tasarımında yazı ve resim aynı sayfada düşünülmüşse yazı resmin ayrıntıların olmadığı yere konmalıdır. Örneğin gökyüzü yada çimenler üzerine. Bu bölgede resmin renk tonu mümkün olduğunca açık olmalıdır. Böylece yazı resmin görünüşünü, resimde edebiyatın okunuşunu engellememiş olur.

Soru 20: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda yazı resimlerin içine gelecek şekilde kullanılmış mı?

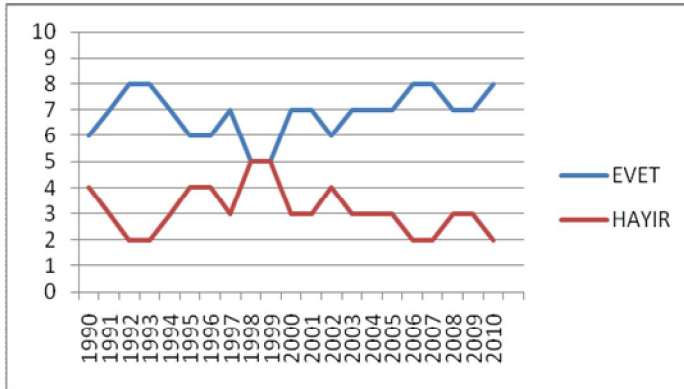

Grafik 20: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 2008-2009 yıllarında sabit değer aldığı, diğer yıllarda sabit bir değer göstermediği sayısal değerlerin değişkenlik gösterdiği görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda yazı resimlerin üstünde mi?	%66.66	%33.34

Tablo 20: 1990-2010 yılları arasında basılan kitaplar incelendiğinde %66.66 oranında edebiyatın resmin üzerine gömüldüğü %33.34 oranında edebiyatın resimden ayrıldığı görüldü. 2006 yılı öncesi kitaplar baktığımızda kitapların çoğunda edebiyatın resim üzerine gömülü olduğu görülür.

Soru 21: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda her sayfada yazı var mı?

Grafik 21: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının yakın değerleri gösterdiği, 1992-93, 1995-96, 1998-99, 2000-2001, 2003-2005, 2006-2007, 2008-2009 yıllarında sabit değerler gösterdiği görülmüştür.

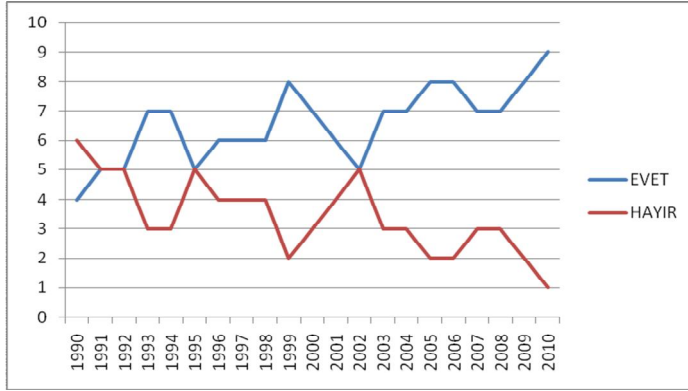
	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda her sayfada yazı var mı?	%68.57	%31.43

Tablo 21: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde kitaplarda %68.57 oranında her sayfada yazı olduğu %31.43 oranında her sayfada yazı olmadığını görüldü. Her sayfada edebiyatın olması kitap sayfasının ikiye bölmekte bir sayfada iki resimle ve iki yazıyla hikayenin anlatılmasıdır. Bu şekilde resimler bir sayfa içinde karışmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için yazılan hikayeler kısadır. Burada tasarımcı tarafından yapılması gereken resimleri iki sayfaya yayarak görselliği arttırmak, hem çocuğun resmi daha rahat görmesini sağlamak hem de yetişkinin hikayeyi okumasını kolaylaştırmak olmalıdır. Her sayfada edebiyatın ve resmin olması kitapla baş başa kalması istenen çocuğun resmi algılamasını zorlaştıracaktır.

3. Bölüm: Konu ve İçerik

Unutulmaması gereken bir çocuk kitabının kapağı, resimleri, renkleri güzel ve çocuğa göre ilgi çekici olsa da içeriğinin en temel unsur olduğudur. Çocuğun kitabı seçmesinden sonra içerik çocuğa uygun olmazsa belirlenen hedeflerin hiçbiri gerçekleşemez ve çocuk için faydalı bir okuma kültürü oluşturmasını beklediğimiz kitap çocuğa zarar verici bir unsura dönüşebilir. Hikayede seçilen tema, işlediği konu çocuğun gündelik yaşamına birebir uymasa da çocuğu toplumdan soyutlayıcı olmamalıdır. Kitabı hem bilgi hem eğlence aracı olarak düşünsek de kitabın sadece eğlence amaçlı olduğunu söyleyemeyiz. Kitap eğlendirirken çocuğa hayatıyla ilgili ipuçları vermeli ve çocuğu merak duygusuna itmeli. Çocuk hikayeye ilgili soru sorup, hikayeye paralel yaşam örnekleri veriyorsa, hayal dünyasını besliyorsa, yaşama yönelik tasarımlar geliştirmesine olanak sağlıyorsa kitap çocuğun gelişimi için başarıya ulaşmış demektir. Aşağıdaki tablolarda 5-6 yaş çocukları için hazırlanmış resimli kitapların içeriği ile ilgili hedefler belirlenmiş ve incelenmiştir.

Soru 22: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda konu bir sorudan ya da bir fikirden hareket ederek mi oluşturulmuş?

Grafik 22: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-2010 yılları içinde 1991-92, 1993-94, 1996-98, 2003-2004, 2005-2006, 2007-2008 yıllarında sabit değerler aldığı 2002 yılı sonrasında yüksek değerler gösterdiği görülmüştür.

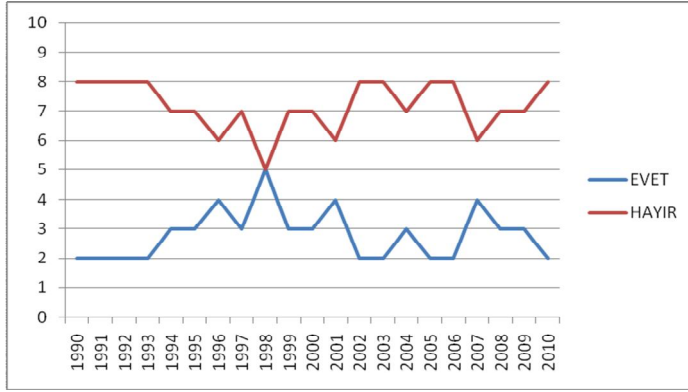
5-6 yaş çocukları için yazılan hikayelerin içeriği büyük çoğunlukla bir problemden durumundan, çocuklara bir şeyler öğretmek amacıyla bir sorun içeren konulardan oluşmaktadır. Hikaye bu sorunla başlamakta, çocuk hikaye içerisinde ortaya çıkmış olan sorunun çözümlü çözümlüyle sonlanmaktadır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda konu bir sorudan ya da bir fikirden hareket ederek mi oluşturuldu?	%65.71	%34.29

Tablo 22: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde kitapların %65.71 inin bir fikirden hareketle yazıldığı %34.29 unun bir fikir içermediği görüldü. Özellikle 1998 yılı öncesi basılan kitapların bir ana fikir içerdii görüldü. Çocuklar için yazılan resimli kitaplarda bir fikrin kullanılması yazarların sıklıkla kullandığı bir yöntemdir. Bu yöntem hem yazımı daha kolay hem de çocuklara bir şeyler öğretmeye çalıştığı için tercih edildiği görülmüştür. Çocuğun

günlük hayatında karşısına çıkabilecek, “tiyatroda nasıl davranmalıyız”, “arkadaşlarımızla nasıl oynamalıyız” gibi fikir ve sorular yazarı yönlendirir.

Soru 23: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede emir ve kurallar bileşkesine oturan cümleler kullanıyor mu? (tutumlu ol, sağlığına dikkat et...)

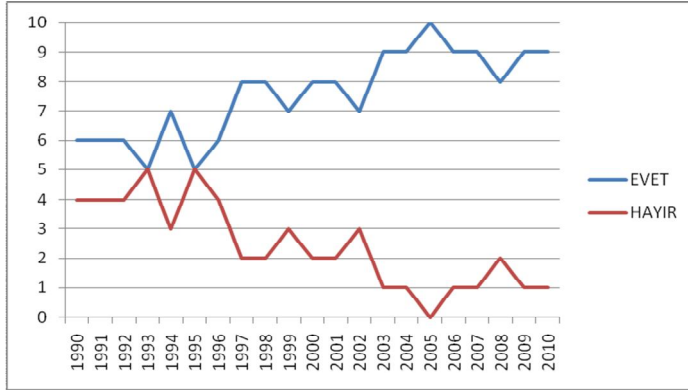
Grafik 23: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-93, 1994-95, 1999-2000, 2002-2003, 2005-2006, 2008-2009 yıllarında sabit değerler gösterdiği en yüksek değerini 1998 yılında aldığı görülmüştür.

1990-2010 yıllarında basılan resimli kitaplara bakıldığında azalıp çoğalmakta birlikte her dönemde çocuğa emir cümleleri içeren, öğüt verici didaktik eserlerin olduğu görülmektedir. Çocukları hikaye içindeki karakterleri kullanarak etiketlemek, çocuğun bir tek özelliği üzerine yoğunlaşmak yanlış fikirlerin oluşmasına neden olmaktadır. Hikayelerde çoğunlukla geçen “Ali çok yaramaz, söz dinlemeyen bir çocuktu” cümlesi Ali’nin etiketlenmesidir. Oysa Ali yaramaz değil, bazı davranışları yaramazdır. Ali’nin yaramaz olması dışında iyi özellikleri de olabilir. Hikayenin bitiminde ise her zaman Ali cezasını çekmekte, sen de böyle olma mesajı çocuğa verilmektedir. Emir cümleleri, çocuğun yorum yapmasına gerek kalmadan çocuğa zorla dikte ettirilen bilgilerdir ve çocuk için kalıcılığı çok azdır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede emir ve kurallar bileşkesine göre oluşturulan cümleler kullanılıyor mu? (tutumlu ol, sağlığına dikkat et..)	%28.09	%71.91

Tablo 23: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli çocuk kitapları incelendiğinde %28.09 oranında çocuğa direk emir cümleleri verildiği %71.91 oranında emir cümlelerinin hikaye içine dağıtılarak dolaylı olarak verildiği görüldü. Çocuklar günlük hayatlarında direk emir cümleleri duymak hoşlanmazlar ve yerine getirmemek için direnir yada yetişkinle çekişirler ama kurallar fark ettirilmeden, açıklamalarıyla ve kurallara uymadığında sonucunda olabileceklerle çocuğa verildiğinde çocuklar kuralların veriliş nedenini ve sonucunu bilir. Kurallara uymayı kendisi için gerekli görür. Resimli kitaplara da bu çerçeveden bakmak gerekir. Hikaye içinde geçen “odanı dağıtma”, “oyuncakların kaybetme”, “kimseye vurma” gibi cümleler çocuk için emir cümlesidir ve çocuklar tarafından itici karşılanır. . Oysa odasını dağıttığında başına gelebilecek bir şey; oyuncacı fark etmeden basıp kırması yada üstüne basıp düşmesi, çocuğun o sonucu çıkarmasını sağlar. Yazarın burada yapması gereken çocuğa kuralları emir cümlesiyle vermek yerine hikayedeki olayların içine sindirmesi ve kuralı çocuğun kendisinin bulup, sonuca varmasını sağlamasıdır.

Soru 24: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa uygun yaşam durumları içeriyor mu?

Grafik 24: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-92, 1997-98, 2000-2001, 2003-2004, 2006-2007, 2009-2010 yılları arasında sabit değer aldığı, en yüksek değerinin 2005, en düşük değerinin 1993 ve 1995 yıllarında olduğu görülmüştür.

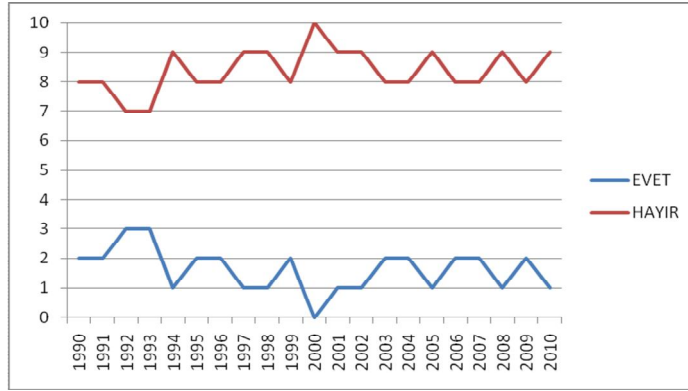
Hikayenin çocuğa uygun yaşam durumları içermesi çocuk için hikayenin gerçekliğini artırır. Çocuk hikayeye daha rahat inanır ve verilen mesajları daha kolaylıkla içselleştirir. 5-6 yaş çocuklarının gerçek hayata uyumunu kolaylaştırmak için çocuklara gerçek yaşam durumlarını içinde barındıran hikayeler oluşturmak gereklidir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa uygun yaşam durumları içeriyor mu?	%75.71	%24.29

Tablo 24: 1990-2010 yılları arasında basılan resmili çocuk kitapları incelendiğin kitaplardaki hikayelerin %75.71 oranında çocuğa uygun bir yaşam durumu içerdiği %24.29 oranında çocuğu toplumdan soyutlayıcı bir içerikte olduğu görüldü. Burada bahsedilmek istenen kitaptaki içeriğin çocuğun çevresinde geçmesi yada bunun çocuğa hissettirilmesidir. Çocuk kendi çevresinde geçtiğine inandığı hikayelere daha

kolay inanır ve kitaptan alması gereken hazzı daha rahat alır. Çocuğun hikayeyi dinlerken “bizim evde de bundan var” , “bana Ali de böyle yapıyor” gibi kurduğu cümleler çocuğun kitapta çevresinden izler bulduğunu gösterir. Kitap kahramanının ayı, yada bir taş yada bir çocuk olması burada önemli değildir. Önemli olan çocuğun hikayeyi kendi hayatına uyarlaması ve bağlantılar kurmasıdır.

Soru 25: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğu toplumdan soyutluyor mu?

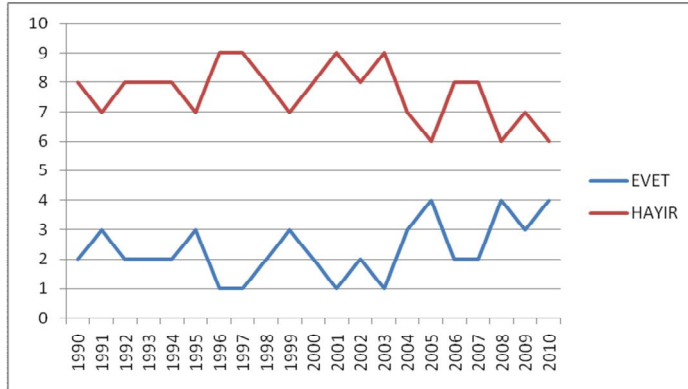
Grafik 25: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 2000 yılında 0 değerini gösterdiği, 1990-91, 1992-93, 1995-96, 1997-98, 2001-2002, 2003-2004, 2006-2007 yıllarında sabit değerler gösterdiği görülmüştür.

5-6 yaş çocukları için oluşturulan hikayelerin çocuk gerçekliğine göre çocuğu yaşadığı ortamdan soyutlamaması gerekir. Hikaye çocuğun yaşadığı toplum içinde tutmalı, çocuğa yaşama ters olan fikirleri vermemelidir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğu toplumdan soyutluyor mu?	%16.19	%83.81

Tablo 25: 1990-2010 yılları arası basılan resimli çocuk kitapları incelendiğinde kitapların %16.19 oranında çocukları gerçek dünyadan soyutladığı %83.81 oranında çocuğu toplumdan soyutlamadığı görüldü. Özellikle 2007 yılı sonrası yayımlanan bazı kitaplarda çocuk için yeni bir dünya kurulduğu görülür. Çocuk burada her istediğini yapabilir. Kurallarını kendi koyar, istediği gibi davranır. Gerçek hayattaki sıkıcılık, yoruculuk ve sıkıntılar yoktur. Burada çocuğa verilemek istenen mesaj özgüvenini yükseltmek, kendine bir dünya oluşturup mutlu olmasını sağlamak olabilir ama aynı zamanda gerçek hayattan kendini soyutlayarak kurallara karşı çıkması, gerçeğe karşı çıkarak kendini soyutlaması da olabilir. Yazarın burada dikkat etmesi gereken çocuk için yarattığı hayal dünyayı küçük iplerle gerçek hayata bağlamaktır. Çocuk kendi hayal dünyasında eğlenirken bile gerçek hayatta yaşadığını unutmamalıdır.

Soru 26: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede kültürel değerlere yer veriliyor mu?

Grafik 26: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1992-94, 1996-97, 2006-2007 yıllarında sabit değerler gösterdiği görülmüştür.

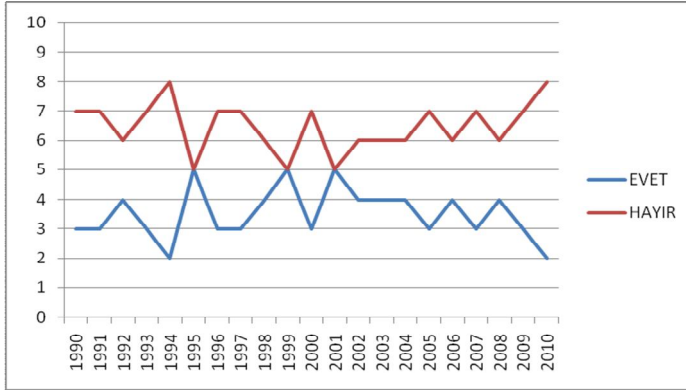
Her kültürün kendine ait değerleri vardır. Çocuğa yaşadığı toplumun kültürel yaşam değerlerini vermek gerekir. Türk toplumunun sahip olduğu değerler genellikle içinde geleneksel yaşamın temellerini oluşturan değerlerdir. El öpme, bayramda ziyaretlerde bulunma, şeker tutma, kurban kesme... gibi değerler Türk kültürüne ait değerlerdir. Çocuklara bu değerleri vermek çocuğa görelilik kavramı doğrultusunda

vermek çocuğun yaşadığı topluma yabancılaşmasını engeller. Çocuk çevresinde yaşadığı ya da yaşama şansı olmadığı değerleri hikayelerde görerek kendi kültürünün davranışlarını öğrenmiş olur. Aynı zamanda farklı kültürleri tanıyarak evrensel değerlerin kendi kültürüne ait değerlerden farklı olmadığını da farkına varır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede kültürel değerlere yer veriliyor mu?	%23.33	%76.67

Tablo 26: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitapları incelendiğinde kitapların %23.33 ünde kültürel değerlerin yer aldığı %76.67 oranında kültürel değerlere yer verilemediği görüldü. Kültürel değerlere yer veren kitapların özellikle 1993-1997 yılları arasında yoğunlaştığını ama yinede istenen orana yükselmediğini söyleyebiliriz. Çeviri çocuk edebiyatının olduğu dönemde kültürel değerlerimizi kitaplar içinde görmek mümkün değilken kendi çocuk edebiyatımızı oluşturduğumuz 1992 yılı sonrasında da kültürel değerlerimizi yoğun olarak kitaplarda göremiyoruz. Resimlemelerin içinde kültürel öğelerin yer alması çocuğun geldiği toprakları ve memleketini hissetmesini ve hatırlamasını sağlar. Kültürümüzde yer alan büyüklerin elini öpmek, misafire ikramda bulunmak, bayram ziyaretlerine gitmek gibi kültürel değerleri vermek için resimli kitaplardan iyisi bulunamaz. Çekirdek ailelerin çoğunlukta olduğu ve büyük şehirlerde yaşanan günümüzde çocuğa kültürel figürlerin, yöresel kumaşların, yöresel hikayelerin, kalabalık aile yemeklerinin, bayram ziyaretlerinin hatırlatılması yazarların ve çizerlerin bir görevi olmalıdır. Çocuk böylece yaşadığı çevre dışında kendi öz kültürünü de öğrenmiş olur.

Soru 27: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye toplumun değerlerini çocuğa veriyor mu?

Grafik 27: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1996-97, 2002-2004 yıllarında sabit değerler gösterdiği görülmüştür.

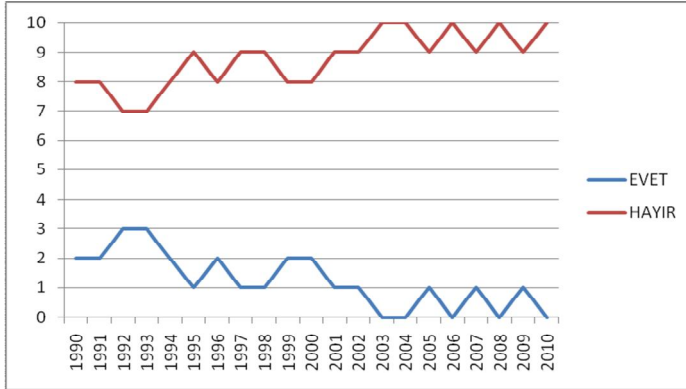
Kültürel davranışların dışında toplum içinde değer gören ve yapılması gereken davranışlar da vardır. Yaşlılara yardım etmek, sıra vermek, yardımlaşmak, komşuluk ilişkileri... gibi davranışlar da hikayelerle çocuklara verilmeli, çocuğun toplum içindeki davranışları şekillendirilip renklendirilmelidir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye toplumun değerlerini çocuğa veriyor mu?	%55.23	%44.77

Tablo 27: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %55.23 oranında toplumun değer yargılarını ve kurallarını çocuğa verdiği %44.77 oranında vermediği görüldü. Çocuk toplumla yaşar, toplumun içinde doğar ve büyür. Toplumun içinde bir birey olduğunun farkına varmalı, ait olduğu toplumun değerlerine sahip olmalıdır. Toplum içinde sıraya girmek, başkalarının haklarına saygı göstermek, komşularıyla iyi geçinmek, çevreyi temiz tutmak, hastanelerde bağırmmamak... gibi değerler vardır. Çocuk bu değerleri günlük hayatında görürken, dinlediği hikayelerde de bulursa çocuk değerleri daha rahat

içselleştirir. Toplum içindeki değerlerin sadece onun için olmadığını, herkesin bunlara uyması ve saygı duyması gerektiğini anlamış olur. Burada çıkan sonuçta konu olarak anlatılan olayların alt metin olarak değerleri işleyemediği görülmektedir.

Soru 28: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye içinde çocuğu zedeleyici cümleler kullanılıyor mu?

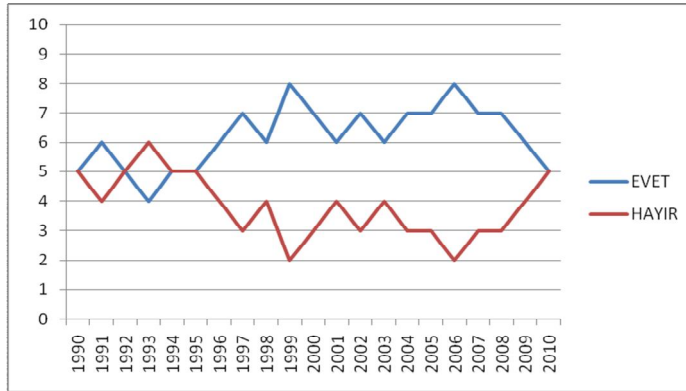
Grafik 28: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1993 yılı sonrasında düşüş gösterdiği, 2003, 2004, 2006, 2008 ve 2010 yıllarında 0 değerini gösterdiği görülmüştür.

Sayısı az olmakta birlikte resimli kitaplarda çocuğu verilmeye çalışılan kuralla yönlendirmek için “akılsız mısın”, “mankafalı” gibi terimler kullanılmaktadır ama son yıllarda hikayelerin eğitimli editörler ve psikologlar tarafından incelenmesiyle beraber bu oran çok düşmekte, zedeleyici sözlere çok az rastlanmaktadır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye içinde çocuğu zedeleyici cümleler kullanılıyor mu?	%12.38	%87.62

Tablo 28: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde kitapların içerisinde %12.38 oranında çocuk için zedeleyici cümleler kullanıldığı %87.62 oranında zedeleyici cümlelere yer verilmediği görüldü. Çocuklar için günlük yaşamlarında bile kullanılmaması gereken “kafan çalışmıyor mu”, “ne kadar ahmaksın” gibi çocuğu zedeleyici cümlelerin hikaye içinde geçmesi çocuğun özgüvenini kaybetmesine neden olur. Çocuğun yapabilme duygusunu kazanması gereken hikaye bir anda çocuğu hayattan soğutucu bir hal alabilir. Ayrıca çocuğun kötü sıfatlar öğrenmesi ailesi tarafından düzgün yetiştirilmeye çalışan bir çocuğun alenen bozulması demektir. Bu kötü sıfatları öğrenen çocuk bunları arkadaşları üzerinde kullanabilir ve kitapta dinlediği yada okuduğu içinde yadırgamaz. Yazarın görevi günlük hayatta olan güzel olayları çocuğa anlatmak, yanlışların ise nedenin fark ettirmektir. Çocuk günlük hayatında böyle bir sıfatla karşılaştığında yadırgamalı ve kitapla bağlantı kurarak yanlışlığı fark etmelidir.

Soru 29: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa doğa, insan sevgisi verebiliyor mu?

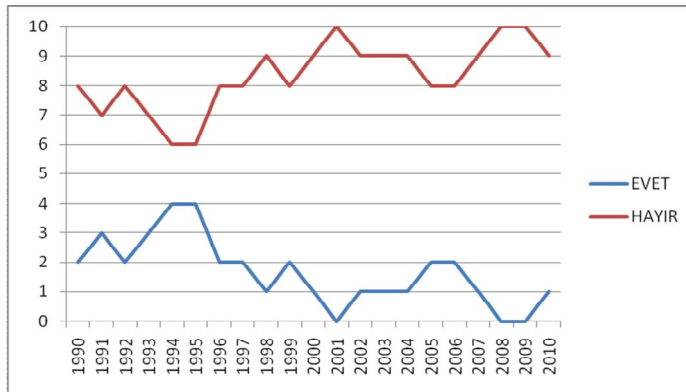

Grafik 29: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının yıllar içinde değişken değerler aldığı, 1994-95, 2004-2005 ve 2007-2008 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğı doğa ve insan sevgisi veriyor mu?	%61.90	%38.10

Tablo 29: 1990-2010 yıllarında hazırlanan resimli çocuk kitapları incelendiğinde hikayenin %61.90 oranında çocuğı doğa ve insan sevgisi verdiğini %38.10 oranında çocuğı doğa ve insan sevgisinin vermediğini görüldü. Çocuklar çevrelerinde insanlarla, hayvanlarla ve doğayla yaşarlar. İnsanları, hayvanları ve doğayı sevmeleri gerektiğini ailelerinden ve öğretmenlerinden öğrenirler ama bunu destekleyecek en önemli etmenlerden biri de resimli kitaplardır. Kitap içerisinde geçen hayvan karakterleri çocuğı sempatik olarak verilirse çocuk hayvanlardan korkmak yada onlardan nefret etmek yerine onları sever. Hikayede ki kahramanın hayvanlara ve doğaya karşı davranışı da çocuğı etkileyip, onunla özdeşim kurmasına neden olur. Çocuğı hikaye içinde doğanın yaşamımız için ne kadar önemli olduğu, her hayvanın doğa içinde görevleri olduğu, her insanın iyi yönlerinin olduğu fikri verilmelidir. Eğer çocuk dinlediği her hikayede bu bütünlüğü görürse bunu hayatına uygulayabilir. Yazar doğanın sürekli kirletildiği, hayvanlarının neslinin tükendiğini, insanların birbirini incitmekten çekinmediği günümüzde doğa, insan ve hayvan sevgisine her hikayesinde yer vermelidir.

Soru 30: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye şiddet öğeleri içeriyor mu?

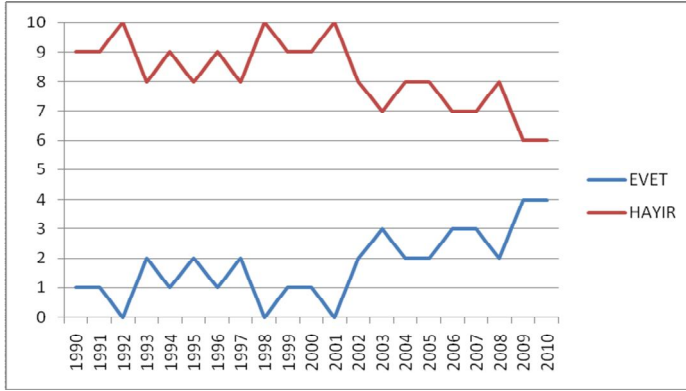
Grafik 30: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 194-95 yılları arasında sabit değerler gösterdiği sonrasında düşüş, 1996-97, 2002-2004, 2005-2006, 2008-2009 yıllarında sabit değerler gösterdiği, 2001,2008 ve 2009 yıllarında 0 değeri aldığı görülmüştür.

Şiddet ögesi 5-6 yaş çocuk kitaplarında rastlanmaktadır. Şiddet ögesinden kastedilen fiziksel şiddetin yanında çocuğa söylenen zedeleyici sözler ya da çocuğa uygulanan psikolojik şiddettir. Çocuk hikaye içinde fiziksel bir şiddet görmese bile yapılan davranışın yada geçen konuşmanın sonucunda bir şiddet olacağını hissederek gerilebilir ve korkuya kapılabilir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye şiddet ögesi içeriyor mu?	%16.66	%83.34

Tablo 30: 1990-2010 yılları arasında yayınlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %16.66 oranında şiddet öğelerini barındırdığı %83.34 oranında barındırmadığı görüldü. Burada bahsedilmek istenen şiddet incelenen hikayeler içerisinde birbirine vurma, oyuncağını kırma, arkadaşını itme... gibi çocukların birbirine uyguladığı şiddettir. Yetişkinin çocuğa uyguladığı şiddete incelenen kitaplarda hiç rastlanmadı. Şiddet çocuğun günlük hayatında, televizyonda gördüğün bir olaydır. Özellikle okula giden yada arkadaşlarıyla oynayan çocuklar çocuk arasındaki şiddete sık sık tanık olurlar. Eğer o zamanlarda çevrede uygulanan şiddetin yanlışlığını çocuğa anlatacak bir yetişkin yoksa çocuk şiddeti kendini koruma olarak algılar. Bu bakımdan kitaplar çocuğun yanlışını fark etmesini sağlar. Kitapta gördüğü şiddet olayının yanlışlığını fark eder. Yapmaması gerektiğini anlar. Kitaplarda hiç şiddete yer verilmemesi çocuk için ideal dünyayı oluşturur fakat şiddetin kontrollü olarak verilmesi de çocuğun yaşanan olayın neden ve sonuçlarını anlatır.

Soru 31: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede gerçek üstü öğeler var mı?

Grafik 31: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1992,1998 ve 2001 yıllarında 0 değeri aldığı, 1990-91, 1999-2000, 2004-2005, 2006-2007, 2009-2010 yıllarında sabit değerler aldığı görölmüştür.

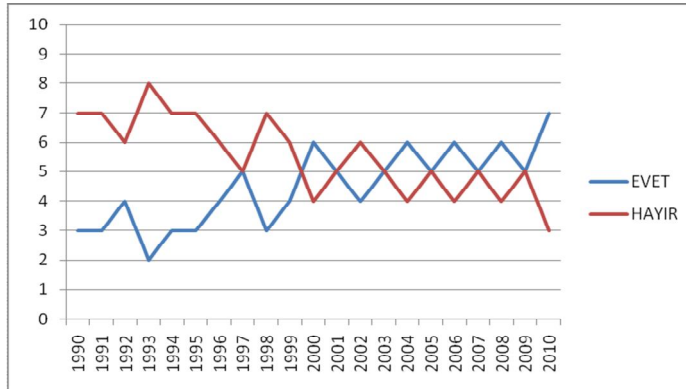
Gerçek üstü öğeler çocuğun yaşamında olmayan, günlük yaşamda karşısına çıkmayan figürlerdir. 2001 yılına kadar gerçekçi karakterlerle hikaye oluşturan yazarlar yabancı kökenli hikaye ve çizgi filmlerin günlük hayata girmesiyle ve çocukların ilgisinin bu yöne kaymasıyla hikayelerine gerçek üstü fantastik öğeleri de sokmaya başladılar. 2005 yılı sonrasında dini yayınların artmasıyla beraber ise gerçek üstü öğelere dini içerikli soyut figürler de girmeye başlamıştır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede gerçek üstü öğeler var mı?	%17.61	%82.39

Tablo 31: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli çocuk kitapları incelendiğinde hikayelerin %17.61 inde gerçek üstü öğeler kullanılırken %82.39 unda gerçek üstü öğelere rastlanmadı. Gerçek üstü öğeleri özellikle 2007-2010 yılları arasında

görüyoruz. Günümüz çizgi film ve oyunlarından yola çıkan yazarlarımız da fantastik ve gerçek üstü öğelere hikayelerinde yer vermeye başladılar. Gerçek üstü öğelerden kastedilen peri, cin, cadı, uzaylı...gibi gerçek hayatta karşılaşılamayacak karakterler ve onların yaptıkları davranışlardır. Gerçek üstü öğeler çocuklar tarafından ilgi çekici bulunsa da yazması çok zor bir alandır. Yazarın kontrolü devamlı elinde tutması ve gerçek üstü özellikler gösteren karaktere yazacağı her davranışa çok dikkat etmesi, çocuğun onunla özdeşleşebileceği unutmaması gerekmektedir. Gerçek üstü öğelerin çocuğa gerçek gibi sunulması ise çocuğu gerçek dünyadan koparabilir ve çocuğu korkutabilir. Bir cinin dolaptan çıkıp çocuğu oyuncaklarını uçurması bazı çocuk için eğlenceli olurken bazı çocuk için korkutucu olabilir. Yazar bu ince çizgiye çok dikkat etmeli, çocuğun yanlış sonuçlar çıkarmasını engelleyecek önlemler almalıdır.

Soru 32: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede evrensel değerler veriliyor mu? (demokrasi, yardımlaşma, adalet, saygı...)

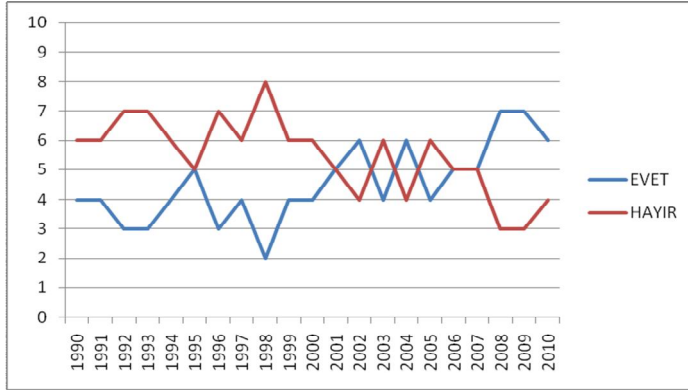
Grafik 32: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1993 yılından sonra yükselme gösterdiği, 1994-95 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür.

Evrensel değerler dünyanın her yerinde geçerliliğini koruyan, insanların düzen ve huzur içine yaşamasını sağlayan değerlerdir. Çocukların bu değerleri doğumlarıyla beraber öncelikle çevrelerinde görerek ardından dinledikleri kitaplarda ve girdikleri farklı çevrelerde gözlemlmeleri gerekmektedir. Çocuklar bu sayede evrensel değerlerin önemini kitaplar ve çevreleri aracılığıyla fark etmiş ve yaşamlarına sokmuş olurlar.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye evrensel değerleri içinde barındırıyor mu? (demokrasi, yardımlaşma, adalet...)	%44.76	%55.24

Tablo 32: 1990-2010 tarihleri arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %44.76 oranında evrensel değerleri içerdđđ %55.24 oranında evrensel değerleri içinde barındırmadđđ görüldü. Çocuklar için yazılan kitapların içinde geçmesi gereken temel ahlak ilkelerinden yardımlaşma, demokrasi, adalet, paylaşma... gibi ilkelerin çocuk kitaplarının büyük bir kısmında olmadđđ görüldü. Hikaye içinde işleniyor gibi görünse de hiçbir değer tam olarak çocuğa verilememiştir. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren verilmesi gereken ahlaki değerler çocuğa aile, okul, çevre, görsel sanatlar ve kitaplar aracılığıyla verilir. Çocuğun paylaşmayı öğrenmesi, arkadaşları arasında adaletli olması, demokratik kuralları bilmesi ve uyması, ihtiyacı olanlara yardım etmesi çocuklara en kolay kitaplarla öğretilir. Çocuk bir hikaye karamanından evrensel değerleri öğrenebilir. Herkes Heide den iyimserliđđ, Cindiralladan yardımseverliđđ öğrenmiştir. Okul öncesi dönemdeki bir çocuk en çok çevresinden öğrenir. Bağımsızlık dönemine geçtiđđ için ailesinden çok çevresinde gördüklerine dikkat eder ve onları özümser. Bizim de bu dönemde yapmamız gereken çocukları doğru kitaplarla tanıştırmak ve değerleri çocuklara fark ettirmeden aşılacak olmalıdır.

Soru 33: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocukların yorum yapmasını sağlayacak ipuçları veriyor mu?

Grafik 33: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 192-93, 1999-2000, 2006-2007 ve 2008-2009 yılları arasında sabit değerler aldığı en düşük değerini 1998 de en yüksek değerini 2008,2009 yıllarında aldığı görülmüştür.

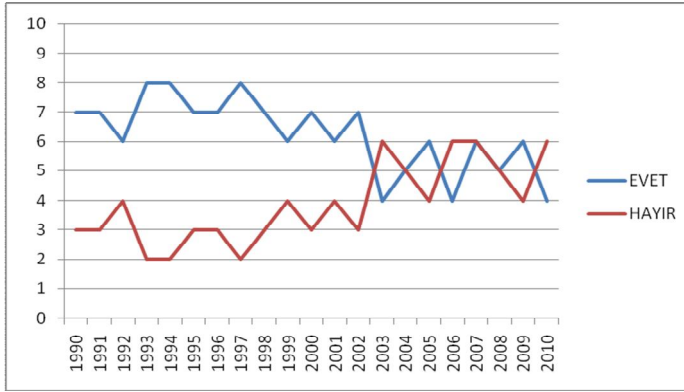
Hikayeler çocuklara yorum yapma, hikaye üzerinde fikir yürütme şansı vermeli, çocuk sadece bilgi almak için hikaye dinlemelidir. Çocuk hikayeyle ilgili yorum yaparken düşünmeli, farklı fikirler üretmek yaratıcı olmalıdır. Böylece çocuk kitapla bağını güçlendirmiş ve düşüncelerini geliştirmiş olur.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocukların yorum yapmasını sağlayacak ipuçları veriyor mu?	%45.23	%55.77

Tablo 33: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %45.23 oranında yoruma imkan sağladığı %55.77 oranında çocuğa yorum imkanı vermediğı görüldü. Bu oranın 2004 sonrasında evet yönünde değıştiğini söylemek gerekir. 2004 öncesinde hikayelerin çoğunlukla öğretici olmaya çalıştığını, çocuğun yorum yapmasına fırsat vermeden, kendi sorduğu soruya anında cevap vererek, problemi ortaya koyup çözüm önerip sonuca vardığını görüyoruz.

Hikayenin başlamasından itibaren yazar tarafından bir olay başlatılıyor ve çocuğun hikayeyi değiştirmesi yada yorumlayarak başka bir yöne yönlendirmesi bile beklenmeden hikaye yazarın istediği şekilde yönlendirilerek bitiriliyor. Oysa çocuğa hikaye içinde zaman zaman yorum yapma imkanı sağlanırsa çocuk kendini hikayeye daha yakın hisseder ve kendisini hikayenin bir kahramanı olarak görür. Hikaye içinde çocuğa sorulan sorular, çocuğun hikayeye ilgili fikrini ortaya koyar. Oysa kesin yargılarla bitirilen hikayeler çocuğa hiçbir yorum şansı tanımaz. Olay olmuş ve sonuçlarıyla bitmiştir. Bunun hiçbir yorumlanacak yeri yoktur. Çocuk sadece dinleyici ve öğrenici olarak kalır. Bu da kitabı sıkıcı hale getirir.

Soru 34: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye öğretici (didaktik) içerikli mi?

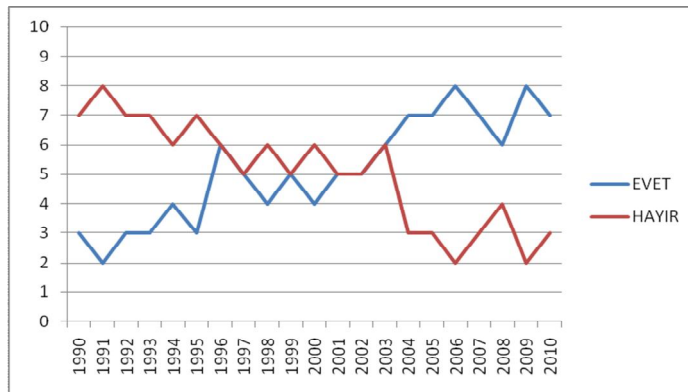
Grafik 34: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 2002 yılında ani bir düşüş gösterdiği, değerlerin 1990-91, 1993-94, 1995-96 yıllarında sabitlik gösterdiği görülmüştür.

2002 yılı sonrasında didaktik içerikli hikayelerden düşünmeye yönlendirici hikayelere geçildiği görülse de yazarların genellikle başvurdukları yöntem didaktik içerikli hikayeler oluşturmak, çocuğa bir şeyler öğretmektir. Çocuğun hikaye sonunda bir şeyler öğrenmesi, davranış değiştirmesi istenir. Bunda dolayı oluşturulan hikayeler bir sorun içermekte, sorun yazar tarafında ortaya konularak çocuğa bir şeyler öğretecek şekilde sonlandırılmaktadır. Burada çocuk yorum yapmak yerine pasif alını durumuna düşmektedir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye öğretici (didaktik) içerikli mi?	%62.38	%37.62

Tablo 34: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde kitapların %62.38 oranında öğretici içerikli olduğunu % 37.62 oranında öğretici bir içerik taşımadığı görülür. Çocuklar için yazılan hikayelerin hem öğretici hem eğlendirici hem de düşündürücü olması gerekir. Çocuk kitapla beraberken hem bir şeyler öğrenmeli hem gülüp eğlenmeli hem de düşünerek zihinsel gelişimini sağlamalıdır. Eğer bir kitap sadece öğretici olursa çocuk için sıkıcı bir hal alır. Kitap öğrenmeyi eğlenceli hale getiren bir malzeme olmalıdır çocuğun elinde. Çocuk öğrenirken kitaptaki karakterlerle birlikte eğlenmeli, öğreneceği bilgi yada davranış içinse düşünmelidir. Çocuğu sadece eğlendiren kitaplar zamanın eğlenceli geçmesini sağlarken ona davranış kazandırmaz sadece düşündürücü ise zeka oyunları haline gelir. Bunun için yazarın amacı kime, nasıl, neyi öğreteceği olmalıdır. Direkt verilen bilgiler ve öğütler dışında bilgiler çocuğa eğlenceli bir ortamda verilmeye çalışılmalı ve çocuk bu bilgi üzerine düşündürülmelidir.

Soru 35: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocukta duyarlılık kazandırmaya yönelik mi?

Grafik 35: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1995 yılı

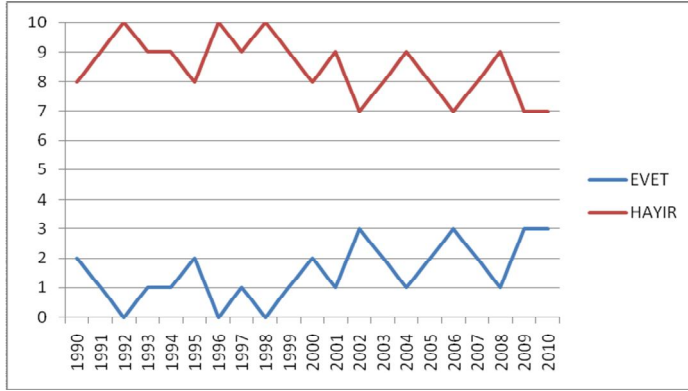
sonrasında yükselme gösterdiği, 1992-93, 2001-2002, 2004-2005 yıllarında sabit değer gösterdiği görülmüştür.

Hikaye yazar tarafından birebir anlatıldığında çocuğu pasif durumda bırakır, oysa çocuğun hikaye üzerinde bir hakimiyeti olmalı, çocuk düşüncelerini hikayede kullanmalıdır. Çocuk hikayeyi dinlerken çevresindeki olaylara karşı duyarlı olmayı da öğrenir. Bir problem durumundan kaçmamayı, bir anlaşmazlığı çözmede görev almayı hikaye içindeki karakterlerle öğrenir. Bu da çocukta yaşadığı çevreye karşı duyarlı olmayı öğretmiş olur.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocukta duyarlılık kazandırmaya yönelik mi?	%51.42	%48.58

Tablo 35: 1990-2010 yılları arasında basılan resimli çocuk kitapları incelendiğinde hikayelerin %51.42 oranında çocuğa duyarlılık kazandırdığı %48.58 oranında çocuklara duyarlılık kazandırmadığı görüldü. Çocuklar için duyarlı olmak soyut bir kavramdır. Duyarlılık yetişkin tarafından çocuğa model olunarak kazandırılır. Eski giysilerini ayıklayıp fakir bir aileye veren bir annenin çocuğunun oynamadığı oyuncakları ihtiyacı olan bir çocuğa vermesi sürpriz değildir. Duyarlılık çocuk için somutlaştığında anlam kazanan bir kavramdır. Hikaye içinde de duyarlılık kavramı somutlaştırılmaya çok elverişlidir. Birçok hikayede örneğine sıkça rastlayabiliriz. Kahramanın diğer arkadaşına yiyecek vermesi, bir çocuğun yolda düşen arkadaşına yardım etmesi, hasta olan çocuğa ilaç getirmesi... gibi örnekler çocukta duyarlılığı somutlaştırır ve günlük yaşamında böyle biri durumda nasıl davranması gerektiğinin ipuçlarını çocuğa verir.

Soru 36: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede eğlendirici ve komik unsurlar bulunuyor mu?

Grafik 36: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1993-94 yılında sabit değer aldığı, 1992,1996,1998 yıllarında 0 değerinde olduğu görülmüştür.

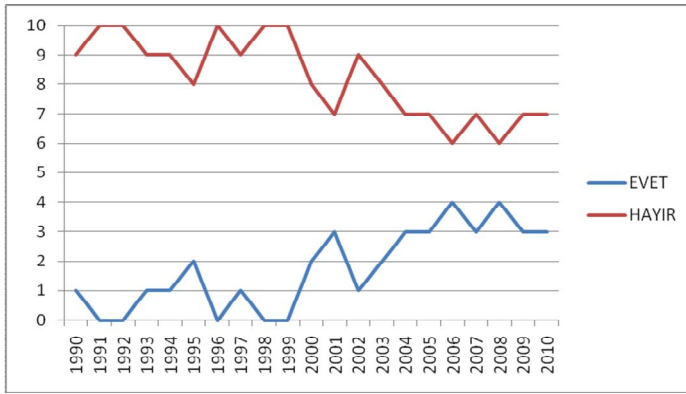
Hikaye çocuğu düşünmeye, öğrenmeye yönlendirirken aynı zamanda eğlendirmelidir. Çocuk hikayeyi dinlerken kahkahalarla gülebilmelidir. Çocuklar eğlenirken daha rahat öğrenir ve eğlendirici unsurları daha rahat hatırlarlar.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede eğlendirici ve komik unsurlar bulunuyor mu?	%35.23	%64.77

Tablo 36: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplara bakıldığında hikayelerin %15.23 oranında eğlendirici öğeleri içinde barındırdığı %84.77 oranında barındırmadığı görüldü. Yukarıdaki maddede de açıklandığı gibi çocuklar için yazılan hikayeler öğretici olduğu kadar eğlendirici de olmalıdır. Çocuk, onun için gerekli bir öğüdü annesinden almak yerine kitapta bir ayı karakterinden almayı tercih eder. Çünkü o zaman o öğüt onun için uyunması gereken sert bir kural olmaz. Diğer bir açıda bakıldığında çocuk kitaplarında yazar bir şey öğretme amacıyla olduğu için çocuğu güldürücü öğeleri içinde sıklıkla kullanmaz. Çocuk bir kitapta öncelikle

gölmek ve eğlenmek ister. Bir çocuğun aynı kitabı tekrar dinlemek yada okumak istemesinin nedenlerinden biri o kitabın eğlendirici olmasıdır. Karakterin komik olmasını ister. Bir salyangozun şapka takması, çiçeğin hapşırıp grip olması çocuk için eğlendirici bir unsurdur. Oysa yayımlanan kitaplarımızda bunların örneklerini çok az görüyoruz. Genelde bir şey öğretme gayesi yada olaylar silsilesi eğlendirici öğeleri kullanmayı unutturuyor yazarlarımıza.

Soru 37: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede teknolojik ürünler kullanılıyor mu?

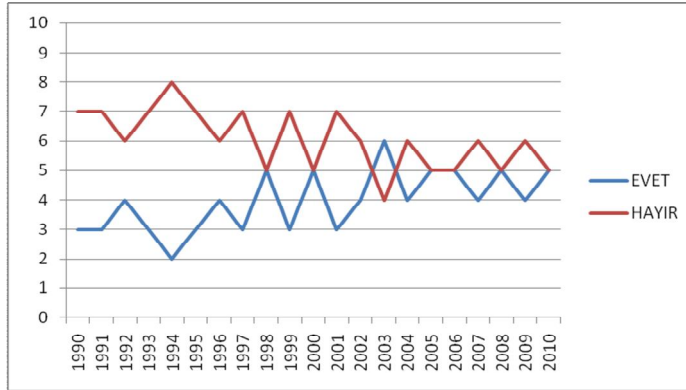
Grafik 37: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1991-92, 19993-94, 1998-99, 2004-2005, 2009-2010 yılları arasında sabit değerler verdiği, 1991, 1992, 1996, 1998, 1999 yıllarında 0 değerini aldığı görülmüştür.

2000lerin teknoloji çağı olduğu söylene de çocuk kitaplarında teknoloji pek yer almamaktadır. 2002 yılı sonrasında yükselmekle beraber çocuğa yine de cep telefonu, mp3, internet, bilgisayar...gibi teknolojik araçlar hikayelerde verilmemektedir. Fazla teknoloji çocuğa zararlı olmakla çocukların hepsi cep telefonunu, bilgisayarı, interneti bilmektedir. Bunların doğru kullanımını, önemini ve kullanım şeklinin en iyi verileceği ortam 5-6 yaş çocukları için resimli kitaplardır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede teknolojik ürünler kullanılıyor mu?	%17.61	%82.39

Tablo 37 : 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %17.61 inde teknolojik ürünler kullanıldığı %82.39 unda teknolojik ürünlere yer verilemediği görüldü. Teknolojik ürünlerin 2002 yılı sonrasında hikayelere girdiği söylenebilir. Günümüzde teknoloji hayatımızın her yerinde. Köy yada kent herkeste cep telefonunun olması buna bir örnek ama hikayelerin hiçbirinde cep telefonuna verilmemiş. Günümüz bilgi bankası bilgisayarlar da aynı şekilde. Eğer çocukların günlük yaşamını hikayelerimize aktarıyorsak teknoloji ürünlerinin de bunların içinde olması gerekir. Kitaplar içinde görülen teknolojik ürünler sadece televizyon, ev gereçleri ve az sayıda telefondan ibaret. Oysa çocuk çevresinde gördüğü her şeyi kitapta görmek istiyorsa teknolojik ürünlere hikaye için de yer vermek gerekir. Cep telefonun yada bilgisayarın çocuklara zararlı olduğu söylene de bu ürünler çocuğun gördüğü, çevresinde yetişkinin kullandığı ürünler ve günlük hayatta faydaları da var. Bunun içinde hikayelerimizde yeterli dozda teknoloji olmalı ve çocuklara bu ürünler tanıtılmalıdır.

Soru 38: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa kavramsal bakış sağlıyor mu?

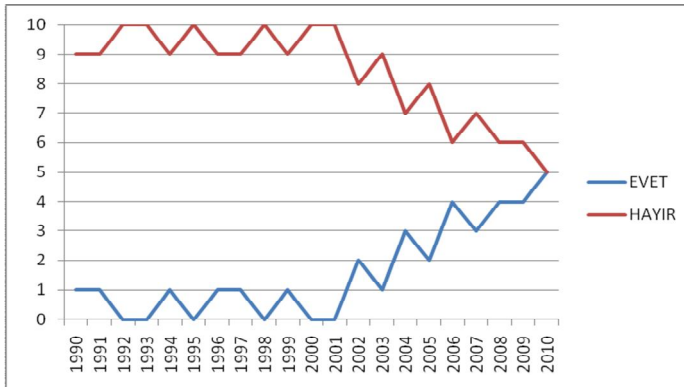
Grafik 38: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının en düşük değerini 1994 de en yüksek değerini 2003 aldığı, 1990-91, 20005-2006 yıllarında sabit değerler verdiği görülmektedir.

5-6 yaş çocuğunun kavramları öğrenmeye karşı merakı nedeniyle bu dönem için yazılan resimli kitapların bir çoğunda çocuğa kavram öğretme ön plandadır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa kavramsal bir bakış salıyor mu?	%39.52	%60.48

Tablo 38: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %39.52 sinin çocuğa kavramsal bir bakış verdiğini %60.48 inin kavramsal bir bakış vermediği görüldü. Okul öncesi dönemde çocuğa verilen eğitimlerden biri de kavram bilgisidir. Çocuklar öncelikle çevrelerindeki kavramları öğrenirler. Renk, şekil, doku ve mekan kavramlarını dinledikleri hikayelerde ve gördükleri resimlerinde fark ederlerse bu kavramları günlük yaşamlarına uyarlamakta zorlamazlar. Hikayede geçen mekan kavramları çocukta mekan duygusunu geliştirirken, yön kavramları çocuğun öğrendiği kavramları tekrarlamasını ve hafızasında tutmasını sağlar. Bu açıdan yazar hikayelerinde kavramlara yer vermeli, kavram içeren kelimeleri cümlelerinin içinde kullanarak çocukların dikkatini çekip kavram tekrarı yapmalarını sağlamalıdır.

Soru 39: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa seçenekler sunuyor mu?

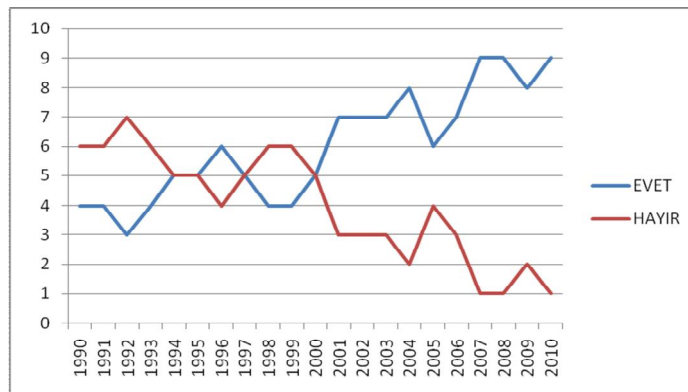
Grafik 39: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1009-93,

1996-97, 2000-2001, 2008-2009 yıllarında sabit değer gösterdiği 1992, 1993, 1995, 1998, 2000, 2001 yıllarında 0 değerini gösterdiği görülmüştür. Değerlerin 2001 yılı sonrasında yükselme gösterdiği 2010 yılında en üst seviyesine çıktığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa seçenek sunuyor mu?	%16.19	%83.81

Tablo 39: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %16.19 oranında çocuğa seçenek sunduğunu %83.81 oranında ise çocuğa seçenek sunmadığı görüldü. Yazar çocuk için yazarken çocuğu hikayesine dahil etmeyi başarmalıdır. Çocuk hikaye içinde diğer kahramanlar gibi bir kahraman olduğunu hissetmeli, gerektiği yerlerde hikayeyi yönlendirdiğini düşünmelidir. Çocuğun da hikaye içinde bir fikri olmalıdır. Çocuğun dışarıda bırakan hikayelerde çocuk sadece pasif bir dinleyici olur. Hikaye içinde yazarın oluşturduğu olay yolu içerisinde zaman zaman yol ikiye ayrılmalı çocuğun buradaki fikri ve yorumu alınmalıdır. Çocuk iki yoldan doğru olanı düşünerek ve yetişkinlikle tartışarak kendi bulmalıdır. Oysa bazı yazarlarımız sonucu belli olan bir hikaye döngüsü oluşturup tek bir yollar hızlıca sonuca kendileri ulaşmaktadır. Böyle bir durumda çocuğun düşünmesi yada fikir yürütmesi gerekmez. Pasif dinleyici durumunda kalır. Sonuçta da kitaptan hiçbir şey almaz.

Soru 40: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuklarda merak duygusu uyandırıyor mu?

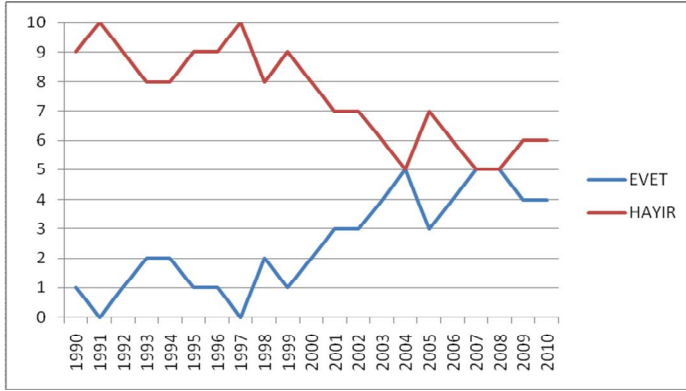
Grafik 40: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1994-95, 1998-99, 2001-2003, 2007-2008 yılları arasında sabit değerler aldığı 1999 yılı sonrasında yükselen değerler aldığı görülmüştür.

Merak çocuğun hikayeye bağlanması açısından çok önemli bir unsurdur. Çocuk merak ettiğini dinler, merak ettiğini inceler. Bundan dolayı çocuk için üretilen her şeyde çocuğun merak edeceği şeyleri içinde barındırmasına dikkat etmek gerekir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuklarda merak duygusu uyandırıyor mu?	%60	%40

Tablo 40: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin % 60 oranında çocukta merak duygusu uyandırdığını %40 oranında çocukta merak duygusu uyandırmadığı görüldü. Çocuğu kitaba bağlamanın temel kurallarından biri çocuğun hikayeyi merak etmesidir. Çocuk merak etmediği bir kitapla ilgilenmez. Sonucunu bildiği bir hikayeyi dinlemez. Çocuk için yazılan hikayeler içerisinde hareket içermeli, çocuk bir sonraki adımı merak etmelidir. Çocuğu kitabın sonuna kadar aktif tutan kitabın çocuk tarafından merak edilip edilmediğidir. 2002 yılı sonrası basılan kitaplara baktığımızda çoğunda çocuğu içine alan çocuğun dikkatle dinmesini sağlayan kahramanların ve olaylar dizisinin seçildiğini görüyoruz. Çocuk kahramanın nasıl biri olduğunu, hikayenin sonunda neler olacağını merak ediyor ve hikayeyi sonuca kadar ilgiyle dinliyor. Yazarların burada yapması gereken çocuğun “şimdi ne olacak” sorusunu sormasını sağlamak olmalıdır.

Soru 41: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye bir problem durumunu ortaya koyuyor mu?

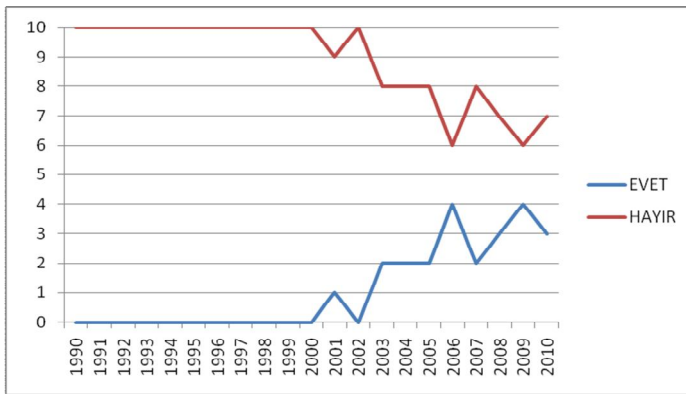
Grafik 41: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1997 yılında 0 değerini aldığı, sonrasında sabit olmayan yükselmeler göstererek en yüksek değerini 2004,2005 ve 2008 yıllarında aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye problem durumunu ortaya koyuyor mu?	%25.23	%74.77

Tablo 41: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %25.23 ünün bir problem durumu içerdiği %74.77 sinin bir problem durumunu içinde barındırmadığı görüldü. Çocuklar okul öncesi dönemde problem çözme becerilerini geliştirmeye başlarlar. Problemi fark edip tanımlarlar, problemle ilgi hipotezler kurup doğru olanı seçer ve uygularlar. Çocuklar bu dönemde günlük yaşamında her an bir problem durumuyla karşılaşmazlar. Bu denemeleri yaşamaları için en uygun alan kitaplardır. Yazarın hikaye içinde yaratacağı bir problem durumu çocuğun düşünmesi ve problem çözme basamaklarını kullanmasını sağlar. Çocuk hikayede geçen problemle ilgili hipotezler kurar, hipotezleriyle ilgili düşünüp doğru çözüm yolunu bulur. Yazar buna hikayelerinde imkan vermelidir. Oysa yazılan çoğu hikayede problem durumu ortaya konulup ama çözümler yazar tarafından sunulur

çözüme ulaştırılmaktadır. Böyle bir durumda çocuğun düşünmesi gerekmez. Yazar sorunu çocuk yerine çözer. Halbuki günlük yaşamda her problem durumunda çocuğa yardım eden biri bulunamaz. Çoğu zaman problem durumunu çocuğun kendi çözmesi gerekir. Bunun da pratiğini en iyi dinlediği hikayelerde yapar. Yazar buna fırsat vermeli hikaye içinde ortaya koyduğu sorunun arkasından çocuğa sorular yönelterek çocuğun çözüm üretmesini ve problemi sonuca vardırmasını sağlamalıdır.

Soru 42: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye dini kurallar ve dinsel öğeler içeriyor mu?

Grafik 42: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 2000 yılına kadar sabit 0 değerini aldığı 2003 yılı sonrasında yükselerek en yüksek değerini 2006 ve 2009 yıllarında aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede dini kurallar ve dinsel öğeler içeriyor mu?	%10.95	%89.05

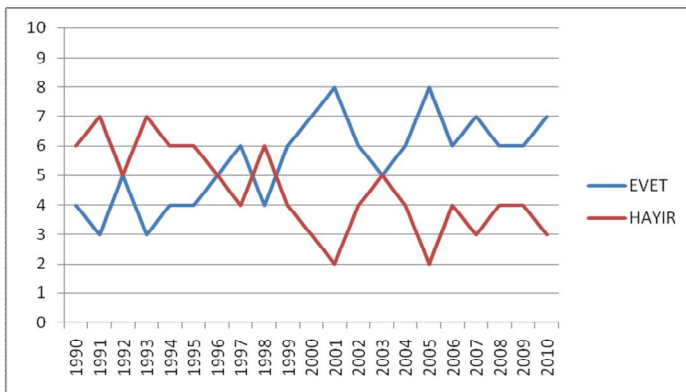
Tablo 42: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %10.95 oranında dinsel öğeler içerdiği %89.05 oranında içinde dinsel öğeler barındırmadığı görüldü. Özellikle 2006 yılı sonrasında basımla resimli kitaplara baktığımızda kitaplara dini öğelerin girdiğini söyleyebiliriz. Okul öncesi

dönem çocuğa dini eğitimin verilesi için uygun bir dönemdir fakat bu eğitimin nasıl verileceği de çok önemlidir. Din eğitimi çocuklar için ilgi çekici olduğu kadar bilinmezlik içerdiği için de korkutucudur. Hikaye içinde geçen küçük dini öğeler, (cami, minare, yada Allah kelimesi...) yetişkine çocuğu bilgilendirmesi için yardımcı olurken, yanlış kullanılan dini öğeler ise çocukta korku yaratabilir ve bu da çocuğa kendi dinini korkunç gösterebilir. Çocuğa din eğitimi çocuğun yaşına uygun olarak iyice araştırılarak ve hikaye içinde uygun yerlerle uygun şekillerde verilmelidir. Yoksa çocuk dinle ilgili yanlış bilgilere yönlenip, kendi içerisinde yanlış anlamlar çıkarabilir.

4. Bölüm: Karakterler

Bir çocuk kitabının karakteri çocuğa hikayeyi inandırması açısından önemlidir. Konuya uygun olmayan bir karakter çocuğun ilgisini dağıtır, hikayeden kopmasına neden olur. Hikayeye uygun bir karakter seçimi ise çocukta özdeşim ve empati kurmayı geliştirir. Çocuk kendini hikayedeki karakterle özdeşleştirerek onun yaptığı davranışları, konuşmaları model alır. Onun bulduğu çözüm yollarıyla günlük yaşamını düzenler. Yaşadığı olaylar karşısında onun verdiği tepkileri verir. Günümüzde hikayedeki ana karakterlerin çocuğu ne kadar etkilediği görülmektedir. Çocuk karakter gibi giyinmeye ve konuşmaya, onun değerlerini edinmeye çalışmaktadır. Hikayede geçen ana ve yardımcı karakterlerin inandırıcılığı çocuğu hikayeye bağlar ve çocuk üzerindeki etkisini artırır. Aşağıdaki tablolarda resimli kitaplardaki karakterlerin özellikleri belirlenerek incelenmiştir.

Soru 43: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye kahramanları çocukların özdeşim kurmak isteyecekleri şekilde mi hazırlanmış?

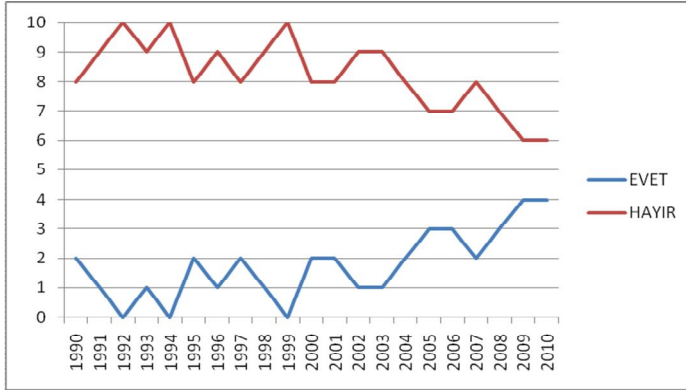

Grafik 43: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının yıllara göre değişik değerler aldığı 1994-95 yıllarında sabit değer aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye karakterleri çocukların özdeşim kurmak isteyecekleri şekilde mi hazırlandı?	%55.23	%44.77

Tablo 43: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %55.23 ünün çocuğun özdeşim kurmak isteyeceği şekilde hazırlandığı %44.77 sinin çocuk için ilgi çekici özellikte olmadığı görüldü. Çocuk hikayedeki karakterlere çok dikkat eder. Karakterin giyimi, hareketleri, davranışlarında kendiyle özdeşim kuracağı bir yer arar. Eğer çocuk karakterde kendisinde de var olan bir özellik görürse kendisini onunla özdeşleştirir ve kendisini de o hikayenin bir karakteri sayar. Bunun için hikaye içinde yer alan karakterle hazırlanırken çocukların özellikleri dikkate alınarak iyi davranışlara sahip karaktere bu yaş çocuğunun özellikler verilmeli, çocuğun “ben de böyle yapıyorum” demesi sağlanmalıdır.

Soru 44: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda cansız bir varlık karakter olarak kullanılmış mı?

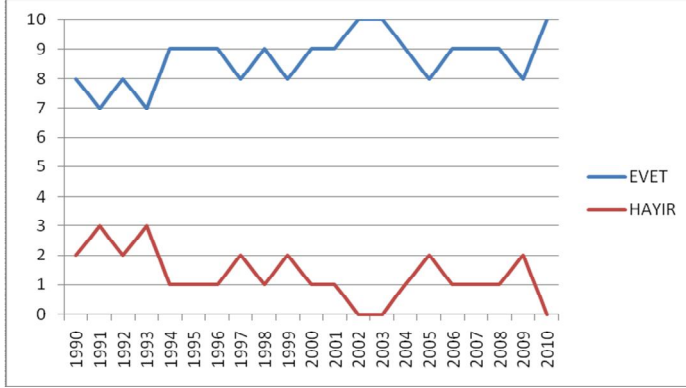
Grafik 44: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1992, 1994, 1999 yılında 0 değeri aldığı, en yüksek değerini 2009-2010 yıllarında aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda cansız bir varlık karakter olarak kullandı mı?	%17.66	%83,34

Tablo 44: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %17.66 ünün cansız varlıklardan seçildiği %83.34 sinde canlı varlıkların kullanıldığı görüldü. Çocuklar okul öncesi dönemde canlı ve cansız kavramın bilirler. Hikayelerinde de daha çok canlı varlıkları karakter olarak görürler. Çocuk için bir köpeğin konuşması ya da bir ağacın yürümesi çok garip değilken bir taşın koşması ya da bir koltuğun şarkısı söylemesi gariptir. Ama çocuklar cansız varlıkların hikayelerde olmasını da ilgi çekici bulabilirler. Hikayenin nerede geçtiği hikayeyi kimin anlattığı hikayenin inandırıcılığı ve karakter seçimi için önemlidir. Bazen bir balığın anlatamadığı bir hikayeyi bir mercan anlatabilir ya da bir araba çocuklara trafikle ilgili çok önemli bilgiler verebilir. Cansız varlıkların da hikayelerde bir karakter olarak kullanılması çocukta empati gelişimini de sağlar.

Çocuk böylece çevresinde gördüğü her objenin hayatta bir görevi olduğunu bilir ve hayattaki gerekliliğini fark eder.

Soru 45: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler konuyla ilişkili mi?

Grafik 45: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1994-96, 2000-2001, 2002-2003, 2006-2008 yıllarında sabit değerler aldığı en yüksek değerini 2010 da 10 değeriyle aldığı görülmüştür

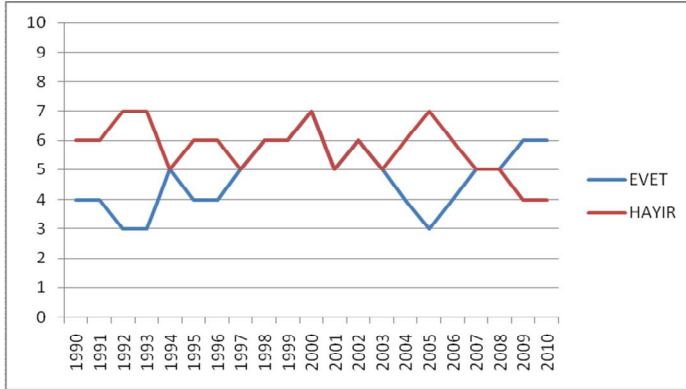
Çocuklar için yazılan hikayelere karakterler çocuğu hikayeye bağlamalıdır. Hikayenin geçtiği yere ya da olaya göre karakterler seçmek çocuğun hikayeye daha rahat inanmasını sağlar.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakter konuyla ilişkili mi?	% 87.14	%12.86

Tablo 45: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %87.14 ünün konuyla ilişkili olduğu %12.86 sının konuyla ilişkili olarak seçilmediği görüldü. Hikaye için seçilen karakter konu içerisinde görevini tam yapabilecek şekilde seçilmedi. Çocuğa hikayenin gerçek olduğu duygusunu vermek için hikaye içindeki karakterler hikayenin içeriğine uygun

olmalıdır. Bir deniz hikayesinde balık, gökyüzü hikayesinde bulutlar ya da uçan cisimler karakter olarak seçilmelidir. Hikayenin içeriğine aykırı bir karakter ilgi çekici olabileceği gibi hikayenin inandırıcılığını etkileme riskini de taşır.

Soru 46: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler de cinsiyet farkı belirtilmiş mi?

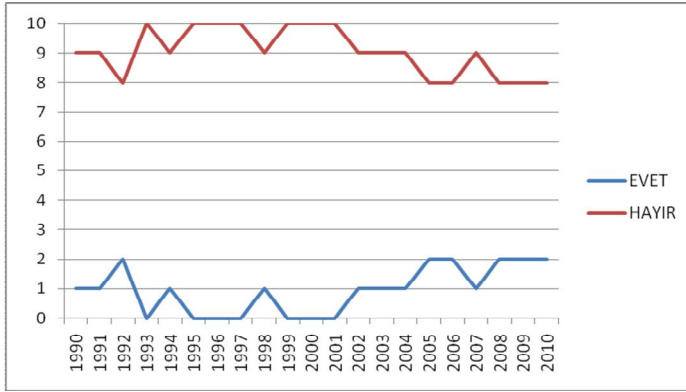
Grafik 46: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1992-93, 1995-96, 1998-99, 2007-2008, 2009-2010 yıllarında sabitlik gösterdiği görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterlerde cinsiyet farkı belirtilmiş mi?	%47.61	%52.39

Tablo 46: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %47.61 inde cinsiyet farkının belirtildiği %52.39 unda cinsiyet farkının belirtilmediği görüldü. Hikaye içinde geçen karakterler eğer insan figüründen oluşuyorsa cinsiyet farkı çok net olarak görülürken hayvan ya da bitki yada diğer karakterlerde bir cinsiyet farkı bariz bir şekilde fark edilmedi. Cinsiyet ayrımını sağlayan saç giysi gibi nesneler hayvanlarda yapılmadığı için hayvanların

çoğunluğunda bir cinsiyet farkı görülmemektedir. Çocuklar kitaplarda kendi cinslerini görmekten hoşlanırlar. Böylece daha rahat özdeşim kurarlar. Kendi cinsinin nasıl giyindiğini nasıl davrandığını görürler. Ama diğer yandan çocuklar hayvanları ya da bitkileri gerçek şekillerinde görmeyi tercih ederler. Bir tavşan çocuk için bir tavşan gibi görünmelidir. Çocuk orada tavşanın cinsiyetini sorgulamaz. Bu açıdan insan olan karakterlerde cinsiyet özelliği açıkça çizilmeli, çocukta yanlış düşünceler oluşturacak, farklı yorumlar yapacağı çizimlerken sakınılmalıdır.

Soru 47: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler hayali kahramanlar mı?

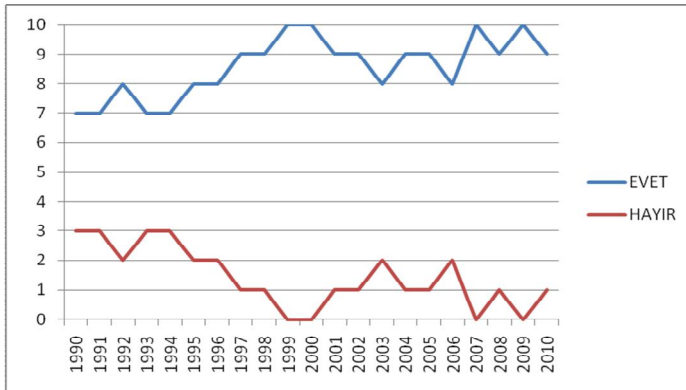
Grafik 47: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1993, 1995, 2006, 1997, 1999, 2000, 2001 yıllarında 0 değeri aldığı 1990-91, 2002-2004, 2005-2006, 2007-2010 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür.

Çocukların 5-6 yaş dönemlerinde sonuç düşündükleri düşünüldüğünde resimli kitaplarda hayali kahramanlara çok az sayıda rastlanmaktadır. Seçilen karakterler genellikle çocuğun yaşına, yaşadığı çevreye ve yaşaması muhtemel olaylara göre gerçek hayattaki canlılarlar seçilmiştir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hayali kahramanlar karakter olarak seşilmiş mi?	%9.52	%91.48

Tablo 47: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %9.52 inin hayali kahraman olduğu %91.48 unun hayali kahraman olmadığı görüldü. Hayali karakterler çocukların hayal gücünü geliştirir ve çocukların ilginç yaratıcı düşünmesini sağlar. Çocuklar gerçek hayatta böyle varlıkların olmadığını bilir ama onların gerçekte hiç göremeyeceği dünyasını hayal etmekten, düşüncesinde görselleştirmekten hoşlanır. Aynı zamanda bu araştırma da hayal karakter olarak periler, cinler, vb. varlıkların kullanıldığına da bakılmıştır. Periler ve cinler gibi hayali karakterler çocuklara değişik gelip çocukların ilgisini çekse de günlük hayatta karşılarına çıkmadığı için bazı durumlarda onları anlamakta zorlanabilirler.

Soru 48: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler gerçek hayattan mı alınmış?

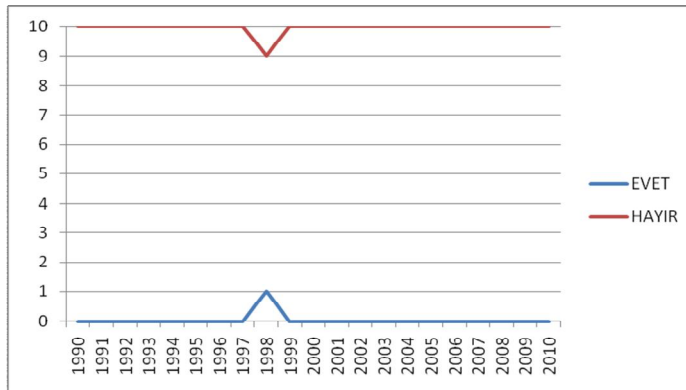

Grafik 48: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1993-94, 1995-96, 1997-98, 1999-2000, 2001-2002, 2004-2005 yıllarında sabit değerler aldığı, 1999, 2000 yıllarında 10 değerini aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler gerçek hayattan mı seçildi?	%89.52	%10.48

Tablo 48: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %89.52 sinin gerçek hayattan alındığını %10.48 inin gerçek hayattan seilmediğı görüldü. Yazar için çocuğun çevresinden olaylar yazmak daha kolaydır. Yazarın seçtiğı konular çocuğun her gün karşılaşılabileceğı olaylar, karakterlerse çocuğun yaşamında görebileceğı canlılardır. Yukarıda tabloyla paralel olarak hayali karakterlerle hayali bir hikaye oluşturmak yazarın yaratıcı olmasını gerektirir. Çocuğun karakterle özdeşim kurmasını ve hikaye içerisinden bir ders çıkarmasını isteyen yazar çocuğa yakın çevresinden hikayeler sunar. Bunlar çocuk için günlük hayatta yaşadığı hayatın bir kopyasıdır. Değışik olan şeyler sadece karakterlerin insan değıl de hayvan ya da bitki olmasıdır ama içerik aynıdır. Oysa hayali bir dünya içine çocuğun ilgisini çekecek bir konunun yerleştirilmesi çocuğun dikkatini daha çok çeker. Çocuk hayali karakterlerle tanışır ve hayali dünyayı keşfeder. Bu da günlük hayatın monotonluğundan sıkılan çocuğa yenedünyalar açar, onu yeni kahramanlarla tanıştıır.

Soru 49: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler de cinsiyet ayrımcılığı yapılmış mı?

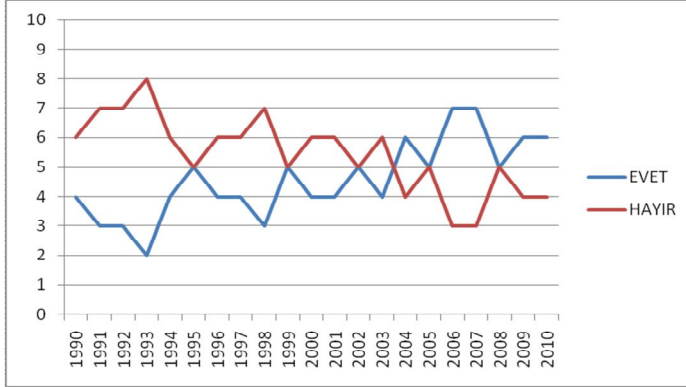

Grafik 49: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1998 yılında değer aldığı diğer yıllarda 0 değerini aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterlerde cinsiyet ayrımcılığı yapılmış mı?	%0.47	%99.53

Tablo 49: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %0.47 sinde cinsiyet ayrımcılığı görülürken %99.53 ünde cinsiyet ayrımcılığına rastlanmadı. Burada mutluluk verici olan incelen kitapların 1998 yılında basılan bir kitap haricinde hiçbirinde cinsiyet ayrımcılığının olmamasıdır. Çocuklar için hazırlanan resimli kitaplarda kadın ve erkek figürü belirgin olarak verilmesine rağmen hiçbirinde çocuğu rencide edici cinsiyetini aşıl原因 bir cinsiyet ayrımcılığına rastlanmadı. Çocuklar okul öncesi dönemde cinsiyetlerinin farkındadır. Cinsiyet özelliklerini bilirler ve cinsiyetlerinin içerdiği rol modelleri gözlemleyerek davranış gösterirler. Bu dönemde çocuğun cinsiyetine karşı söylenen her söz ya da yapılan her ayrımcılık çocukta kendi cinsinin değersiz olduğu sonucunu çıkarır ve çocukta özgüveni olumsuz etkiler. Yazar da hikayelerini oluştururken çocuğun sahip olduğu cinsiyet özelliğini bilmeli ve onları rencide edici yazmak sakınmalıdır.

Soru 50: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler rol model olarak cinsiyetlere göre betimlenmiş mi?

Grafik 50: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının en düşük değeri 1993 yılında, en yüksek değeri 2006, 2007 yıllarında aldığı görülmüştür.

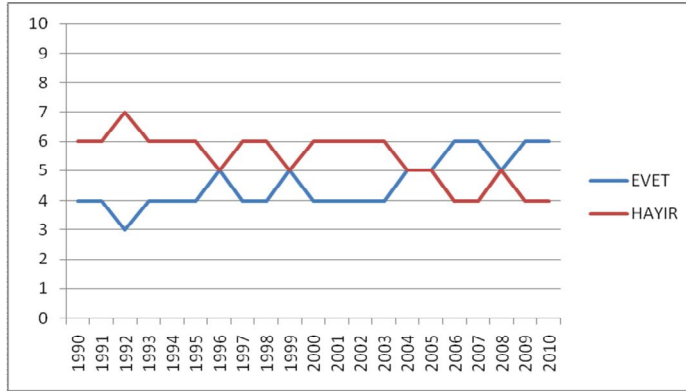
Çocukların günlük hayatlarında karşılaşacakları rolleri hikayelerdeki kahramanlarda görmeleri çocukları cinsiyetlerine uygun rollere yönlendirirken, erkek ve adın figürlerinin özelliklerini de öğrenmelerini sağlar.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler rol model olarak cinsiyetlere göre betimlendi mi?	%45.71	%54.29

Tablo 50: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %45.71 inde rol modellerin cinsiyetlere göre betimlendiğı görülürken %54.29 unda görülmedi. Çocuk için yazılan hikayelerde karakterlere cinsiyet özellikleri verilirken karakterlerde cinsiyetlerine göre açık bir rol davranışı pek görülmez. Günlük hayatta kızların ev işlerinde annelerine yardım etmeleri,

kardeşlerine bakmaları, erkek çocuklardan ise babalarıyla vakit geçirmeleri beklenir. Çocuk için yazılan özellikle 2002 sonrasında basılan hikayelerde karakterler arasında bariz bir rol model ayrımı görülmez. Ne baba figürü ne de anne figürü kesin hatlarla çizilir ne de çocuklara cinsiyetlerine göre bir rol biçilir. Burada yazarın vermeye çalıştığı hayat içerisinde herkesin görevleri olmasına karşın herkesin her şeyi yapabileceğidir. Çocuk böylece günlük ev hayatı içerisinde de babasının mutfakta olduğunu görür ve bu olayı gördüğü hikayeye ilişkilendirerek bağlantı kurar. Diğer açıdan hikayede karakterin yaptığı davranışı görerek bunu günlük yaşamına uygulamaya çalışır.

Soru 51: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler insan figürü şeklinde mi?

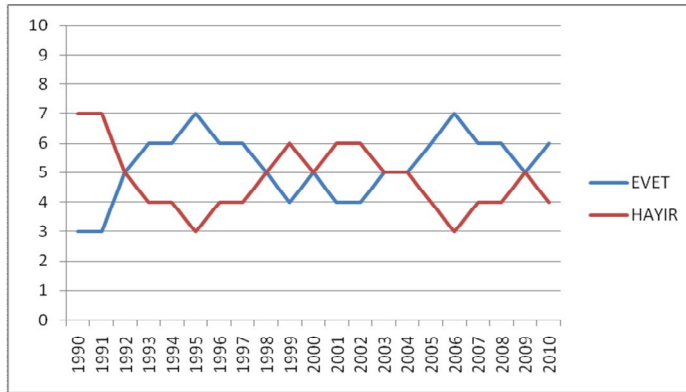
Grafik 51: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1993-95, 1997-98, 2000-2003, 2004-2005, 2006-2007, 2009-2010 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler insan figürü şeklinde mi?	%45.71	%54.29

Tablo 51: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %45.71 inin insan figürü olduğu %54.29 unun insan figürü

olmadığı görüldü. Çocuklara çevrelerinde gördükleri olaylarla ilgili bir hikaye yazan yazar çocuk için olayın gerçekliğini daha çok sağlamak açısından insan figürleri kullanır. İnsan figürleri hikaye içinde çocuğa çok eğlenceli gelmese de çocuğa tanıdık ve hikayeye inanma şansı yüksektir. Diğer açıdan çocuk insan figürü içeren hikayelerde insanların arasındaki diyalogları, akrabalık bağlarını ve ilişkilerini ... daha rahat öğrenir. Bir kunduz ailesinde büyüklerin elini öpme davranışı çocuğa çok inandırıcı gelmeyebilir. Bunun aksine büyük annenin ve çocukların olduğu bir hikayede el öpme davranışını daha rahat algılar. Bu açıdan hikaye içindeki karakterler hikaye içinde işlenen konuyla ilgili olmalıdır. Verilmek istenen davranışlar doğru karakterin üzerine yerleştirilmelidir.

Soru 52: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye hayvan ve bitkiler arasında geçiyor mu?

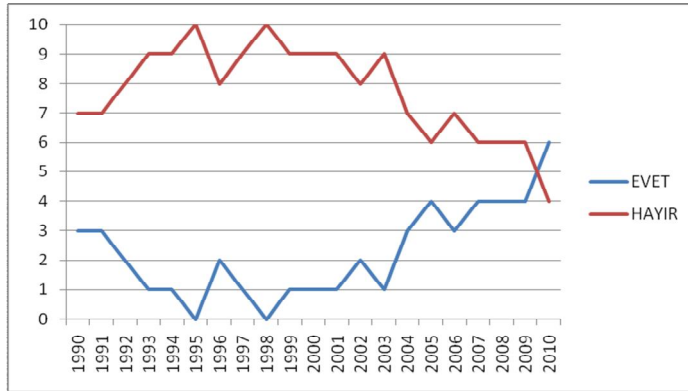

Grafik 52: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının en düşük değerini 1990,1991 yılında en yüksek değerini 1995, 2006 yılında aldığı görülmüştür. Evet değerlerinin 1990-91, 1993-94, 1996-97, 2001-2002, 2003-2004, 2007- 2008 yıllarında sabit değer aldıkları görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede olaylar hayvan figürleri arasında mı geçiyor?	%52.38	%47.62

Tablo 52: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %52.38'inin hayvan figürleri olduğu %47.62'sinin diğer figürlerden oluştuğu görüldü. Yukarıdaki tabloyla bağlantılı olarak çocuğa davranışın doğru karakterle verilmesi gerektiğini söylemiştik. Çocuklar için hayvanlar her zaman daha sevimlidir. Çocuklar günlük hayatta korktukları hayvanları bile hikaye içinde eğlenceli bulabilirler. İnsan davranışlarının hayvan figürleri üzerinden çocuğa verilmesini daha kolaydır. Çünkü ormanda geçen bir hikayede karakterler ormanda yaşayan hayvanlardır. Çocuk bu hayvanları hiçbir zaman gerçek hayatında görmez. Çocuğa verilmek istenen davranış ormandaki hayvanlar kullanılarak dolaylı olarak daha rahat verilir. Arkadaşına vurma davranışı gösteren bir çocuğa günlük hayatın kopyasını oluşturan bir hikaye yerine hayvanların kullanıldığı, değişik ortamlarda geçen hikayeler okumak çocukta istenen mesajı oluşturduğu gibi çocuk için rahat dinlenir ve eğlencelidir.

Soru 53: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye karakterlerin zayıf yönlerini gösteriyor mu?

Grafik 53: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1995, 1998 yıllarında 0 değerini, en yüksek değerini 2010 yılında aldığı görülmüştür. Evet değerinin 1990-91, 1993-94, 1999-2001, 2007-2009 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür.

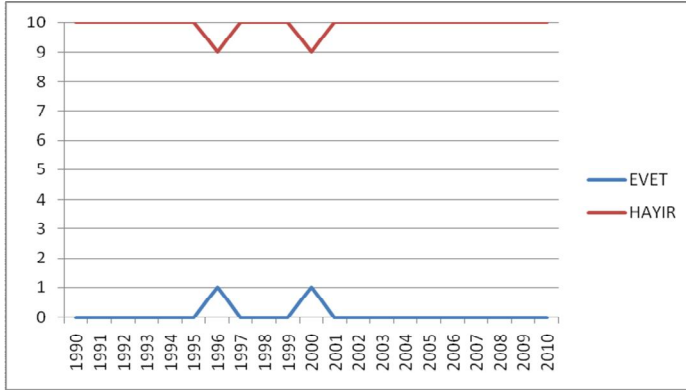
Her insanın bir çok yönü olduğu gibi hikayedeki karakterlerin de bir çok değişik yönleri olabilir. Genellikle hikayelerde yapılan bir yönün öne plana çıkartılmasıdır.

Oysa gerçek hayatta hiç kimse tek bir özelliği içinde bulundurmaz. Çocuğun bir olayı farklı açılarından görmesi, bir kişiyi bir çok değişik yönüyle tanınması için hikayedeki karakterlerin çocuğa değişik yönleriyle verilmesi gerekir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye karakterlerin zayıf yönlerini gösteriyor mu?	%22.38	%77.62

Tablo 53: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %22.38 oranında zayıf yönlerinin hikayede geçtiği %77.62 oranında hikayede yer verilmediği görüldü. Günlük hayat içerisinde de çevremize baktığımızda birçok insanın zayıf yönleri olduğunu görürüz. Kimi insan böcekten korkarken, kimi insan sakardır. Kimi şarkı söylemeyi beceremezken kimi ise bazı harfleri söyleyemez yada sol elini kullanır. Burada bahsedilen zayıf yönler aslında insanları birbirinden ayıran kişisel özelliklerinden bazılarıdır. Oysa hikayelerde olayı etkilemediği takdirde bu zayıf yönlere yer verilmez. Örneğin hikaye içindeki olaylar zinciri ana karakterin karanlık korkusundan başlamıyorsa hikayede bu bilgi yer almaz. Dolayısıyla hikyedeki her karakter düzgün ve kusursuz görünür. Karakter olarak ya iyi ya kötülerdir ama kişilik özelliği olarak zayıf yönleri çoğu zaman hikayede anlatılmaz. Karakter iyi de olsa kötü de olsa zayıf yönlere sahiptir. Oysa yazar hikaye içinde ki karakterlerin zayıf yönlerinin de olduğunu ve bunlarla yaşayarak o yönünü geliştirmeye çalıştığını gösterse çocuk da kendi zayıf yönlerini fark eder, bunun toplum içinde bir eksiklik olmadığını görür ve karakterlerin davranışlarını model olarak düzeltmeye çalışır.

Soru 54: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede engelli karakterlere yer veriliyor mu?

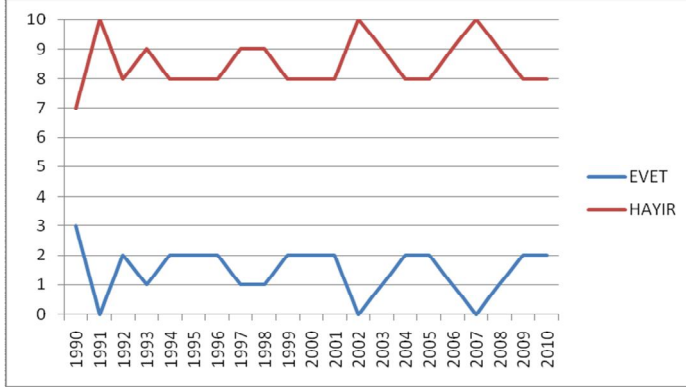
Grafik 54: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1996, 2000 yılında değer aldığı, diğer yıllarda 0 değeri gösterdiği görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede engelli karakterlere yer verilmiş mi?	%0.95	%99.05

Tablo 54: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin %0.95 inin engelli olduğu %99.05 inin engelli bir karakter içermediği görüldü. Yukarıda tabloyla paralel olarak karakterin zayıf yönünün bile gösterilmediği hikayede engelli bir karakterden bahsedemeyiz. Yapa yayınlarının 1994-2004 yılında bastığı iki hikaye dışında incelenen kitaplar içinde engelli karaktere rastlanmadı. Engeli en geniş çerçeve de baktığımız bile hikayelerde gözlüklü bir karakter bile görülmedi. Oysa çocuğun aynı sınıfı paylaştığı arkadaşları arasında yaşadığı evde engelli insanlar olabilir. Resimli kitaplar için çocuğun çevresinde gördüklerini çocuğa aktarmak, onlara davranış ve düşünce kazandırmak diyorsak engelli bir karakterin hikaye içinde yer almaması ilginçtir. Çocuğa engelli insanlara nasıl davranması gerektiğini, en basit şekilde bile gözlük takan bir arkadaşıyla nasıl oynaması gerektiğini resimli kitaplardan daha iyi nasıl anlatılabilir.

Yazarlarımız hikayeleri içinde hayattan kareler kullanmak istiyorlarsa hikayeleri engelli karakterleri de yerleştirmeli, çocuğa duyarlılık kazandırmalıdır.

Soru 55: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede 5’den fazla karakter var mı?

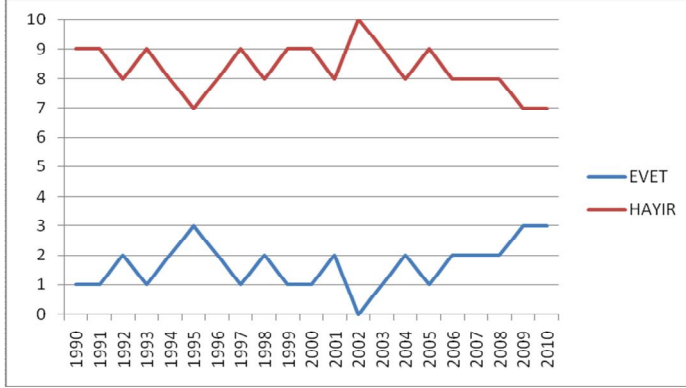
Grafik 55: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1991, 2002 ve 2007 yılında 0 değeri aldığı, 1994-96, 1997-98, 1999-2001, 2004,2005, 2009-2010 yıllarında sabit değer gösterdiği görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede beşten fazla karakter var mı?	%14.76	%85.24

Tablo 55: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayenin %14.76 sinde beşten fazla karakter varken %85.24 ünde beşten az karakter olduğu görüldü. Çocuk için yazılan hikayelerde çocukların dikkatlerinin dağılmaması ve anlamalarını zorlaştırmamak için az sayıda karakter kullanılır. Hikaye içindeki olayların genellikle üç karakter arasında geçtiği gözlemlenir. Olaylar genellikle bir ana karakter etrafında geçmekte, çocuk o karakterin başından geçen olayları gözlemlemektedir. Hikaye içinde geçen çok karakter çocuğu hikayeden uzaklaştırır ve çocuğun dikkatini dağıtır. Bu açıdan okul öncesi dönem çocuğu için hazırlanan

resimli kitaplarda karakter sayısı dikkat dağıtıcı sayıda olmamalı, az karakterle olaylar çocuğa aktarılmalıdır.

Soru 56: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler gerçek hayatta korkulan varlıklardan mı seçilmiş?

Grafik 56: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1999-2000, 2006-2007 ve 2009-2010 yıllarında sabit değerler, 2002 yılında 0 değeri aldığı görülmüştür.

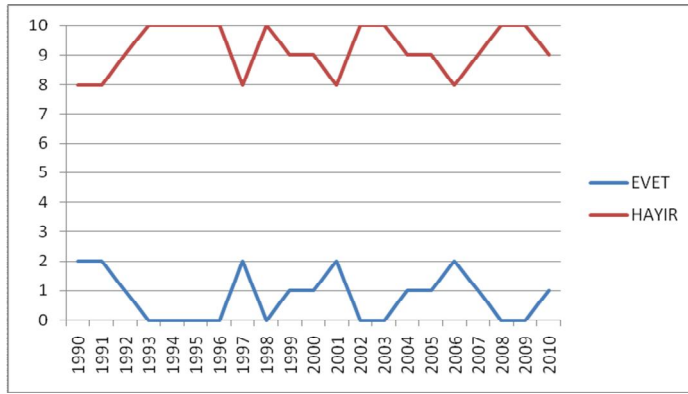
Gerçek hayatta korkulan varlıklardan bahsederken söyleme istenen hayvanlardır. Çocuğun gerçek hayatına korktuğu hayvanları hikayede dinlemesi, resimlerini görmesi çocuğun o hayvana karşı olan ön yargısını da yıkmış olur.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterler gerçek hayatta korkulan varlıklardan mı seçilmiş?	%16.66	%83.34

Tablo 56: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlerin % 16.66'sının gerçek hayatta korkulan varlıklardan seçildiği %83.34'ünün korkutucu öğeler taşımadığı görüldü. Hikaye içinde çocuğun günlük yaşamında korktuğu varlıkları kullanmak çok titizlik ister. Korkutucu varlığın hikaye içinde kullanımı, çizimi çok önemlidir. Çizimi çocuğun korkutucu karakterden daha

çok korkmasına neden olacağı gibi ondan hoşlanmasını da sağlayabilir. Kullanılan renkler, çizim tekniğindeki yumuşaklık karakteri daha sevimli bir hale getirir çocuk için. Eğer çocuk için korkutucu olan bir varlık karakter olarak hikaye içinde geçiyorsa hikayenin içeriği de önemli olur. Çocuk karakterden korktuğu için kitaba temkinli yaklaşır. Hikayedeki karakterin yaptığı davranışlara göre de ya karakterden daha çok korkar yada karaktere karşı sempati duyar. Günlük yaşamda korkutucu özellikler taşıyan varlıkların hikayede kullanımı dikkat ve özen ister.

Soru 57: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterlere efsanevi kahramanlık özellikleri veriliyor mu?

Grafik 57: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1993-96, 1998, 2002-2003, 2008-2009 yıllarında 0 değerini aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda karakterlere efsanevi kahramanlık özellikleri veriliyor mu?	%18.09	%81.91

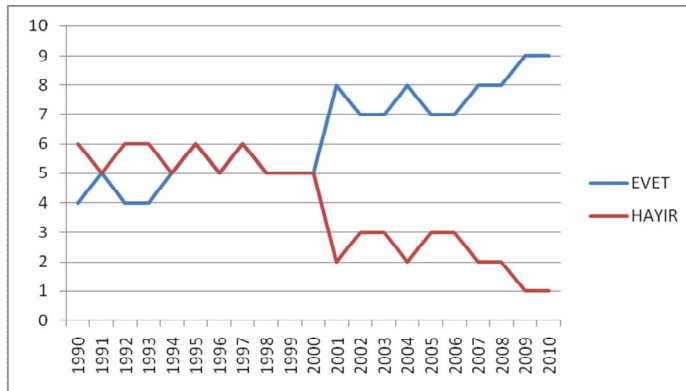
Tablo 57: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki karakterlere %18.09 oranında efsanevi özellikler yüklendiğini %81.91 oranında efsanevi özellikler yüklenmediği görüldü. Çocuklar efsanevi özellikler taşıyan varlıkları hikayede görmeyi severler. Uçan bir halı, uçabilen bir insan,

havladığında binaları yıkan bir köpek... gibi. Çocuklar çoğunlukla bu varlıklara inanmazlar. Hikaye içindeki özelliklerinden zevk alırlar, hikayeyi ilgiyle dinlerler ama günlük yaşamda karakterin benzerlerini görmeyi beklemezler. Çocuklar hikayeye gerçek yaşamı birbirinden ayırabilirler. Hikayede geçen karakterlerin efsanevi özelliklerinin olması çocuğun kitabı daha eğlenceli bulmasını sağlar. Çocuğun hayal gücünü destekler ve ilgisini kitap üzerinde tutar. Çocuğun yanlış bilgiler ve davranışlar öğrenmesini sağlamadığı sürece karakterlerini kahramanlık göstermeleri dozunda olarak ilgi çekici ve çocuk için faydalıdır. Çocuğun hayal gücünün bu yaşlarda çalışmaya başlaması onun ileride yaratıcı bir birey olmasına basamak sağlar.

5. Bölüm: Dil

Hikayede kullanılan dil diğer bütün özellikler gibi önemli bir öğedir. Çocuk için seçilen dil çocuğa anlatılır bir havada olmalıdır. Çocuğa anlatılan hikayede kullanılan dil çocuğun anlayabileceği sadelikte kısa ve çocuğun bildiği kelimeleri içine alan şekilde olmalıdır. Çocuğun günlük hayatta kullandığı kelimeleri ağırlıklı olarak kullanmak, ama çocuğun kullandığı kelimelere yeni kelimeler eklemekten kaçınmamaktır. Anlatımı zenginleştirici benzetmeler kullanmak onun dil gelişimine katkısı olur. Bunun çocuğun var olan dil kullanımının biraz üstünde olması gerekir. Aşağıdaki tablolarda resimli kitaplarda kullanılması gereken dil ile ilgili kriterler belirlenerek incelenmiştir.

Soru 58: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede kullanılan dil sade ve çocuğun anlayacağı düzeyde mi?

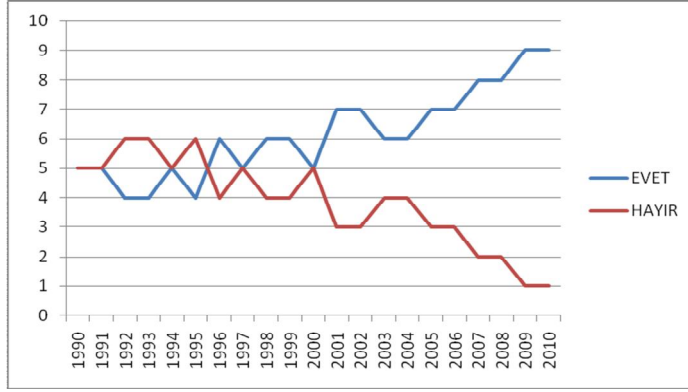

Grafik 58: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1992-93, 1998-2000, 2002-2003, 2005-2006, 2007-2008, 2009-2010 yıllarında sabit değerler aldığı, 2000 sonrasında evet değerinde yükselme olduğu görülmüştür. 2000 yılı kırılma noktası olarak değerlendirilebilir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede kullanılan dil sade ve çocuğun anlayacağı düzeyde mi?	%63.80	%36.20

Tablo 58: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki dilin özelliklerine göre %63.80 oranında dilin sade ve anlaşılır olduğu %36.20 oranında dilin sade ve anlaşılır olmadığı görüldü. Hikaye içindeki resim ve içerikten bahsetmemize karşın bunların anlaşılmasının en önemli basamaklarından biri dildir. Dilin doğru kullanımı çocuğun anlatılan hikayeyi doğru anlamasını sağlar. Çocuk için yazılan hikayelerin dilinin sade ve çocuğun anlayabileceği kelimeleri içermesi gerekir. Çocuk hikayeyi dinlediğinde cümle içinde geçen hareketi ve içerdiği anlamı anlamalıdır. Çocuğun anlayamayacağı karmaşık cümle öbekleri, anlamını bilmediği kelimeler çocuğun yanlış mesaj çıkarmasını ve hikayeye olan ilgisini kaybetmesine neden olur. Yazar hikayesini oluştururken kısa, anlaşılır ve sade bir dil kullanmalı, çocuğun anlamasını kolaylaştırmalıdır.

Soru 59: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda dil düzgün ve akıcı kullanılmış mı?

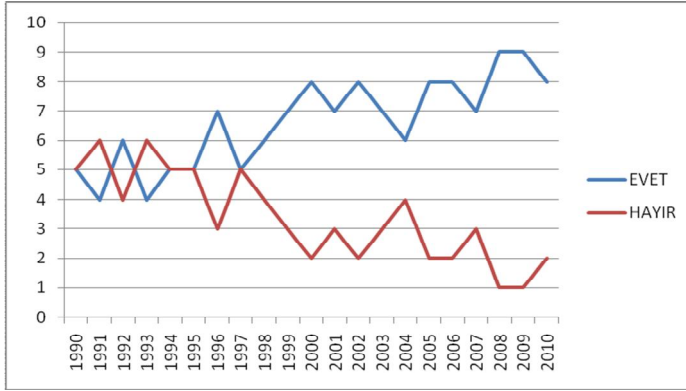

Grafik 59: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1992-93, 1998-99, 2001-2002, 2003-2004, 2005-2006, 2007-2008, 2009-2010 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür. 2000 yılından bu yana evet yanıtı grafikte yükselmeye başlamıştır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda dil düzgün ve akıcı kullanılmış mı?	%61.42	%38.58

Tablo 59: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki dilin %61.42 oranında akıcı %38.58 oranında akıcı olmadığı görüldü. Hikayede kullanılan dilin sade ve anlaşılır olması dışında cümlelerin birbiriyle ilişkili ve akıcı olması gerekir. Hikaye yetişkin tarafından okunduğunda gereksiz sözcüklerle kesilmemeli, gereksiz ayrıntılara girilmemeli ve cümleler birbirinin devamı şeklinde akıcı olmalıdır. Bu sayede çocuk okunan cümlelerin sonrasında neler geleceğini bilir. Hikayeden kopmaz ya da sıkılmaz. Kelimelerin düzgün yazılması, anlam olarak doğru yerinde kullanılması gerekir. Yanlış yerde kullanılan bir kavram çizerin çalışmasını zorlaştıracak gibi çocukta da kavram karmaşası yaratır.

Soru 60: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye içerisindeki sözcükler çocuk gerçekliğine göre mi seçilmiş?

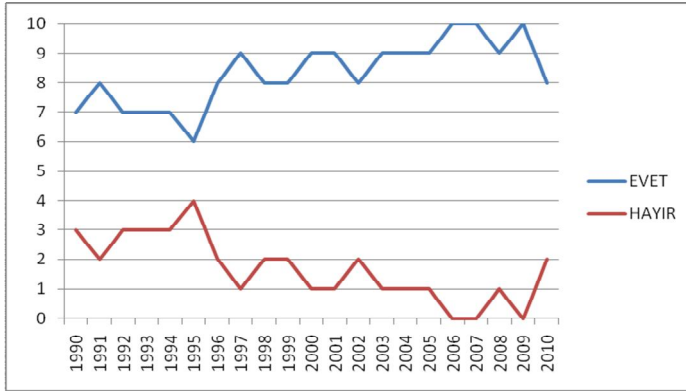
Grafik 60: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1994-95, 2005-2006, 2008-2009 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür. 1997 yılı ayrışma noktası olarak görülür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye içerisindeki sözcükler çocuk gerçekliğine göre mi seçildi?	%66.19	%33.81

Tablo 60: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki dil içerisinde kelimeler %66.19 oranında çocuk gerçekliğine göre seçilirken %33.81 oranında çocuk gerçekliğine dikkat edilmemiştir. Hikaye içerisindeki dilin sade anlaşılır ve akıcı olması dışında çocuk için yazıldığı göz önüne alınarak çocuk gerçekliğini içinde barındırmalıdır. Çocuklar günlük hayatta belli başlı kelimeleri ve belli cümle kalıpları kullanırlar. Çocuğun hikaye içinde kendini bulması gerektiğini söylüyorsak dilin de bunu desteklemesi gerekir. Burada kastedilen çocukça yazmak ya da bebek dili kullanmak değildir. Çocukça yazmak

çocuğu büyötmek yerine çocuğun gelişimini geriletir. Burada söylemek istenene çocuğun yaşını baz alıp yazmaktır. Çocuğun o yaş içerisinde kullandığı kelime dağarcığını, cümle kalıpları kullanılarak hikayeler oluşturmaktır. Böylece çocuk hikayede geçen cümle kalıplarını daha rahat algılar ve yorumlar.

Soru 61: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayenin dili yazım kurallarına uygun mu?

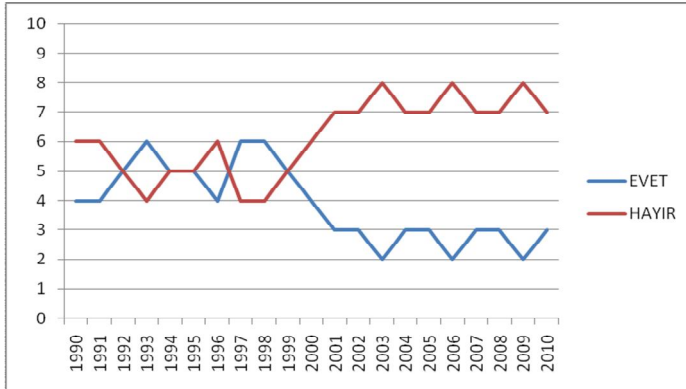
Grafik 61: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1992-94, 1998-1999, 2000-2001, 2003-2005, 2006-2007 yıllarında sabi değeri aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye yazımında yazım kurallarına uyuldu mu?	%83.33	%16.67

Tablo 61: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerde %83.33 oranında yazım kurallarına uyulduğu %16.67 oranında yazım kurallarına dikkat edilmediği görüldü. Hikayeleri yetişkinin okuduğu düşünülerek bazı kitaplarda yazım ve noktalama kurallarına uyulmadığı söylenebilir. Yayınevleri editörlerini bazıları resimli kitapları yetişkinin okuduğunu, vurgu ve tonlamayı bilerek yaptıklarını düşünerek yazım kurallarına dikkat etmemektedir. Oysa her yetişkin hikayeyi doğru tonlamada okuyamaz. Yazım kuralları hikayenin nasıl okunacağını, nerelerinde duraksanıp bekleneceğini gösterir. Bir virgül cümlelerin

anlamını tamamen değiştirebilir. Çocuğun ilköğretime geçtiği dönem içinde yazım kurları çocuğa destek ve model olur. Çocuk okul öncesi dönemde birebir yazım kurallarını fark etmese de ilköğretime geçişinde çocuğun yazım kurallarını daha rahat algılamasını sağlar. Aynı zamanda dilin melodisini de hissettirir.

Soru 62. 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede uzun ve bağlaçlı bileşik cümleler kullanılmış mı?

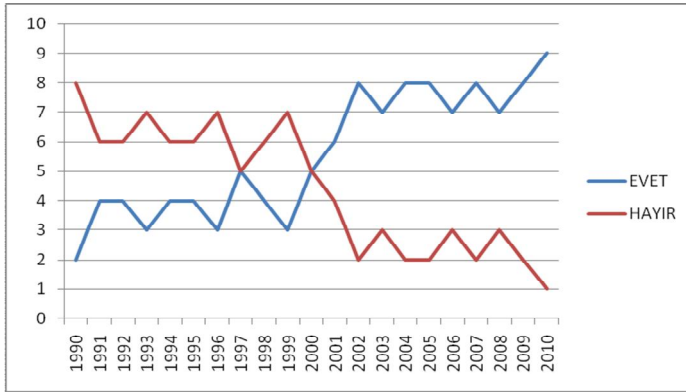
Grafik 62. 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1994-95, 1997-98, 2001-2002, 2004-2005 ve 2007-2008 yıllarında sabit değerler gösterdiği, 1998 yılı sonrasında değerlerin düştüğü görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede uzun ve bağlaçlı bileşik cümleler kullanıldı mı?	%38.57	%61.43

Tablo 62: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki cümlelerin %38.57 sinde cümlelerin uzun ve birleşik cümle olduğu %61.43 üçünde cümlelerin kısa olduğu görüldü. Çocuk için yazılan hikayelerde cümlelerin kısa olması gerektiğini yukarıdaki tabloda da açıklamıştık. Okul öncesi dönemde çocuklar isteklerini belirtmek için kısa cümleler kullanırlar. Oysa

hikayelerin bazılarında özellikle 1997-1999 yılları arası basılan resimli kitaplarda cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlandığı cümlelerin uzun olduğu görüldü.

Soru 63: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede kullanılan cümleler kısa mı?

Grafik 63: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1991-92, 1994-95, 2004-2005 yıllarında sabit değerler gösterdiği, 1999 yılı sonrasında değerlerin evet yönünde yükseldiği görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede kullanılan cümleler kısa mı?	%65.71	%34.29

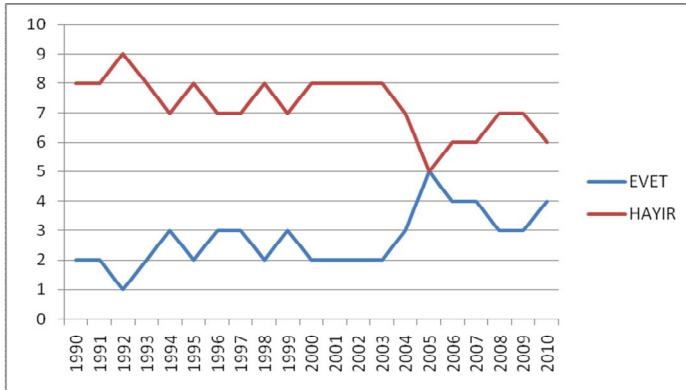
Tablo 63: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayedeki cümlelerin %65.71'inin kısa 34.29'unun uzun ve bağlaçlı olduğu görüldü. Çocuk için yazılan hikayelerde kullanılan dil çocuğu hikayeye bağlamalıdır. Çocuğun anlamlandırabileceği, üzerinde yorum yapabileceği yönergeler içeren cümleler çocuğun hikayeyi anlamasını sağlar. Çocuk cümlelerinin içerdiği anlamı daha

rahat anlar. Böylece çocuk hikaye dinlemeyi sever ve sonrasında hikaye okumaya istekli olur.

6. Bölüm: Anlatım

Çocuğa çocuğu çocuklar anlatmak yazarın hedefi olmalıdır. Çocuğu merkez alan çocuğa anlatılan hikayeler çocuk tarafından daha rahat anlatılır. Yazar anlatımı sırasında çocuksuluk çevresinde çocukça anlatımı kullanmamalıdır. Bu anlatım çocuğun gelişmesi sağlamak yerine çocukta gelişim geriliğine neden olur. Oysa yapılması gereken çocuğu küçük adımlarla geliştirmek, onu yeni olaylarla yeni çevrelerle tanıştırmak, hayatına yeni karakterler yerleştirmek, onu düşünmeye ve hayal kurmaya sevk etmek olmalıdır. Burada yazarın görevinin kolay olduğunu söyleyemeyiz. Yazar kendini çocuğun yaşına indirmeyi başarmalı, onun baktığı kapıdan hayata bakmalı ve onun çevresini bilmelidir. Çocuğun oynadığı oyunlar, gittiği yerler ve konuşmaları ona temel oluşturmalıdır. Bu bakımdan aşağıda hikaye yazarının yapması ön görülen ve hikaye içinde anlatım önemi taşıyan maddeler belirlenmiş ve incelenerek tablolştırılmıştır

Soru 64: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğa soru sorduruyor mu?

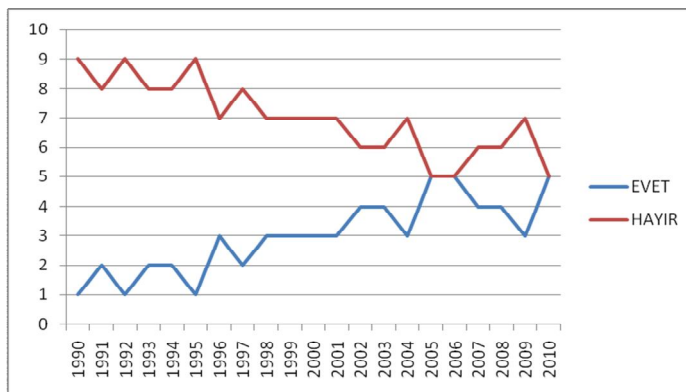

Grafik 64. 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1996-97, 2000-2003, 2006-2007 ve 2008-2009 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür. Burada 2005 yılı kırılma noktası olarak görülse de yeniden aşağı yönelme olup, günümüzde sorgulama becerisi kazandırmak amacı ortalamayı geçememektedir.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede çocuğa soru sorduruyor mu?	%27.14	%72.86

Tablo 64: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikaye %27.14 oranında çocuğa soru sordururken %72.86 oranında çocuğa soru sordurmamaktadır. Çocuk eğer hikayeyi dinlerken düşünebiliyorsa, hikaye çocuğa olayı irdeleme imkanı sağlıyorsa çocuk hikaye içerisinde sorular sorar. Eğer hikaye çocuğa hazır olarak veriliyorsa çocuk hikayeyi irdelemek zorunda kalmaz. Bilgiyi hazır olarak alır. Çocuk hikayeyi ve hikayenin içindeki karakteri merak ediyorsa onunla ilgili sorular sorar ve hikayeyi daha derinlemesine anlamaya çalışır. Yazarın burada yapması gereken çocuğu hikaye hakkında düşünmeye itmek olmalıdır. Hikaye içinde konunun içeriğinin ilginç olması, çocuğun merak ettiği olayları ve karakterleri içermesi çocuğun ilgisini kitap üzerine çeker ve çocuk hikayeyi irdeleyerek merak ettiği konuyla ilgili daha çok bilgi almaya çalışır.

Soru 65: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğu sorun çözücü düşünmeye özendiriyor mu?

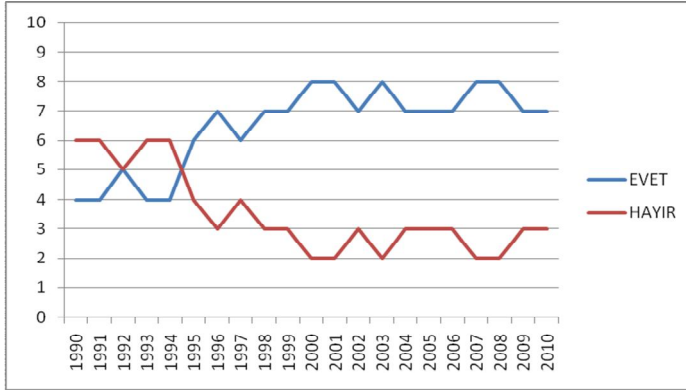
Grafik 65. 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1993-94, 1998-2001, 2002-2003, 2005-2006, 2007-2008 yıllarında sabit değerler gösterdiği

görülmüştür. Sorun çözücü düşünme becerini özendirme yıllar içinde artıyor gözükse de ortalama değeri geçemiyor.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuğu sorun çözücü düşünmeye özendiriyor mu?	%30.47	%69.53

Tablo 65: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %30.47 sinin çocuğu sorun çözücü düşünmeye ittiği %69.53 ünün sorun çözücü bir içeriği olmadığı görüldü. Okul öncesi çocuklar için yazılan hikayelerin bir olay ve bir problem durumu içermesi gerekir. Tek düze günlük monoton bir olayın anlatıldığı kitaplar çocuk için sıkıcıdır. Çocuk kendi hayatı gibi kitap içerisinde de hareket ister. İşte yazar bu noktada hikayelerini oluştururken çocuğun düşünmesini, bir sorun karşısında çözüm üretmesini sağlamak amacıyla hikayesinin içerisine bir problem durumu yerleştirmelidir ve yetişkinin sorularla bunu irdelemesini, çocuğun çözüm üretilip bir sonuca varmasını sağlamalıdır. Hikaye içindeki sorun çocuğa öyle verilmelidir ki çocuk o sorunu çözmek için istekli olmalıdır. Yetişkinin ısrarıyla zorlama bir şekilde değil, istediği için sorunu çözmelidir. Bu çocuğun çok yönlü düşünmesini sağladığı gibi çocukta başarı duygusunu da geliştirir. Kendi düzeyinde olan bir problem durumunu çözebilen çocuk kendine güvenir ve başı duygusuna sahip olur.

Soru 66: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuklarda anlama becerisi geliştiriyor mu?

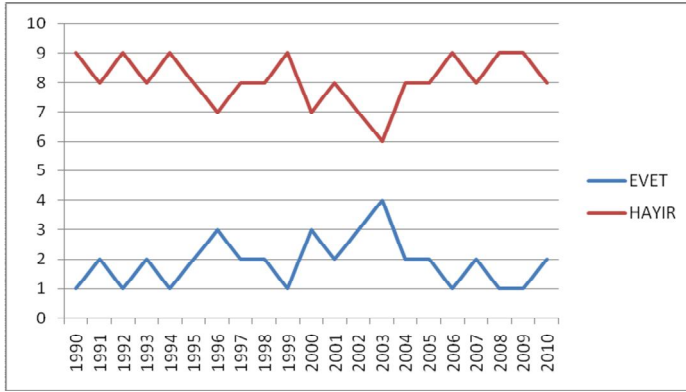
Grafik 66: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1993-94, 1998-99, 2000-2001, 2004-2006, 2007-2008 ve 2009-2010 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür. Burada 1995 yılı ayrışma noktası olarak dikkatimizi çekiyor. 1995 yılından bu yana yayınlanan resimli kitaplarda hikayenin çocuğun anlama becerisi geliştirmesine yönelik kurgulandığı, yayıncı ve yazar tarafından bu duruma dikkat edildiği görülüyor.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye çocuklarda anlama ve dinleme becerisi geliştiriyor mu?	%64.76	%35.24

Tablo 66: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %64.76 oranında çocuklarda anlama ve dinleme becerisini geliştirdiği %35.24 oranında geliştirmedeği görüldü. Okul öncesinde kitabın yerinden bahsederken şunu da söylemek gerekir. Kitap bilgi verdiği ve çocuğa arkadaşlık ettiği gibi çocukta sabırla dinleme ve dinlediğini anlama becerisini de geliştirir. Çocuklar günlük konuşmalarından farklı olarak kitapta yeni bir çevre ve olaylar

dizisiyle karşılaşırlar. Burada çocuk kitapla iletişime geçtiğinde ilk yapması gereken hikayeyi dinlemektir. Hikayeyi sonuna kadar sabırla dinlemesi gerekir. Ardından hikayeye ilgili sorulara cevap verebilmek için hikayeyi anlamalıdır. Çocuğun hikayeyi anlaması yukarıdaki bütün tabloların bütünlüğüyle olur. Çocuk anladığı bir şeyi içselleştirip anlamlandırır ve kavrar. Bunun için ilk şart çocuğun dinlemesini sağlamak, onu kitaba bağlayabilmektir. Çocuk kitaba bağlandıktan sonra ona istenen her türlü bilgi ve davranış, istenen şekillerde verilebilir.

Soru 67: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye karakterin ağzından mı anlatılıyor?

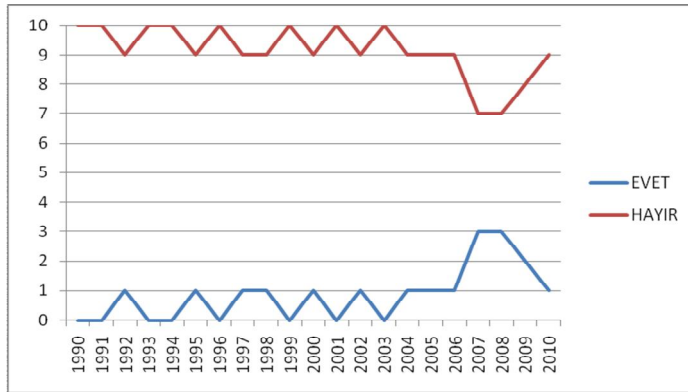
Grafik 67. 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1997-98, 2004-2005 ve 2008-209 yıllarında sabit değerler aldığı, en yüksek değerini 2003 yılında aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye karakterin ağzından mı anlatılıyor?	%19.04	%80.96

Tablo 67: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikaye %19.04 oranında karakterin ağzından anlatılırken %80.96 oranında yazarın ağzından anlatılmaktadır. Kitapların büyük çoğunluğunun yazarın ağzından anlatılması yapılması daha koyardır ama çocuklar arasında daha çok sevilen

hikayenin hikaye kahramanının ağzından anlatılmasıdır. Çocuklar hikaye kahramanının anlattığı hikayeleri daha gerçekçi buluyorlar. Olayın gerçekten geçtiğini, örneğin bir maymunun gerçekten onunla konuştuğunu düşünüyorlar. Özellikle hikayeyi anlatan karakter çocuğa sorular soruyorsa çocuklar bunu çok hevesli ve gerçek bir sohbet gibi cevaplıyorlar. Yazarın burada yapması gereken ise kendini o karakterin yerine koyabilmektir. Yazar için gördüğü ya da kurguladığı bir hikayeyi anlatmak kolaydır ama karaktere bürünüp karakterin duygularını anlayarak onun cümleleriyle konuşmak zordur. Çocukların kitap kahramanı ile sohbet etmesi ise çocuk için kazandığı yeni bir arkadaşla sohbet etmek gibidir.

Soru 68: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede geriye dönüşler var mı?

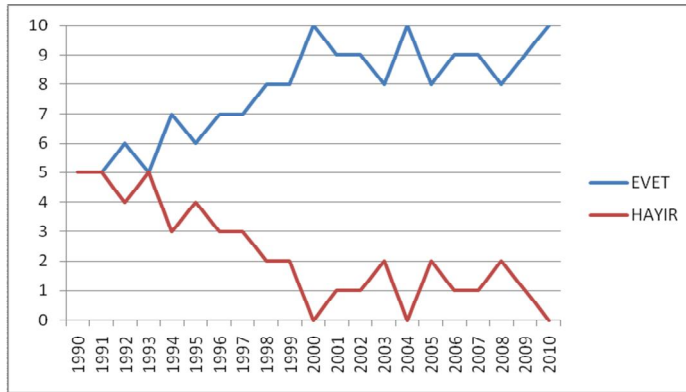

Grafik 68. 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990, 1991, 1993, 1994, 1996, 1999, 2001, 2003 yıllarında 0 değeri aldığı, 2003 yılı sonrasında yükselmeye başladığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede geri dönüşler var mı?	%8.57	%91.43

Tablo 68: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerde %8.57 oranında geri dönüşler olduğu %91.43 oranında geri dönüşler olmadığı görüldü. Hikaye içindeki geri dönüşler çoğunlukla çocuğun rüya görmesi ve gerçek dünyaya geri dönmesi şeklindeydi. Hikayedeki karakter hikaye içinde bir uykuya dalar, bir grup olaylar silsilesinden sonra uyanır ve her şeyin bir rüya olduğunu anlar. İncelenen kitaplarda fark edilen diğer unsur da hikayenin tek mekan içinde geçmesi oldu. Hikaye içerisinde aynı anda iki mekan kullanılmamış, ana karakter merkeze alınarak olaylar onun çevresinde, onun olduğu mekanları takiben sürdürülmüştür. Yani örnek vermek gerekirse ayıcık evde kahvaltı ederken diğer sayfada tavşancığın oyun oynadığını görmeyiz. Hikaye ayıcık üzerinden devam ediyorsa okur ayıcığın olduğu mekanları görür. Dolayısıyla olaylar süreci içinde geri dönüşle yaşanmaz. Var olan geri dönüşler çocuğun rüya görüp uyanmasından ibarettir. Bu şekilde yazılan hikayelere özellikle 2008-2009 yıllarında yeni yazarların sektöre girmesiyle rastlanır. Hikaye içinde çocuğu fantastik bir dünyaya sokmak ve aynı zamanda çocuğu gerçek dünyadan da koparmamak için bu yöntemi kullanmak yazar tarafından akıllıca bir fikirdir. Çocuk fantastik bir dünyada ilginç olaylar yaşayacak aynı zamanda da bunların bir rüya olduğunu fark edecektir.

Soru 69: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayenin kurgusunda yükselme, merak uyandırma, düğüm noktası ve çözülme var mı?

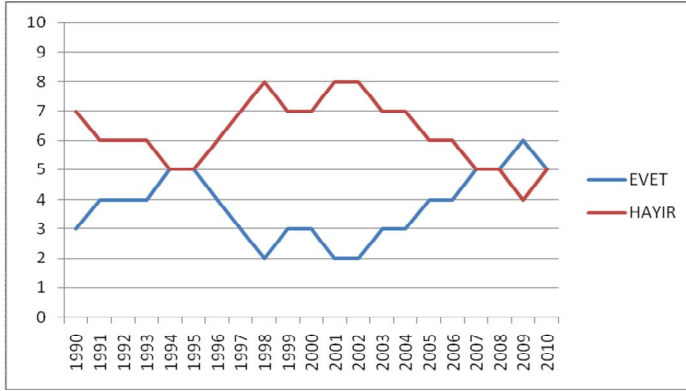

Grafik 69: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1996-97, 1998-99, 2001-2002, 2006-2007 yıllarında sabit değerler aldığı görülmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayenin kurgusunda yükselme, merak uyandırma, düğüm noktası ve çözölme var mı?	%77.61	%22.39

Tablo 69: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayenin kurgusunda %77.61 oranında yükselme, merak düğüm ve çözüm varken %22.39 oranında bunlara hikayede rastlanmadı. Hikayenin oluşturulmasındaki süreçte olması gereken bazı özellikler vardır. Hikayenin monoton başlaması sonrasında olayların yükseldiğı bir bölümü olmalıdır. Çocuğın sıkıldığı bir anda hikayedeki olayları yükselmesi çocuğın ilgisini tekrar hikayeye çeker. Ayrıca hikayenin merak uyandıran, çocuğı hikayeyi çözmeye iten bir bölümü de olmalıdır. Çocuk hikaye içinde şaşırmalı ve beyni bu olayları çözmek için harekete geçmelidir. Hikaye yükselme noktasında çocukta merak uyandırdıktan sonra hikaye içindeki olaylar ve problemler dizisinin hepsinin ortaya konduğı ve düğümlendiğı ve ardından her şeyin ortaya çıkacağı düğüm bölümünün ardından problem durumu ya da olaylar dizisi çözüme erdirilerek hikaye sonlandırılmalıdır. Bir hikayenin bu süreçleri kapsaması, çocuğı kitabın içinde tutacak, hikayenin hareketliliğini sağlayacak ve bilgi verici ve eğlenceli olacaktır.

Soru 70: 5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayelerde yazgıcılık kavramı var mı?

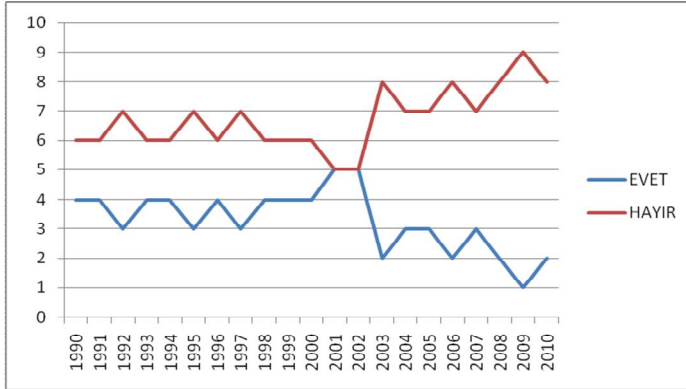
Grafık 70: 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1991-93, 1994-95, 1999-2000, 2001-2002, 2003-2004, 2005,2006, 2007-2008 yıllarında sabit değerkler alığı görölmüştür.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede yazgıcılık kavramı var mı?	%37.61	%62.39

Tablo 70: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerin %37.61inde yazgıcılık kavramı görölrken %62.39 unda yazgıcılık kavramına rastlanmadı. Yazgıcılık kavramı şu şekilde açıklanabilir. Yazgıcılık; her şeyin Allahtan geldiğine inanmak, başına gelenlerin kaderi olduğunu düşünmek ve onları değiştirmek için hiçbir şey yapmamaktır. Dini içerikli kitaplar dışında da özellikle 1998 sonrasında basılan resimli kitaplarda da hikaye içinde yazgıcılık görölmektedir. Yazgıcılık çocuğa dini bir bilgi vermek, “kader” kavramını öğretmek dışında çocuğu bir olay karşısında uğraşmamaya, düzeltmek ya da değiştirmek için çaba göstermemeye iter. Çocuk hikayedeki karakteri rol model aldığında karakterin başına gelen olaylar karşısında “ne yapalım, kaderim” ya da “böyle olması gerekiyordu, oldu” gibi ifadeler kullanması, çocuğun da bir sıkıntı durumunda

yazgıcılığa sığınmasına neden olur. Bundan dolayı okul öncesi dönemde çocuklara yazgıcılık gibi soyut bir kavramın verilmesi çocukları pasifliğe iteceği gibi, çocukların yanlış sonuçlar çıkarmasına da neden olabilir.

Soru 71 :5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikaye de ötekileştirme kavramı var mı?

Grafik 71. 1990-2010 yılları arasında basılmış her yıla ait 10 kitabın sayısal evet-hayır verilerinin grafiksel sonuçları incelendiğinde evet cevabının 1990-91, 1993-94, 1998-2000, 2001-2002, 2004-2005 yıllarında sabit değerler aldığı, 2002 yılı sonrasında değerlerin düştüğü görülmüştür. 2000 sonrası yıllar Çocuk Hakları kavramının daha rahat konuşulduğu, bu kavramın çocuktan yana sorgulandığı yıllardır. Toplumda gelişen bu sosyal ve eşitlikçi bilincin çocuk kitaplarına da yansması kaçınılmazdır.

	EVET	HAYIR
5-6 yaş çocuğuna yönelik resimli kitaplarda hikayede ötekileştirme kavramı var mı?	%32.85	%67.15

Tablo 71: 1990-2010 yılları arasında yayımlanan resimli kitaplar incelendiğinde hikayelerde %32.85 oranında ötekileştirme kavramı görülürken %67.15 ötekileştirme kavramı görülmedi. Ötekileştirme; bir varlığı diğerlerinden farklı görme, sahip olduğu özellikleri kıyaslamak olarak açıklanabilir. Okul öncesi dönem çocukları için yazılan hikayelerde ötekileştirme kavramı dikkat çekecek kadar fazladır.

Ötekileştirme kavramı hikayelerde çok geçtiği gibi çocukların gelişimi ve sosyal hayatı öğrenmeleri için bir o kadar da yanlıştır. Çocuk hikayeleri içinde verilen “sen bizden değilsin”, “sen bu gruba ait değilsin” mesajı çocuğu dışlanmaya yada farklı gördüğünü dışlamaya iter. Böyle bir olayla gayet normal bir şeymiş gibi hikayede karşılaşan çocuk bunu günlük hayatına yansıtmakta bir sakınca görmez. Çocuk hikayelerinde en sık görülen ötekileştirme ise “sen bizimle oynayamazsın, çünkü bize benzemiyorsun” şeklidir. Bu başlı başına birini diğerlerinden ayırmaktır ve çocuğun bunu algılaması uzun sürmez. Oysa çocuklar günlük hayatlarında okullarında yada çevrelerinde engelli, maddi durum farkı olan ya da başka ırka mensup bir çocuk görebilirler. Burada yapacakları herkesi eşit görüp herkesle arkadaşlık etmek olmalıdır. Çünkü farklılıklar hayatımıza renk katan, bize yeni insanlar ve yeni görüşler kazandıran bir ayrıcalıktır.

V. BÖLÜM

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Dünyada 19yy. ın başlarında çocuk edebiyatının öne çıkmasıyla beraber ülkemizde de çocuk edebiyatı üzerine çalışmalar hız kazanmıştır. Ülkemizdeki çocuk edebiyatı Cumhuriyet dönemi sonrasında hızla artmış, 2000lere gelindiğinde Türk yazar ve çizerler yayın hayatına iyice girmeye başlamıştır. 90ların başlarında kurulmaya başlayan yayınevlerinde 90 yılları sonrasında çeviri eserlerin yerini Tür yazarlar almış, yayınevleri çocuk kitapları üzerine çalışmalarını arttırmıştır. Ülkemizde okul öncesi eğitimin yaygınlaşmaya başlaması ve 2000 yılı sonrasında kurulmaya başlayan özel okul ve kreşlerin sayılarının artmasıyla çocuk edebiyatı ve resimli kitaplar sadece evlerde okunan kitaplar olmaktan çıkmış okul öncesi kurumların da çocuğun dil gelişimini etkileyen eğitimde yararlanılan önemli bir kaynak olmuştur. Çocuk edebiyatının günlük hayatımıza bu şekilde yoğun girmesiyle ve çocukların beğenisine sunulmasıyla beraber çocuk edebiyatı ve resimli kitaplarla ilgili birçok yeni kavram da hayatımıza girmiştir. Bu kavramların başında ve hepsini kapsayan çocuğa görelilik kavramı gelmektedir. Çocuğa görelilik kavramı birçok tanımıyla beraber kısaca çocuk için, çocuk gerçekliğine göre üretmek olarak söylenebilir. Tabi bu iki kelime içeriği hem derin hem de karmaşık olan birçok ögeyi içinde barındırmaktadır. Çocuğa görelilik hem görselliği, hem dil ve anlatımı hem de içeriği içinde barındırmaktadır. Çocuk için üretilen bir kitap çocuğu görsellik kavramını içinde barındırarak, karakterleri ve içeriğiyle çocuğu içine çekmeli, çocuğun merakını kazanıp çocuğu kitaba bağlamalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken ise hiçbirini birbirinden ayrı düşünmemek gerektiğidir. Bu tezin inceleme konusu olan 5-6 yaş çocukları için basılmış resimli kitaplarda resimlerin çok güzel ve gösterişli olması çocuğun ilgisini çekerken çocuğun hikayeyi sonuna kadar dinlemesini tek başına sağlayamaz. Resimle beraber aynı zamanda içeriğin de resmi desteklemesi, anlatımın da çocuğa yakın gelmesi gerekir.

Çocuk doğumuyla beraber hayatına giren dille ve kendi dil kültürünün ürettiği edebiyatla büyür. Çocuk için ilk edebi eserler annesinin ona uyumadan önce söylediği ninniler, okuduğu masallar ve fabllardır. Çocuk sözel olarak alt yapısını

oluşturduğu dilini hazır bulunuşluluğa ulaştığında dil gelişimin sürecine göre kullanmaya başlar. Bu sürecin başıyla beraber çocuğun hayatına resimli kitapları sokmak çocuğa kitabın hayatının bir parçası olduğu sonucunu çıkarmasını sağlar. Çocuk doğumuyla beraber çevresinde kitaplarla yetiştiğinde ve kitap alışkanlığını yetişkinden öğrendiğinde kitapları hayatın her alanında yanında bir destekçi olarak kullanır.

Çocukların kitaplarla bilinçli olarak ilk bağı yetişkinin çocuğa okuduğu resimli kitaplarla olur. İlerleyen dönemlerde çocuk hikayeyi sadece dinlemek yerine, hikayeyle ilgili yorumlar yapar, fikir yürütür ve ilköğretim çağında da okumaya geçerek kitapla arasındaki yetişkini kaldırır. İlköğretim çağına kadar çocuğa verilen kitap eğitimi çocukta kitap okuma kültürünün de alt yapıların oluşturur. Bu sayede çocuk, ilk olarak ders kitaplarıyla karşılaşmasının yanında okumanın keyifli yanını da keşfetmiş olur. 0-15 yaş gibi uzun bir süreyi kapsayan çocuk edebiyatının biz 5-6 yaş çocukları için olan dönemine araştırmamızda yer verdik. 5-6 yaş okul öncesi döneminin ilköğretime geçişten önce son basamağı olmasının yanında çocuğun merak ve öğrenme duygusunun en üst düzeyde olduğu somut işlemler dönemidir. Bu dönem çocuğu için resimli kitap üretmek hem yazar hem çizer hem de yayınevleri açısından sorumluluk ister. Çocuk edebiyatının her dönemi gibi bu dönem çocukları için de üretirken çocuğa görelilik kavramını düşünmek ve çocuk için üretmek gerekir. Çocuğa görelilik çocuğun isteklerini, yaş ve gelişim özelliklerini, çocuğun psikolojisini, zevklerini, çevresiyle iletişimini, korku ve kaygılarını içinde barındıran karmaşık bir yapıdır. Çocuk için yazılan hikayelerin kısa olduğu ve yazmasının kolay olduğunu düşünen yayınevleri ve bazı yazarlar bu konuda büyük bir yanılğı içindedir. Çocuk için yazmak bir yetişkin için yazmaktan daha zor ve karmaşıktır. Bir yetişkin romanında yetişkinin romanla ilgili yorum yapması, çeşitli imalardan sonuçlar çıkarması, soyut düşünmesi mümkün, yazarın da yaptığı hata için “pardon” deme lüksü varken bir çocuk edebiyatı yazarının bunu deme lüksü yoktur. Çünkü bu yaş çocukları somut dönemdedirler ve dinledikleri ya da onlara söylenen her şeyi direk olarak algılayıp yorumlarlar. Mecazlardan ya da imalardan anlamaz, deyimlerden direk anlamlar çıkarırlar. Bunun içindir ki çocuklar için yazılan hikayelerin kısa, anlaşılır, yoruma ve üzerinde sohbet edilmeye açık olması gerekir. Yazarın bu aşamada çocuğu her yönüyle tanınması çocuk için üretmesi gereklidir.

Düşünen, fikir yürüten, farklıyı arayan çocuk içinde yaşadığımız yüzyılın istediği insan profilidir. Oysa kitaplarda yapılan hataların başında tek tip çocuk yetiştirmeye çalışmak gelmektedir. İdeal çocuk profili oluşturup çocuğu mükemmel yetiştirmeye çalışmak, çocuğu kurallara uyan, sürekli doğru davranışlar sergileyen bir makineye dönüştürür. Halbuki çocuktan istenen yeni şeyler denemesi, düşünmesi, konuşması, fikir yürütüp, tasarlamasıdır. Bu tip çocuklar ileriki yaşlarda ilerlemeyi gerçekleştirecek bireyler olacaktırlar. İçinde tek tip çocuk yetiştirme isteği barındıran hikayeler didaktik eserlerdir. Didaktik eserler çocuğu eğlendirmek ve düşündürmek yerine çocuğa dikte ettirilen öğütlerden oluşur. Çocuk hikayeyi merak edip, kendi çıkarımlarını yapmak yerine, bilgileri direk alarak yorum yapmasına gerek kalmadan kabul eder. Bu tarz didaktik eserler çocuklara bir davranışı öğretirken yol gösterici ve bilgi verici olsa da çocukta kalıcılığı azdır. Burada olması gereken çocuğa kazandırılmak istenen davranışın ya da değerin hikayenin içine yayılıp kaynaşması, çocuğun çıkarımı kendi yapmasını sağlamaktır. Çocuk alması gereken değeri hikayenin içinde kendi bulmalı, bu hazzı yaşamalı ve değeri davranışa çevirerek içselleştirmelidir.

Çocuğa görelilik kavramı bir resimli kitap için her ögesinin çocuğu anlatması, çocuğa anlatmasıdır. Çocuk kitabı eline aldığıında kitabın onun için olduğunu hissetmesi gerekir. Çocuğa görelilik kavramı kitabın kapağından içeriğine dilinden anlatımına kadar her yerinde kendini hissettirmeli kitabın çocuk için olduğunu çocuğa fark ettirmelidir. Araştırmanın bazı basamaklarında çocukların fikirlerinin önemli olduğunu düşünülerek Çavuşbaşı Ahmet Akça İlköğretim Okulu anasınıfı öğrencilerinin resimli kitaplarla ilgili fikirleri alındı. Çocuklardan rastgele seçilen 10 kitabı farklı zamanlarda incelemeleri ve kitaplarla ilgili fikirlerini söylemeleri istendi. Çocuklar rast gele seçilen kitapları tek başlarına incelediler.

Çocukların kitapları incelemeleri sonucunda ortaya çıkan sonuçlar gösterdi ki; çocukların kitabı çekici bulmalarının ilk basamağı, kitabın kapak tasarımıdır. Çocuklar ardından kitabın iç resimlerine dikkat etmişlerdir. Araştırmacı tarafından çocuklara sunulan birçok kitap içinden çocuklar ilk olarak, kapak resminin sevimli ve kapağının renkli ve ilgi çekici olduğunu düşündükleri kitapları seçtiler. Kapak tasarımı resimli kitaplarda çocuk ve yetişkin tarafından ilk dikkat edilen öge

olduğundan kapağın hikayenin içeriğini özetleyici olması, renk uyumu ve bütünlük göstermesi, kitabın tercih edilmesi açısından önemlidir. Kapağın bütün sayfayı kaplaması, tasarımın çocuk tarafından rahat algılanmasını ve çocuğun içerikle ilgili ön bilgiye sahip olmasını desteklemektedir.

Yine aynı araştırma da; iç resimlere bakıldığında yönlendirme olmadan çocukların resmin iki sayfaya yayıldığı, büyük resimli, çok renk uyumu gösteren resimleri içinde barındıran kitapları ilgi çekici bulduğu gözlemlendi. Bir diğer nokta ise çocukların sade, az resimli kitapların okunmasını istemeleri oldu.

Okuma yazma bilmeyen okul öncesi çocuklarının kitapla en büyük yaklaşması resimleriyle olurken 1990-2010 yılları arasında basılan 210 resimli kitap incelendiğinde resimlemelerde renk uyumlarına dikkat edilmediği, yıllar arasında tutarsız bir düzen izlediği görüldü. Çizerlerin hikayeyi resimlerken çoğunlukla çocukların sevdiklerini düşündükleri renkleri çizimlerinde tercih ederken, gerçekçi renkleri daha çok kullandıkları, dokulara önem vermedikleri görülmektedir. Örneğin birçok kitapta karakterlerin kıyafetleri belli şekillerde çizilmiş ve renklendirilmiştir ama kıyafetlerde doku kullanılmamıştır. Kıyafetin kışa özgü yün olduğu ya da yazıya özgü ince bir kumaş olduğu resimden algılanmamaktadır. Oysa çocuğun hikayedeki olayların oluş şeklini, hikayenin içine barındırdığı enerjiyi ve duyguyu algılaması hikayenin resimlemesi ve renklendirmesiyle olur. Kullanılan renklerin birbirleriyle uyumu, renklerin anlatım ve içerikle uyumunun olması, hikayedeki duyguların çocuğa doğru geçmesini sağlayacaktır.

Hikayelerin resimlemesi ve renklendirmesi gibi tasarımıyla ilgili farklı görüşlere burada değinmek gerekir. Resimli kitapların üretilmesi sırasında tasarımcılarla eğitimciler arasında bazı farklı bakış açıları vardır. Resimli kitapların çocuk için üretildiğini düşünen tasarımcılar hikayenin resimlenmesinde çocuğun kitabı açtığında resmin sağ ve sol sayfayı kaplamasını ve edebiyatın resmin yoğunluğunun az olduğu zemininin üzerinde olmasını tercih ederken eğitimcilerin bu konudaki talepleri farklıdır. Eğitimciler çocukların resmi net görmeleri ve edebiyatın resmi kapamaması düşünce ile yazıyla resmin farklı sayfalarda olmasını tercih ederler. Bu tasarım şekli, resimli kitabın bir eğitim aracı olarak eğitimci tarafından büyük gruplara daha rahat iletilmesini sağlamaktadır. Bu özelliğe sahip olmayan kitaplar ya

eğitimci tarafından tercih edilmemekte ya da power point slaytı şeklinde hazırlanarak çocuklara sunulmaktadır. Bu da kitabın kitap özelliğini ortadan kaldırmaktadır.

İncelenen kitaplarda içerik açısından bakıldığında ise görülüyor ki 21 yıl içinde kitapların içeriklerinde pek değişiklik bulunmamaktadır. Son dönemde çocuğun günlük hayatında televizyonda seyrettiği çizgi filmlerin aksine dinlediği kitaplar hala geleneksel içeriklerden bahsetmekte çocuklar her gün bilgisayar oynayıp, fantastik çizgi filmler seyrederken ve apartmanlarda otururken çoğu kitap hala mahalle aralarından ya da sobada kestane pişirmekten bahsetmektedir. Çocuğa farkındalık kazandırmak gerekiyorsa çocuğun çevresinde gördüğü, toplumda var olan ve kültürüne ait değerleri hikayede bulması ya da hissetmesi gerekir. Resimli kitaplara kültürün yansıması açısından bakıldığında görülecektir ki; kültür topluma özgü olsa da; içinde barındırdığı değerler evrenselidir. Çocuğun kendini daha geniş ortamda hissetmesi, belli sınırlar içinde kalmaması ve evrensel düşünebilme becerisi geliştirmesi için başka kültürlerde de bulunan sevgi, paylaşma, başkasının hakkına saygı duyma gibi birçok değeri barındıran Türk kültürünün içerikte kendini fark ettirmesi gerekir. Bunu yapmayan entelektüel ortam, tek tip insan yetişmesine neden olmaktadır.

Çocuğun çevresinde gördüğü yaşantılar açısından bakıldığında ise son zamanlarda çocuğun deneyimlediği çevre ile okuduğu hikayeler arasında bir uyumsuzluk görülmektedir. Örneğin; ikizlerin çok olduğu bu son dönmlerde incelenen hiçbir kitapta ikiz çocuk kavramı yoktur ya da çocuğun çevresinde engelli insan varken, televizyonlar engelli insanlarla ilgili kampanyalar düzenlerken hiçbir kitapta engelli kavramı geçmemektedir. Bir başka kavram ise sokak hayvanları olarak görülebilir. Çocuk kitaplarında sokak hayvanları yer almamakta ve çocuk bir sokak hayvanıyla karşılaştığında ne yapması gerektiğini, nasıl yardım etmesi gerektiğini bilmemektedir. Çocukta oluşturulacak farkındalıklar ve değerler çocuğun sadece çiçekleri koparmaması ya da yaşlılara yer vermesi değildir. Çocuğun bir hayvanı yaşantısına nasıl sokması gerektiği, engelli bir arkadaşı olduğunda ona nasıl yaklaşması gerektiğini de bilmesi gerekir. Burada yazarın ilk yapması gereken kim için yazdığını araştırmak olmalıdır. Günümüz çocuklarının çevreleri her gün değişmekteyken yazarların devamlı idealden bahsetmeleri çocukları kitaplardan

başka değişiklere yönlendirmektedir. Tabi burada bütün yayınların kötü olduğunu söylemek yayınevleri ve yazarlara haksızlık etmek olur. Son dönemde ya çok gelenekçiden yana ya da çok radikal hikayeler oluşturan yazarların yanında çocukları iyi gözlemleyerek, onların isteklerini göz önüne alan yazarlarda yok değildir ve bu yazarların eski ya da yeni bir çok kitabının hala çocuklar tarafından sevilmesi de sürpriz değildir. Bundan dolayıdır ki eğitimcilerin yıllardan beri kullandıkları bir çok resimli kitap bulunmakta, her yıl çocuk jenerasyonu değişse de kitaplar çocuklar tarafından aynı heyecanla dinlenmektedir.

Çocukların çevresine ait başka bir kavram olan dini öğelere de değinmek burada yerinde olacaktır. Nitekim 2005 yılı sonrasında çocuk edebiyatı, dini öğeleri içinde barındıran içeriğe sahip hikayelerle farklı bir boyut kazanmıştır. Çocuğa din eğitimi vermeye çalışan yayınlar 5-6 yaş çocuğuna hiç uygun olmayan içerikli yayınlarıyla çocuğa soyut görüşler vermeye çocuğa farklı bir dünya görüşü sağlamaya başlamışlardır. 5-6 yaş çocuğunun somut dönemde olması çocuğun bu dönemde verilen soyut bilgilerle aklının karışmasına, yanlış anlamlar çıkararak kaygı ve korkuya kapılmasına neden olmaktadır. Çocuk için zaten soyut olan din eğitiminin işinin ehli olmayan kişilerce çocuğa yanlış verilmesi çocuğun yanlış düşünceler edinmesine neden olmaktadır. Dini öğelerin resimlerin içinde yer alması çocuğun çevresini hikaye içinde betimlemesini kolaylaştırır. Örneğin bir köy resmi betimlendiğinde köy resminde bir cami minaresi çizmemek yanlış olur. Burada bahsedilmek istenen çocuğun çevresinde gördüğü dini öğeler dışında çocuğa soyut bir din eğitimi verilmeye çalışılmasıdır.

Resimli kitaplarda karakterlerin seçiminde özellikle çocuğun karakterlere kendini yakın hissetmesi, karakterlerin içinde kendini bulması, karakterle özdeşim kurarak istenen davranışı edinmesi önemlidir. İncelenen kitaplarda karakter seçiminin çocukların ilgilerine ve yaş özelliklerine uygun hazırlandığı hikayelerde cansız varlıklar yerine daha çok hayvan ve insanların kullanıldığı görölmektedir. 1990lardaki geleneksel rol model dağılımının aksine 2000li yıllarda geleneksel bir rol model dağılımı görölmemektedir. İnsan figürlerinin kullanıldığı hikayelerde cinsiyet farklılıkları bariz olarak verilirken hayvan figürlerini içinde barındıran hikayelerde cinsiyet farkının genelde görölmediği gözlemlenmektedir. Çocukların

görüşleri alındığında da ise; çocukların bitki, hayvan ya da cansız varlıkların karakter olarak seçildiği hikayelerde cinsiyet farkını gözetmedikleri kaydedilmiştir. Çocuğun cinsiyet özelliklerini fark etmesi cinsiyetine ait rol davranışlarını edinmesi ve kazanması gereken davranışının farkına varması açısından karakterler resimli kitaplarda büyük önem taşımaktadır.

1990 yıllarında başlayan Türk çocuk edebiyatları ilk temellerini çeviri eserlerden alır. İlk örnekleri çeviri eserlerden alınan bu kitaplarda resimlemelerin daha sade, kapak düzenlerinin ve kalitesinin daha düşük olduğu görülürken, içeriğin de daha gelenekçi olduğu görülür. Çocuklara bir şeyler öğretmeye çalışılan bu dönemin devamında çocuk için yazılan kitaplarda özellikle 1998 yılı sonrasında bir artış ve renklenme gözlemlenir. Yayınevlerinin sayısının artmasıyla ve çocuk hikayelerinde yabancı yayınlarının çevirisinin maddi yükünün fazlalığı yayınevlerini Türk yazar ve çizerlere yönlendirmiş, bu dönemde hem resimli kitaplarda hem de çocuk dergilerinde büyük bir artış olmuştur. Yabancı yayınların yayın hayatından çıkmasıyla yazarlar daha bize özgü eserler vermeye başlamışlar, hem Türk kültürünü hem değerleri içeriklerinde ve dillerinde kullanmaya başlamışlardır.

Basım tekniklerinin değişmesi ve basım masraflarının ucuzlamasının da bu dönemdeki kitap sayısının artmasında büyük payı vardır. Değişen dünya ile birlikte 2000lerin başı çocuk edebiyatı için en verimli dönemlerdir. Çocuk eğitiminin öneminin fark edilmesi, üniversitelerde okul öncesi ve çocuk gelişimi bölümlerinin artması ve okul öncesi kurumlarının fazlalaşmasıyla çocuk eğitiminin önemi fark edilmiş, çocuk yayınlarına verilen değer artmıştır. Resimli kitapların bir eğitim materyali olarak eğitimci tarafından yoğun bir şekilde kullanılmasının da bunda etkisi büyük olmuş, yayınevleri bu alandaki eksikliği fark ederek yayınlarını çeşitlendirmişlerdir. Bu dönemde basılan yayınların kalitesinin artmasının yanında bazı yayınevleri bu alanın getirisini düşünerek daha hızlı ve kalitesiz eserler basmaya başlamışlardır. Bundan dolayı bu dönemde yayınevlerinde artış görülürken yayınların kalitesinde düşme gözlemlenmiştir. İhtiyaçların farkına varamayan yayınevleri yetişkinlerin taleplerinin yanında eğitimcilerin taleplerine de kulaklarını tıkamıştır.

2000lerde yükselişe geçen çocuk yayınları 2007 sonrasında bir durgunluk dönemine geçmiştir. Bunun nedeni 1990 yıllarında da hayatımıza giren çeviri eserlerdir. Gösterişli ve renkli kitaplar hem çocuklar hem yetişkinler tarafından tercih edilmekte çocukları Türk yayınlarından uzaklaştırmaktadır. Çeviri yayınlar birçok küçük yayınevini baltalamış olsa da diğer birçok yayınevini de rekabete sokmuştur. Aynı zamanda yayınevleri çeviri yabancı kitapların tercih edilmesini göz önüne alarak kitaplarında içeriğin değiştirilmesinin yanında görselliğe de yer vermeye başlamış, kitaplarının çocuğa görelilik kavramını da göz önüne alarak renklendirmiştir.

Birçok yeni yayınevinin yayın hayatına girmesi yanında birçok yeni yazar da yayın sektörüne girmiştir. Bu yazarların birçoğu güncelliği takip eden, yaratıcı yazarlarken bazıları bu sektörün getirisinden faydalanan yazı fabrikaları gibi olmuşlardır. Çocuk için üretilen yazıların titizlikle hazırlanması gerekirken bu yazarlar gün de birçok hikaye yazarak yayınevlerini ve kendilerin kaldırmışlar ama çocuk kitaplarının kalitelerini düşürmüştürler. Yayın sektörüne yeni yazar ve çizerlerin girmesi, yayınevlerinin gündemi ve güncelliği göz önüne alması ve yenilenmesi bu aşamada çok önemlidir. 1990lı yıllardaki çocukları 2010 çocuklarıyla kıyaslamak nasıl mümkün değilse 2010 yılında hala 1990 içerikleriyle ya da çizimleriyle kitaplar oluşturmak o kadar yanlış olur. Yayınevlerinin bünyesinde çocuk edebiyatı ve çocuk gelişimi bilgisine sahip editörleri bulunması, yazarların kitaplarını oluştururken bir pedagoğdan yardım alması gereklidir. Değişen hayatının getiri olarak birçok uyarıcıyla karşılaşan çocuğun başarılı bir gelişim göstermesi için çocuğa her alanda destek olunmalı, eğitiminin ve yetişkinin hayata hazırlamaya çalıştığı çocuğa üretilen resimli kitaplarla da katkı sağlanmalıdır.

Sayısı gün geçtikçe artmakta olan resimli kitapların kalitesinin artması sağlayacak bir diğer faktör ise çocuk edebiyatı eleştirmenlerinin sayısının artmasıdır. Eleştiri olumlu ya da olumsuz olsun üretileni değerlendirmek, başka gözle bakmaktır. Eleştiri yanlışın düzeltilmesi dışında doğru olanın teşvik ve taktir edilmesi açısından da önemlidir. Yetişkinin doğru kitabı seçmesi için ya çocuk edebiyatı bilgisine sahip olması ya da bir eleştirmenin görüşüne ihtiyacı vardır. Çocuklar için üretmenin kolay olduğunu düşünen yazarların ve yayınevlerinin aksine birçok deneyimli yayınevi bünyesinde çocuk edebiyatı bilgisine sahip editör ve pedagoğ barındırmakta,

hikayelerini birçok eğitimciye ve eleştirmene inceleterek ön bilgi olarak doğruya ulaşmaktadır. Sonucunda ortaya çıkan resimli kitaplarda ise bir sürprizle karşılaşmamaktadır.

Çocuğa görelilik kavramı da bu tür resimli kitaplarla çok ince bir çizgiyi kapsar. İçinde birçok ters açıyı barındırır ve dengeyi oluşturmak çoğu zaman pek kolay olmaz. Bunun için hiçbir zaman bir kitabın çocuğa göreliliğe göre dört dörtlük olduğu söylenemez. Resimler açısından bakıldığında resimlerin hem sade, hem göz alıcı, hem çok renkli aynı zamanda karmaşıklık içermiyor olması gerekir. İçeriğin hem sade ama basit olmaması, dilin hem çocuk tarafından anlaşılır ama çocukça olmaması gerekir. İçinde birçok ikilemi barındıran çocuğa görelilik 5-6 yaş çocukları için hazırlanan kitaplarda diğer dönemlerde olduğu gibi çok önemlidir ve bu pencereden bakıldığında da bir yetişkin romanını oluşturmaktan daha zordur.

Bu çalışmayla beraber verilebilecek önerilerin en başında kim için kitap üretildiğinin iyice araştırılması gelmelidir. Resimli çocuk kitabı üretmenin her aşamasında çalışan kişilerin kitabın alıcısı hakkında doğru bilgilere sahip olması, alıcının talepleri doğrultusunda çalışmalar yapması gereklidir. Yayınevlerinin çocuk kitaplarıyla ilgili politikasını gözden geçirip yayınları sadece ticari gözle görmek yerine daha itinalı davranmaları, editörlerini eğitilmiş kişilerden seçerek basım aşamasında kitapları bir çocuk psikologu tarafından incelenmesini sağlamalıdır. Yazarların ticari amaçları dışında edebi bir eser oluşturduklarını fark etmeleri çocuk gelişimini ve isteklerini göz önüne alarak hikayelerini yazmaları gerekmektedir. Çizerlerin de görevi hikayeyi çocuğun soyutlaştırması aşamasında hikayeyi doğru resimleyerek çocukta bir kavram karmaşası yaratmadan çocuğun doğru kazanımlar çıkarmasını sağlamak olmalıdır.

Resimli kitapların okul öncesi kurumlarında eğitime yardımcı bir kaynak olarak kullanılması, okul öncesi eğitimcisi tarafından resimli kitabın bir eğitim materyali olarak düşünülmesini gerektiriyor. Dolayısıyla resimli kitapların eğitimci tarafından yazılı sayfanın kendisine dönük, resimli yüzünse çocuklara dönük kullanılmasını sağlayacak tasarımda oluşturulması önerilir. Bu durum kitabın niteliğini değiştirmez. Aynı kitabın çocukların birebir kullanacağı ve eğitimci tarafından eğitimde kullanacağı iki ayrı tasarımda da yapılabilmesi en ideali olacaktır.

Yazarın hikayede verdiği duygunun görsel dilde kullanılan renk ile de örtüşmesi gerekir. Hareketli, cıvıl cıvıl neşeli, coşkulu geçen bir konunun bütün ana renklerin kullanıldığı çok renk uyumu ile doğanın bütün dinginliğini hissettiren bir konunun anlatımında ara renklerle yumuşak renksel uyum ile görselleşmesi aktarılmak istenen duyguyu çok daha iyi verecektir. Bu nedenle Resimli kitapların oluşum aşamasında yazarın ressamın birlikte çalışarak birbirlerine görüşlerini aktarması, yazılı ve görsel anlatımın uyumu açısından çok önemlidir.

Günümüzde teknolojinin her alanda kullanıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Evde, sokakta, okulda her yerde çocuk cep telefonu, bilgisayar gibi aletlerle karşılaşılıyor. Bunları çocukların yaşamlarında yok saymak, onları teknolojinin kötü yanlarından korumaz. Dolayısıyla resimli kitaplarda teknolojik ürünlerin hikayelerin içine kaynaştırılması, teknolojik aletlerin tanıtılması ve teknolojinin ne zaman ve nasıl kullanılacağı konusunun çocuğa anlatılması gerekir.

Çocuğun yaşadığı dönem düşünülerek Çocukların ilgisini üst düzeyde tutmak için iki boyutlu kitaplar yerine resimlik kitapların görselliğinde üç boyutun kullanılması, çocuklara mekan duygusunu ve derinlik algısını vermek açısından önemli olduğu için önerilmektedir.

Bir toplumda her insanın aynı olması beklenemez. Uzun ya da kısa boylu, zayıf ya da kilolu, esmer, kumral ve sarışın, tembel ve çalışkan insanlar olduğu gibi, bedensel ve zihinsel engellilerinde olması olağandır. Aynı zamanda farklı etnik köken ve farklı kültürlerde aynı toplumda bulunur, birlikte eşit haklardan yararlanarak yaşarlar. Farklılıklarında konu edildiği Resimli kitaplarında çoğalması gerekir.

Resimli kitaplarda karakterler çeşitlendirilmeli, ebeveynler tarafından ideal çocuk olarak nitelenen söz dinleyen, koşmayan, birbirleriyle kavga edip dil çıkarmayan, odasını her zaman düzenli ve temiz tutan iyi çocuk kalıplarından kurtularak gerçekçi, yaşayan karakterlerin bulunduğu hikayeler oluşturulmalıdır.

Üniversitelerin edebiyat bölümlerinde “çocuk edebiyatı” üzerinde daha fazla yoğunlaşılması, çocuk edebiyatı eleştirmenliği ile ilgili çalışmaların yapılması ve çocuk edebiyatı eleştirmelerinin sayısının arttırılması bu alanın gelişmesi açısından oldukça önemlidir.

EK 4: KİTAP LİSTESİ

1990-2010 ARALIĞINDA İNCELENEN KİTAPLARIN LİSTESİ						
NO	KİTAP İSMİ	YILI	YAZAR	RESSAM	YAYINEVİ	SAYFA SAYISI
1	Neşeli Renkler	1990	---	---	Esin Yayınevi	16
2	Bahçede	1990	---	---	Yapa yayınları	16
3	Renk Öcüler	1990	Can Göknil	Can Göknil	Remzi Yayınları	16
4	Bilmecelerle ABC	1990	Can Göknil	Can Göknil	Kırmızı Fare Yayınları	36
5	Nasrettin Hoca'nın Kurnazlığı	1990	Ziya Şafak	Ziya Şafak	Öğün Yayınları	12
6	Keloğlan'ın Teyzesi	1990	Ahmet Uysal	Norm Ajans	Arıtaş Yayınları	12
7	Kirpi İle Kestane	1990	Feridun Oral	Feridun Oral	Redhouse Yayınları	24
8	Su	1990	---	---	Yapa Yayınları	32
9	Kimi Büyüyor	1990	Şükran Oğuzkan	İbrahim Keleş	Yapa Yayınları	16
10	Ben Yapmadım Öğretmenim	1990	---	---	Alfa yayınları	16
11	Kardan Adam Ağladı	1991	Ahmethan Yılmaz	Ayda Kantar	Çocuk Vakfı yayınları	48
12	Çıtı Pıtı Hanım	1991	Hasan Latif Sarıyüce	Osman Kehri	Çocuk Vakfı Yayınları	16
13	Mavi Kahkaha Çiçeği	1991	Mustafa Ruhi Şirin	Reha Yanlızcık	Çocuk Vakfı Yayınları	16
14	Kuş Ağacı	1991	Mustafa Ruhi Şirin	Nazan Erkmen	Çocuk Vakfı Yayınları	16
15	Kardeş Kardeşe	1991	Can Göknil	Can Göknil	Remzi Yayınları	16
16	Günaydın	1991	Mehmet Gür	Mehmet Gür	Yapa Yayınları	16
17	Zeynep Pastanede	1991	Dr. Servet Bal-Belma Tuğrul	Huban Kormar	Yapa Yayınları	24
18	Yaramaz Çocukların anneleri	1991	Mehmet Gür	Mehmet Gür	Yapa yayınları	16
19	İpekböceği	1991	Özcan Taşkın	Fatma Alkuş	Sedir Yayınları	12
20	Güle Güle Nereye	1991	---	---	Yapa Yayınları	16
21	Bahçıvan Tırtıl	1992	Serpil Ural	Serpil Ural	Üner Yayıncılık	16

22	Top Tavşan	1992	Serpil Ural	Serpil Ural	Üner Yayıncılık	16
23	Renkli Penguen	1992	Banu Bozdemir	Gökçe Akgül	Beyaz Balina Yayınları	32
24	Berke Ve Hayvanlar	1992	Nalan Aktaş	Salih Denli	Nasa Yayınları	16
25	Dişlek Büyüyor	1992	Serpil Ural	Serpil Ural	Üner Yayıncılık	16
26	Gül Sultan	1992	Gülçin Alpöge	Nazan Erkmen	Yapa Yayınları	16
27	Bulut Kardeş	1992	Adnan Çakmakçioğlu	Faruk Kutlu	Bu Yayıncılık	16
28	Pufi Karanlıktan Korkuyor	1992	Aygören Dirim	Nazan Erkmen	Esin Yayıncılık	16
29	Armağan	1992	---	---	Yapa Yayınları	16
30	Çiçeğin Ömrü	1992	Serpil Ural	Serpil Ural	Yapa Yayınları	16
31	Gökdelene Giren Bulut	1993	Behiç Ak	Behiç Ak	YKY	28
32	Aksak Ali	1993	Serpil Ural	Serpil Ural	Yapa Yayınları	16
33	Renklerin Kraliçesi	1993	Sinem Özden	Seçil Özden	Elif Çocuk	16
34	Oya Pazarda	1993	Oya Birgunter	---	Cemre yayınları	16
35	Deniz Dibi Hazinesi	1993	---	---	Renk yayınları	8
36	Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga	1993	Feridun Oral	Feridun Oral	YKY	36
37	Akıllı Çocukla Yaramaz kedi	1993	Ayla Kutlu	Yurdagül Döl	Bilgi Yayınevi	36
38	Yaşlı Bacanın Mutluluğu	1993	Aygören Dirim	---	Esin Yayınevi	16
39	Temiz ve Sağlıklı Olalım	1993	---	---	Yapa Yayınları	16
40	Ekmek Elden Süt Memeden	1993	Yusuf Atılgan	Mustafa Delioğlu	YKY	36
41	Bulutlar Ülkesi	1994	---	---	Epsilon yayınları	16
42	Ece İle Yüce	1994	Gülten Dayioğlu	Gamze Baltaş	Üner Yayınları	16
43	Ormanda Gezi	1994	---	---	Yapa Yayınları	16
44	İlk Başbakan	1994	Serpil Ural	Serpil Ural	Yapa Yayınları	16
45	Güneşi Bile Tamir Eden	1994	---	---	Günışığı Kitapları	24

	Adam					
46	Meraklı Sarı Yumak	1994	Şükran Oğuzkan	Nilüfer Dericioğlu	Yapa Yayınları	16
47	Küçük Penguen Pengi	1994	---	---	İnkılap Yayınları	16
48	Evden Kaçan Soba	1994	---	---	Dodonun Kitapları	16
49	Sarı Yumak	1994	Şükran Oğuzkan	Nilüfer Dericioğlu	Yapa Yayınları	16
50	Dedemi Özlüyorum	1994	Gülçin Alöge	Betül Sayın	Kök Yayıncılık	24
51	Kuşumu Kim Kışkıışladı	1995	Fatih Erdoğan	Fatih Erdoğan	Mavibulut Yayınları	32
52	Begüm'ün Köpeği Olmalı mı?	1995	Ayşe Bumin	Şükran Sel	Kök Yayıncılık	36
53	Şıpşıp İle Tıptıp	1995	Gülçin Alpöge	Esin Ersin	Kök Yayıncılık	32
54	Deve Kuşunun kanatları	1995	Oğuz Demir	Oğuz Demir	Redhouse yayınları	16
55	Mikrobun Ettikleri	1995	Serpil Ural	Serpil Ural	Kök Yayıncılık	16
56	Yeni Bebek	1995	---	---	Remzi Yayınları	36
57	Bir Veli Bir de Eşeği	1995	Erdal Akay	Emine Bora	Kök Yayıncılık	36
58	İnatçı Keçi	1995	Mutlu Keçeli	Elif Yıldırım	Ardıç Yayınları	32
59	Hop Hop Çekirge	1995	Müzeyyen Unur	Levent İşbilen	Anka Yayınları	16
60	Zip Zop Zup	1995	Yalvaç Ural	---	---	16
61	Kırmızı Fili gördünüz mü?	1996	Ferit Avcı	---	Kök Yayıncılık	16
62	Uyku Ağacı	1996	Seza Aksoy	Ümit Ögmel	Kök Yayıncılık	52
63	Orman	1996	Ayla Çınaroğlu	Ayla Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	16
64	Kedi	1996	Ayla Çınaroğlu	Ayla Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	16
65	Konuşan Orman "Dikenli Bir Sorun"	1996	Mehmet Harmancı	---	Nurdan Yayınları	16
66	Ben Bir Çizgiyim	1996	Ümit Ögmel	Ümit Ögmel	Kök Yayıncılık	32
67	Ay	1996	Asuman Baybaş	Nilgün Bayraktaroğlu	Kök Yayıncılık	16
68	Kara Kedi Güzel Kedi	1996	Hakkı Engin Giderer	Hakkı Engin Giderer	Kök Yayıncılık	24
69	Gözlüklü Kedi	1996	Serdar Toka	Mutlu Keçeli	Dodonun	16

					Kitapları	
70	Okumak İstiyorum	1996	Yaşar Şahin	Gülbin Dilek	Cenk Yayınları	16
71	Boz Ayının Düşmanlığı	1997	Şükran Oğuzkan	Nilüfer Dericioğlu	Yapa Yayınları	16
72	Vız Vız Arı	1997	---	---	Eğitim Yayınları	16
73	Kocakulak İle Kazmadış'ı Afrika Macerası	1997	İnci Kut	Yüksel Akman	İnkılap Yayınları	16
74	Demet'in Bahçesi	1997	Ayla Çınaroğlu	Ayla Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	16
75	Şekerler Deve Oldu	1997	Ayla Çınaroğlu	Oğuz Demir	Uçanbalık Yayınları	16
76	Mumuk Fotoğraflarda	1997	Selçuk Demirel	Selçuk Demirel	YKY	32
77	Kargadan Korkan Korkuluk	1997	Pınar Gerikalmaz	Pınar Gerikalmaz	Kültür Bakanlığı yayınları	20
78	Can'ın Kuşları	1997	Nazan Özenç Uçak	Birsen Gültekin	Kültür Bakanlığı Yayınları	22
79	Üşengeç Yengeç	1997	Serpil Ural	Serpil Ural	Sev Yayınları	32
80	Minik Ayı Vadu	1997	Ayfer Gürdal Ünal	Saadet Ceylan	Çınar Çocuk Yayınları	32
81	Motorlu Kuş	1998	Cahit Zarifoğlu	Mustafa Delioğlu	Çocuk Vakfı Yayınları	32
82	Annem Öyle Söylüyor	1998	Necdet Neydim	Deniz Akel	Bu Yayıncılık	16
83	Anam Düştü Beşikten	1998	Semiha Türkyılmaz	Nazan Erkmen	Bu Yayıncılık	32
84	Gül Kız	1998	Pakize Özcan	Nazmiye Sayın	Bu Yayıncılık	32
85	Yeni Dostlar	1998	Özlem AYTEK	Nihat Topal	Mercek Çocuk Yayınları	16
86	Kırmızı Düşmenin Düşü	1998	Ümit Ögmel	---	Kök Yayıncılık	36
87	Dans Etmeyi Seven Hipopotam	1998	Şükran Oğuzkan	Ülkü Ovat-Ümit Ögmel	Kök Yayıncılık	24
88	Çıktı Çıktı Ne Çıktı	1998	Serpil Ural	Serpil Ural	Ayşenur Aksal Yayınları	16
89	Tombik İle Sırık "Kayıp Para"	1998	İlkay Uğur Göen	İlkay Uğur Göen	Biz Bize yayınları	16
90	Küçük Mor Balık	1998	Ayla Çınaroğlu	Ayla Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	16
91	Atatürk Olmak	1999	Aytül Akal	Ayşın Delibaş Eroğlu	Uçanbalık Yayınları	24
92	Nasrettin Hoca	1999	Nuran Turan	Nazan Erkmen	Önel	24

	Eğlence Köyü				Yayıncılık	
93	Fakir Çiftçi	1999	Zerrin Dindar	Elif Varol Ergen	Biz Bize Yayıncılık	16
94	Kardeş Cüceler	1999	Zerrin Dindar	Elif Varol Ergen	Biz Bize Yayıncılık	16
95	Pofuduk Tavşan	1999	Nurefşan Çağlaroğlu	Orhan Akcan	Zambak yayınları	16
96	Sevimli Fare	1999	---	---	Damla yayınları	16
97	Üç Kuzucuk	1999	Ayla Çınaroğlu	Ayşe Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	24
98	İlkbaharın Sesi	1999	Ayla Çınaroğlu	Mustafa Delioğlu	Uçanbalık Yayınları	24
99	Balık Beyaz Tül	1999	Yılmaz Odabaşı	---	Cem yayınları	16
100	Bütün Çocuklar Dondurma Sever	1999	Gülçin Alöge	Serpil Ural	MEB Yayınları	24
101	Demdin Yıkılan Evi	2000	Aslan Ünlü	---	Menekşe Yayınları	16
102	Yaşlı Terzi	2000	Zerrin Dindar	Gülçin Gürkan-Aykut Aydoğdu	Biz Bize Yayınları	16
103	Bulutlar Ülkesi	2000	Nazire Kutsal	Nilüfer Dericioğlu	Epsilon Yayınları	16
104	İçimizdeki Saat	2000	Dilara Özer	Nazan Erkmen	Yapa Yayınları	16
105	Güle Güle	2000	---	---	Yapa Yayınları	16
106	Üç Kuzucuk ”Annemiz Pasta Yapıyor”	2000	Ayla Çınaroğlu	Ayla Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	24
107	Bilgili Fil	2000	Mehmet Erdoğan	---	Nil Yayınları	24
108	Tarlada Bir Gün	2000	Gülsüm Cengiz	Saadet Ceylan	Gendaş Yayınları	16
109	Yağmur Ve Baharın masalı	2000	Vedat Yazıcı	Sait Munzur	Kültür Bakanlığı Yayınları	24
110	Köprü Olmak İsteyen Çivi	2000	---	---	Morpa Yayınevi	16
111	Temiz Kirli	2001	Can Göknıl	Can Göknıl	Kültür Bakanlığı Yayınları	16
112	Titi ve Boyaların Sürprizi	2001	Zeynep Özdemir	Ülkü Ovat-Ümit Ögmel	Erhun Yayınları	16
113	Paylaşmanın Sevinci	2001	Nurcan Yıldız	Ülkü Ovat-Ümit Ögmel	Erhun Yayınları	16
114	Aydedeye Mektup	2001	Üzeyir Gündüz	Ahmet Yozgat	MEB Yayınları	58

115	Gırrrr	2001	Fatih Erdoğan	---	Mavibulut Yayınları	32
116	Mutlu-Mutsuz	2001	Can Göknıl	---	Kültür Bakanlığı Yayınları	16
117	Küçük Kaplumbağa Saklambaç Oynuyor	2001	Ayşe Turla	Emine Bora	Morpa Yayınları	24
118	Okuldan Dönerken	2001	Ayla Çınaroğlu	Mustafa Delioğlu	Uçanbalık Yayınları	24
119	Pengu İle Yavru Balina	2001	Şükran Oğuzkan	Saadet Ceylan	Morpa Yayınları	16
120	Küçük Kelebek	2001	Nermin Kalyoncu	Gökhan Pala Alpgiray	Ceylan yayınları	34
121	Hop Hop	2002	Adnan Çakmakçioğlu	Faruk Kutlu	Bu Yayıncılık	18
122	Çomak	2002	Adnan Çakmakçioğlu	Faruk Kutlu	Bu Yayıncılık	18
123	Ben Kirlı miyim	2002	Aygören Dirim	Beril Halis	Esin Yayıncılık	12
124	Ben Bir Kedicik Olsaydım	2002	Oya Feyzan Günal	Oya Feyzan Günal	Esin Yayıncılık	24
125	Deniz'in Günlüğü "Doktora Gidiyorum"	2002	Ayşen Oy	İlknur Ercan Koldaş	Nurdan Yayıncılık	16
126	Bir Kış Günü	2002	Aziz Sivaslıoğlu	Öznur Kalender	Yapa Yayıncılık	16
127	Beyaz Kelebek	2002	Sacide Uslu	Hakkı Uslu	Kültür Bakanlığı Yayınları	16
128	Orman Ne Güzel	2002	Aziz Sivaslıoğlu	Saadet Ceylan	Morpa Yayınları	16
129	Hoş geldin Bora	2002	Özlem Aytek	---	Mercek Çocuk	16
130	Elma Kurdu ile Tombul Tırtık	2002	Selda Koç	Şerife Özçelik	Kültür Bakanlığı Yayınları	24
131	Okulda Bir Gün	2003	Yelda Erkal	Aybüde Altınöz	Esin Yayınevi	12
132	Şaşkın	2003	Gülçin Alpöge	Gamze Baltaş	MEB Yayınları	24
133	Sezer'in Masal Dünyası	2003	Cahide Günay	Sezer Ö. Günay	Maya Yayınları	16
134	Ormandaki Sır	2003	Mehmet Azim	Mehmet Azim	Zambak Yayınları	16
135	Kırmızı Spor	2003	Yıldız Çelik	Yıldız Çelik	Yapa	16

	Ayakkabılarım		Kooiman	Kooiman	Yayınları	
136	Deprem ve Çocuk	2003	Çelik Tüzüner-Ayşen Oy	Yakup Kamer	Nurdan Yayınları	32
137	Beyaz Pati	2003	Şehriban Çelik	---	Ünlü Çocuk	16
138	Bahçivan Ayı	2003	Engin Özatalay	Murat Sevinç	ATP Yayınları	16
139	Sevimli Kuzu ile yavru Ayı	2003	Muzaffer Bilgili	Emine Bilgili	Başak Sigorta Yayınları	12
140	Veli'nin Kurabiyesi	2003	Ayla Çınaroğlu	Ayla Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	16
141	Yıldızlar Nereye Gidiyor	2004	Yıldız Çelik Kooiman	Yıldız Çelik Kooiman	Yapa Yayınları	16
142	Kupi Anneanesinde	2004	Hacer Azman	---	Mustu yayınları	16
143	Okul Servisi	2004	Şebnem Güler Karaca	---	Ünlü Çocuk yayınları	16
144	Suya Dalan Cıvcıv	2004	Emine Çelik	Demirhan Kadioğlu	Mektup Yayınları	12
145	Sözcük Sihirbazı	2004	Ayfer Gürdal Ünal	Saadet Ceylan	Çınar Çocuk Yayınları	24
146	Küçük fil	2004	Ercan Dinçer	Ercan Dinçer	Polat Yayınları	16
147	Cıvcıv Ailesi Yardım Ediyor	2004	Emine Şenlikoğlu	---	Mektup Yayınları	12
148	Kıskanç Kurbağa	2004	Aygören Dirim	Sena Parlaklaş	Esin Yayınevi	12
149	Minik Papatya	2004	Çiğdem Gündeş	Gökçe Süvari	Tudem Yayınları	16
150	Saçlarım Kesiliyor	2004	Yıldız Çelik	Yıldız Çelik	Erdem Yayıncılık	16
151	Alacalı Buzağı	2005	Hacer Azman	Süleyman Özkonuk	Muştu Yayıncılık	16
152	Kışt Kışt Baykuş	2005	Nur İçözü	Mehtap Uçar	Altın Kitaplar	16
153	Çaylak ve Bülbül	2005	Murat Uludağ	Dinçer Hacıdağlı-Nevzat Hacıdağlı	Mor Menekşe Yayınları	16
154	Aydedeyi Saklayan Çocuk	2005	Özdilek Erdem	Sait Munzur	Kök Yayıncılık	16
155	Haberleşme	2005	Ayşen Oy	İlknur Ercan Koldaş	Nurdan Yayıncılık	24
156	Can ve Konuşan Bitkisi	2005	Handegül Bilgin	Kemal Tunca	Küçük Yayınlar Yayınevi	16
157	Arkadaşım Ayıcık ve Tatil	2005	Ercan Dinçer	Ercan Dinçer	Polat Yayıncılık	16
158	Balcan Bir Top Buluyor	2005	Meltem Çelebioğlu	Mehmet Azim	Zambak Yayınları	24

159	Beyaz Saçlı Kız	2005	Hikmet Ulusoy	Ahmet Keskin	Beyaz Balina Yayınları	16
160	Kıbarcık Tedbirli Çocuk	2005	Üzeyir Gündüz	Sadık Kılıç	Akçay Yayınları	16
161	Akıllı Kuzucu	2006	Aziz Sivaslıoğlu	Sena Parlak	Duru Yayıncılık	16
162	Vız Vız İle Uç Uç	2006	Fatma Tatlı	Sevim Ekinci	Akçay Yayınları	16
163	Babaannemin Gözü Ağrısı	2006	Ayla Çınaroğlu	Ayşin Eroğlu	Uçanbalık	24
164	Arkadaşım Palyaço ve Hırsız	2006	Ercan Dinçer	Ercan Dinçer	Polat Yayıncılık	16
165	Ateşin Öyküsü	2006	Öznur Kolcuğlu	Emel Yurtkulu	Kök Yayıncılık	16
166	Kibirli Diş Fırçası	2006	Aygören Dirim	Ebru Diril	Esin Yayıncılık	12
167	Sihirli Güzel Kuş	2006	Fisun Özgenç	Nevzat Hacıdağlı-Dinçer Hacıdağlı	Tomurcuk Yayınları	16
168	Papu'nun kahramanlığı	2006	Banu Kararlı	Müge Tezgelen	Beyaz balina Yayınevi	16
169	Patlak Gözlü kardan Adam	2006	Koray Avcı Çakman	Ebru Diril	Esin Yayınevi	12
170	Arkadaşım Korkuluk ve Kardan Adam	2006	Ercan Dinçer	Ercan Dinçer	Polat Yayıncılık	16
171	Muşı Yolculukta	2007	Firuzan Gürbüz	Erdoğan Oğultekin	Lal Yayıncılık	24
172	Ben Babamın Burnundan Düşüm	2007	Ayla Çınaroğlu	Serap Deliorman	Uçanbalık Yayınları	24
173	Kaldırımdaki Bahar Çiçeği	2007	Koray Avcı Çakmak	Nilüfer Dericioğlu Ulaş	Yapa Yayınları	16
174	Sevimli Minik Kuş	2007	Oya Abacı	Saadet Ceylan	Morpa Yayınları	16
175	Renk Cüceleri	2007	Çiğdem Gündeş	Zeycan Güleç-Zeynep Güleç	Tudem Yayınları	48
176	Boyalı Hamsi ve Süs balığı	2007	Görkem Yeltan	Oğuz Demir	Büyülü Fener Yayınları	30
177	Postacı Çocuk 1 "Kayıp Mektup"	2007	Özlem Şekercioğlu	Özlem Şekercioğlu	Endiku Yayınları	32
178	Boz Fareyi Üzen Mevsim	2007	Abbas Cılga	Saadet Ceylan	Morpa Yayınları	16
179	Oyun Arkadaşı	2007	Aziz Sivaslıoğlu	Süleyman Özkonuk	Farklı Yayıncılık	24

180	Sevimli Cin “Kendi Gibi Olmak”	2007	Ercan Dinçer	Ercan Dinçer	Polat Yayıncılık	16
181	Yavru maymun İle yavru Zürafa	2008	Fatma Beyza Tütüncüoğlu	Fatma Beyza Tütüncüoğlu	Nesil Çocuk Yayınları	16
182	Betül Parkta	2008	Mehmet Dikmen	Ayşegül Coşkun- Gülnaz Coşkun	Gelincik Yayınları	16
183	Sarı Vosvos’un Karın Ağrısı	2008	Nurşen Şirin	Ahmet Keskin	Timaş Yayınları	16
184	Sincap Evi	2008	Özlem Sezer	Uğur Köse	Uçanbalık Yayıncılık	16
185	Çamaşırlar Kurudu	2008	Gamze Tekeş Ergül	Oğuz Demir	Morpa Yayınları	16
186	Define Bahçesi	2008	Görkem Yelkan	Ceren Oykut	Büyülü Fener Yayınevi	36
187	Kocaman Küçük Deniz	2008	Süleyman Bulut	Mustafa Delioğlu	Can Çocuk Yayınları	32
188	Tınmaz Tehlikeli Çiçek	2008	Fidan Çobanoğlu kaplan	Zeycan Güleç- Zeynep Güleç	Top Yayınevi	36
189	Şaşkın Leylek	2008	Niyazi Birinci	---	Ünlü Çocuk Yayınları	16
190	Ormanda Yaz Olimpiyatları	2008	Gülsüm Cengiz	Gökçe Akgül	Say Yayıncılık	16
191	Kırmızı Elma	2009	Feridun Oral	Feridun Oral	YKY	32
192	İyi ki Doğdun	2009	Erdal Çakıcıoğlu	Hilmi Şimşek	Akvaryum Yayınları	16
193	Yeşim’in Uyku Zamanı	2009	Gülizar Şafak	Ayşegül Coşkun	Minicik Yayınları	16
194	Tonton İle Ponpon’un Tren Yolculuğu	2009	Kerem Dölerslan	Emre Atlı	Morpa Yayıncılık	16
195	Yumuk ile Topak	2009	Emine Tayfur	Mehmet Sevinç	Coşku Yayıncılık	16
196	Akıllı Koyun Kınalı	2009	Savaş Kondu	Betül Gönüllü	Morpa Yayıncılık	16
197	Kütüphaneye Gidiyoruz	2009	Ferda Çobanoğlu	Ayşegül Akalin	Bulut Yayıncılık	16
198	Uç Uç Beneğin	2009	Gözde Kayabeyoğlu	Ender Dondul	Tudem Yayıncılık	28
199	İskarpın Amca	2009	Gözde Kayabeyoğlu	Elif Şimşek	Tudem yayıncılık	36
200	Hırçın Karınca	2009	Emine Tayfur	Mehmet Sevinç	Zambak Yayıncılık	16
201	Gül Anne	2010	Nurşen Şirin	Ahmet Keskin	Timaş Yayıncılık	16

202	Kaybolan Kardan Adam	2010	Gülsüm Cengiz	Gökçe Akgül	Say yayıncılık	16
203	Arda ile Paytak Banyoda	2010	Funda Aşkinoğlu	İmam Cici	Mandolin yayınları	16
204	Beyaz Ayı	2010	Yahya Türkali	Sevinç Biberoglu	Özlem Yayınevi	16
205	Hepsi Benim	2010	Tülin Kozikoğlu	Banu Taylan	İletişim Yayınları	28
206	Lütfen Dersen	2010	İmren Tübcil	İmren Tübcil	Mandolin Yayınları	20
207	Ceydi	2010	Ceyden San	Ceyden San	Tramvay Yayınları	16
208	Yağmurda Banyo	2010	Adnan Çakmakçioğlu	Hicran Akbıyık	Bu Yayınları	16
209	Yılbaşı Ağacı	2010	Gülsüm Cengiz	Süleyman Özkonuk	Morpa Yayıncılık	16
210	Taki Erken Yatıyor	2010	Berrin Göncü Işıkoğlu	Güken Çizimevi	Nesil Çocuk Yayıncılık	16

EK 5: KRİTER TABLOSU

KAPAK

	EVET	HAYIR	
Resim kapağın tamamını kaplıyor mu?			
Kapak kâğıdı parlak mı?			
Kapak kalın kartondan mı yapılmış			
Kapak resmi içeriği özetleyici bir özellik gösteriyor mu?			
EK:			

RESİM

	EVET	HAYIR	
Resimleme de gerçekçi betimlemeler kullanılmış mı?			
Resimler iki boyutlu mu?			
Resimlerde derinlik algısı var mı?			
Resimdeki öğelerin mekândaki konumuna dikkat edilmiş mi?			
Betimlemeler de renkli mi?			
Resimlemeler de renk uyumlu mu?			
Resimlemelerdeki nesneler gerçek renklerinde mi?			
Resimleme yerine fotoğraf tekniği kullanılmış mı?			
Resimler hikayeyü destekliyor mu?			
Resimler çocuklar tarafından rahat algılanıyor mu?			
Resimler metni doğru yansıtıyor mu?			
Resimlerde korkutucu öğeler kullanılmış mı?			
Resimler karikatür özelliğın de mi çizilmiş?			
Ana karakter kitabın her sayfasında görünüyor mu?			
Yazı ve resimler ayrı sayfalarda mı?			
Yazı resimlerin (gömm)üstünde mi?			
Her sayfada yazı var mı?			
EK:			

İÇERİK- KONU

	EVET	HAYIR	
Konu bir sorudan ya da bir fikirden hareket ederek mi oluşturulmuş?			
Hikayede emir ve kurallar bileşkesine oturan cümleler kullanıyor mu? (tutumlu ol,sağlığına dikkat et...)			
Hikaye çocuğa uygun yaşam durumları içeriyor mu?			
Hikaye çocuğu toplumdan soyutluyor mu?			
Hikayede kültürel değerlere yer veriliyor mu?			
Hikaye içinde çocuğu zedeleyici cümleler kullanılıyor mu?			
Hikaye çocuğa doğa, insan sevgisi verebiliyor?			
Hikaye şiddet öğeleri içeriyor mu?			
Hikayede gerçek üstü öğeler var mı?			
Hikayede evrensel değerler veriliyor mu? (demokrasi, yardımlaşma, adalet, saygı...)			
Hikaye çocukların yorum yapmasını sağlayacak ipuçları veriyor mu?			
Hikaye öğretici (didaktik) içerikli mi?			
Hikaye çocukta duyarlılık kazandırmaya yönelik mi?			
Hikayede eğlendirici ve komik unsurlar bulunuyor mu?			
Hikayede teknolojik ürünler kullanılıyor mu?(			
Hikaye çocuğa kavramsal bakış sağlıyor mu?			
Hikaye çocuğa seçenekler sunuyor mu?			
Hikaye toplumun değer yargılarını çocuğa veriyor mu?			
Hikaye çocuklarda merak duygusu uyandırıyor mu?			
Hikaye bir problem durumunu ortaya koyuyor mu?			
Hikaye dinsel öğeler içeriyor mu?			
EK:			

KARAKTER

	EVET	HAYIR	
Hikaye kahramanları çocukların özdeşim kurmak isteyecekleri şekilde mi hazırlanmış?			
Cansız bir varlık karakter olarak kullanılmış mı?			
Karakterler konuyla ilişkili mi?			
Karakterler de cinsiyet ayrımı yapılmış mı?			
Karakterler hayali kahramanlar mı?			
Karakterler gerçek hayattan mı alınmış?			
Karakterler de cinsiyet ayrımcılığı yapılmış mı?			
Karakterler rol model olarak cinsiyetlere göre betimlenmiş mi?			
Karakterler gerçekçi mi?			
Hikaye hayvan ve bitkiler arasında geçiyor mu?			
Hikaye karakterlerin zayıf yönlerini gösteriyor mu?			
Hikayede engelli karakterlere yer veriliyor mu?			
Hikayede 5'den fazla karakter var mı?			
Karakterler gerçek hayatta korkulan varlıklardan mı seçilmiş?			
Karakterlere efsanevi kahramanlık özellikleri veriliyor mu?			
EK:			

DİL

	EVET	HAYIR	
Hikayede kullanılan dil sade ve çocuğun anlayacağı düzeyde mi?			
Dil düzgün ve akıcı kullanılmış mı?			
Hikaye içerisindeki sözcükler çocuk gerçekliğine göre mi seçilmiş?			
Hikayenin dili yazım kurallarına uygun mu?			
Hikayede uzun ve bağlaçlı bileşik cümleler kullanılmış mı?			
Hikayede kullanılan cümleler kısa mı?			
EK:			

ANLATIM

	EVET	HAYIR	
Hikaye çocuğa soru sorduruyor mu?			
Hikaye çocuğu sorun çözücü düşünmeye özendiriyor mu?			
Hikaye çocuklarda anlama becerisi geliştiriyor mu?			
Hikaye karakterin ağzından mı anlatılıyor?			
Hikaye anlatıcı kişinin ağzından mı anlatılıyor?			
Hikayede geriye dönüşler var mı?			
Hikayenin kurgusunda yükselme, merak uyandırma, düğüm noktası ve çözülme var mı?			
EK: Yazgıcılık ve ötekileştirme kitaplarda yer alıyor mu?			

KİTAP ADI:

YAŞ GRUBU:

YILI:

YAYINEVİ:

YAZAR:

RESSAM:

FİZİKİ ÖZELLİĞİ:

KAYNAKLAR

Abacı, O. (2000). *Okul Öncesi Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayıncılık

Alpay, M. (1990). *Çocuk Kitaplarının Okulöncesi Dönemde Dil Gelişimine Etkisi Ve Okul Döneminde Okul Başarısına Katkısı*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği

Alpöge, G. (2000). *Çocuk Kitapları Farklı Olmak Konusunda Uyum Sağlamaya Yardımcı Olabilir mi*. Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.

Alpöge, G. (2003). *Çocuk Edebiyatının Çocuk Gelişimine Katkısı*. Ankara: Çoluk Çocuk Dergisi. Sayı: 24.

Alpöge, G. (2005). *Çocuk Gelişiminde Kitapların Yeri*. Ankara: Çoluk Çocuk Dergisi. Sayı: 46.

Aral, N. ve Gürsoy, F. (2000). *Kitabın Çocuğun Gelişiminde Yeri ve Önemi*. Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.

Arıcı, A.F. (2009). *Masalların Çocuk Edebiyatında Kullanımı*. Ankara: Çoluk Çocuk Dergisi. Sayı: 87.

Arslan, N. (2005). *Çocuk Ve Kitap*. Ankara: Çoluk Çocuk Dergisi. Sayı: 46.

Ataseven, F. Ve İnandı, Y. (2000). *Çocuk Kitaplarının Çeşitli Yönleriyle İncelenmesi*. Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.

Atatuğ, F. (1981). *Çocuklar İçin Yazmak*, Çocuk Yayınları Sempozyumu /Bildiriler, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

Aydın, M. (2000). *Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Eğitsel Özellikler*. Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.

Becer, E. (1997). İletişim ve Grafik Tasarımı. Ankara: Dost Yayıncılık
Bozdağ, F. (2000). *Çocuk Kitaplarında Metin, Dil Ve Resimleme İlişkisi*. Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.

Bulut, E. (2006). *İnsanlığın En Büyük Ödevi Çocuk; Çocuğa Adanmış Konuşmalar*. Yayına Hazırlayan. Şirin, M.R. İstanbul: Çocuk Vakfı ve İz Yayınları.

Can, D. (1997). Masallar Diyarına Yolculuk. İstanbul: Milliyet Sanat.
Celepoğlu, A. (2007). *Çocuk Edebiyatının Kaynakları*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Cengiz, G. (2000). *Çocuk Edebiyatında Tipler Ve Kavramlar*. Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.

Cıbroğlu, Y. (2007). *Çocuktaki Entelektüel Oluşum Kaliteli Resimle Ortaya Çıkar*. İstanbul: Cumhuriyet Çocuk Dergisi.

Ciravoglu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.

Çakmak, H. ve Gönen, M. (1997). *1974-1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel*

Özellikleri Yönünden İncelenmesi. Ankara: Türk Kütüphaneciliği Dergisi. Sayı: 11.

Çılgın, S. A. (1995). *Çocuk Yayınlarında Bulunması Gereken Özellikler*. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 127.

Çılgın, S.A. (2006). *Çocuğa Büyülü Bir Dünyanın Kapılarını Açmak*. Milli Eğitim Dergisi. Sayı:176.

Demircan, C. (2006). *TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 2. Sayı 1.

Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını: Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Erdal, K. (2008). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları*. Ankara: Milli Eğitim Dergisi. Sayı:178.

Erdal, K. (2008). *Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Temizlik*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

Erdoğan, F. (2003). *Çocuk Kitaplarını Eleştirmek*. Ankara: Çoluk Çocuk Dergisi. Sayı: 24.

Gönen, M. (1991). *Ana- babaların Okul Öncesi Çocukları İçin Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Özelliklerin İncelenmesi*. Çocuk Sağlığı Ve Eğitimi Dergisi.

Gönen, M. (1993). *“Anadolu Öğretmenlerinin Beş ve Altı Yaş Çocukları İçin Kullandıkları Masal ve Hikaye Kitaplarının Niteliklerinin İncelenmesi”*. Türk Kütüphaneciliği Dergisi.

Gönen, M. (1994). *"Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Özellikleri Nelerdir"*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Görgü, A.T. (2006). *Masalların Çocuğun Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Yayın No: 203.

Güleç, H.Ç. ve Geçgel, H. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı* (3.baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Gültekin, A. (2008). *Çocuğa Görelik İlkesine Göre Türk Çocuk Kitaplarına Eleştirel Bir Bakış*. Bakü: Kafkas Üniversitesi Türk Hakları Edebiyatları II: Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi.

Gültekin, A.(2006). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Eğitimi Neden Gerekli*. Varlık Dergisi. Sayı: 1189.

Gürel, Z. (1998). *Cumhuriyet Devri Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yayınları.

Gürkan, T. (1993). *Okul Öncesi Eğitimde Kitap*. 9. Yapa Okul Öncesi Yayınlştırma Semineri. İstanbul: Yapa Yayınları.

Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemler*. Ankara:Nobel Yayıncılık.

Kaya, İ. (2003). *Çocuk Kitabı Resimlerinde Klişe Yaklaşımlar*. Ankara: Çoluk Çocuk Dergisi.

Kıbrıs, İ. (2000). Uygulamalı Çocuk Edebiyatı. Ankara: Eylül Yayınevi.

Kıbrıs, İ. (2006). Çocuk Edebiyatı. Tek Ağaç yayınları.

Kırıçoğlu, O. (2002). Sanatta Eğitim. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Koyuncu, S.S. ve Kaptan, A.Y. (2005). *Çocuk Kitaplarında Görsel Anlatım ve Tasarım Sorunları*. Hece Dergisi (çocuk edebiyatı özel sayısı). Sayı: 104-105

Koz, M. S. (1993). *Osmanlı Dönemi Çocuk Kitap ve Dergileri*. Dünya Gazetesi Kitap Eki. Sayı: 21.

Mercin, L. (2009). Sanat Eğitimi ve Görsel sanat Öğretimi. İstanbul: PegemA Yayıncılık

Mert, N. (2005). *Bir Yazı Etrafında Türkiye'de Çocuk Edebiyatı*. Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı: 104-105.

Nas, R. (2002). Örneklerle Çocuk Edebiyatı. Bursa: Ezgi Kitapevi.

Neydim, N. (1998). Çocuk ve Edebiyat; Çocukluğun Kısa Tarihi, Edebiyatta Çocuk Figürleri. İstanbul: Bu Yayınları.

Nobelman, P. (1988). Word About Pictures; The Narrative Art of Children's Picture Books. London: The University of Georgia Press.

Oğuzkan, A.F. (2001). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ortner, G. (2008). Masallarla Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Sistem Yayıncılık

- Özer, A. (2004). *Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliliği*. II. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.
- San, İ. (2010). Sanat Eğitimi Kuramları. Ankara: Ütopya Yayınları
- Sarıkavak, N. K. (1997). Tipografinin Temelleri. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Sever, S. (1995). *Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler*. Abece Dergisi. Sayı:107
- Sever, S. (2003). Çocuk ve Edebiyat. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Shulevitz, U. (1997). Writing with Pictures.
- Striker, S. (2005). Çocuklarda Sanat Eğitimi. Epsilon Yayınları.
- Şahin, A. ve Yılar, Ö. (2007). Çocuk Edebiyatı.İstanbul: PegemA Yayınları
- Şeyda, E. (2003). Çocuk ve Kitap. Yağmur Dergisi. Sayı:18.
- Şimşek, T. (2002). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Rengarenk Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). Çocuk Edebiyatı Eleştirel Bir Bakış. İstanbul: Kök yayıncılık.
- Taşdemir, M. (2000). Eğitimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Ocak Yayınları
- Taşdemir, M. (2005). *Eğitsel Bir Materyal Olarak Çocuk Hikaye ve Romanlarının Nitelik Düzeyi*. Ankara: Milli Eğitim Dergisi.Sayı: 33.

Turan, G. (2006). Kitaplarda Resim. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tür G. Ve Turla A. (1999). Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Çocuk. İstanbul: Yapa Yayınları.

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2003). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yavuzer, H. (1999). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Yayınevi.

Zengin, A.Y. ve Zengin, N. (2009). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Truva Yayıncılık

İNTERNET KAYNAKLARI

www.adobe.com

www.ercanaltug.blogspot.com

www.webilgi.com

www.meb.gov.tr

www.hayalcizim.com

www.turkcebilgi.com

www.insanokur.org

www.ilkedebiyat.com

www.grafikerler.net

www.izmirreklamakademisi.com

www.illustrationweb.com

www.illustrationweb.com

www.ogretmen.info

www.egitimbilimleri.net

www.cgyd.org

www.turkyaybir.gov.tr